

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 55 • 25. februar
Sesjonen 2020–2021

Møte torsdag den 25. februar 2021 kl. 10

President: Magne Rommetveit

Dagsorden (nr. 55):

1. Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om En verden av muligheter – Internasjonal studentmobilitet i høyere utdanning (Innst. 247 S (2020–2021), jf. Meld. St. 7 (2020–2021))
 2. Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mona Fagerås, Nicholas Wilkinson, Torgeir Knag Fylkesnes, Freddy André Øvstegård, Karin Andersen og Lars Haltbrekken om å avlyse sentralt gitte eksamener våren 2021 (Innst. 250 S (2020–2021), jf. Dokument 8:98 S (2020–2021))
 3. Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Terje Halleland, Sylvi Listhaug og Kjell-Børge Freiberg om utsettelse av kravet om nullutslipp i verdensarvfjordene fra 2026 (Innst. 251 S (2020–2021), jf. Dokument 8:23 S (2020–2021))
 4. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ingvild Kjerkol, Tuva Moflag, Tore Hagebakken, Hege Haukeland Liadal og Tellef Inge Mørland om at rusavhengige fortjener bedre behandling (Innst. 235 S (2020–2021), jf. Dokument 8:49 S (2020–2021))
 5. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Per Olaf Lundteigen, Geir Adelsten Iversen, Åslaug Sem-Jacobsen, Siv Mossleth og Kjersti Toppe om ei kraftfull styrking av innsatsen overfor personar med alvorleg rus- og psykisk lidning (ROP) (Innst. 243 S (2020–2021), jf. Dokument 8:130 S (2019–2020))
 6. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Audun Lysbakken, Nicholas Wilkinson og Karin Andersen om å fjerne de uverdige og kunstige begrensningene på stomiutstyr (Innst. 240 S (2020–2021), jf. Dokument 8:20 S (2020–2021))
 7. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Nicholas Wilkinson, Solfrid Lerbrekk og Freddy André Øvstegård om en offentlig beklagelse og erstatningsordning for transpersoner som har gjennomgått irreversibel sterilisering, og forslag om en tredje juridisk kjønnskategori (Innst. 238 S (2020–2021), jf. Dokument 8:25 S (2020–2021))
 8. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentant Åshild Bruun-Gundersen om en enklere hverdag for synshemmede (Innst. 237 S (2020–2021), jf. Dokument 8:34 S (2020–2021))
 9. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Nicholas Wilkinson, Karin Andersen, Kari Elisabeth Kaski, Arne Nævra og Solfrid Lerbrekk om å sikre at personer i alderen 0–49 år ikke skal bosettes på sykehjem i strid med eget ønske (Innst. 242 S (2020–2021), jf. Dokument 8:16 S (2020–2021))
 10. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Nicholas Wilkinson og Karin Andersen om lovfestet krav om logoped i kommunene, slik at alle får den språkhjelpen de trenger (Innst. 236 L (2020–2021), jf. Dokument 8:36 L (2020–2021))
 11. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Helge André Njåstad, Åshild Bruun-Gundersen, Erlend Wiborg, Roy Steffensen og Morten Stordalen om fjerning av boplikten for boligeiendom og fritidseiendom (Innst. 252 S (2020–2021), jf. Dokument 8:63 S (2020–2021))
 12. Referat
- Presidenten:** Presidenten vil av smittevernomsyn tilrå at publikumsgalleriet vert halde stengt også under møtet i dag, og ser det som vedteke.
- Frå Arbeidarpartiets stortingsgruppe ligg det føre søknad om at den godkjende permisjonen for representanten Øystein *Langholm Hansen* i tida frå og med 23. til og med 25. februar vert endra til å gjelda inntil vidare.
- Presidenten tilrår at denne søknaden vert hand-sama straks og godkjend – og ser det som vedteke.
- Presidenten vil tilrå at andre vararepresentant for Rogaland, Tom *Kalsås*, vert innkalla for å møta i permisjonstida frå og med 8. mars – og ser det også som vedteke.
- Representanten Emilie Enger Mehl vil setja fram to representantforslag.
- Emilie Enger Mehl (Sp) [10:01:00]:** På vegne av representantene Siv Mossleth, Sigbjørn Gjelsvik og meg selv vil jeg sette fram et forslag om å utrede hvordan

Norge påvirkes av hemmelighold og mangel på demokrati i EU.

Så vil jeg sette fram et forslag på vegne av representantene Geir Pollestad, Sandra Borch, Per Olaf Lundteigen, Siv Mossleth, Liv Signe Navarsete, Jenny Klinge og meg selv om å sikre geitenes framtid i Norge.

Presidenten: Representanten Gisle Meininger Saudland vil setja fram eit representantforslag.

Gisle Meininger Saudland (FrP) [10:01:46]: På vegne av stortingsrepresentantene Erlend Wiborg, Silje Hjemdal, Terje Halleland og meg selv vil jeg sette fram et forslag om forenkling av strømmarkedet til det beste for forbrukeren.

Presidenten: Representanten Siv Mossleth vil setja fram to representantforslag.

Siv Mossleth (Sp) [10:02:02]: På vegne av Bengt Fasteraune og meg selv vil jeg framsette et forslag om å fjerne skatt på frikort og personalrabatter.

Så vil jeg fremme et representantforslag fra stortingsrepresentantene Bengt Fasteraune, Heidi Greni, Åslaug Sem-Jacobsen, Liv Signe Navarsete og meg selv om en kraftig utbygging av mobildekning i hele landet.

Presidenten: Representanten Rigmor Aasrud vil setja fram eit representantforslag.

Rigmor Aasrud (A) [10:03:04]: På vegne av stortingsrepresentantene Lise Christoffersen, Arild Grande, Fredric Holen Bjørdal, Eva Kristin Hansen, Tuva Moflag, Elise Bjørnebekk-Waagen og meg selv vil jeg legge fram et forslag om et styrket Nav.

Presidenten: Representanten Seher Aydar vil setja fram eit representantforslag.

Seher Aydar (R) [10:03:35]: Rødt fremmer forslag om et nytt globalt vaksine- og legemiddelregime basert på selvforsyning, solidaritet og samarbeid.

Presidenten: Forslaga vil verta handsama etter reglementet.

Før sakene på møtekartet vert tekne opp til handsaming, vil presidenten opplysa om at møtet i dag held fram utover kl. 16.

Sak nr. 1 [10:04:11]

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om En verden av muligheter – Internasjonal studentmobilitet i høyere utdanning (Innst. 247 S (2020–2021), jf. Meld. St. 7 (2020–2021))

Presidenten: Etter ynske frå utdannings- og forskningskomiteen vil presidenten ordna debatten slik: 5 minutt til kvar partigruppe og 5 minutt til medlemmer av regjeringa.

Vidare vil det – innanfor den fordelte taletida – verta gjeve høve til inntil seks replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av regjeringa, og dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

Nina Sandberg (A) [10:05:10] (ordfører for saken): Som saksordfører vil jeg først få lov til å takke komiteen for godt samarbeid om innstillingen, som munner ut i tre enstemmige forslag til vedtak. Så vil jeg bruke resten av innlegget på å legge fram Arbeiderpartiets standpunkt og forslag.

Utfordringene for studentmobiliteten er store, og de har blitt enda større under koronapandemien. Altfor få norske studenter reiser ut. Andelen har lenge ligget stabilt rundt 16 pst., altså godt under de 20 pst. Norge har forpliktet seg til via Bologna-prosessen, og det er langt fra det nasjonale langsiktige målet. Pandemien har skapt problemer for internasjonale studenter, og det er en utbredt forventning at den vil sette mobiliteten tilbake også framover.

Arbeiderpartiet har gjentatte ganger etterlyst virksomme tiltak fra regjeringen. Denne meldingen har gode anslag, men den er langt fra tilstrekkelig i møte med utfordringene. Dessuten mener vi det er problematisk at regjeringen legger ansvaret såpass ensidig på lærestedene, for kulturendring hos studenter og læresteder kan ikke være hele svaret her. Praktiske utfordringer, liten støtte og bistand og høye kostnader har hindret studenter i å reise ut allerede før pandemien. Nå står norske universiteter og høyskoler i flere tunge endringsprosesser, med redusert handlingsrom som følge av gjentatte årlige budsjettkutt. Vi kommer til å trenge et felles nasjonalt løft og flere virksomme tiltak om vi skal nå de nasjonale målene.

For øvrig støtter Arbeiderpartiet hovedlinjene i meldingen med aktiv avmelding, utveksling som del av studieprogram, emnepakker og mobilitetsvinduer. Men vi er skeptiske til at kortere studieopphold generelt gir samme uttelling som lengre.

Kort oppsummert ønsker vi en mer offensiv politikk som sikrer lik tilgang til internasjonal utdanning, uansett geografisk eller økonomisk bakgrunn, studieprogram eller funksjonsnivå. Vi vil gjøre det enklere å ta i bruk kompetanse fra utlandet og mener at det trengs en mer helhetlig tilnærming til internasjonalisering, som inkluderer videregående opplæring, fagskoler og forskning.

Vi fremmer 14 forslag og håper at flest mulig av dem får støtte i dag. La meg omtale bare noen av dem: Det er gledelig at komiteen stiller seg bak forslag som er ment å gjøre det enklere å få godkjent utdanning fra utlandet, og å senke barrierene for studenter med tilretteleggingsbehov. Støtten til fellesforslaget med Senterpartiet og Fremskrittspartiet om at norske studenter i utlandet skal kunne jobbe uten å miste medlemskap i folketrygden, er også viktig.

Arbeiderpartiet foreslår at gratisprinsippet ikke skal fravikes. Høyre og Fremskrittspartiet vil innføre skolepenger for internasjonale studenter. Det vil ekskludere, skape ulikheter og svekke internasjonaliseringen. Arbeiderpartiet foreslår også å justere Panoramastrategien. Vi vil legge til rette for like muligheter for å reise ut og inn for å studere og mener at nødvendig mangfold svekkes av en ytterligere satsing på en håndfull land som Norge har økonomisk interesse av å samarbeide med.

Arbeiderpartiet er skeptisk til at korte utenlandsopphold skal telle likt som lengre – jeg nevnte det i stad. Målet om lengre opphold bør stå fast, og så kan man heller åpne for unntak for studenter som av ulike årsaker trenger mer kortvarig utveksling, som f.eks. profesjonsutdanningene. Vi foreslår derfor å vurdere å gradere økonomisk uttelling etter varighet og å skille mellom korte og lengre opphold i statistikken. Utveksling bør være mulig, uavhengig av økonomisk bakgrunn. Derfor mener vi at studentøkonomi burde vært mer adressert i meldingen enn det er. Arbeiderpartiet foreslår at regjeringen sikrer lik tilgang via gode finansieringsmekanismer, også til de høyt rangerte lærestedene.

Arbeiderpartiet har alltid gått i bresjen for mer internasjonalisering og internasjonalt samarbeid i høyere utdanning. Allerede i 2016 gikk vi inn for at utveksling skulle være normen. Kunnskap er nøkkelen til Norges videre utvikling. Kunnskapen er global, og utdanning og forskning må utvikles i samspill med gode fagmiljø i utlandet. Derfor er internasjonalisering ikke bare viktig for kvaliteten på utdanning og forskning, men også for Norges evne til nødvendig omstilling, innovasjon, verdiskaping og samfunnsutvikling. Like viktig, vil jeg tilføye, er det at internasjonalisering bygger broer mellom mennesker og fremmer kulturforståelse.

Jeg fremmer de forslagene som Arbeiderpartiet er en del av.

Presidenten: Representanten Nina Sandberg har teke opp dei forslaga ho refererte til.

Marianne Synnes Emblemsvåg (H) [10:10:27]: Internasjonalt samarbeid og dialog på tvers av landegren-

ser er forutsetninger for å kunne håndtere de store globale samfunnsutfordringene som vi står overfor. Dagens elever og studenter vil møte et stadig mer internasjonalt arbeidsliv og utfordringer som krever internasjonalt samarbeid. Vi må sørge for å utstyre dem med de ferdighetene de trenger for å stå i framtidens arbeidsliv. Jeg vil derfor understreke viktigheten av regjeringens studentmobilitetsmelding. Det er viktig at flere studenter reiser ut for en kortere eller lengre periode, for det er liten tvil om at både studenter og arbeids- og næringsliv kan ha nytte av internasjonale perspektiv og interkulturell kompetanse i tillegg til den fagspesifikke kunnskapen.

Utbyttet av et utenlandsopphold med tanke på språk- og kulturkompetanse vil trolig være økende med økende varighet av oppholdet og derfor mer omfattende for helgradsstudenter, men studentene selv mener derimot at både utveksling og korte studieopphold i utlandet gir godt læringsutbytte og motivasjon for videre studier, ifølge undersøkelser utført av Diku. De som har kortere studieopphold på inntil tre måneder, skårer også høyere på tilfredshet enn dem som er ute lenger. Regjeringspartiene støtter derfor regjeringens innføring av uttelling for opphold på mellom én og tre måneder i finansieringssystemet og viser til at uttelling også for kortere opphold vil ha spesiell betydning for de profesjonsrettede utdanningene. Vi understreker likevel at det er viktig for de fleste utvekslingsopphold at de er av lengre varighet, for at studentene fullt ut skal kunne nyttiggjøre seg kunnskapen og erfaringene de får ved å studere ved en institusjon i utlandet.

Gjennom EØS-avtalen deltar Norge i verdens største utdanningsprogram, Erasmus+. Siden 1992 har rundt 83 000 norske studenter, elever, lærlinger, ungdomsarbeidere og lærere deltatt i dette utdanningsprogrammet og fått stipend til å dra på utveksling til et EU-land. Deltakelse i Erasmus+ bidrar til at det internasjonale utdanningssamarbeidet blir sterkere og bedre på alle nivå. Det er derfor viktig at Norge fortsatt deltar i Erasmus+.

Tilrettelegging og inkludering er viktige aspekt i EUs utdanningspolitikk. Alle utdanningsinstitusjoner som deltar i Erasmus+, har forpliktet seg til å legge til rette for personer med nedsatt funksjonsevne. Studenter som har behov for tilrettelegging, og som drar på Erasmus+-opphold i Europa, kan ha rett på tilleggsstipend. Midlene skal dekke dokumenterte ekstraavgifter ved funksjonsnedsettelse, kroniske sykdommer eller andre forhold som medfører tilretteleggingsbehov. Tilbakemeldingen fra NSO og Unge funksjonshemmede er likevel at tilretteleggingen ikke er tilstrekkelig til at studenter med funksjonsnedsettelse og kronisk syk-

dom kan reise på utenlandsopphold. Vi ber derfor om at regjeringen vurderer om ordninger og tjenester er tilstrekkelige til at studenter med tilretteleggingsbehov også kan dra på studentutveksling utenlands. Det er for å sikre et mer helhetlig støttesystem som bidrar til å øke mobiliteten blant disse studentene.

Alle nordmenn skal ha mulighet til å ta høyere utdanning uavhengig av deres sosiale bakgrunn og økonomiske situasjon. Å opprettholde gratisprinsippet for alle studenter som studerer i Norge, som regjeringen nå gjør, er derfor veldig viktig. Men muligheten til å studere ved de beste universitetene i utlandet må også gjelde uavhengig av sosial bakgrunn og økonomisk situasjon. Kostnadene ved å studere ved utenlandske eliteuniversiteter kan være svært høye. Ordningen med tilleggsstipend fra Lånekassen er viktig i så måte, men dette virkemiddelet kan spisses enda mer, slik at det i større grad virker etter hensikten, for det vil være en styrke for Norge om flere norske studenter tar hele eller deler av utdannelsen ved internasjonale universiteter og eliteuniversiteter.

Norske studenter som reiser ut for å ta med seg nye kunnskaper, perspektiver og nettverk hjem, tilfører norsk arbeids- og næringsliv etterspurt kompetanse og innovasjonsevne. Vice versa er innreisende studenter som går over i arbeidslivet i Norge etter endte studier, en veldig viktig ressurs. Internasjonalisering er derfor ikke bare viktig for kvaliteten på utdanning og forskning, men også for Norges evne til nødvendig omstilling, innovasjon, verdiskaping og samfunnsutvikling.

Roy Steffensen (FrP) [10:15:10](komiteens leder): I denne stortingsmeldingen ser vi at skillelinjene går mellom Fremskrittspartiet og de andre partiene, for selv om jeg er glad for at vi får flertall for forslaget om at norske studenter i utlandet skal kunne jobbe uten å miste medlemskapet i folketrygden, står altså Fremskrittspartiet alene om ikke å ville støtte et måltall om antall studenter på utveksling. Vi står alene om ikke å støtte behovet for balanse mellom studenter inn og ut. Det er feil, det som saksordfører sa om at Høyre er enig med Fremskrittspartiet i å innføre studieavgift for utenlandske studenter – vi står alene. Vi står alene om å frata utenlandske studenter fortrinnsrett på studentboliger, og vi står alene om å kreve et tettere og mer formalisert samarbeid mellom PST og akademien.

Fremskrittspartiet mener det er positivt at studenter får internasjonal erfaring, og er positiv til at norske studenter reiser ut og tar kortere og lengre studieopphold utenlands. Mange studenter vil ha nytte og glede av et utenlandsopphold, men at 50 pst. skal ut, er en ren skrivebordskonstruksjon som Fremskrittspartiet ikke

vil være med på. Internasjonalisering er et middel, ikke et mål, og vi er ikke med på internasjonalisering for internasjonaliseringens skyld. I dag foreslår Fremskrittspartiet en studieavgift for utenlandske studenter. Norge bruker i dag 3,3 mrd. kr på utenlandske studenter, og en økning fra 16 pst. til 50 pst. vil med krav om balanse føre til store ekstrakostnader for norske skattebetalere.

Landene med flest gradsstudenter i dag er Kina, Sverige, Tyskland, Danmark, Syria, Nepal, India og Iran. Statsråden har uttalt at han synes det er pussig at Nepal er høyt oppe. Nei, det er ikke pussig i det hele tatt at studenter fra et fattig land som Nepal ønsker gratis utdanning i Norge. Norge har få læresteder som skårer høyt på internasjonale rankinglister. Kostnadsnivået er høyt. Det er ikke et spesielt gjestmildt klima, og vi har et språk som kun forstås i Skandinavia. Kostnaden på utdanning er det største lokkemiddelet vi har, og her lempet vi altså hele regningen over på skattebetalerne. Det mener vi er feil. Utenlandske studenter bør først og fremst søke seg til Norge på grunn av kvaliteten på utdanningen, ikke fordi den er gratis. Vi mener fortsatt at gratisprinsippet skal gjelde for norske studenter, men vi synes det er rimelig at utenlandske studenter må betale hvis norske studenter må betale for å gå på et universitet i deres hjemland.

Vi foreslår også å fjerne utenlandske studenters fortrinnsrett på studentboliger. Antallet utenlandske studenter i Norge har mer enn tredoblet seg på 20 år, fra ca. 6 000 til 21 000, og de tilbys ikke bare gratis utdanning. Studentdemokratiet med alle studentsamskipnadene har bestemt at utenlandsstudentene skal gå foran norske studenter i køen til studentboliger. I 2020 var det ca. 38 000 studentboliger, der ca. 6 200 ble brukt av internasjonale studenter. I dag legger flertallet i denne salen opp til å øke antallet norske studenter ut av landet samtidig som det ønskes balanse mellom inn- og utreisende, altså likt antall inn, og Senterpartiet og Arbeiderpartiet har i tillegg en merknad hvor de ber om enda flere inn.

I dag er det 21 000 utenlandske studenter, hvor 8 700 av dem er utvekslingsstudenter. Hvis vi skal øke antallet utvekslingsstudenter til det samme som innreisende, betyr det om lag 14 500 flere. Hvis vi skal legge til grunn at samme andel av den økningen vil bruke studentboliger, betyr det at vi vil ha behov for 4 500 flere studentboliger som kun skal settes av til den forventede økningen av utenlandsstudenter. Med en utbyggingstakt på 1 650 studentboliger i året betyr det at alt vi bygger de neste tre årene, vil gå til utenlandske studenter som vi forventer vil komme, til en kostnad av ca. 2 mrd. kr. Det er en prioritering Fremskrittspartiet ikke kan være med på.

Fremskrittspartiet sier altså nei til målet om hvor mange studenter vi vil ha inn og ut av landet. Vi foreslår studieavgift for utenlandske studenter. Vi foreslår å fjerne utenlandske studenters fortrinnsrett på studentboliger. Samtidig ser vi med stor skepsis på å øke samarbeidet med land vi ikke har et sikkerhetspolitisk samarbeid med, som f.eks. Kina og Russland, som PST i sin årlige trusselvurdering advarer mot, og som regjeringen i denne stortingsmeldingen trekker fram som prioriterte samarbeidsland. Vi ønsker derfor et mer formalisert samarbeid mellom PST og academia enn det som er i dag, men også der får vi altså stortingsflertallet mot oss.

Presidenten: Presidenten oppfatter det slik at representanten vil fremja disse forslaga.

Roy Steffensen (FrP) [10:20:07]: Ja, veldig gjerne.

Presidenten: Då har representanten Roy Steffensen teke opp dei forslaga han refererte til.

Marit Arnstad (Sp) [10:20:29]: Senterpartiet synes studentutveksling er en fornuftig ting. Kunnskapen er global, og utdanning og forskning må utvikles i samspill med gode fagmiljø i utlandet. Jeg tror at sjøl om vi ikke har nådd de målene vi har satt oss, er det etter hvert mange studenter som ser fram til å få en studentutveksling som en del av den graden de skal ta på norske universiteter. Det er bra, og så får vi håpe at også flere kan komme inn i det etter hvert, og der er det en felles målsetting fra komiteen i innstillingen.

Ikke bare bidrar utveksling til ny kunnskap, jeg mener også det bidrar til mellommenneskelig forståelse, og at det utvider horisonten til dem som reiser ut, og til dem som også kommer hit til Norge. Samtidig er vi akkurat nå i en situasjon der pandemien begrenser ganske mye av studentutvekslingen. Jeg tror mange av studentene er lei seg for at de mister denne muligheten, eller at den blir veldig forsinket og ikke er innpasset i graden på den måten de kunne ha ønsket seg.

Senterpartiet støtter hovedlinjene i innstillingen, men vi vil, i likhet med andre, også påpeke at vi nok mener at det å oppmuntre til økt utveksling er et delt ansvar mellom lærestedene og myndighetene. Sjølsagt er det lærestedene som organiserer arbeidet med utveksling, og som sådan har et ansvar, men det må ikke være slik at en skyver alt ansvaret over på dem. Også praktiske utfordringer, liten støtte eller bistand og kostnader er ting som må adresseres fra myndighetenes side.

Vi i Senterpartiet ønsker oss en variert studentutveksling til ulike land. Jeg vet ikke om det er et mote-fenomen, men jeg er litt kritisk til en del av de

oppfordringene en har hatt til spesielle land. Jeg skjønner jo at det er noen i denne salen som er veldig opptatt av Erasmus, og Erasmus er utmerket, Senterpartiet er for at vi skal være med i Erasmus. Så har en fått denne Panorama-strategien, som skal dreie seg om «emerging economies», altså de framvoksende økonomiene, som også universitetene sjøl, i hvert fall de største, har vært veldig opptatt av – altså Brasil, India, Japan, Kina, Russland og Sør-Afrika. Jeg synes nok en skal være mer variert og unngå å binde seg for sterkt opp til den typen prioriterte land eller grupper av land, men være opptatt av at en ser på hvor studentene kan få best mulig kunnskapsutveksling når de er ute på studieopphold.

Derfor mener også Senterpartiet at regjeringen nå må videreutvikle mulighetene for gjensidig samarbeid i utveksling med Storbritannia. Når Storbritannia nå har gått ut av Erasmus, må norske myndigheter gjøre et arbeid for å utvikle studentutvekslingen mellom Norge og Storbritannia i årene framover og ta en mer aktiv rolle knyttet til det.

Det er et par ting vi er enige om i meldingen som er viktig å framheve. Det ene er at også næringslivet sjøl må ønske, verdsette og sette pris på den utvekslingen som norske studenter har vært på. Der tror jeg fortsatt det er en veg å gå før bedriftene i tilstrekkelig grad verdsetter den kompetansen man får gjennom den utvekslingen man er på.

Så synes jeg universitetene er flinke, men det er også nødvendig at man innpasser utvekslingen nøye i den enkelte grad som studentene tar. Senterpartiet er ikke så skeptisk til uttelling for kortere opphold. Jeg ser også argumentene fra den andre siden, og jeg mener det er viktig at de fleste utvekslingsopphold er av lengre varighet, men særlig for profesjonsutdanningene tror jeg også kortere studieopphold på én-tre måneder kan være viktig. Det ble også framhevet under komitéhøringen, bl.a. fra pedagogstudentenes side.

Senterpartiet står sammen med Arbeiderpartiet og SV om en rekke forslag som vi mener vil forbedre innstillingen. Jeg vil også nevne at Senterpartiet subsidiært vil støtte forslag nr. 1 i innstillingen.

Mona Fagerås (SV) [10:25:13]: Det er bra at regjeringen har lagt fram en stortingsmelding om internasjonal studentmobilitet, «En verden av muligheter», for det er det virkelig. Kunnskapen er global, og utdanning og forskning må utvikles i samspill med gode fagmiljøer i utlandet. Slik sett er internasjonalisering ikke bare viktig for kvaliteten på utdanning og forskning, men også for Norges evne til nødvendig omstilling, innovasjon, verdiskaping og samfunnsutvikling. Kunnskaps-spredning og samarbeid på tvers av landegrenser og fagmiljøer er en sentral oppgave for academia.

Meldingen inneholder viktige tiltak for å nå det ambisiøse målet om at halvparten av norske studenter skal reise på utveksling. Internasjonalisering av utdanning er viktig for samfunnet og for samhold og kulturell utveksling på tvers av landegrensene, og vil bidra til å heve kvaliteten på utdanningen.

Det var dagens skryt, så til det vi i SV ikke er like fornøyd med:

Vi mener at det fra politisk hold må gjøres mer for å gjøre det enklere for studenter å reise ut. En av årsakene til at færre norske studenter enn ønskelig tar deler av studiene i utlandet, er økonomisk begrunnet. Til tross for stipend og skolepengestøtteordninger vil et utenlandsopphold påføre mange studenter en større gjeldsbyrde enn om de tok utdannelsen kun i Norge. Det er en svakhet at meldingen ikke legger opp til en helhetlig gjennomgang av den generelle studiestøtteordningen.

SV vil advare sterkt mot å fjerne gratisprinsippet i høyere utdanning, og mot å innføre skolepenger eller studieavgift for internasjonale studenter. Dette er tiltak som ekskluderer flere, skaper ulikhet og svekker internasjonaliseringen. Av disse grunner bør gratisprinsippet i høyere utdanning være ufravikelig.

Videre har regjeringens avvikling av kvoteprogrammet medført at vi har fått færre studenter fra det globale sør. Regjeringens erstatningsordninger har ikke hatt god nok effekt, og vi er bekymret for framtidig bredde og mangfold i studentgruppen som kommer til Norge. Den tidligere kvoteordningen hadde sine svakheter, men også sine åpenbare styrker i tillegg til det at den fremmet studentutveksling fra det globale sør. Norsk høyere utdanning blir fattigere om vi mister studenter fra utviklingsland.

Det er svært viktig for SV at studentaktivister som kommer fra utviklingsland og blir nektet adgang til læresteder i hjemlandet på grunn av sin aktivisme, får en mulighet til å fullføre utdannelsen sin i Norge. Derfor er vi i SV svært tydelig på at vi må videreføre og styrke programmet «Students at Risk» og på sikt gjøre det permanent.

Vi vil framheve at det framover blir vesentlig – vesentlig – at regjeringen ikke svekker ordninger som fremmer utveksling. Vi er svært kritiske til regjeringens forslag om å halvere reisestipendiet for utenlandsstudenter i statsbudsjettet for 2021. Vi må finne grep som muliggjør utvekslingsopphold for alle, uavhengig av økonomi og familiebakgrunn.

Så kom det fram under høringen at studenter med funksjonsnedsettelse og kronisk sykdom betydelig sjeldnere er med på utveksling enn sine medstudenter. Dette henger sammen med at denne studentgruppen møter på en rekke barrierer som hindrer dem fra å ta et utenlandsopphold. Unge funksjonshemmede har sav-

net konkrete tiltak som kan bidra til å øke mobiliteten blant studenter med funksjonsnedsettelse. Derfor legger SV nå fram et lovforslag som skal sikre at studenter som har funksjonsnedsettelse og ønsker å dra på utveksling, får rett til midlertidig unntak fra reglene om at disse ytelsene og tjenestene bare skal brukes innenfor rikets grenser.

Til slutt: Regjeringen bør legge bedre til rette for mennesker som har utdanningen sin fra et annet land, og at de kan få godkjent denne for bruk i Norge. Personer med utenlandsk utdanning eller yrkeskvalifikasjoner utgjør en vesentlig del av den norske arbeidsstyrken, og mange trenger å få godkjent sin kompetanse.

Og med det tar jeg opp det forslaget som SV alene står bak.

Presidenten: Representanten Mona Fagerås har teke opp det forslaget ho refererte til.

Jon Gunnes (V) [10:30:33]: Da jeg skulle ta valget om hvilke studier jeg ville gjennomføre, var det lite snakk om utlandet og internasjonale studier. Vi hørte om noen idrettstalenter som fikk stipend, særlig i USA, og det var en klassekamerat som valgte legestudiet i utlandet. Ellers var det lite. Heldigvis er det mye mer aktuelt og gode muligheter for å ta en utdanning i utlandet i dag.

Studentpolitikken er i stadig utvikling. Vi har tidligere presset på for og fått igjennom elleve måneders studiestøtte. Venstre har også arbeidet hardt for flere studentboliger, flere studieplasser, høyere kvalitet i undervisningen og forskning innen høyere utdanning. Alt dette har vi oppnådd. På samme tid har vi fått styrket velferdstilbudet til studentene, spesielt under koronaen. Bare nå nylig kom det en hjelpepakke til studentene på over 1 mrd. kr. til økt støtte, arbeidsplasser og bedret psykisk helsevern for studenter.

I 2018 lanserte regjeringen en ambisiøs langtidsplan for forskning og høyere utdanning. I budsjettet for 2021 brukes det penger på desentraliserte og fleksible høyere utdanninger. Nye utdanningsbygg gir studentene gode arbeidsforhold. Der kan jeg nevne at man nå i min egen hjemby, Trondheim, holder på med en éncampusløsning som blir veldig verdifull både for studenter og for byen. Bare i 2021 vil vi øke utdanningskapasiteten ved universitetene og høyskolene tilsvarende rundt 5 000 nye studenter.

Slik skal det være. Venstre har alltid arbeidet for studentene, og vi skal fortsatt arbeide for dem. Derfor er vi særlig glade for ambisjonene for økt studentutveksling og forsterket støtte i mobilitetsmeldingen også i denne saken.

Mer enn kanskje noensinne er det spesielt viktig at våre unge ser og er en del av hele verden. Noen politi-

kere ønsker å dele opp verden i dem og oss, splitte og herske og sette grupper opp mot hverandre. Ingenting er mer undergravende for samfunnet enn smålig splittende politikere som dyrker motsetninger. Derfor er Venstre i dag så utrolig glad for at Stortinget støtter de positive og felles løsningene i samfunnet som denne meldingen bygger opp under: internasjonalt samarbeid, kulturell forståelse og faglig og personlig utvikling.

Regjeringen mener studentmobiliteten inngår i det strategiske arbeidet for å styrke kvaliteten og relevansen i høyere utdanning. Det er et privilegium for Venstre å være en del av regjeringen som gir våre ungdommer en bit av verden, en bit av fellesskapet på tvers av språk og kultur, en bit av faglig kunnskap og forskning og utdanning – en verden av muligheter. Internasjonal studentmobilitet i høyere utdanning med sine mange gode tiltak og mål speiler de verdiene vi ønsker å hegne om i samfunnet, og gir våre unge mange muligheter for en best mulig framtid.

Jeg vil på slutten av mitt innlegg også nevne hva det har å si for en by som Trondheim at vi har internasjonale studenter. De er ganske mange, jeg tror målsettingen nå er 10 pst., og det er ganske mange som studerer i Trondheim. For det første gir studentene byen et stort liv, og i tillegg beriker disse internasjonale studentene Trondheim på en veldig god måte. De er veldig opptatt av å være med både i studentmiljøet og i bymiljøet ellers. Jeg håper at norske studenter på både lang og kort sikt kan få oppleve å få studere i utlandet, og ikke minst at vi også tar imot mange.

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [10:34:55]: Vi lever i et stadig mer globalisert samfunn, og våre unge i dag kaller seg selv for verdensborgere. Da jeg var ung, var studiedrømmer begrenset innenfor landegrensene og til dels innenfor landsdelen, mens de unge i dag legger verden for sine føtter når de drømmer om og planlegger studielivet sitt. Framover vil elever og studenter møte et stadig mer internasjonalt arbeidsliv og utfordringer som krever internasjonalt samarbeid. Det er derfor viktig at vi sørger for å gi dem de ferdighetene de trenger for å kunne stå i framtidens arbeidsliv. Vårt oppdrag som politikere er derfor å gi gode rammer og verktøy som sikrer den internasjonale studentmobiliteten for studentene våre.

Med denne meldingen vil regjeringen gi studentene bedre muligheter til å reise ut, og vi lander i dag svært mange gode tiltak. Meldingen gir en klar forventning om at internasjonaliseringsarbeidet, samarbeidsavtalene og studentmobiliteten blir fullt ut integrert i de øvrige oppgavene ved utdanningsinstitusjonen. Dette gir oss en helt nødvendig integrering av studentmobilitet i studieløpet.

Men vi er fortsatt ikke helt i mål. Det er derfor viktig i det videre arbeidet at det fokuseres på de områdene der vi ser at studentutbyttet av studentmobiliseringen er ekstra stort. Ser vi til studentimporten fra de fattigste landene i sør, er det et av de områdene der vi ikke er i mål. Kristelig Folkeparti mener det er viktig at Norge bidrar ved å ta et ekstra ansvar for å ta imot studenter fra de fattigste landene. Vi tror NORPART-programmet vil bli et viktig redskap for å få realisert dette målet. Vi styrket programmet i statsbudsjettet for 2020 med 15 mill. kr til helgradsstipender og ser fram mot at vi lykkes enda bedre med å være vertsland for enda flere studenter fra de fattigste landene sør for Sahara.

Med denne regjeringens støtte til NORPART viser vi at vi i større grad enn før lykkes med å bygge institusjoner i sør og styrke det institusjonelle samarbeidet mellom nord og sør. Dette har som direkte konsekvens at studenter fra sør vil få en økt kvalitet ved ankomst til vertskapslandet, og at institusjonene er bedre rigget for samarbeid og studentmobilitet på tvers. Det er bra.

Et annet viktig moment som må løftes i denne saken, er at ikke alle er like mobile selv om de er studenter. Derfor er det nødvendig at vi jobber med å bedre tilretteleggingen for dem med funksjonsnedsettelse som trenger tilpassede tiltak for å kunne benytte seg av opphold i utlandet. Studentmobilitet skal ikke være en ekskluderingsarena, men en arena for inkludering.

Selv om alle utdanningsinstitusjoner som deltar i Erasmus+ har forpliktet seg til å legge til rette for personer med nedsatt funksjonsevne, er likevel tilbakemeldingene fra NSO og Unge funksjonshemmede at tilrettelegging ikke er tilstrekkelig til at studenter med funksjonsnedsettelse kan reise på utenlandsopphold sånn som ordningene fungerer i dag, dessverre. En av utfordringene som NSO og Unge funksjonshemmede tok opp, var at studenter med funksjonsnedsettelse og kronisk sykdom i dag hindres i å ta et utenlandsopphold i studiene fordi de ikke får lov til å ta med seg utelærte eller tjenester ut av landet.

En samlet komité ber derfor i dag om at regjeringen vurderer om ordninger og tjenester er tilstrekkelige til at studenter med tilretteleggingsbehov også kan dra på studentutveksling utenlands. En annen utfordring har vært knyttet til selve tilretteleggingen. Derfor er jeg glad for at en samlet komité i dag også ber regjeringen foreta virksomme tiltak for økt studentmobilitet blant studenter med tilretteleggingsbehov.

Vi må sikre et mer helhetlig støttesystem som bidrar til å øke mobiliteten blant studenter med funksjonsnedsettelse. Noe av arbeidet kan gjøres politisk, men mye av arbeidet er også et informasjons- og holdningsskapende arbeid. Vi må nå ut med informasjon som gjør at studenter med funksjonsnedsettelse kan

bli trygge på at dette er et reelt valg for dem. Vi må også jobbe holdningsskapende ved å bryte ned alle former for begrensninger samfunnet pålegger mennesker med funksjonsnedsettelse. Vi må i stedet for å se begrensninger fokusere på hvordan vi kan skape muligheter for alle. Skal vi øke studentmobiliteten, må det gjøres for alle studenter.

Det er mange gode og viktige tiltak i denne meldingen, og jeg er glad for at vi velger å være ambisiøse på vegne av sektoren og vedta at vi med dette ønsker å bidra til en kulturendring i universitets- og høyskolesektoren. Dette handler om å gi en mulighet gjennom både den formelle og den uformelle kunnskapen en får gjennom å være en lengre eller kortere periode i utlandet. Sånn bygger vi toleranse, og sånn bygger vi et rause samfunn.

Statsråd Henrik Asheim [10:40:17]: Det er kanskje litt selvmotsigende å legge frem en stortingsmelding om at flere studenter skal reise ut, når anbefalingene det siste året stort sett har vært at alle skal bevege seg minst mulig. Men vi skal tilbake til normalen, og når vi kommer dit, skal vi bli enda flinkere på internasjonal studentmobilitet enn det vi har vært.

Jeg vil takke komiteen for en grundig behandling av stortingsmeldingen. Jeg er glad for at vi deler tanken om at kunnskap er global, og at utdanning og forskning må utvikles i samspill med gode fagmiljø i utlandet. Internasjonalisering er viktig, ikke bare for kvaliteten på utdanning og forskning, men også for Norges evne til nødvendig omstilling, innovasjon, verdiskaping og samfunnsutvikling.

Norge er en liten og åpen økonomi som er avhengig av handel med resten av verden. Åpenbart er EU den viktigste handelspartneren vår, men også Kina og USA er viktige. Norge importerer også varer for over 700 mrd. kr. For eksempel er Tyskland det landet vi importerte flest personbiler fra i fjor. Med det som bakteppe er det et paradoks at norske studenter i liten grad ser utover verden når de skal utdanne seg. Andelen som reiser ut, har vært stabil på 16 pst. de siste årene, og det er store variasjoner mellom universitetene og høyskolen.

Målet med denne stortingsmeldingen er at vi skal bli mer internasjonale. Flere studenter skal ta hele eller deler av graden sin i utlandet. Vi skal tenke mer strategisk rundt hvor studentene reiser, og hvilke land vi tiltrekker oss studenter fra. Og vi skal sørge for at de som av ulike årsaker ikke kan reise ut, skal få et internasjonalt preg på utdanningen sin her hjemme.

Regjeringen er glad i helheten, og det er nettopp helheten av tiltak som skal bidra til at vi når disse målene. Jeg skal likevel stykke det litt opp.

For det første skal vi ha tydelige forventninger til universitetene og høyskolene. De må jobbe strategisk med å etablere et gjensidig og langsiktig samarbeid med utenlandske institusjoner. De må integrere internasjonalisering i alt de gjør, og de bør inngå felles avtaler om utveksling seg imellom.

For det andre skal vi gjøre det enklere for flere å reise ut. Mange studenter trekker frem at det er usikkert om de får godkjent emnene de har tatt i utlandet, i graden sin her hjemme. Derfor må institusjonene organisere utdanningene på en slik måte at det er tydelig for studentene når det passer å dra på utveksling. De bør også tilby forhåndsgodkjente emnepakker, slik at studentene på forhånd vet at de får godkjent utdanningen sin når de kommer hjem.

Vi vil også gjøre utveksling til hovedregelen på sikt. Det betyr at man istedenfor å melde seg på utveksling, må melde seg av. Det skal fortsatt være frivillig, men vi tror det å snu systemet på hodet vil få flere til å vurdere utenlandsmulighetene.

For det tredje vil vi vri studiestøtten, slik at flere reiser til nettopp prioriterte land. I dag er det for tilfeldig hvilke land norske studenter reiser til, og det reflekterer i liten grad Norges prioriteringer og viktigste samarbeidsland innenfor verken kunnskap eller næringsliv. Og for få drar til ikke-engelskspråklige land.

For det fjerde vil vi gi uttelling i finansieringssystemet også for kortere utvekslingsopphold. Det er et mål at de fleste studentene drar på studieopphold på over tre måneder, men kortere utveksling er bedre enn ingen utveksling, og slike opphold kan inspirere til lengre opphold senere. Denne endringen er spesielt viktig for profesjonsutdanningene.

Og for det femte vil vi være mer strategiske med tanke på hvilke studenter vi rekrutterer til norske institusjoner. I dag er det for tilfeldig hvilke land de utenlandske studentene i Norge kommer fra. Andre land har i lengre tid ført en bevisst politikk på hvem de tiltrekker seg, og det særlig av to grunner: Det styrker kvaliteten på deres egen utdanning, og man tiltrekker seg nødvendig kompetanse. Vi vil derfor etablere en arbeidsgruppe som skal foreslå hvordan vi skal profilere Norge som kunnskapsnasjon i utlandet, og hva slags internasjonale studenter vi ønsker å tiltrekke oss.

Gjennom Bologna-prosessen har vi forpliktet oss til at 20 pst. av studentene skal ha hatt et studie- eller praksisopphold i utlandet. I regjeringens kvalitetsmelding satte vi oss et enda høyere mål. Vi vil at 50 pst. av norske studenter skal reise ut, og det er ambisiøst når vi – som sagt – ligger på 16 pst.

Med andre ord har vi et stykke igjen før vi når de felles målene våre. Men norsk arbeids- og næringsliv trenger flere flinke folk som har internasjonal erfaring i

et globalisert arbeidsmarked. Og ikke minst trenger både koronapandemien og klimakrisen at vi samarbeider mer om forskning og utdanning på tvers av landegrensene.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Nina Sandberg (A) [10:45:30]: Stortingsmeldingen skal bidra til at vi når målet om at halvparten av studentene skal ha hatt et utenlandsopphold i løpet av studiet. Statsråden snakket om å la seg inspirere. Internasjonalisering tidlig i studieløpet har vist seg å være et viktig tiltak for å få studenter til utlandet, og de som har vært på utveksling i videregående, har f.eks. mye større sannsynlighet for også å reise ut og ta hele eller deler av graden i utlandet når de blir studenter. For å planlegge for utveksling i videregående må man som regel få informasjon om mulighetene allerede på ungdomstrinnet, i grunnskolen.

Ser statsråden at dette tilsier en mer helhetlig tilnærming til mobilitet, og hvordan vil regjeringen sørge for at internasjonalisering blir mer gjennomgående både i grunnopplæring, høyere yrkesfaglig opplæring og høyere utdanning – og forskning?

Statsråd Henrik Asheim [10:46:25]: Det ser jeg absolutt. Dette er en tilbakemelding vi også har fått fra ANSA, som har snakket litt med sine egne medlemmer, og veldig mange av dem har vært på studieopphold også på videregående skole. Så det å prøve det ut tidligere er veldig, veldig viktig. Nå kommer jo kunnskapsministeren snart med en melding om videregående skole, hvor dette kommer til å være et av temaene som er viktige å diskutere, ikke bare i meldingen, men for så vidt også i Stortinget – hvordan en kan bidra til mer av det.

Så er jeg veldig glad for at vi har forlenget Erasmus+, og at vi blir med i en ny periode. Det er et veldig viktig utvekslingsprogram, ikke bare for studenter i høyere utdanning, men ikke minst for elever i videregående skole.

Jeg mener vi har lagt en stortingsmelding på plass her som jeg er glad for har fått tilslutning i Stortinget, for det er mange grep der som handler om å internasjonalisere utdanningene på en gjennomgripende måte. Jeg vil kanskje særlig trekke frem at det også skal være mulig å få internasjonal utveksling her hjemme, altså rett og slett digitalt samarbeid med andre viktige institusjoner for Norge.

Nina Sandberg (A) [10:47:22]: Jeg takker statsråden for svaret. Jeg sa at Arbeiderpartiet er litt skeptisk til å gi kortere utvekslingsopphold samme økonomiske uttelling, og det er fordi det er veldig langt fram til

50 prosent-målet, og et slikt grep kan kanskje bli et incentiv som dreier mer av mobiliteten mot én månedsopphold, ikke minst på profesjonsstudiene. Det er utfordringer på profesjonsstudiene, men det finnes også gode eksempler ved profesjonsstudiene, f.eks. på juss på Universitetet i Bergen og på sykepleie på Høgskulen på Vestlandet, som har en imponerende utveksling – takket være tiltak og tilrettelegging.

Da er spørsmålet: Ser statsråden at det kan være grunn til å vurdere effekten av å gradere den økonomiske uttellingen for utenlandsopphold etter varighet, slik at profesjonsstudiene ikke utilsiktet blir en type annerledesstudier – med mindre kultur for utveksling?

Statsråd Henrik Asheim [10:48:21]: Jeg er en sterk tilhenger av det tiltaket, å gi finansiering også for kortere studieopphold, men jeg mener representanten trekker frem noen dilemmaer også ved et slikt tiltak, nemlig at vi må sørge for at det da ikke blir noe man gjør kvantitativt for å nå et slikt prosentmål. Selv om vi er ambisiøse og sier 50 pst. utveksling, skal det ikke være slik at vi bare skal måle på det. Det viktigste er at studentene faktisk kommer seg ut, og at flere gjør det. Jeg tror rett og slett at det å også i finansieringssystemet gi støtte til kortere opphold, som jeg sa i mitt innlegg, kan bidra til mer utveksling. Det er nesten en liten bro til det forrige spørsmålet fra representanten, nemlig om utveksling på videregående, som fører til mer utveksling i høyere utdanning. Jeg tror dette også kan bidra til det.

Så vil jeg gjenta at jeg mener at litt utveksling er bedre enn ingen utveksling. Det er ikke fordi vi skal nå dette måltallet, men det handler rett og slett om at mange studenter – det vet vi fra tilbakemeldinger fra studentene – får et stort utbytte av å reise ut, bli kjent med nye kulturer og lære et språk, men også av å utfordre seg selv på en litt annen måte enn man gjør her hjemme.

Roy Steffensen (FrP) [10:49:37]: I et svar på et skriftlig spørsmål i høst skrev statsråden at vi bruker 3,3 mrd. kr på utenlandske studenter i dag, og Fremskrittspartiet foreslo derfor å innføre studieavgift for utenlandske studenter. Det trodde jeg statsråden ville være enig med oss i, for i 2014 foreslo Fremskrittsparti-Høyre-regjeringen dette da representanten satt i utdanningskomiteen på Stortinget. I september 2020, som medlem av programkomiteen til Høyre, var statsråden med og la fram at de ønsker studieavgift for utenlandske studenter. Men nå, i 2021, vil altså statsråden ikke ha studieavgift for utenlandske studenter. Så jeg lurer på: Kan statsråden forklare hva som er årsaken til at han kjemper imot Fremskrittspartiets forslag om studieavgift for utenlandske studenter?

Statsråd Henrik Asheim [10:50:28]: Hvis jeg ikke husker helt feil, tror jeg til og med at Høyre og Fremskrittspartiet to ganger foreslo å innføre studieavgift for utenlandsstudenter. Det ble nedstemt av Stortinget begge gangene.

Så er det helt riktig, som representanten viser til, at jeg også har partipolitiske verv, og der diskuterer man mange viktige saker, men jeg er også minister for forskning og høyere utdanning i Norge. Jeg styrer etter en plattform i en regjering som er imot å innføre studieavgift for utenlandsstudenter, og akkurat som i alle andre saker finnes det gode argumenter for og imot. Jeg er helt sikker på at det finnes medlemmer av komiteen som også er imot å innføre studieavgift, men som ser noen argumenter for.

Det jeg mener er argumentet imot, er at det dramatisk vil redusere antallet utenlandske studenter som kommer til Norge. Det har vi sett fra andre europeiske land som har innført det: at antallet studenter som kommer til det landet der de innfører avgiften, faller dramatisk. Og hvis vi ønsker at også utenlandske studenter skal komme til Norge – ikke bare for å være snille, men fordi det bedrer kvaliteten på norsk høyere utdanning – mener jeg det vil være et galt virkemiddel nå å innføre det.

Roy Steffensen (FrP) [10:51:25]: Til akkurat den bekymringen for at det kanskje kommer færre utenlandske studenter til Norge: Jeg deler ikke bekymringen, for det ville også f.eks. ha ført til at flere norske studenter ville ha fått studentbolig. Vi hadde en liten sak i Dagbladet oss imellom, hvor statsråden sa at han ikke delte bekymringen til Fremskrittspartiet om at alle studentboligene som skal bygges de neste årene, vil gå til utenlandske studenter, for andelen utenlandske studenter som benytter seg av studentbolig, har holdt seg stabil de siste årene. Men selve poenget med stortingsmeldingen er jo at enda flere skal reise ut, og at man skal ha balanse. Altså skal flere komme inn, og flere vil ha krav på studentboliger. Så jeg lurer på: Bestriker statsråden de tallene som ble nevnt i Dagbladet-saken, og som jeg nevnte fra talerstolen i dag, om at det kan komme 14 000 flere studenter til Norge – hvis vi skal bruke de samme måltallene og ha balanse på inn og ut?

Statsråd Henrik Asheim [10:52:32]: Hvis vi når alle de målene vi har, kan det føre til at det kommer såpass mange utenlandsstudenter til Norge. Men så er det sånn at vi i Høyre og Fremskrittspartiet har gjort mye lurt sammen. En av de tingene vi har gjort, er å gi samskipnadene – altså studentene i samskipnadsstyrene – makten tilbake. Det betyr at de har flertall i disse styrene, og de bestemmer også prioriteringen av hvem som skal få studentboliger. Dette er noe som diskuteres fort-

løpende. Det er derfor jeg synes det er interessant å vise til at selv om det har kommet flere utenlandsstudenter, er andelen utenlandsstudenter som opptar studentboligene, helt stabil på 15 pst. Det betyr at 85 pst. er norske studenter. Og hvis samskipnadene ser at de ønsker å endre prioriteringene eller ønsker å prioritere utenlandsstudentene fordi de vil det, mener jeg det er en beslutning som de bør få lov å ta, og som ikke jeg skal sitte i et departement i Oslo og overprøve dem på.

Jeg har lagt frem denne stortingsmeldingen og er glad for at Stortinget slutter seg til den, fordi jeg ønsker mer internasjonalisering – både inn til Norge, og at norske studenter skal reise ut.

Marit Arnstad (Sp) [10:53:43]: Statsråden nevnte i sitt innlegg flere land som var viktige for Norge når det gjaldt studentutveksling: USA, Kina, Tyskland med stor bilproduksjon osv. Et land til som er viktig for Norge og norsk næringsliv og norsk utdanning og forskning, er Storbritannia. Vi har utstrakt samarbeid mellom de to landenes næringsliv, det er et stort eksportmarked for Norge, og samtidig har de også kvalitativt sett veldig god høyere utdanning. Nå er jo Storbritannia ute av Erasmus+ og etablerer sine egne program, og spørsmålet er rett og slett: Hvilke initiativ har en fra norsk side tatt for å få til et bilateralt samarbeid mellom Norge og Storbritannia om studentutveksling, som er umåtelig viktig etter Senterpartiets syn?

Statsråd Henrik Asheim [10:54:33]: Jeg deler representantens beskrivelse av Storbritannias viktighet for norske studenter fullt og helt. Jeg har selv hatt møte med den britiske ambassadøren her hjemme i Norge for å få deres syn på dette. Dette var jo før det ble avklart at de ikke lenger var med i Erasmus+, men vi diskuterte allikevel ulike løsninger for nettopp å sørge for at den utvekslingen fortsetter. Det er Utenriksdepartementet som nå holder i disse forhandlingene med Storbritannia, men det tydelige signalet jeg har fått fra ambassadøren, og som jeg opplever at også Utenriksdepartementet har fått fra enda høyere myndigheter i Storbritannia, er at de ønsker å ivareta den utvekslingen vi har mellom Norge og Storbritannia. Derfor jobber vi nå med å finne alternative løsninger. Det er ganske ferskt at forhandlingene om EU og Erasmus+ brøt sammen, men vi kommer til å jobbe for å finne egne løsninger med Storbritannia. Det kan jeg garantere representanten.

Mona Fagerås (SV) [10:55:31]: Regjeringens ambisjon om at 50 pst. av studentene skal studere i utlandet, henger dårlig sammen med tiltak for å øke mobiliteten blant studenter med funksjonsnedsettelse. I dag drar studenter med funksjonsnedsettelse og kronisk syk-

dom betydelig sjeldnere på utveksling enn sine medstudenter. En enstemmig komité mener at man må øke studentmobiliteten blant studenter med tilretteleggingsbehov. Hva vil ministeren gjøre for å møte dette kravet fra komiteen?

Statsråd Henrik Asheim [10:56:09]: Jeg mener at det vedtaket som er innstillingen fra komiteen, er en veldig god illustrasjon på hvordan Stortinget kan løfte viktige temaer i en stortingsmelding ytterligere, for jeg mener dette er et veldig betimelig poeng, som vi kommer til å gå i gang med veldig raskt.

Så er det slik at akkurat nå kan jeg ikke svare på akkurat hva vi kommer til å gjøre, for bestillingen blir jo vedtatt i dag, men dette er noe jeg har merket meg, og som jeg deler komiteens syn på, nemlig at vi må sørge for å finne mekanismer som gjør det enklere for dem med nedsatt funksjonsevne også å kunne reise ut.

Jeg vil også legge til at det er klart at dette vil være mer krevende i noen land enn i andre, så vi må finne mekanismer som fanger dette opp. Det at vi også får utveksling digitalt, kan være et bidrag for noen av dem som kanskje har de største utfordringene med å reise ut, men som allikevel ønsker det utbyttet som er i utveksling. Jeg vil komme tilbake til Stortinget med tanke på hvordan vi kan sørge for at det blir enda enklere å reise ut, for det er det Stortinget har bedt meg om å gjøre. Det er et veldig betimelig poeng komiteen enstemmig foreslår der.

Presidenten: Replikordskiftet er då omme.

Dei talarane som heretter får ordet, har ei taletid på inntil 3 minutt.

Marianne Synnes Emblemssvåg (H) [10:57:25]: Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV er skeptiske til å styrke samarbeidet med landene som inngår i Panorama-strategien: Brasil, India, Japan, Kina, Russland og Sør-Afrika. Samtidig vil de tre partiene starte opp et nytt kvoteprogram. Disse partiene ser da bort fra at kvoteprogrammet ble avvirket fordi det ikke svarte til forventningene. Hovedkonklusjonene i Dikus evaluering var at kvoteordningen hadde relativt sterk effekt på utviklingsområdet, men da gjerne i samspill med finansiering fra andre ordninger, som Norads NUFU og NOMA-ordningen. Effekten på internasjonalisering av høyere utdanning i Norge var begrenset. Evalueringen pekte dessuten på at betydningen av kvoteordninger for internasjonalisering hadde blitt gradvis mindre.

Antall internasjonale studenter gikk riktignok ned i 2015, men bare en del av dette skyldtes kvoteprogrammet. Kvoteprogrammet omfattet utviklingsland i Afrika og Asia, land i Øst-Europa og Latin-Amerika og ble erstattet av Panorama-strategien og NORPART. Alle

landene i Panorama-strategien, bortsett fra Japan, var tidligere en del av kvoteordningen. For perioden 2013–2016 utgjorde faktisk studenter fra disse landene 23 pst. av den totale studentmassen i kvoteordningen.

Når det gjelder det sikkerhetspolitiske perspektivet, understreker vi viktigheten av at politikken bygges på sikkerhetspolitiske føringer og rammer, akkurat som omtalt i studentmobilitetsmeldingen.

NORPART legger til rette for samarbeid med 39 land i Afrika, Asia og Latin-Amerika. Gjennom dette programmet lykkes vi i større grad enn før med å bygge institusjoner i sør og styrke det institusjonelle samarbeidet mellom nord og sør, noe som kvoteprogrammet ikke lyktes med. Denne regjeringen styrker NORPART-programmet i statsbudsjettet for 2021 med 15 mill. kr., noe som kan gi flere helgradsstipend fra den fattigste delen av verden. Det er viktig at Norge bidrar ved å ta et ekstra ansvar for å ta imot studenter fra de fattigste landene. NORPART bidrar til dette.

Arbeiderpartiet påpeker at Panorama-strategien ikke er inngående drøftet med tanke på klimakonsekvenser, samtidig som de vil ha et nytt kvoteprogram for studenter i det globale sør. Jeg lurer derfor på hvordan Arbeiderpartiet har tenkt at studentene skal komme seg til land i det globale sør i et eventuelt nytt kvoteprogram. Med tog, kanskje?

Mathilde Tybring-Gjedde (H) [11:00:18]: Da jeg var 18 år, søkte jeg meg ut for å studere, og jeg drømte om å gå på et universitet i Storbritannia som hadde likhetstrekk med Galtvort i Harry Potter-bøkene. På grunn av litt dårlig rådgivning og evne til å søke på Google havnet jeg på et moderne universitet fra 1960-tallet, men det var tross alt av høy kvalitet. Jeg fikk møte mange spennende mennesker, jeg fikk tilegnet meg språkferdigheter, og det var en by og et studentmiljø som var interessant og utforskende.

Det er en styrke for den enkelte og for samfunnet at man har mulighet til å reise ut, særlig fordi de samfunnsutfordringene vi står overfor, er globale og krysser landegrensene. Denne stortingsmeldingen er i så fall et ganske viktig skritt i den retningen – der både myndighetene og lærestedene sammen sikrer en kulturendring vi er helt avhengige av dersom flere skal reise ut.

Jeg vil særlig trekke fram forslaget om aktiv avmelding, det at man snur bevisbyrden og gjør at studenter i større grad aktivt må melde seg av hvis de ikke vil reise. Da får utveksling en større naturlig plass i studier og studieløp.

Siden vi vet at studenter som har vært ute én gang, ofte søker igjen, har jeg veldig tro på at det å gi flere muligheten til å reise ut i én til tre måneder også vil

være et løft, og det er bra at det nå skal ivaretas i finansieringssystemet.

Et av de største hindrene for å reise ut, ifølge studenter jeg snakker med, er ofte usikkerhet – knyttet til både hvor de skal bo, hvem som har ansvar hvis det skjer noe uforutsett, og ikke minst om de får godkjent emnene de har tatt i utlandet. Denne meldingen tydeliggjør hvor det ansvaret ligger, og den sikrer at studentene får forhåndsgodkjente emnepakker som gjør det enklere å dra ut.

Jeg har tro på at vi har veldig gode forutsetninger for å lykkes med et ganske ambisiøst og hårete mål. En årsak til det er at vi har hatt en ganske kraftig realvekst i budsjettene til universitets- og høyskolesektoren over flere år, noe som nettopp muliggjør det å jobbe med internasjonalisering. I tillegg til det har vi gjennom EØS-avtalen fått mulighet til å delta i Horisont 2020 og Erasmus+, som har sikret ikke bare bedre kvalitet og attraktivitet i det norske utdanningssystemet, men også gitt unge mennesker økt kultur- og språkforståelse gjennom studier i utlandet.

Jeg mener at det er verdt å reflektere over når f.eks. representanter fra Senterpartiet sier at Erasmus er en utmerket ordning, men samtidig ønsker å se til brexit og melde oss ut av EØS-avtalen. Brexit har jo nettopp sikret at britiske ungdommer ikke lenger har mulighet til å delta i Erasmus og reise ut på den måten. Jeg er veldig enig med representanten Arnstad i at regjeringen og statsråd Asheim bør ta initiativ overfor Storbritannia for egne ordninger, men jeg undrer litt på om det er mange andre parlamentarikere rundt omkring i Europa som ville sagt det samme dersom Norge meldte seg ut av EØS og ut av Erasmus-samarbeidet.

Forhåpentligvis vil denne stortingsmeldingen sikre at enda flere får muligheten til å reise, og at flere reiser. Jeg har kjent på kroppen hvor verdifullt det er, så dette er et viktig skritt i riktig retning.

Nina Sandberg (A) [11:03:36]: Av meldingen går det fram at regjeringen vil komme tilbake med konkrete budsjetttiltak via Statens lånekasse for utdanning for å gjøre studier i prioriterte partnerland, altså de såkalte Panorama-landene, mer attraktive for studentene. Det er i seg selv ganske snevert og ikke spesielt globalt.

I forrige statsbudsjett halverte regjeringen reisestipendet for utenlandsstudenter, noe organisasjonen ANSA påpeker faktisk bidrar til å øke studiegjelden til de som studerer i prioriterte partnerland. Derfor, siden statsråden er i salen, skulle jeg gjerne utfordret ham på om regjeringen i sitt siste budsjett før valget, altså i revidert nasjonalbudsjett, kommer til å gi bedre økonomiske forhold for utdanning i utlandet, eller om vi kan forvente flere kutt.

Representanten Steffensen fra Fremskrittspartiet ville korrigere meg på at Fremskrittspartiet er alene om å foreslå skolepenger for internasjonale studenter. Helt alene som parti er de jo ikke, for som Steffensen selv var inne på i replikkordskiftet, foreslår Høyre i sitt program for 2021–2025 å innføre en studieavgift for studenter som kommer fra land utenfor EØS-området og Sveits. Så Høyre vil ha skolepenger.

Jeg er litt i stuss over at Fremskrittspartiet tar til orde for en type nasjonalt overformynderi for tildeling av studentboliger, for det er gode grunner til at dette i dag gjøres av samskipnadene, som kjenner de lokale behovene bedre enn statsråden.

Til slutt til Høyres representant Emblemssvåg: Arbeiderpartiet er enig med Kristelig Folkeparti i at norsk høyere utdanning mister noe viktig når det blir færre studenter fra det globale sør. Forrige ordning hadde sine svakheter, men også noen styrker, så et nytt og bedre kvoteprogram bør kunne utvikles, mener vi.

Roy Steffensen (FrP) [11:05:49]: Til det siste, som handlet om studentboliger, er det i hvert fall helt klart for Fremskrittspartiet at vi ikke er med på en prioritering som sørger for at vi skal bruke milliardbeløp på å bygge flere studentboliger, som skal gå til den forventede økningen i antall utenlandske studenter, når det samtidig er norske studenter som står i kø for å få studentbolig. Vi mener det er en feil prioritering.

Ellers registrerte jeg at statsråden ikke bestrider de tallene jeg har over hva som kan være en forventet økning i antall utvekslingsstudenter. Hvis det tallet er 14 500, vil det bety at kostnaden vil øke fra dagens 644 mill. kr til 1,7 mrd. kr – som Norge vil bruke bare på utvekslingsstudenter. På grunn av at vi ser at kostnadene beløper seg til 2 mrd. kr på studentboliger og til 1,1 mrd. kr ekstra bare på utvekslingsstudenter, har vi kommet med et konkret forslag der vi ber regjeringen utrede de økonomiske kostnadene ved oppnåelse av målene i denne stortingsmeldingen.

Man skulle tro at de andre partiene var interessert i å få vite hva målene og ønskene i denne meldingen og i de forslagene vi vedtar i dag, koster, men det er altså bare Fremskrittspartiet som har sagt at vi ønsker å få belyst de økonomiske konsekvensene av denne stortingsmeldingen. Her er det ambisiøse mål, og hvis de blir innfridd, vil det bli dyrt for skattebetalerne, for her hører vi at Arbeiderpartiet etterlyser enda flere tiltak. Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV skriver konkret i merknad at de mener generelt det er viktig å føre en politikk som legger til rette for økt innveksling, samtidig som de altså ikke vil gjøre noe med utenlandske studenters fortrinnsrett til studentboliger, og samtidig som de vil verne om gratisprinsippet for utenlandske statsborgere.

Dette blir dyrt, og selv om Høyre i sin programkomité sier at de ønsker å innføre studieavgift, styrer de altså i dag med partier som absolutt ikke ønsker det. Representanten Jon Gunnes sa at han håpet at det kom enda flere utenlandske studenter til Norge. De skal ikke betale for studiene, og de skal ha fortrinnsrett til gratis studentboliger. Det er en politikk som Fremskrittspartiet ikke vil være med på, og vi hadde i det minste håpet at de andre partiene ville vært med og fått belyst de økonomiske konsekvensene av den politikken de i dag vedtar.

Marianne Synnes Emblemvåg (H) [11:08:55]: SV etterlyste Students at Risk, og jeg vil bare si at det ble inngått en avtale om støtte til Students at Risk for første gang under denne regjeringen. Målet med ordningen er at studenter som er menneskerettighetsaktivister, som ikke kan fullføre utdanningen sin i hjemlandet, kan gjøre det her i Norge. Norge har tatt imot studenter på denne ordningen hvert år fra 2015 til 2019, og skal gjøre det nå i 2021. Årsaken til at det ikke kom studenter i 2020, er koronapandemien.

I oktober godkjente utenriksministeren en videreføring av ordningen, med fortsatt årlige opptak. Utenriksdepartementet og Diku har nylig startet prosessen med å utforme en revidert ordning. Hovedtrekkene vil bli videreført, men det legges opp til en tydeligere forventning om at studentene vil returnere til hjemlandet etter endte studier. Det tas sikte på at det særlige opptaket av studenter fra Hviterussland skal underlegges de generelle bestemmelsene for ordningen. Målet er å ha et nytt avtaleverk på plass før sommerferien 2021.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 1.

Sak nr. 2 [11:09:59]

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mona Fagerås, Nicholas Wilkinson, Torgeir Knag Fylkesnes, Freddy André Øvstegård, Karin Andersen og Lars Haltbrekken om å avlyse sentralt gitte eksamener våren 2021 (Innst. 250 S (2020–2021), jf. Dokument 8:98 S (2020–2021))

Presidenten: Etter ynske frå utdannings- og forskningskomiteen vil presidenten ordna debatten slik: 3 minutt til kvar partigruppe og 3 minutt til medlemmer av regjeringa.

Vidare vil det – innanfor den fordelte taletida – bli gjeve høve til inntil seks replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av regjeringa, og dei som måtte

teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

Første talar er Mathilde Tybring-Gjedde, sidan saksordføraren Kent Gudmundsen ikkje er til stades.

Mathilde Tybring-Gjedde (H) [11:11:05]: Jeg skal hilse fra Kent Gudmundsen, som er syk og forholder seg til smittevernreglene fra regjeringen.

Dette har vært en veldig vanskelig avgjørelse å ta. En avlysning av eksamen sitter langt inne hos oss i Høyre, fordi vi anerkjenner den viktige rollen eksamen har, både som en ekstern kvalitetssikring av den opplæringen elevene har krav på, og som en ekstra mulighet for elevene til å vise sin kunnskap. Eksamen har også, etter min mening, en viktig rolle i denne pandemien for å sikre at kommunene og fylkeskommunene holder trykket oppe med opplæring for sine elever til siste stund. Vi ønsker ikke å se slike eksempler som vi dessverre så i fjor, da det var en del kommuner som hadde ganske lite opplæring de siste ukene, og da en kommune til og med sendte permitteringsvarsel til alle sine tiendeklassinger i slutten av mai.

Men i dette ekstraordinære året, preget av en skiftende og vanskelig hverdag for alle og en veldig ujevn kvalitet på opplæringen ungdommene våre har fått, mener vi at dette var en riktig avgjørelse å ta. Det har også vært viktig å gi en avklaring tidlig til de 100 000 elever og lærere som har vært spent på og bekymret for hvordan gjennomføringen av eksamen skal bli. Så er noen elever skuffet, og andre er lettet, og det har jeg stor respekt for. Og som sagt: Dette har vært en krevende avveining og en krevende balanse, nettopp fordi det er veldig mange ulike hensyn som må veies opp mot hverandre, og som krever grundige, faglige vurderinger.

Jeg synes nok ikke at de nyansene ble vektlagt av deler av opposisjonen da man gikk ganske raskt ut og krevde at alle eksamener skulle bli avlyst, også de lokalgitte, selv før sentrale organisasjoner hadde konkludert. Men jeg er glad for at kunnskapsministeren har jobbet med dette over lengre tid og hatt en god dialog med interesseorganisasjoner og fagmiljøer, ikke minst for å planlegge for konsekvensene av at man nå avlyser skriftlige sentralgitte eksamener.

Nå er det på tide å samles om hvordan vi kan gjennomføre muntlig eksamen og andre lokalgitte prøver på en god måte, så vurderingsgrunnlaget for årets kull blir så solid som de fortjener. Samtidig håper jeg at alle skoler utnytter skoleårets ramme maksimalt og holder undervisningen og læringstrykket oppe.

Jeg er glad for at statsråd Asheim vil se på utjevningstiltak for å bidra til likere konkurranse i årets opptak til høyere utdanning, og at man vurderer hvordan avlysning av eksamen vil påvirke opptaket. Men

jeg vil understreke at også det er vanskelig, fordi ulike alternativer kan slå urettferdig ut, enten det er på makronivå eller mikronivå.

Alt i alt mener jeg vi har kommet fram til en balansert løsning i et år som har vært helt utenom det vanlige. Og så vil vi i Høyre gjøre alt vi kan for å sikre at elevene fremdeles får den opplæringen de har krav på fram til sommeren, og at vi selvfølgelig beholder eksamensinstituttet i årene framover.

Torstein Tvedt Solberg (A) [11:14:05]: Jeg også er glad for at regjeringa til slutt har tatt en god beslutning om også i år å avlyse eksamen. Det gjorde en i fjor på grunn av den ekstraordinære situasjonen som har vært under koronapandemien, og derfor var det også klokt å gjøre det i år for de elevene og ansatte i skolen som har et særdeles ekstraordinært år bak seg, med en unntakstilstand. Det hadde ikke vært rettferdig å gjennomføre eksamen på en normal måte når skolen er i en så unormal og ekstraordinær situasjon.

Jeg er også glad for at det er regjeringa som tar den beslutningen. Selv skulle jeg og Arbeiderpartiet ønske at vi hadde gjort det tidligere, tettere opp til når en fikk de faglige rådene fra organisasjonene. Det hadde også gitt mer tid til både elever og lærere, i en krevende hverdag i korona-skolen, til å forberede seg og bruke tid på det som er viktig.

Når det er sagt, er det også noen positive resultater av at Stortinget får denne diskusjonen i dag, selv om beslutningen om selve eksamen er tatt, f.eks. det at Stortinget nå får løfte utfordringen med at to koronakull ikke har hatt eksamen, og de effektene det får for opptaket til høyere utdanning. Det vil slå urettferdig ut på opptaket for noen kull. Derfor er jeg glad for at vi i Stortinget i dag reiser den problemstillingen, som ekstremt mange har engasjert seg i.

Jeg er enig med representanten Tybring-Gjedde i at det ikke nødvendigvis er enkelt å finne en god løsning på dette, men jeg er glad for at regjeringa nå så tydelig også sier at dette skal en se på og ta tak i, og jeg håper en nå har tid til å finne gode alternative modeller for i hvert fall å kunne jevne ut denne urettferdigheten.

En har også sett at statsråden har sagt til mediene at en samtidig med de avlyste eksamenene vurderer andre modeller for å se på uavhengig vurdering av elevene. Jeg håper statsråden i sitt innlegg kan oppdatere Stortinget litt på det arbeidet, og at det ikke for lenge forblir et ubesvart spørsmål og nok en usikkerhet for elever og lærere om hvordan regjeringa ønsker å løse dette.

Marit Arnstad (Sp) [11:16:47]: Dette har ikke akkurat vært et normalt år, så når en etter i fjor var nødt til å avlyse skriftlig eksamen etter to måneder fordi det

var stengte skoler og vanskelige forhold, er det ikke rart at en også i år faller ned på det. Undervisningen har vært avbrutt for mange over lengre perioder, og det har også vært ulike forhold i de ulike delene av landet.

Jeg skjønner at det har vært vanskelige avveininger, og at det har vært vanskelig å veie de ulike delene mot hverandre, men jeg er veldig fornøyd med at regjeringen har kommet fram til å avlyse de skriftlige eksamenene.

Så oppstår selvsagt spørsmålet om hvilken konkurransesituasjon en da får når en søker på høyere utdanning. Det er også en problematikk som er blitt tatt opp i innstillingen, og der komiteen nå kommer med et enstemmig forslag om å be regjeringen vurdere utjevne tiltak for å bidra til likere konkurranse. Det gjelder først og fremst de tre kullene som til våren vil kunne konkurrere på førstegangsvitnemålet – 2019, 2020 og 2021. Det er overfor dem en må vurdere utjevne tiltak.

I debatten er det blitt foreslått flere ting. Noen er opptatt av at en skulle ha laget en slags tredeling av plassene på høyere utdanning, og andre mener en burde stryke karakterene i skriftlig eksamen for alle de tre kullene. Det er vanskelig for oss på stående fot å si hva som vil være de beste tiltakene for å utjevne den konkurranseulikheten en kan få, men for Senterpartiets del er det svært viktig at den vurderingen blir gjort, og at den blir gjort grundig, for jeg tror det er svært mange av ungdommene i de kullene som berøres og er opptatt av det spørsmålet.

Mona Fagerås (SV) [11:19:06]: SV var tidlig ute og konkluderte med at det eneste rette i lys av pandemien og hvordan dette skoleåret har vært for mange elever, var å avlyse de sentralt gitte eksamenene våren 2021.

Elevene har betalt en stor pris under denne krisen. I løpet av skoleåret har det vært store forskjeller i opplæringen elevene har fått, ettersom kommuner og fylker har vært ulikt rammet av pandemien. Mange elever har hatt mye hjemmeskole på grunn av rødt nivå, sykdom og karantene. Flere har mistet undervisning, og dette rammer hardest de elevene som har størst behov for å være på skolen. En klassisk skriftlig, nasjonal eksamen ville slått uheldig ut for elever som bor i områder som har hatt mye hjemmeskole på grunn av korona.

En sentralt gitt eksamen ville, som vi så det, slått urettferdig ut og også tatt opp dyrebar tid som kan brukes til intensiv undervisning mot slutten av skoleåret, når koronaen forhåpentligvis er på vei ned i samfunnet. Å avlyse eksamen nå vil gi elever, lærere og skoler forutsigbarhet og tillit og en beskjed om at lærerne skal prioritere undervisning og god vurdering av standpunktkarakteren

fram til skoleslutt. Det viktigste er at flest mulig får muligheten til å fullføre og bestå dette noe uvanlige skoleåret.

Vi er nå glad for at ministeren og regjeringen har kommet til samme konklusjon. Nå vet skolene, lærerne og ikke minst elevene hva de har å forholde seg til.

Nå som vi har fått gjennomslag for en rettferdig løsning for årets avgangselever, nemlig å avlyse eksamen, må vi finne en rettferdig løsning for tidligere kull også. I fjor ble antallet studieplasser økt på enkelte studier; det må regjeringen gjøre i år også. Dette tiltaket vil være essensielt i en tid der flere står uten arbeid og utdanning, og også et viktig tiltak for å bøte på en eventuell urettferdighet som enkelte avgangskull møter.

Jeg skjønner veldig godt frustrasjonen til de kullene som opplever urettferdigheten, og vi må gjøre det vi kan for å rette opp i dette.

Jon Gunnes (V) [11:22:00]: I møte med interesseorganisasjoner, lærere, foreldre og elever i norsk skole har jeg opplevd flere ganger å høre om elever som har fått undervisning av variabel kvalitet under koronapandemien. Dette er enten på grunn av koronatiltakene direkte på skolen, eller på grunn av at kommunene har brukt muligheten til normal drift i svært forskjellig grad. Nå skal det sies at det helt i begynnelsen av pandemien var mange som jublet over hjemmeundervisningen og den digitale undervisningen. Det var sikkert litt spennende og litt nytt, og mange behersket det veldig bra. Men etter hvert ble de også lei, på samme måte som vi også er lei av hjemmekontor innimellom.

De aller fleste har opplevd ordinær og like god undervisning som før covid-19, men en del elever har opplevd annerledes og kanskje litt svakere undervisning i enkelte fag ved sine skoler. I en situasjon der elevene har opplevd et mer variabelt undervisningstilbud enn vanlig, ville kanskje en ordinær avvikling av eksamen være problematisk, og med tanke på smittevern kan også en slik ordning være det mest fornuftige.

Vi er glad for statsrådens klare svar når det gjelder hva som skal avlyses av eksamener denne våren. Dette var dessverre nødvendig, om enn ikke ønskelig. Venstre takker for at statsråden har hatt tett dialog med lærerorganisasjonene, elevorganisasjonene, foreldreutvalget og ikke minst kommunene og fylkenes organisasjon, KS. Ikke minst var det både fornuftig og klokt å bruke god tid på denne dialogen før man tok en avgjørelse. Det var en del press fra politiske miljøer for å ta avgjørelsen tidligst mulig, men det var klokt å ha is i magen og hente inn bredden av kunnskap og innspill før en slik alvorlig beslutning ble tatt.

Vi mener at når man beslutter å avlyse både sentralt og lokalt gitt skriftlig eksamen for elever våren 2021 og lokalt gitt muntlig eksamen for 10. trinn og vg3,

er det klokt. Venstre er fornøyd med at eksamen for privatister og elever som trenger eksamen for å få vitnemål, holdes som vanlig. Vi ser også at det er naturlig at fag- og svenneprøver avholdes. Vi mener at det er fornuftig at de elevene som trenger en eksamen for å komme videre, prioriteres. Vi setter pris på statsrådens klare og velfunderte beslutninger.

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [11:25:00]: I en pågående pandemi er det mange ting som ikke har blitt som planlagt. For noen av oss har konsekvensene av dette ikke vært så inngripende, men for andre har de vært store. Er det én ting vi har vært enige om på tvers av politiske partier, er det vår bekymring for hvordan det går med ungdommen vår. Skoleelever som på rødt nivå sitter med digital hjemmeundervisning, har båret en stor del av byrden det har vært å være en del av et tidvis nedstengt samfunn. Derfor beveger vi oss varsomt, lytter til dem som dette berører, og tar oss tid når store beslutninger om eksamen skal tas. Det er jeg glad for.

Når en beslutning om eksamen skal tas, er det mange hensyn som må ivaretas. Det er hvordan en skal forholde seg til de ulike typer eksamensformer, det er i hvilken grad elever under covid-19-pandemien har mottatt svært ulike tilbud om opplæring, noe som igjen gir et ulikt vurderingsgrunnlag, det er å ta stilling til hvilke følger en eksamensavlysning vil få for muligheten til å komme inn på drømmestudiet, sammenliknet med de elevene som har fått eksamen. Og sist men ikke minst må dette vektes opp mot mulighetene for en praktisk forsvarlig gjennomføring i lys av smittevernshensynene.

Jeg mener regjeringen lander på en god avgjørelse ved å avlyse alle ordinære skriftlige, muntlig-praktiske og praktiske eksamener for elever i ungdomsskolen og videregående. En felles og lik skriftlig eksamen for alle, som ikke kunne tatt hensyn til det ulike tilbudet elevene har fått av opplæring i det helt spesielle koronaåret, ville ikke blitt opplevd som en rettferdig prøving av elevenes kompetanse og derfor opplevd som urimelig. Jeg mener også regjeringen lander på en god avgjørelse når det gjelder å gjennomføre eksamen for privatister og elever med behov for eksamen for å få vitnemål.

Når det gjelder de muntlige eksamenene for avgangselevne, hadde nok Kristelig Folkeparti primært ønsket at vi også hadde avlyst dem. Vi er imidlertid enig i at det er viktig at elevene får muligheten til å vise sin kompetanse. Vi er også enig i at lokale eksamener som en muntlig eksamen vil være, i større grad enn de skriftlige kan tilpasses den opplæringen eleven faktisk har fått. Men vi har vært bekymret for de gullkantede vitnemålene disse elevene vil få, når vi vet at muntlig eksamen ofte vipper karakteren opp. Vi har

vært bekymret for høye poengsnitt i avgangskullene og er derfor glad for at vi som samlet komité i denne saken ber regjeringen vurdere utjevnenende tiltak for å bidra til likere konkurranse om studieplasser ved opptak til høyere utdanning i 2021.

Statsråd Guri Melby [11:28:05]: Det er litt hyggelig, syns jeg, å være statsråd og kunne komme opposisjonen fullt i møte på aktuelle saker. Dette representantforslaget viser vel at det egentlig har vært ganske stor enighet blant politikerne om at det var behov for å gjøre endringer i gjennomføring av eksamen også denne våren.

Som kjent ble det besluttet å avlyse både sentralt og lokalt gitt skriftlig eksamen for elever våren 2021 den 8. februar. Det er også besluttet at lokalt gitt muntlig eksamen for 10. trinn og vg3 skal gjennomføres. Eksamen for privatister og elever som trenger eksamen for å få vitnemål, skal fortsett avholdes. Fag- og svenneprøver skal også avholdes. Det er kjempeviktig at de elevene som trenger eksamener for å komme seg videre, prioriteres. De elevene som nå får avlyst sine eksamener, får selvsagt vitnemål dersom de har standpunkt-karakterer.

Selv om det er stor enighet om dette grepet, vil jeg understreke, som flere har vært inne på, at det ikke er en enkel avgjørelse. Det fratar elevene en mulighet til å få vist sin kompetanse i en eksamenssituasjon og dermed få en ekstern vurdering.

Gjennom hele pandemien har vi hatt tett kontakt med lærer- og elevorganisasjonene, kommuner og fylkeskommuner. Vi har fått faglige innspill og anbefalinger fra Utdanningsdirektoratet som vi åpent har diskutert med disse. Vi har også fått mange gode innspill fra sektoren for øvrig.

De to hovedgrunnene bak beslutningen har vært hensynet til smittevern og det at det har vært ulike forhold rundt opplæringen for elevene dette skoleåret. En felles nasjonal og helt lik eksamen er dermed ikke en egnet eller rettferdig prøving av hva elevene har lært dette skoleåret. Smittevernsituasjonen tilsier også at vi er nødt til å være føre var nå. Skriftlig eksamen er ofte store arrangement og vil derfor kunne utgjøre en risiko for smittespredning. Vi kan heller ikke risikere at de som må gjennomføre eksamen, slik som privatistene, ikke får det fordi det blir kapasitetsutfordringer.

Det har også vært et poeng å gi lærere og elever bedre tid og ro til å prioritere arbeidet med opplæringen fram mot fastsettelse av standpunkt. Nå er vi i gang med å se på hvordan vi fra nasjonalt hold kan bidra til å støtte arbeidet med standpunkt-vurdering denne våren. Hvilke tiltak vi lander på, er ikke klart ennå, men vi ser på tiltak som bidrar til å støtte skolene i det arbeidet

som de allerede gjør. Jeg ønsker ikke å pålegge noen noe ekstra i den situasjonen vi er i nå, men heller bidra til å legge gode rammer for og støtte opp under en videreutvikling av skolens vurderingspraksis og profesjonsfaglige samarbeid.

Når det gjelder opptak til universiteter og høyskoler, har det vært en del oppmerksomhet rundt at snittet til kullet i fjor, var høyere enn året før. Det er klart at det å avlyse eksamen kan ha konsekvenser ikke bare for dem som da ikke får hatt eksamen, men også for tidligere kull som skal konkurrere med elever som har et helt annet vitnemål. I fjor gikk opptaket som normalt selv om eksamen ble avlyst, og det er den samme praksisen man har lagt seg på også tidligere når det har vært avlyst på grunn av lærerstreik. Det er for tidlig å konkludere om avlyste eksamener i år vil ha noe å si for snittkarakterene, men uansett vil det oppleves som urettferdig for enkeltelever. Jeg skulle ønske det var en løsning som var rettferdig for alle, men det tror jeg dessverre ikke finnes.

Nils T. Bjørke hadde her teke over president-plassen.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Torstein Tvedt Solberg (A) [11:31:24]: Statsråden har ikke så mye taletid, så jeg skal først av alt gi henne en anledning til kanskje å utdype enda litt mer om det jeg spurte om i mitt innlegg. Jeg merket meg da en avlyste eksamen, at regjeringen ønsker en annen type ekstern vurdering for elever som ikke får eksamen. Statsråden kjenner skolen godt, det har vært mye spekulasjoner rundt hva dette blir, og hvor mye det er. Jeg oppfatter det statsråden sier i innlegget sitt, som at selv dette punktet ikke er tenkt som noe ekstraarbeid. Kan statsråden si noe mer om framdriften med dette arbeidet, og ikke minst når skolen kan forvente seg en konklusjon, slik at en ikke må vente veldig lenge?

Statsråd Guri Melby [11:32:07]: Takk for muligheten til å utdype. Vi har vært opptatt av å bygge på den praksisen som allerede er i skoleverket, og ikke komme med noe helt nytt nå i et veldig spesielt år. Det tror jeg ville være veldig dumt.

Mange skoler har veldig god erfaring med å jobbe systematisk for å kvalitetssikre standpunkt og gi elevene muligheten til vurdering fra andre enn den læreren man har til vanlig. Noen har gode løsninger på dette allerede, og det ønsker vi at de skal fortsette med. Vi vil se på hva vi kan gjøre for å styrke den praksisen, og kanskje i større grad sikre at absolutt alle gjør det. Men jeg er opptatt av at vi ikke bare skal lage noen løsninger som vi nå trer nedover Skole-Norge i en veldig presset

situasjon. For meg er det viktig at vi har en tett dialog med lærerorganisasjonene for å finne fram til en løsning der de opplever å få hjelp og støtte til å gjøre noe som de uansett må gjøre, istedenfor at vi pålegger dem noe nytt. Vi har hatt ett møte om dette og skal ha et nytt ganske raskt. Jeg regner med at dersom noe må kommuniseres ut bredt, kommer vi med det veldig snart.

Torstein Tvedt Solberg (A) [11:33:10]: Jeg takker og synes det er et godt og betryggende svar at en ikke ønsker noen pålegg, men eventuelt legger til rette for gode verktøy og god praksis. Det at en nå i år avlyser eksamen, gir oss også en mulighet og mer tid i den diskusjonen som har versert rundt en ny eksamensform i matematikk. Det har vært en heftig, og faglig, debatt. Den nye eksamensformen har møtt store protester fra lærere og elever, men ikke minst fra fagmiljøet. Nå har vi jo egentlig fått et ekstra år, og derfor vil jeg utfordre statsråden litt på det. Kan en nå bekrefte, eller avkrefte, om en kommer til å ta konkrete grep – både partene og fagmiljøet – for å legge et nytt og litt grundigere og lengre løp for å få til en bedre og mer inkluderende måte å tilrettelegge eksamensformen på?

Statsråd Guri Melby [11:34:07]: Det er viktig at vi ikke kaster bort en krise, men at vi bruker de mulighetene som krisen gir. Det er klart at noe av det positive her er at vi har fått bedre tid til å utvikle en ny matematikkeksamen. Den tiden har vi tenkt å bruke godt, og det er åpenbart at vi trenger mye bedre involvering, både av fagmiljøet på universitet, høyskoler og andre steder, og av sektoren: av lærere, lærerorganisasjoner og andre. Så vi ønsker å legge opp til en ganske bred prosess, der vi nå får mulighet til både mer diskusjon og mer utprøving og til å se mer konkret på i hvilken retning vi mener det er riktig at matematikkeksamen går.

Vi har også nye eksamener som skal utvikles i andre fag, og jeg tenker det er viktig at vi også tar lærdom av erfaringene med at sektoren opplever at de ikke var godt nok involvert i matematikkeksamenen, og at vi unngår at det samme skjer med andre eksamener som vi skal utvikle.

Torstein Tvedt Solberg (A) [11:35:00]: Takk, det var også et betryggende og godt svar som jeg tror fagmiljøene vil sette stor pris på. Det siste spørsmålet mitt dreier seg om å invitere statsråden til å prøve seg litt på framovertenking her. Som vi var innom i debatten, har vi hatt en veldig unik situasjon forrige skoleår. Det har vi også fått i år, og det er en viss fare for at en del av denne unntakstilstanden også vil fortsette inn i neste skoleår. Jeg vil utfordre statsråden litt på nettopp det. Det kan jo være vi kommer borti noe av det samme, at vi

har den samme debatten også neste år og gjør noen av de samme vurderingene. Kan vi håpe at denne diskusjonen eventuelt kommer tidligere, og at avklaringen eventuelt kommer før hvis vi står i en liknende situasjon neste år?

Statsråd Guri Melby [11:35:49]: Vi gjorde faktisk et forsøk på å ta avklaringen veldig tidlig. Allerede i oktober/november slo vi fast at eksamen skulle gjennomføres, men etter det ble smittesituasjonen verre enn det vi hadde forutsett, og dermed er vi nødt til å gå tilbake på den beslutningen. Jeg tror at så lenge vi lever med denne pandemien, må vi også leve med at slik blir det noen ganger – at vi ikke får til det vi faktisk har planlagt. Men det at vi allerede nå begynner å diskutere både hvordan vi skal legge opp neste skoleår og hva slags konsekvenser det får for veldig mange ting – både for elevers læring, for eksamen og for en rekke andre ting – synes jeg er et veldig godt og konstruktivt spor. Det håper jeg vi kan bruke mer tid på framover. Så får vi virkelig håpe at vi kommer så langt med vaksinerings i løpet av denne våren og sommeren, at vi får en mer normal høst. Men helt normal er jeg egentlig ganske sikker på at den ikke blir, og det tror jeg det er viktig at både vi politikere og hele Skole-Norge er godt forberedt på.

Mona Fagerås (SV) [11:36:53]: I etterkant av at ministeren avlyste de sentralt gitte eksamenene, dukket det opp en debatt fordi det kullet som avla sine eksamener i 2019, skal konkurrere mot årskull som unngikk eksamen.

Det er en enstemmig komité som ber regjeringen vurdere utjevnende tiltak for å bidra til en likere konkurranse om studieplassene ved opptak til høyere utdanning til høsten. Hva disse tiltakene skal være, har komiteen overlatt til regjeringen. Vi i SV mener at kompensierende tiltak for dette kullet kan være å øke antallet studieplasser, og at en tredjedel av de plassene skal avholdes til de unge som gikk ut av videregående i 2019.

Jeg er helt sikker på at ministeren har gjort seg noen tanker om hvordan man kan kompensere for akkurat dette kullet. Kunne ministeren vært litt konkret her og nå og si hva man har tenkt å gjøre for dette kullet?

Statsråd Guri Melby [11:37:57]: Det jeg kan si nå, er at vi allerede er godt i gang med å gjøre den typen vurderinger. Det er klart at dette var blant de tingene som gjorde at beslutningen om å avlyse eksamenen var vanskelig, for det har ikke bare konsekvenser for årets kull – det er også en risiko for at det har konsekvenser for flere enn som så.

Vi la oss på den samme linjen som i fjor, at man ikke gjorde noen endringer knyttet til førstegangskvote

eller sånne ting, og det er også den løsningen man har valgt tidligere når man har vært borti en lignende situasjon. Men det er klart at det blir ekstra spesielt denne våren, når vi har ett kull som konkurrerer mot to kull som ikke har eksamener. De løsningene som har vært løftet fram, har jo vært enten å fjerne eksamen for alle, eller å dele opp i flere kvoter, som representanten også var inne på. Begge løsningene vil nok gjøre at vi oppnår noe, men at vi også kan oppleve at det oppstår nye urettferdigheter andre steder. Det er blant de tingene vi er nødt til å se nærmere på.

Jeg tror det er altfor tidlig å konkludere med at årets kull kommer til å få veldig gode karakterer, for det er man ikke helt sikker på.

Mona Fagerås (SV) [11:39:00]: Jeg lurte bare helt kort på om ministeren kunne si når dette blir klart, når 2019-kullet får vite om de får kompenserende tiltak.

Statsråd Guri Melby [11:39:12]: Det kan jeg dessverre ikke si på stående fot, men vi kan gi beskjed til komiteen når vi har et klarere svar på det, også på grunn av det vedtaket som fattes her i dag.

Jeg har også lyst til å si at den løsningen representanten peker på, med økt antall studieplasser, hadde vi jo i fjor. Vi økte antallet studieplasser med 4 000, og det har vel aldri vært så mange studieplasser i høyere utdanning som det var i fjor. Men vi hadde også rekordmange søkere, noe som gjorde at konkurransen bare ble enda tøffere enn den har vært.

Det å se på om det er mulig å øke antallet studieplasser også denne våren, både på grunn av denne situasjonen og også på grunn av den generelle koronasituasjonen – at det å ta studier og utdanning vil være et aktuelt valg for mange av dem som er permittert eller har mistet jobben sin – mener jeg også må være blant tiltakene vi vurderer, og som kan være avhjelpende for akkurat disse elevene.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om replikk, og fleire har heller ikkje bedt om ordet til sak nr. 2.

Sak nr. 3 [11:40:06]

Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Terje Halleland, Sylvi Listhaug og Kjell-Børge Freiberg om utsettelse av kravet om nullutslipp i verdensarvfjordene fra 2026 (Innst. 251 S (2020–2021), jf. Dokument 8:23 S (2020–2021))

Presidenten: Etter ønske frå næringskomiteen vil presidenten ordna debatten slik: 5 minutt til saksordføraren, 3 minutt til kvar partigruppe og 3 minutt til medlemmer av regjeringa.

Vidare vil det – innanfor den fordelte taletida – verta gjeve høve til inntil seks replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av regjeringa, og dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får òg ei taletid på inntil 3 minutt.

Åsunn Lyngedal (A) [11:40:58] (ordfører for saken): La meg få starte med å takke alle partiene i komiteen for et godt samarbeid i saken.

Et flertall i Stortinget har valgt å opprettholde Stortingets vedtak fra høsten 2017 om at passasjerbåter og ferger som skal seile i våre verdensarvområder, ikke skal ha utslipp fra 2026. Vedtaket er begrunnet i det særlige ansvaret Norge har for å ta vare på natur og miljø i verdensarvfjordene. Det å få verdensarvstatus tilsier at det er et område av universell verdi, og at det er unikt i sitt slag i verden.

Da Stortinget enstemmig sluttet seg til nullutslippsmålet, var det for at næringsliv og myndigheter skulle strekke seg mot et veldig viktig, men også vanskelig, mål. Norges to verdensarvområder, Geirangerfjorden og Nærøysfjorden, ligger i kommunene Stranda og Aurland. Vedtaket om nullutslipp har skapt usikkerhet og uro i kommunene: Hvordan vil det gå med den viktige reiselivsnæringen? Hvordan vil det gå med arbeidsplassene og bosettingen?

Bærekraft kan aldri bare handle om det ytre miljøet vårt. Et bærekraftig reiseliv og bosetting i verdensarvområdene er for Arbeiderpartiet like viktig som å ivareta vårt ytre miljø. For å sette det på spissen: Hvis vi avfolker verdensarvområdene, blir de enkelt utslippsfrie. Men det skal ikke skje.

Arbeiderpartiet står på kravet om nullutslipp, men mener at regjeringen i etterkant av vedtaket i Stortinget i 2017 har gjort for lite for å investere slik at reiselivsnæringen i våre verdensarvområder kan bli utslippsfri. For oss er derfor de vedtakene som skal fattes her i dag, som vi har fått flertall for, viktige fordi de gir en beskjed til regjeringen om å investere mer og gjøre det i et nært samarbeid med lokalt næringsliv og myndigheter. Reiselivsnæringen er alvorlig bekymret for tilgangen på kunder. Det må Stortinget ta på alvor.

Reiseliv er en viktig næring for Norge og en næring vi skal leve av lenge etter at vi har sluttet å selge olje. Særlig i Flåm har reiselivet lyktes godt med å få lokal verdiskaping ut av de besøkende, og Flåmsbana er en stor suksess. Næringen sysselsetter mange og gir Norge store eksportinntekter. I 2018 var eksportinntektene fra reiselivet 55 mrd. kr. Koronapandemien har rammet næringen steinhardt, men jeg er trygg på at lite befolkede områder som kan by på verdens beste naturopplevelser, er attraktive for dem som skal reise i framtiden.

Men hele samfunnet, også reiselivsnæringen, må forholde seg til kravene om lavere utslipp, og cruisenæringen kan ikke leve som før. Aurland og Stranda og næringslivet der har vært og er framoverlent for å sikre lave utslipp i fjordene sine. Lenge før vedtaket om nullutslipp var det planer om landstrøm i Flåm. De passasjerbåtene som går inn i selve Nærøyfjorden fra Flåm, «Vision of the Fjords» og «Future of the Fjords», er hel-elektriske. I Geirangerfjorden jobbes det hardt for å realisere «Blå korridor for grønt skifte», der hydrogen skal tas i bruk for å gjøre naturen tilgjengelig uten å skade den. Etter vedtaket i 2017 har vi i Norge fått flere hybridbåter i kyststruten vår. Slike cruisebåter vil kunne gå på strøm fra innløpet til Aurlandsfjorden, knytte seg på landstrøm der og gå utslippsfritt tilbake.

Vi har valgt å stå på kravet, og det er fordi det er vanskelig, for ikke å si umulig, å få en næring til å investere i noe de ikke må investere i: Hvorfor skal eierne bruke penger på ny teknologi hvis man ikke må gjøre det? Med fem år igjen til kravet i verdensarvfjordene trer i kraft, og med en voldsom utvikling i lav- og nullutslippsteknologi, hvorfor skal vi i dag si til rederiene som ønsker å gå inn i verdensarvfjordene, at vi skyver på målet så det ligger ni år fram i tid i stedet? Det mener vi er galt.

For Arbeiderpartiet gir det ingen mening å flytte anløpene til nabohavner. Det betyr ingenting for vårt felles miljø. Derfor har vi, med de forslagene til vedtak vi har fremmet her i dag, bedt om investeringer i området for å sikre besøk til Flåm og til Geiranger.

Det å støtte opp om næringslivet i verdensarvområdene vil koste, men kanskje kan realiseringen av Geirangerfjordens blå korridor for et grønt skifte gi en vekstimpuls til satsing på hydrogenbåter og hydrogenproduksjon som kan realisere verdens grønneste fjordturisme.

Selv et så positivt vedtak for klima og miljø som landstrømutbyggingen i Flåm vil være truet hvis de ikke har inntekter fra anløp av cruiseskip. Det har vi utfordret klima- og miljøministeren på å løse, og han har svart Stortinget at han vil gjøre det.

Jeg må komme tilbake til Gudvangen Stein (presidenten klubber) og løse forslag i en treminutter.

Presidenten:Tida er ute.

Tom-Christer Nilsen (H) [11:46:17]: I dette tilfellet står vi på kravene. Vi møter et dilemma i denne saken som vi kommer til å møte stadig oftere framover: Skal vi legge mest vekt på de utfordringene en del av næringslivet får av å måtte redusere sine utslipp, eller skal vi legge mest vekt på å redusere de ulempene klimaet, menneskene, miljøet og bedriftene selv og andre bedrifter får av at utslippene fortsetter? Skal vi legge mest vekt på dem

som har tilpasset seg, utviklet nye løsninger og er klare til å tilby dem, eller skal vi la deres investeringer og satsinger forgå, for å tilpasse oss dem som ikke klarer, vil eller har mulighet til å endre sine utslipp?

I dette tilfellet har vi kommet til at vi vil holde fast ved ambisjonene om nullutslipp. Departementet er i gang med arbeidet med å vurdere hvordan dette kan gjennomføres, og i høringen fikk vi både forsikringer om at det var mulig, og frykt for at det ikke var mulig. Vi ønsker cruise velkommen tilbake til Flåm og Geiranger etter dagens situasjon, men utslippene må ned. Derfor understreker vi i dag at vi skal realisere landstrøm i f.eks. Flåm. Landstrømanlegg vil bety at nullutslipps-situasjonen blir mer realistisk. Hybride løsninger og batteridrift kan da klare seg med mindre batterikapasitet fordi de kan lade igjen ved destinasjonen. I tillegg vil lading kunne skje med ren energi i stedet for f.eks. – i verste fall – å lade på f.eks. dieselmotorer til sjøs. Det gir reelle utslippskutt og bedre luftkvalitet.

Når det gjelder annen næringsvirksomhet, eksemplifisert ved Gudvangen Stein og deres bulkfrakt, legger vi til grunn at det skal finnes en løsning, slik at denne typen virksomhet kan fortsette. Jeg understreker at det er hensikten med våre merknader her. Selv om det i merknaden fra næringskomiteen bare henvises til Tier III, er det vår hensikt med tilleggsmerknaden fremmet i energi- og miljøkomiteen, som næringskomiteen har sluttet seg til, at det gjelder både Tier II- og Tier III-kravene. Sagt med rene ord: Gruvevirksomheten skal kunne fortsette, og transporten skal fortsatt kunne gå på sjø. Denne klare forventningen legger vi på regjeringen i denne saken. Det må skje fort, for klokken tikker mot 2022.

Jeg vil også peke på behovet for å behandle lik virksomhet likt. Slik er vårt lovverk og våre forvaltningsprinsipper – samme lov for Loke og Tor. Dersom det er eller kommer annen virksomhet med slike behov, uten at jeg kjenner til det i dag, må de behandles likt. Særbehandler vi én bedrift, vil andre kunne utfordre det, og lykkes de, er det bedriften som har nytt godt av unntaket, som vil måtte bære kostnader og konsekvenser. En slik situasjon ønsker vi ikke å sette noen i.

Igjen kan veien til et visst sted være brolagt med vel så gode intensjoner, men denne gruvedriften skal fortsette, og det skal legges til rette for at det skjer.

Målet er en skipsfart uten klimautslipp og skadelig NO_x-utslipp, og aktivitet i området. Det betyr at vi både skal trykke på med insentiver og regelverk, og at vi skal sørge for at teknologien blir tatt i bruk når den er tilgjengelig på kommersielle vilkår. Skal den utviklingen skje, er vi også avhengige av at de som utvikler den og investerer i den, kan stole på at vi gjør det vi sier, slik at det faktisk finnes et marked når løsningen er utviklet.

Jeg vil peke på at norsk leverandørindustri er i første rekke i utviklingen av disse løsningene, og disse kravene er en måte å gi norske bedrifter et forsprang på.

Terje Halleland (FrP) [11:49:25]: Jeg synes dette har blitt en veldig trist sak, som vil kunne få store konsekvenser for mange involverte.

Det pågår en omstilling til lavere utslipp i alle sektorer, og det brukes mange ressurser for å nå tøffe målsettinger. Jeg mener at en av de viktigste forutsetningene for å lykkes, for å sikre at alle deltar i dette arbeidet, er av og til å våge å endre mening når en ser at en har gjort feil, eller et vedtak får uante konsekvenser. For det blir gjort mange vedtak, og det blir gjort mange feil vedtak.

Nullutslipp for cruisebåter i verdensarvfjordene innen 2026 er et av disse. Ingen i de sentrale maritime fagmiljøene mener at nullutslippsteknologi er tilgjengelig for de store cruisebåtene innen 2026 – ingen! Jeg registrerer at vi har et stortingsflertall som mener at de sitter på bedre kompetanse om videre utvikling av drivstoffteknologi og bygging av skip enn det DNV GL og Sjøfartsdirektoratet gjør.

En skulle tro at det viktigste i verdensarvfjordene var å fjerne lokale utslipp, men det er det ikke. Vi har teknologi som kunne vært brukt for å besøke fjordene uten lokale utslipp, og med en kombinasjon av landstrøm kunne det vært en god løsning. Nå må ikke dette bli en debatt om en er for eller mot klimautslipp, om en er for eller mot teknologiutvikling, for alle aktørene, alle involverte, ønsker at det skal bli stilt krav, men de må være realistiske.

Det er i denne forbindelse også framsatt ønske om f.eks. å ha differensierte havneavgifter, sånn at det uansett skal være lønnsomt å komme med de mest miljøvennlige cruiseskipene. Det finnes flere forskjellige metoder for å beskytte fjordene. Jeg er litt usikker på hva stortingsflertallet er ute etter – er det å beskytte verdensarvfjordene, eller er det at disse må ofres på teknologiutviklings alter?

Gudvangen Stein vil allerede fra kommende årsskifte bli rammet av særkrav for sin aktivitet i fjordene. Det er en bedrift med sterk klimaprofil. Om særkravene blir innført, blir enten gruvedriften lagt ned eller transporten flyttet til veien. Det er vanskelig å se hvilken gevinst stortingsflertallet her er ute etter. Men heller ikke her våger stortingsflertallet å sikre denne bedriften fortsatt drift – den må fremdeles leve i stor usikkerhet framover. Man rammer altså ikke bare lokalt og regionalt næringsliv og store regioner, vi øker også klimautslippene. Når det beste står i veien for det gode, er vi på feil vei.

Jeg tar opp de forslagene Fremskrittspartiene er en del av.

Presidenten: Representanten Terje Halleland har teke opp dei forslaga han refererte til.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [11:52:55]: Verdensarvfjordene, både Nærøyfjorden og Geirangerfjorden, er jo en fantastisk del av norsk natur. Derfor er de også noen av de mest populære reisemålene for bl.a. cruiseturister, som i et ordinært år kommer hit til Norge i rikt monn. En har også sett at det har bidratt til store lokale ringvirkninger, som i Flåm i Aurland kommune, der en lokal anslår at det er snakk om kanskje 200–300 mill. kr i ringvirkninger, eller i Stranda kommune, der en anslår at det kanskje er så mye som 130 mill. kr.

Det vi har sett under denne pandemien, er hvordan restriksjoner som helt nødvendig er innført av smittevern hensyn, har ført til at cruisetrafikken ikke er slik som den er ordinært sett. Selv var jeg på Flisnes sist sommer. Jeg så innover Storfjorden, der det i en ordinær situasjon går jevnt med cruisebåter både ut og inn. I fjor sommer var det ikke en cruisebåt å se. Derfor er det utrolig viktig at vi sørger for, når denne næringen etter hvert også skal komme seg på beina igjen etter koronaen, at en fortsatt blir stilt overfor tydelige krav, men at en også har en realisme, slik at en sørger for at en klarer å opprettholde aktivitet i Norge og ringvirkninger i viktige lokalsamfunn.

Med de kravene som allerede er knyttet til reduksjon av utslipp, og hvis en også får på plass landstrøm, som det er planer om eksempelvis i Flåm, kan en redusere utslippene fra det de var for bare noen år siden, med anslagsvis 65–95 pst. Spørsmålet er hvor fornuften er i å skulle stille et krav om absolutt nullutslipp i en liten arm av en lang fjord, eksempelvis Nærøyfjorden, som er ca. 17 km lang, som er en del av Sognefjorden, som er over 20 mil. Det kan ende med at cruiseskipene blir liggende andre steder og ha utslipp der i stedet for at de eksempelvis kan komme inn til et landstrømanlegg i Flåm.

En må også se på konsekvensene for lokale næringsdrivende, som Gudvangen Stein. Alternativet for dem er enten å måtte legge ned driften eller ha transporten over på trailere, noe som definitivt ikke er fornuftig for verken lokalmiljøet eller utslipp av klimagasser, og som sannsynligvis vil føre til at virksomheten vil måtte opphøre.

Vi skal ha tydelige krav, men vi må også ha realisme i det som skjer (presidenten klubber), og sørge for at det totalt sett bidrar positivt.

Presidenten: Då var tida ute.

Lars Haltbrekken (SV) [11:56:22]: Kravet om nullutslipp i verdensarvfjordene fra 2026 var historisk. Det har lenge vært sånn at befolkningen i Geirangerfjorden

og andre verdensarvfjorder har slitt med svart røyk og massiv forurensning fra cruisetrafikken. Vedtaket fra 2018 setter oss på en ny kurs. Vedtaket fra 2018 har også ført til investeringer i næringslivet. Det er etablert batterifabrikk utenfor Bergen, hvor det er investert over 100 mill. kr i Corvus' batterifabrikk som en følge av dette vedtaket. Jeg synes det er merkelig at Senterpartiet og Fremskrittspartiet vil skape stor usikkerhet for de investeringene som næringslivet har gjort etter det vedtaket som kom.

Det er gledelig at det er et stort flertall som fortsatt står på vedtaket fra 2018. Det er også næringslivet som har satset på framtiden og på de grønne løsningene, glad for. Dette er et utmerket eksempel på at miljøkrav skaper ny teknologi, nye løsninger og arbeidsplasser.

Så har det dukket opp en problemstilling knyttet til noen andre miljøkrav som går på å redusere utslippene av stoffer som fører til sur nedbør. Bedriften Gudvangen Stein har ukentlige skipsanløp i Nærøyfjorden for å frakte ut stein. Det skal de selvfølgelig få fortsette med. Men også her finnes det gode miljøløsninger. Der Fremskrittspartiet og Senterpartiet ikke ser framtiden for bare problemer, ser i hvert fall SV løsningene og mulighetene.

Tidligere i år ble det klart at Veidekke og Grønt Skipsfartsprogram signerte en avtale om å jobbe fram kontrakter for bygging av to nye hydrogendrevne lasteskip. Skipene skal frakte asfalt, pukk og grus langs norskekysten. Veidekke transporterer rundt en million tonn asfalt, pukk og grus årlig langs norskekysten. Hvis de klarer å gjøre dette med nullutslipp, bør vi bidra til at også Gudvangen Stein og andre bedrifter skal klare det i framtiden.

Derfor har SV lagt fram noen forslag i dag som skal bidra til å sikre dette. Vi kan bl.a. opprette en pengepott som bedrifter som stiller miljøkrav, kan søke støtte fra for å kunne gjennomføre disse kravene.

Jeg tar med det opp de forslag SV står bak.

Presidenten: Representanten Lars Haltbrekken har teke opp dei forslaga han refererte til.

André N. Skjelstad (V) [11:59:45]: Jeg er glad for at vi har et flertall i Stortinget som opprettholder vedtaket om nullutslipp i verdensarvfjordene fra 2026. Dette vedtaket, som først ble fattet i 2018, er et av flere viktige skritt på veien mot målene i Parisavtalen og målet om minst 50–55 pst. utslippskutt innen 2030.

Vi har en klimakrise, og om vi skal løse den krisen, er vi nødt til å være offensive. Vi er nødt til stille strengere krav, sånn at norsk industri blir verdensledende innenfor grønne løsninger, og vi er nødt til å ta i bruk løsninger på en hel rekke områder. Som flere høringsinstanser påpekte, fins det marked for å fremme grønne løsninger.

Det gir Norge eksportmuligheter, i dette tilfellet innenfor grønn maritim industri, for det handler ikke bare om våre forpliktelser til å bidra i kampen mot katastrofale klimaendringer, men også om å fremme norsk konkurransekraft. For å sitere NCE Maritime CleanTech:

«Kravet om utsleppsfrie fjordar innan 2026 er eit døme på ein ambisiøs politikk me treng meir av for å få fart på utviklinga av utsleppsfrie skip og infrastruktur for fornybare energikjelder.»

Diskusjonen må handle om hvordan det vedtaket skal gjennomføres, ikke om det skal gjennomføres.

Vi er den første generasjonen som opplever klimaforandringene, og den siste som har mulighet til å stanse dem. Derfor må vi handle nå, ikke utsette, som et mindretall i salen her tar til orde for. Nullutslipp i verdensarvfjordene er ikke bare et godt grep for klimaet, det er også et godt grep for miljøet, for det er ikke særlig sjarmerende når det ligger et grå-gult lokk over Geirangerfjorden fordi digre cruiseskip spyr ut eksos mellom fjellskrentene. Vi ønsker heller ikke dårligere luftkvalitet for beboerne ved verdensarvfjordene i høysesongen for turisme. Vi ønsker ikke at turistene som kommer til Norge, skal få oppleve skitne og overfylte fjorder. Vi vil at folk som besøker oss, skal få oppleve den storslåtte og flotte naturen som vi har her i landet.

Kravet til nullutslipp i verdensarvfjordene er og har alltid vært myntet på cruisenæringen. Derfor mener jeg det er riktig at både næringskomiteen og energi- og miljøkomiteen i behandlingen av denne saken understreker at Gudvangen Stein fortsatt skal få benytte seg av sjøtransport. Jeg er også glad for at vi står sammen om å etablere landstrøm i Flåm, som er planlagt innen 2022.

For oss i Venstre er det viktig å stå ved gode vedtak, sånn at vi kan løse klimakrisen, gi folk bedre miljø i sitt nærområde og fremme norsk framtidsrettet næringsliv. Derfor står vi last og brast ved vedtaket om nullutslipp i verdensarvfjordene innen 2026. Det er helt avgjørende når vi skal skape en grønn framtid med frihet og muligheter for alle.

Steinar Reiten (KrF) [12:02:46]: Når vi i dag behandler et representantforslag om å utsette kravet om nullutslipp i verdensarvfjordene til 2030, innrømmer jeg gjerne at det er en krevende sak for meg som stortingsrepresentant for Møre og Romsdal. I mitt hjemfylke ligger den storslåtte Geirangerfjorden, som er en av verdens mest besøkte destinasjoner for cruiseskip. Cruiseturismen genererer i sin tur inntekter for lokalt næringsliv i distriktskommunen Stranda i størrelsesorden 130 mill. kr per år.

Innføring av nullutslippskravet fra 2026 forutsetter en rask omstilling for både cruiserederiene og lokal reiselivsnæring i verdensarvfjordene. På den andre siden har

hjemfylket mitt en av verdens mest komplette innovative og konkurransedyktige maritime klynger. Verft, skipsdesignmiljø og underleverandører av lokalt forankrede rederier har gjennom tiår vist en utrolig evne til vekst og omstilling.

Det siste tiåret har likevel vært preget av tre dramatiske kriser som har tøydd den økonomiske bæreevnen i den maritime klyngen til det ytterste: etterdønninger etter finanskrisen, det dramatiske fallet i oljepriser fra 2014 og nå til slutt koronapandemien. Det er ikke å ta for sterkt i å si at den maritime næringen i Møre og Romsdal og resten av Vestlandet, med de store verftene som lokomotiv, er meget nedslående. Gjeldsforpliktelsene er enorme, og det er lite gjenværende egenkapital å tære på. Koronakrisen har skapt oljetørke, og den vil for alvor ramme verftene i år og neste år når ordrebøkene er tomme. Titusenvvis av arbeidsplasser er i fare, og dermed risikerer vi at global maritim spisskompetanse som er møysommelig bygd opp gjennom tiår, kan smuldre opp og forvitne i løpet av kort tid.

Regjeringens ambisiøse klimapolitikk og en strategi for å gjennomføre et stortilt grønt skifte for skipsfarten har likevel gitt verft og maritim leverandørindustri håp om et nytt vekstpotensial gjennom å ta en global lederrolle i å utvikle ny, banebrytende skipsdesign og klimavennlig framdriftsteknologi. I Kristelig Folkeparti har vi derfor valgt å tillegge høringsuttalelsene fra den maritime næringen stor vekt i våre avveininger mellom ulike næringshensyn. Tunge aktører som klyngeprogrammet Maritime Cleantech og Maritim Bransjeforening i Norsk Industri har advart sterkt mot å endre på tidsfrister for innføring av strengere utslippskrav. De maritime næringene ser slike politiske vedtak som viktige insentiv for det intense arbeidet som nå pågår ved verft og andre maritime industribedrifter for å utvikle teknologien som skal gjøre det mulig å nå utslippsmålene Norge har forpliktet seg til gjennom Parisavtalen. Forutsigbarhet i rammevilkårene er selve garantien for at denne nye teknologien blir kommersialisert og kan skape ny vekst i en kriserammet næring ved at nye, miljøvennlige fartøy blir kontrahert.

Det er ut fra disse betraktningene vi i dag, sammen med de andre regjeringspartiene og Arbeiderpartiet og SV, signaliserer at vi ser det som riktig å opprettholde målsettingen om nullutslipp for turist- og fergetransport i verdensarvfjordene fra 2026.

Statsråd Sveinung Rotevatn [12:05:56]: Stortinget har bedt regjeringa om å implementere krav og reguleringar til utslipp frå cruiseskip og annan skipstrafikk i turistfjordar samt andre eigna verkemiddel for å sørgje for innfasing av låg- og nullutsleppsloysingar i skipsfarten fram mot 2030. Dette omfattar krav om nullutslepp

for turistskip og ferjer i verdsarvfjordar så snart det kan gjennomførast teknisk – seinast innan 2026. I regjeringa sin handlingsplan for grøn skipsfart frå 2019 varslar vi at vi skal følgje opp Stortingets oppmodingsvedtak og kome tilbake på eit eigna tidspunkt.

I den nyleg framlagde klimaplanen stadfestar regjeringa målet om å halvere utsleppa frå innanriks sjøfart og fiske innan 2030. Regjeringa har også ei målsetjing om å stimulere til låg- og nullutsleppsloysingar i alle fartøykategoriar. Cruiseskip og annan sjøtransport i verdsarvfjordane er naturlegvis omfatta av det. Verke midla for å nå målet er varierte: kravstilling, regulering av støtte, låneordningar osv. Grønt Skipsfartsprogram står sentralt, det same gjer Enova.

På bakgrunn av oppmodingsvedtaket frå Stortinget jobba Sjøfartsdirektoratet fram ein rapport der dei såg på kor teknisk gjennomførleg det er. Han kom i april 2020. Det omfatta ein rapport frå DNV GL, direktoratet si vurdering og ei tilråding. Vi jobbar med å følgje opp dette. Vi har hatt ei rekke innspelsmøte med lokale myndigheiter, med lokalt næringsliv, med reiarlag og andre, og det har kome fram – får vi seie, som også fleire her har vore inne på – ganske sprikande syn i saka. Nokon meiner nullutsleppskravet i 2026 i praksis gjer at det ikkje vil kome cruiseskip inn til verdsarvfjordane då. Andre meiner det er veldig viktig å halde på kravet, og at teknologien er klar og mogleg å innføre.

Noreg har eit særleg ansvar for å forvalte verdsarvområda våre – i eit langsiktig perspektiv, i eit berekraftig perspektiv. Det er innført krav når det gjeld å varetake folks helse, miljø og den viktige verdsarvstatusen. Dei omfattar strenge krav til utslepp av NO_x og SO_x og forbod mot utslepp av kloakk, og dei vert innførte trinnvis.

Sjøfartsdirektoratet har også vurdert moglegheita for å stille krav til skip i andre norske farvatn. Det har vi også fått anbefalingar om og har til vurdering. Mitt syn er at eg meiner det er viktig at vi opprettheld strenge krav til utslepp frå skip i verdsarvfjordane. Samtidig er eg absolutt merksam på at det er nokre utfordringar her, og ikkje berre for cruisenæringa. Vi må ta omsyn til maritim næring og leggje til rette for bruk av ulike løysingar.

Det vert peika på ein del særlege utfordringar for lasteskip og landbasert industri. På den bakgrunn har eg bedt Sjøfartsdirektoratet om å vurdere dei utfordringane og vurdere moglege midlertidige endringar i regelverket, inkludert konsekvensar av eventuelle forslag til endringar i gjeldande regelverk. Når eg får dei tilrådingane, vil eg sjølv sagt vurdere dei og følgje dei opp. Utover det registrerer eg sjølv sagt og tek med meg dei vedtaka som er føreslått i saka.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Åsunn Lyngedal (A) [12:09:14]: Det har skapt usikkerhet i Aurland kommune og i Stranda kommune om hva som vil bli konsekvensene av kravet om nullutslipp fra 2026 for bosetting og reiseliv. Jeg har i innlegget nevnt eksempler på at kommunene, havnemyndighetene og næringslivet har vært framoverlente for vårt felles miljø, og nå er de redde for at alle bestrebelsene for å kutte utslipp blir forgieves ved at kravene i verdensarvområdene kan skyve cruisebåtene til nabohavnene. Verdensarvområdene står tross alt bare for 14 pst. av Norges cruiseanløp. Hva vil statsråden gjøre for å sikre at utslippene fra dagens cruisebåter ikke bare flytter noen mil unna, og at dette dermed ikke hjelper vårt felles miljø i det hele tatt?

Statsråd Sveinung Rotevatn [12:10:03]: For det første vil eg seie at 14 pst. av det totale cruiseanløpet på to fjordar er ganske betydeleg. Det er ein stor cruisetrafikk i desse fjordane og med det også store marknadsmoglegheiter for dei som er framoverlente og investerer i ny teknologi. Men det er, slik eg var inne på i innlegget mitt, ganske delte meiningar i næringa og blant kommunar og i fagmiljø om kva som er realistisk, kva som er riktige tidsfristar. Eg held meg til det vedtaket Stortinget har gjort, og som vert stadfesta i dag, at ein meiner at 2026 er eit riktig tidspunkt. Så jobbar vi no med korleis vi skal følgje opp dei fagrapportane vi har på bordet, korleis forskriftskrav kan og bør utformast, osv., og kjem sjølv sagt tilbake til Stortinget når vi meiner tida er inne for det. Vi tek så klart på alvor det som vert lufta av bekymringar, men vi tek også på alvor dei vedtaka Stortinget har fatta.

Åsunn Lyngedal (A) [12:10:59]: Noe som ikke handler om nullutslippskravet, men som handler om den forskriften for skipstrafikk som kommer fra IMO, og som populært kalles Tier I, II, III, er innført tidligere i verdensarvfjordene enn i andre deler av fjordene våre. Det rammer en veldig viktig produsent av stein som brukes til steinullproduksjon, Gudvangen Stein, som ligger inne i Nærøfjorden. De har vært opptatt av at de har ikke mulighet til å få kjøpt transporttjenester som oppfyller kravene i forskriften fra 1. januar 2022. Hvilke grep vil statsråden gjøre – han var litt inne på det i innlegget sitt – for å sikre at de kan bruke sjøveien, som jo er miljøveien, for å eksportere sitt produkt også fra neste januar av?

Sveinung Rotevatn (V) [12:11:49]: Takk for spørsmålet. Eg tenkjer at det er viktig å skilje mellom desse tinga, som representanten heilt riktig gjer. 2026-kravet gjeld klimagassutslipp, og det er avgrensa frå Stortinget

si side til passasjertrafikk, mens Tier I–III-krava, som gjeld utslipp av NO_x og svovel osv., gjeld i utgangspunktet alle, men det er vorte innført tidlegare i desse fjordane enn andre plassar.

Kva gjer eg med det, er spørsmålet, og svaret på det er at eg tek på alvor dei bekymringane som er ytra frå bl.a. landbasert industri og lasteskipverksemd. På den bakgrunn har eg bedt Sjøfartsdirektoratet no gjere ei vurdering om moglege endringar i regelverket, inkludert konsekvensar av det når det gjeld tilpassingar, for å sjå om det er mogleg og fornuftig å gjere endringar. Så det er litt tidleg å konkludere, men eg tek absolutt bekymringane på alvor og forstår også engasjementet til mange i Stortinget rundt den saka. Sjøfartsdirektoratet skal no jobbe ut si vurdering av dette.

Terje Halleland (FrP) [12:13:07]: Jeg tror statsråden er enig med meg når jeg sier at lokale og regionale myndigheter er veldig opptatt av de lokale utslippene som skjer i områdene sine, både i lufta og til vanns. Jeg sitter med et inntrykk av at i dag er det ikke det stortingsflertallet er opptatt av. De er mer opptatt av at vi gjennom disse kravene skal oppnå en teknologitvilling innenfor maritim teknologi som skal framskaffe nullutslippsskip tidligere. Er det slik at statsråden deler den oppfatningen at en kan ofre aktiviteten i verdensarvfjordene på teknologiens alter?

Statsråd Sveinung Rotevatn [12:13:54]: Det er ingen tvil om at cruisenæringa bidreg til viktige arbeidsplassar langs hele kysten, og ikke minst i dei lokalsamfunna der reiselivet er særleg viktig. Det gjeld både Nærøfjorden, Geirangerfjorden og andre plassar.

Eg er nok ikkje heilt med på premisset om at det å stille teknologikrav automatisk er å ofre arbeidsplassar og utvikling. Eg trur snarare tvert imot. Det å stille ein del miljøkrav her kan bidra til å fremje desse reisemåla. Eg legg f.eks. merke til at når vi no har fått nullutslippspassasjerbåtar i bl.a. Nærøfjorden og Aurlandsfjorden, vert det brukt aktivt i marknadsføringa av desse som turistmål, så eg er nok ikkje med på at det å bruke miljøteknologi nødvendigvis er negativt, ikkje minst for ein marknad som er stadig meir oppteken av berekraftig reiseliv. Eg trur at utviklinga skjer raskt – eg ikkje berre trur det, eg veit det – for eg ser alle dei skipa som no vert bestilte. Men min jobb er å følgje opp vedtaka Stortinget gjer, og det jobbar vi med.

Terje Halleland (FrP) [12:14:56]: Bare for å oppklare noen misforståelser som har florert i media: Det er flere som har sagt at de er veldig glad for at en nå går fra de kravene som tidligere ble stilt om nullutslipp i 2026. Da henviser de til vedtaket, der «Stortinget ber regjeringen bidra til gjennomføring av tiltak initiert av lokale

og regionale myndigheter, som reduserer utslipp i verdensarvfjordene.»

Kan statsråden bekrefte at det er et vedtak som han ikke har noen annen innvirkning på enn at han kommer til å følge opp at tidligere nullutslippskrav skal være gjeldende fra 2026?

Statsråd Sveinung Rotevatn [12:15:43]: Eg er litt usikker på kva som egentleg er spørsmålet, men eg oppfattar iallfall at når det gjeld dei partia som står bak denne innstillinga, og dei forslaga som ligg an til å få fleirtal, har ein vore tydeleg på talarstolen om at ein meiner 2026-kravet er viktig, og at det skal følgjast opp. Det er kome nokre supplerande forslag til vedtak her, som ein ber regjeringa følgje opp, og det skal sjølvsgt regjeringa gjere.

Så får eg understreke at vi tek alle faglege rapportar på alvor og jobbar med dei når vi no skal jobbe med forskriftsarbeid osv. i det detaljerte regelverket som etter kvart må på plass. Men ambisjonen er sett av Stortinget og vert også stadfesta av Stortinget i dag, slik eg oppfattar det. Då held eg meg sjølvsgt til det som ansvarleg statsråd.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [12:16:36]: Jeg hørte at representanten Skjelstad fra statsrådets parti i stad ga inntrykk av at de som er for å skyve på tidshorizonten for nullutslippsmålet, nærmest skulle være for at en spy ut lokale utslipp i verdensarvfjordene. Men lokalt, eksempelvis i Flåm, jobber de jo hele veien målrettet for at en skal redusere utslipp, bl.a. knyttet til å få på plass et landstrømanlegg i Flåm.

Da er spørsmålet: Hvis eksempelvis moderne LNG-skip som ikke gir lokale utslipp av NO_x, er koblet til et landstrømanlegg i Flåm, er det en bedre eller dårligere løsning enn at eksempelvis et cruiseskip, som ligger lenger ute i Sognefjorden, setter folk over på andre fartøy for å komme inn i Nærøyfjorden?

Statsråd Sveinung Rotevatn [12:17:31]: Det er veldig bra med alle utslipp ein klarer å redusere, både lokal luftforureining og klimagassutslipp. Det Stortinget har sagt, er at vi skal stille ekstra strenge krav i verdsarvfjordane, både av omsyn til verdsarven, som eg antek at representanten også er oppteken av, og ikkje minst fordi dette er veldig attraktive destinasjonar, og at det absolutt er ein marknad der for å utvikle miljøteknologiløsningar kanskje endå raskare enn for andre destinasjonar, og at ein då bør vere tydeleg i krava ein stiller.

Eg synest det er kjempebra å få på plass landstraum rundt omkring. Det er difor denne regjeringa har løyvd betydelege midlar til bl.a. Enova, som no støttar landstraumetablering i ei rekkje hamner langs heile kysten. Det er kjempebra. Det er bra for å få ned lokal luftforu-

reining, det er bra for å kutte klimagassutslipp – og det er sjølvsgt bra å gjere det også i Flåm.

Lars Haltbrekken (SV) [12:18:36]: Jeg vil først si at jeg er veldig glad for at statsråden så tydelig sier at nullutslippskravet står ved lag, og at han jobber for at det skal innfris.

Spørsmålet mitt er knyttet til den problemstillingen som har kommet opp i forbindelse med Gudvangen Stein, og det som jeg også nevnte i innlegget mitt: Vil statsråden nå framover, når han får rapporten også fra Sjøfartsdirektoratet, se på hvordan staten på en mer aktiv måte kan bidra til å få produsert flere nullutslippsbåter å la den typen Veidekke nå har planer om å bestille to av fra høsten?

Statsråd Sveinung Rotevatn [12:19:26]: Vi er veldig opptekne av at vi skal ha gode offentlege verkemiddel som er målretta, og som sørger for at vi får teknologiutvikling og skifter ut gamle fartøymodellar med nye og meir framtidretta i segment etter segment. Lasteskip er eitt segment der det lenge har gått ganske treigt, og der det er mange som brukar gamle fartøy. Men no er det mange positive eksempel på at ting begynner å snu. Det har bl.a. Grønt Skipsfartsprogram bidrege betydeleg til, og det er også mogleg å få støtte både gjennom Enova, gjennom EUs innovasjonsfond og gjennom andre støtteordningar.

Så eg meiner at verkemiddelapparatet i utgangspunktet er ganske godt sett opp her, og beviset på det er alle dei nye prosjekta som no kjem opp nær sagt kvar einaste veke, anten det handlar om biogass, hydrogen, batteri eller andre løysingar. Men når det er sagt, er vi sjølvsgt alltid opne for gode forslag om korleis ein kan få endå meir målretta ordningar for å gjennomføre det grøne skiftet, og ikkje minst det grøne skiftet på sjøen, der vi har særleg gode føresetnader.

Presidenten: Replikordskiftet er over.

Dei talarane som heretter får ordet, har ei taletid på inntil 3 minutt.

Liv Kari Eskeland (H) [12:20:43]: Det er ikkje til å leggja skjul på at det vekte stor merksemd då Stortinget for vel to år sidan gjekk inn for nullutslippskrav til cruiseskip og ferjer innan 2026 i verdsarvfjordane. Det har vekt nasjonal oppsikt, og det har vekt internasjonal oppsikt. I reiarlagskretsar og i maritime miljø vart det stilt spørsmål om dette var oppnåeleg. Det var skepsis, og det var håp, men mest av alt opplevde me eit stort engasjement blant klyngjebedriftene, f.eks. Maritime Cleantech, som no hadde fått heilt konkrete mål å jobba mot.

Det vart sett ei tydeleg retning for kva me ville gjennom dette vedtaket. Det spreidde seg til andre fartøy-

grupper, og Grønt Skipsfartsprogram såg etter kvart dagens lys gjennom handlingsplanar og grøne tilskot. Rederiforbundet tok på seg leiartøya, og bransjen såg forretningspotensial og eit grunnlag for at Noreg framleis kunne vera i framkant og kunne tona flagg som grøn skipsfartsnasjon.

Trykket har halde seg oppe gjennom desse to–tre åra, og sjølv om Sjøfartsdirektoratet i ei utgreiing utarbeidd på førespurnad frå KLD uttrykte skepsis til at det var mogleg å nå måla for dei nemnde fartøykategoriar i verdsarvfjordane, opplever me at utviklinga har akselerert, og eg ser ikkje bort frå at det her vil koma nye vurderingar etter kvart.

Me må ikkje mista styrefart no. Me må ha fulle segl og stø kurs mot framtida og framtidas utslippsfrie maritime flåte.

Me skriv no 2021, det er vel to år sidan me gjorde vedtaket, og det er fem år til me skriv 2026. Me har vore med på ei fantastisk reise og ei bevisstgjeriing av kva grøn skipsfart kan bety for våre framtidige arbeidsplassar. Men det betyr ikkje at me ikkje skal syta for å ta omsyn til alle dei små og større utfordringane me møter langs ferda. Me skal ta vare på dei lokalsamfunna som gjennom generasjonar har bygd opp ei næringsverksemd basert på det næringsgrunnlaget cruiseturismen har generert. Det må liggja som ein føresetnad, noko me gjer i tett dialog med næringa sjølv.

Det siste eg vil seia, er at det i kjølvatnet av denne saka har vorte avdekt at me må ta tak i problemstillingar som ikkje går på nullutslipp i verdsarvfjordane frå cruiseskip og ferjer, men som gjeld andre typar næringsverksemd og dreier seg om dei to andre regelverka, Tier II og Tier III.

Eg ser og høyrer kva ministeren seier i denne saka, og har full tillit til at departementet set inn dei nødvendige tiltaka for å finna gode løysingar på dette.

Kjersti Toppe (Sp) [12:23:45]: I 2005 fekk Nærøyfjorden verdsarvstatus. Sjølv sagt skal det forplikta. Det er fornuftig med strenge miljøkrav i verdsarvfjordane våre. Frå 1. januar neste år vert miljøkrava for NO_x-utslipp òg skjerpa, og i 2026 er det etter planen krav til nullutslipp av CO₂.

Senterpartiet er sjølv sagt einig i dette. Diskusjonen går på når det eigentleg er gjennomførbart for cruiseskip og andre, jf. rapporten frå Sjøfartsdirektoratet. No har det òg kome fram at NO_x-kravet har uheldige konsekvensar for lokalt næringsliv. Det vil ramma den lokale bedrifta Gudvangen Stein. To gonger i veka kjem skip inn til Gudvangen og hentar råvarene, og dette er skip som allereie er på sjøen. Dei har levert råvarer til Årdal-industrien og tar knust stein med seg frå Gudvangen på returtransporten, altså ganske miljøvenleg. Da

er det paradokset vi står i, at ein vil kunna risikera ein kraftig auke i utsleppa av klimagassar frå drifta ved Gudvangen Stein om råstoffet må ut av verdsarvområdet med lastebilar i staden. Ifølgje bedrifta vil det kunna bety 40 000 ekstra trailerlass forbi Voss årleg og 3 000 tonn ekstra CO₂-utslepp.

No er det ti månader til den nye forskrifta, som kan få desse konsekvensane, vert innført. Det er enormt viktig å sikra at slike uheldige konsekvensar av forskrifta vert retta opp. Senterpartiet står bak forslaga nr. 3–5 i denne innstillinga, som peiker mot akkurat dette, men som altså ikkje får fleirtal.

Dette skaper usikkerheit for dei som driv, som alle må kunna forstå, og det må jo vera i Stortingets interesse at det framleis må kunna vera næringsdrift i desse områda, at næringslivet får tatt vare på behova sine, og at dei får ha føreseielege vilkår.

No ser eg at statsråden har uttalt seg både her og i media om at han har bedt Sjøfartsdirektoratet om å sjå nærare på saka og vurderer moglege endringar i regelverket, og at han skal ta tak i det når den rapporten kjem. Det kan oppfattast som uklart.

No ser eg at fleire parti her er tydelege på at denne saka skal ein ordna, at dette skal fiksast. Det er jo veldig bra, men det er òg desse partia sitt ansvar å ordna opp i dette når dei stemmer ned forslag som er konkrete på dette i Stortinget i dag.

Ingrid Heggø (A) [12:26:55]: Dei norske fjordane våre er trekkplaster for turistar i inn- og utland. Vi har verdsarvområde med utspring i Nærøyfjorden og Geiranger. Men med turisme kjem også auka klimaavtrykk. Dette er sårbare område som vi ynskjer å vareta, men det må gjerast på ein måte som gjer at vi varetek og vidareutviklar arbeidsplassane og verdiskapinga som er i områda.

Sidan cruiseskipa ikkje kan gå inn i Nærøyfjorden og turistane vert frakta dit med nullutslippsbåtar alt i dag, skulle ein tru at problemet var løyst. Men for dei som ikkje er lokalkjende, vil eg påpeika at Nærøyfjorden er ein arm av Aurlandsfjorden, og Aurlandsfjorden er også under paraplyen verdsarvfjord. Så når cruiseskipa går inn til Flåm, er dei i ein verdsarvfjord, og krava om nullutslipp vil gjelda.

Flåm har søkt og fått støtte til landstraum for cruiseskip, og dette kan vera oppe og gå alt i 2023. Då vil hovudutfordringa for lokalbefolkninga i Flåm, nemleg utsleppa som cruiseskipa har når dei legg til kai, vera borte. Tilbodet om landstraum kjem ikkje i nabobygdene. Difor har fleirtalet sagt at ein skal sikra bygging av landstraum i Flåm, og så må statsråden koma tilbake med tiltaka for at cruisetrafikken på Aurlandsfjorden vert varetekne og landstraum realisert. Det som skjer

viss ein ikkje let cruiseskipa gå inn i Aurlandsfjorden, er nemleg at skipa legg til i ein annan fjord, i hamner utan landstraum. Og bussar turistane til Flåm, får ein ikkje ned totalutsleppa.

Eg vil nemna at sumaren 2020 gjekk utsleppa opp i Flåm utan cruisetrafikk, av di turistane kom dit på andre måtar, med bil og buss. Flåm har nemleg lukkast med turisme, fått utvida sesongen og fått ringverknader ved å vera framoverlente og finna grøne løysingar, og dei ynskjer absolutt å få ned utsleppa. Difor er vedtaket om lokal involvering og forankring veldig viktig for utvikling av ein reinare fjord i Nærøyfjorden.

Det som skal sikrast frå regjeringa si side, er at cruiseskipa fortsatt kan gå inn Aurlandsfjorden for å leggja til kai og få landstraum der også i framtida. Så skal det vera nullutslepps båtar som i dag, frå Flåm og inn til Nærøyfjorden.

Summert opp er det tre viktige element i fleirtalsløysinga for å sikra arbeidsplassane i Flåm, sikra verdiskapinga, få etablert landstraum og samtidig få utsleppsreduksjon:

1. Premissen for fleirtalsvedtaket er å leggja til rette for cruiseturisme i verdsarvfjordane også i framtida.
2. Gruvedrifta får halda fram med å frakta gods på fjorden.
3. Lokalmiljøet skal koplast på løysinga.

Åsunn Lyngedal (A) [12:30:18]: I det første innlegget mitt rakk jeg ikke å komme lenger enn til å snakke om nullutslippskravet. I tillegg er det noen andre krav som allerede er innført i verdensarvområdene, som berører dette, og det er forskrift om miljømessig sikkerhet for skip og flytende innretninger, populært kalt Tier. Kravene kommer tidligere i verdensarvområdene våre enn i fjordene våre for øvrig, og det har stor betydning for Gudvangen Stein, som eksporterer anortositt med bulkskip. Uheldigvis er det sånn at i deler av flertallsmerknaden er det henvist til Tier III. Det er forsøkt rettet opp igjen gjennom en flertallsmerknad som kom til i miljø- og energikomiteen, der det står:

«Flertallet legger til grunn at det om nødvendig gis unntaksbestemmelser for å sikre fortsatt drift av for eksempel gruvevirksomhet i området.»

Det er en tydelig beskjed til vår klima- og miljøminister, og vi har en klar forventning om at det løses, og mener at vi er forsikret om det her i dag. Jeg synes det er viktig å henstille til både Halleland og Toppe om å ikke fortsette å spre usikkerhet om hvorvidt man vil løse problematikken for Gudvangen Stein.

I tillegg er det fem år til nullutslippskravet trer i kraft. Departementet sier til oss at de jobber med det, og at de skal finne en måte å gjennomføre det på. Det vi forsøker, med de klare, tydelige merknadene i saken i

dag, er å si at hensynet til næringsliv og bosetting veier like tungt. Man må finne balansen her. Man må finne en løsning og komme tilbake til Stortinget.

Halleland sier at det må være realisme i kravene. Men høringen viste at det var veldig delte meninger om dette kravet var riktig å stille eller ikke. Det betyr at det ikke er enkelt å oppfylle det, men stiller man ingen krav, er det i hvert fall null realisme i å få dem oppfylt.

Turismen i verdensarvområdene våre kommer til å endre seg. Noe av det som skal skje etter koronaen, er at vi skal bli grønnere, og det skal også reiselivet bli. I Nærøyfjorden frekventerer det i dag passasjerbåter som har nullutslipp.

Så til noen løse forslag i saken, forslagene nr. 6 og 7. Jeg tror høringen vi hadde i høst, viser at det å vedta forslag nr. 6, om å innføre krav senest innen 2025, uten utredninger og uten høringer, skal vi ikke gjøre. Vi har en utmerket maritim melding til behandling, og jeg opplever at både forslag nr. 6 og forslag nr. 7 kan høre hjemme der.

Når det gjelder forslaget om nye virkemidler, tror jeg heller de virkemidlene vi har, trenger mer penger.

Tom-Christer Nilsen (H) [12:33:30]: Jeg vil starte der siste taler sluttet, og jeg vil også signalisere at vi ikke kommer til å stemme for de to løse forslagene fra Sosialistisk Venstreparti.

Vi opplever at vi har støtte til en klynge som har dette som oppgave, vi har miljøteknologiordningen, vi har Enova, vi har godsoverføringsordningen, vi har Nysnø. Jeg tror ikke vi mangler ordninger, og så kan vi diskutere hvor mye penger de ordningene skal ha, som siste taler også sa. Det tror jeg er naturlig å gjøre i en budsjettssammenheng, selv om det er en utredning man har foreslått. Det er det naturlig å gjøre i en budsjettssammenheng.

Jeg ville egentlig benytte anledningen til å takke for at dette Dokument 8-forslaget ble fremmet. Det har gitt oss mulighet til å ta en underveisvurdering av om kravene fortsatt er fornuftige, og til å påpeke at det må gjøres tilpasninger knyttet til næringsvirksomheten og Tier-kravene.

Når vi ikke stemmer for noen av de forslagene som ligger i tillegg til innstillingen, er det fordi vi opplever at de forslagene legger en svært stor risiko på enkeltbedrifter ved å foreslå regelverksendringer som i praksis vil diskriminere annen virksomhet. Et av forslagene som nettopp ble presentert, nemlig forslag nr. 3, definerer unntaket til kun å gjelde stein – til kun å gjelde stein. Det er klart at en bedrift som da frakter noe annet enn stein, med god grunn vil kunne si at dette ikke er saklig forskjellsbehandling.

Det er ikke min oppgave å utdype eller gjøre meg morsom på vegne av forslagsstiller på grunn av det, men det er min oppgave å advare mot faren ved det og selv ikke gå i samme fellen. Jeg kan ikke utsette bedriften for prosessrisiko eller økonomisk risiko i framtiden fordi jeg ønsker å framstå mer næringsvennlig i dag. Det kan ikke et flertall ta seg råd til. Det er mindretallets prerogativ. Jeg har ingen problemer med å skjønne ønsket om å hjelpe, tvert imot. Jeg skjønner de gode intensjonene, og jeg ønsker ikke å kritisere det. Tvert imot ønsker jeg å gi honnør for at man forsøker å finne løsninger for en bedrift med store utfordringer framover. Det slutter jeg meg til, og derfor ønsker jeg også å løse de utfordringene på den måten som er gjort i form av de merknadene som ligger her i dag.

Jeg er glad for at et bredt flertall, som strekker seg langt ut over det vi kanskje vanligvis ser i salen, inkludert Senterpartiet og Fremskrittspartiet, i dag slutter seg til de merknadene og holdningen til at vi skal sørge for at dette kan fortsette. Vi er sammen om det. Så kan vi gjerne forsøke å dyrke de små nyansene. Jeg vil heller dyrke enighetene. Det er det som gir regjeringen en klar marsjordre og et mandat for å sikre virksomhet og arbeidsplasser knyttet til næringslivet der, fra et nær samlet storting.

Ruth Grung (A) [12:36:16]: I omstilling mot lavere klimaavtrykk er det helt avgjørende å sette realistiske mål, men det er vel så viktig at vi klarer å følge opp politikken vår, se konsekvensene av den og ha dialog med dem som blir berørt. Jeg må berømme saksordfører Åsunn Lyngedal, for dette har vært en krevende sak, som flere har vært inne på. Det er ulike dilemmaer som står opp mot hverandre, men jeg mener at man har funnet fram til gode løsninger som er framoverlent.

Jeg kjenner best til Flåm. De har over tid utviklet et bærekraftig reiseliv. Der går det et vakkert grønt tog, de har begrenset antall cruiseanløp, de har nå satset på ladeinfrastruktur, og ikke minst – i samme fylke, og det er vel hjemfylket til statsråden også – har Brødrene Aa både utviklet og bygget nullutslippsskipet som går fra Flåm til Gudvangen, som er i Nærøyfjorden.

Det er helt avgjørende at vi har levende bygder, og da trenger vi et aktivt næringsliv. Arbeiderpartiet forventer at statsråden løser de utfordringene som man nå får i form av vedtak senere i dag. Det gjelder også gruvedriften, for det er lav etterspørsel etter såkalt grønn bulktransport fra og til Europa, og det må vi ta inn over oss. Det er effektivt når de har én type transport opp og én type transport ut til Europa, for det reduserer også miljøavtrykket. Ellers – i hvert fall når vi ser på det som har stått i Bergens Tidende – har denne gruvedriften virkelig

satset på en miljøprofil i selve produksjonen. Det de produserer, blir også brukt i miljøisolasjon nede i Europa.

Men når det gjelder verdensarvfjordene, må jeg si at jeg har litt vondt av Flåm. Det er flott å ha verdensarvfjordene i sin nærhet, men når de representerer 14 pst. av cruiseanløpene, burde man kanskje forvente at man gradvis stilte litt strengere krav til resten av cruisehavnene. Slik kunne man virkelig få satt litt trykk på cruisenæringen – for vi må ikke havne der at de som er mest framoverlente, taper i kampen for utviklingen av et grønt reiseliv – sånn at flere båter anløper andre havner i Sognefjorden enn Flåm, som har vært i bresjen for det arbeidet vi har sett fram til nå.

Avslutningsvis er det helt avgjørende at vi har både folk og bedrifter med oss på det omstillingsarbeidet og de endringene som vi nå må gjennom. Det opplever jeg at vi har med det kompromisset som vi har fått til i denne saken.

Steinar Reiten (KrF) [12:39:36]: Vi i Kristelig Folkeparti har merket oss at både forslagsstillerne og de av høringsinstansene som er imot å opprettholde nullutslippskravet fra 2026, tegner et helsvart bilde av det som da vil være situasjonen for lokalt reiseliv og cruisenæringen. En snakker om et totalt bortfall av hele næringen i området. Det tror vi er en svært overdrevet, pessimistisk framstilling.

Det er all mulig grunn til å lytte til tunge faginstanser som sier at det vil bli vanskelig for de aller største cruiseskipene å oppnå nullutslippskravet. Og selvfølgelig – hvis alle aktører, både næringslivet og offentlige myndigheter, setter seg på baken og ikke foretar seg noen ting, vil resultatet kunne bli at cruiseturismen langt på vei forsvinner. Men heldigvis skjer det utrolig mye spennende i maritim sektor. Det er et rivende utviklingsarbeid som gjør at teknologien etter hvert vil komme på plass. Allerede i dag er det aktører i cruisenæringen som helt bevisst satser på mindre skip i størrelsesordenen 800–1 000 passasjerer. Maritime CleanTech er helt klare på at det innen tidsfristen vil være mulig å bygge skip som enten er nullutslippsfartøy eller veldig nær.

Avslutningsvis vil jeg snakke direkte til dem av næringsaktørene som måtte lytte til denne debatten, og gi en liten prognose om hva som vil skje framover. Skulle vi nærme oss 2026 og det viser seg at det fortsatt ikke er teknisk mulig å bygge nullutslippsfartøy, og en veldig tett på fristen ser seg nødt til å revidere nullutslippskravet, skal jeg garantere én ting: Uansett hvilken regjering som da sitter ved makta, vil en aldri vende tilbake til det som var status i 2018. Da vil det bli en revisjon av nullutslippskravet som er så nær nullutslipp som mulig. Det betyr at de innenfor cruisenæringen som nå velger å

være frampå og satse på å kontrahere skip med mer miljøvennlig teknologi, vil vinne markedsandeler. De som lener seg tilbake og satser på gammeldags, forurensende teknologi, vil tape markedsandeler.

Jeg minner om at da klimastrategien for 2030 ble lansert, fremmet de rød-grønne forslag om at regjeringen skulle innføre pålegg om mindre skip. Det stemte vi imot. Ikke-sosialistisk næringspolitikk består i å sette rammevilkårene og la markedet ordne resten. Det tror vi også vil skje her.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [12:42:53]: Jeg merket meg nå av representanten Reitens innlegg at det begynner å komme en erkjennelse av at det kanskje på et tidspunkt, når det nærmer seg 2026, vil være behov for å justere på det absolutte kravet om nullutslipp i verdensarvfjordene for cruisetrafikken. Dette handler om hvordan det vil fungere i praksis. Ja, vi skal ha tydelige krav, og tydelige krav er med på å drive fram ny teknologi. Det vil også bidra til verdiskaping og arbeidsplasser, men en må jo ha realistiske krav, som faktisk også fungerer for å redusere de totale utslippene.

Jeg merket meg at representanten Heggø som var her oppe i stad, lurte på om Stortinget kjente de lokale forholdene i Nærøfjorden og visste at Flåm er en del av Aurlandsfjorden. Jeg kan bekrefte overfor representanten Heggø at jeg og Senterpartiet i hvert fall gjør det, men da er nettopp spørsmålet: Hva blir situasjonen for de cruiseskipene som skal gå inn til Flåm fra 2026? Jeg utfordrer statsråden på det. Hvis en har moderne skip som går på LNG, som ikke har lokale utslipp, som kan koble seg på et landstrømanlegg som vi forhåpentligvis har i Flåm innen den tid, vil det være mulig innenfor det vedtak som flertallet står bak, om at en skal ha nullutslipp i verdensarvfjordene? Slik som jeg tolker representanten Heggø, argumenterer hun for at det skal være mulig, samtidig som en holder fast på vedtaket om at det skal være nullutslipp.

Når det kommer i Flåm, vil det være én plass i Sognefjorden hvor en kan koble seg på et landstrømanlegg, og det er nettopp i Flåm. Så hvis en ikke har mulighet til å koble seg på det, er faren nettopp den at en vil måtte gå andre plasser i Sognefjorden. Så ligger en der, har lokale utslipp der, og så må en frakte turistene videre enten med buss eller med andre fartøy på sjøen. Det er de praktiske konsekvensene en må snakke om.

Vi er alle for å stille tydeligere krav, og det har allerede bidratt til store utslippsreduksjoner. Det ønsker en også lokalt, både i Geiranger i Stranda kommune og i Flåm i Aurland. En ønsker å stille krav. En ønsker å få utslippene ned, men en ønsker samtidig å ha en realisme og en differensiering, slik at en får den best tilgjengelige teknologien, men samtidig slik at en totalt

sett sørger for reduserte utslipp og ivaretar viktige arbeidsplasser og verdiskaping.

Lars Haltbrekken (SV) [12:45:57]: Først en stemmeforklaring: SV vil gjerne stemme for romertallsvedtak I og romertallsvedtak II. Det er gode forslag som vi ønsker å stille oss bak.

Så har jeg lyst til å knytte noen kommentarer til både Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Fremskrittspartiet, som graver seg ned i de problemene man står foran. Men hvorfor de samme partiene ikke klarer å se løsningene som faktisk er på vei, og bidra til at vi kan få fart i utviklingen og produksjonen av de løsningene, av nullutslippsbåtene, skjønner ikke jeg. At man ønsker å kverne rundt i utfordringene og ikke samtidig vil være med på å støtte SVs forslag om å få en utredning av hvilke muligheter vi har for å få en aktiv stat til å gå inn og sikre utbygging av nullutslippsskip, som ikke bare vil kutte utslipp og ta vare på miljøet langs kysten, men som også vil skape arbeidsplasser i Norge, som vil skape verdiskaping i Norge, at man ikke evner å se dette og støtter dette, må jeg si forundrer meg.

Vi ser at det vedtaket Stortinget fattet om nullutslipp av klimagasser for cruisetrafikken fra 2026, har hatt store ringvirkninger langs kysten. Det satses på løsninger. Det satses på løsninger som gir arbeidsplasser og miljøteknologi langs norskekysten som en følge av dette. Det kan vi også få til ved en innføring av de andre miljøkravene i Tier-regelverket. Men vi trenger en litt mer aktiv stat enn det legges opp til i dag.

Vi har en del ordninger. De er dessverre ikke gode nok, og en av tingene vi håper at regjeringen vil se på, er muligheten for å gi Gudvangen Stein eller de som kjøper produktene fra Gudvangen Stein, Rockwool, muligheten til å søke om støtte til å stille strenge miljøkrav, slik at dette kan bli realisert. Det finnes løsninger, men vi er nødt til å være med aktivt og støtte opp om dem. Det går ikke hvis man bare har tenkt å grave seg ned i problemene.

Terje Halleland (FrP) [12:49:12]: Det kom en del uttalelser fra talerstolen som jeg hadde lyst til å kommentere, også fra kamerat Haltbrekken. Han lever jo i sin verden, og det skal han få lov til. Gudvangen Stein står framfor store utfordringer. Jeg tror anløpene av aktuelle skip gikk ned fra 70 til 10 skip. Hvis Haltbrekken har tenkt å betale for opprusting, eventuelt nullutslipp, for de båtene, må han gjerne gjøre det, men i min verden er det en utfordring.

Og så kommer Reiten. Han tar innover seg hvilke konsekvenser dette kan få, men han ønsker ikke å ta akkurat den debatten i dag, den skal vi ta litt nærmere 2026. Hele det maritime fagmiljøet sier at dette kommer vi ikke til å lykkes med. Da vil Reiten si at det er helt

greit, vi må bare vente til vi kommer litt nærmere 2026, så skal vi gjøre det. Det skaper usikkerhet.

Teknologien for null lokale utslipp finnes, og hvis det er viktig for verdensarvfjordene å ha lite lokale utslipp, om det er til luft eller til vann, trodde jeg det var det som var intensjonen med å ivareta verdensarvfjordene våre. Vi kunne hatt LNG og kombinert det med biogass – men det skal bygges landstrøm i Flåm. Det kommer jo ikke til å bli brukt. En båt på LNG kunne gått inn der og kombinert det, det hadde vært et veldig bra tiltak, men andre nullutslippsbåter, som ikke kan det, vil ikke klare å komme seg inn for å bruke landstrømanlegget, for de har ikke nullutslipp.

Så ble det sagt fra Lyngedal at enkelte av oss skaper usikkerhet for Gudvangen Stein. Jeg blir veldig usikker på hvem som skaper usikkerhet her. Vi legger altså fram et helt konkret forslag, det er faktisk to forslag, som omtaler både bedriften og virksomheten, og flertallet stemmer imot. Da er jeg usikker på hvem av oss som skaper usikkerhet.

Det blir også sagt at de alternative forslagene kommer fra representanter som ikke vil stille krav. Kjære vene, vi har noen av de strengeste kravene i internasjonalt sjøfart. Og dette er ikke et krav vi sier at vi skal fjerne, men vi ønsker å utsette det til 2030. Vi har til og med sagt at kravet kunne omfattet enda flere fjorder.

Presidenten: Representanten Steinar Reiten har hatt ordet to gonger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Steinar Reiten (KrF) [12:52:29]: Til representanten Haltbrekken vil jeg bare si at vi i Kristelig Folkeparti skal ha oss frabedt å bli slått i hartkorn med Fremskrittspartiet og Senterpartiet i denne saken. Vi baserer oss på de tyngste fagmiljøene i Norge, som – tvert imot det representanten Halleland sier – forteller oss at det er mulig å bygge cruiseskip i størrelsesordenen 800–1 000 passasjerer. Den typen cruiseskip går allerede inn i fjordene i dag. Så basert på dagens kunnskap er det mulig å løse dette, og det forholder vi oss til.

Det jeg trakk opp, var en hypotetisk situasjon, og mitt budskap var ganske enkelt: Uansett er det de som nå er tilbaketrukkne og håper at ting skal forbli ved det gamle, som vil tape markedsandeler i dette markedet.

Åsunn Lyngedal (A) [12:53:32]: Det er nå det begynner å bli en fordel å være saksordfører og ha ubegrenset taletid.

Jeg mener at representanten Halleland skaper stor usikkerhet i det siste innlegget sitt, særlig fordi det høres ut som Gudvangen Stein berøres av nullutslippskravet, men det gjelder bare passasjerer og ferger. Det er forskriften fra departementet rundt NO_x-utslipp som

berører Gudvangen Stein. Jeg mener at vi har vært så tydelige i merknadene, og ministeren har vært så tydelig her i dag, som det går an å være hvis man skal ha et regelverk som er så nøytralt at det står seg, for det skal det også gjøre. Mange har vært kontaktet av Gudvangen Stein, og vi har alle sagt: Dette skal vi løse. Så jeg håper vi kan la den ligge død, for det er viktig for Gudvangen Stein.

Det er heller ikke sånn at alle maritime miljøer har vært enige om at dette er umulig. Det var en veldig interessant høring, og jeg skulle ønske Halleland hadde vært der. Det var klare motsetninger i meningene om dette var mulig. Halleland kan gjerne være framsynt, men så framsynt at han vet hva som er tilgjengelig teknologi om fem år, tviler jeg på at han er. Det fins allerede hybride cruiseskip som vil kunne gå utslippsfritt inn til Flåm, hvis det bygges ut landstrøm. I Nærøyfjorden går det elektrifiserte nullutslippsfartøy.

De forslagene til vedtak som vi fremmer i dag, har vært utrolig viktige for Arbeiderpartiet. Det er fordi de lager den balansen vi trenger mellom klimakrav og kravene om at bærekraft handler om bosetting og næringsliv. Jeg inviterer Halleland til å være med og stille seg bak i hvert fall de vedtakene – I og II – som SV gjør. Vi

«ber regjeringen bidra til gjennomføring av tiltak initiert av lokale og regionale myndigheter, som reduserer utslipp»,

men ikke minst sier vi:

«Stortinget ber regjeringen foreslå tiltak som sikrer verdensarvfjordene som anløpshavn for cruisebåter også etter 2026, blant annet ved at staten sikrer etablering av landstrøm i Flåm som planlagt innen 2022.»

Det kan hende vi nå sender ministeren og regjeringen ut på et «mission impossible». Skulle det være sånn, har vi faktisk fått svar fra ministeren i brev av 24. november til komiteen om at han vil komme tilbake – de ser nå på gjennomføringen, de skal finne ut av det og komme tilbake. Jeg er enig med representanten Reiten i at nå må alle være frampå og være framme i skoene og lage de mest miljøvennlige alternativene for turistvei i verdensarvfjordene våre. De vil bli vinnerne i framtiden av mange grunner.

Presidenten: Representanten Lars Haltbrekken har hatt ordet to gonger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Lars Haltbrekken (SV) [12:56:41]: Jeg registrerer at kamerat Halleland fortsatt lever på 1970-tallet og har adoptert de holdningene som industrien hadde til miljøkrav den gangen. Det er synd. Industrien vet at de tok feil den gangen. De vet også at de miljøkrav som faktisk

ble innført, har gjort at vi har fått noe av den reneste industrien her i landet.

Så har jeg lyst til å henlede oppmerksomheten på et forslag som Senterpartiet var med på å fremme i Stortinget da denne saken ble diskutert i 2018. Forslaget Senterpartiet var med på å fremme, lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram tiltak med mål om nullutslipp fra skip som brukes i turist-sammenheng i landets viktigste turistfjorder, f.eks. de 26 verdensarvfjordene og Trollfjorden, fra 2023.»

Senterpartiet (presidenten klubber) har definitivt foretatt (presidenten klubber) en snuoperasjon av dimensjoner.

Presidenten: Tida er ute.

Representanten Tom-Christer Nilsen har hatt ordet to gonger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Tom-Christer Nilsen (H) [12:58:01]: Det siste viser vel at det kan bli noen utfordringer når det kanskje skal forhandles om regjering mellom disse partier.

Det jeg ville bemerke, var følgende: Noen av de skipe som kan gå og benytte seg av eventuell landstrøm i Flåm, er allerede bygget eller under bygging. Det er f.eks. hurtigruteskip som er bygget slik at de i prinsippet kan gå helt inn og helt ut igjen kun på batteriene sine. Men: I det de får lademulighet inne i Flåm, kan de gå med fulle funksjoner hele veien inn og hele veien ut. Det er forskjellen. Det vil si at dette nullutslippsalternativet kan tilbys med fulle fasiliteter for passasjerene. Det er en fordel for lavere utslipp lokalt, lavere utslipp globalt, og for dem som skal bruke alternativet.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 3.

Sak nr. 4 [12:59:00]

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ingvald Kjerkol, Tuva Moflag, Tore Hagebakken, Hege Haukeland Liadal og Tellef Inge Mørland om at rusavhengige fortjener bedre behandling (Innst. 235 S (2020–2021), jf. Dokument 8:49 S (2020–2021))

Presidenten: Etter ynske frå helse- og omsorgskomiteen vil presidenten ordna debatten slik: 3 minutt til kvar partigruppe og 3 minutt til medlemmer av regjeringa.

Vidare vil det – innanfor den fordelte taletida – verta gjeve anledning til inntil fem replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av regjeringa, og dei som

måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får òg ei taletid på inntil 3 minutt.

Carl-Erik Grimstad (V) [12:59:47] (ordfører for saken) La meg innledningsvis takke forslagsstillerne for å løfte et svært viktig tema. Rusavhengige fortjener bedre behandling – det er det ikke noe tvil om. Selv om mye er gjort, gjenstår det en stor jobb, og den rusreformen som kommer til behandling i Stortinget i løpet av denne sesjonen, vil understreke dette.

Generelt vil jeg si at jeg er umåtelig stolt av den reformen som regjeringen har lagt fram, og det er vel uunngåelig ikke å komme inn på den i løpet av denne debatten. Avstigmatisering av rusavhengige, som etter mitt skjønn er satsplanken for å skape bedre forhold for denne utsatte pasientgruppen, griper selvsagt inn i både behandlingsopplegg, boforhold og rehabilitering. Vi står foran et historisk paradigmeskifte i ruspolitikken. Med det legger vi moralisme, straff og fordømmelse til side og møter de rusavhengige med hjelp, omsorg og nestekjærlighet. Det blir det ikke minst bedre og mer relevant behandling av – uten tvil.

Tilbake til forslagene vi diskuterer her i dag: De peker på mange utfordringer på områder der det allerede er igangsatt mye arbeid. Rusfeltet har hatt en særskilt opptrapping på over 2,4 mrd. kr over fem år. Opptrappingsplanen for rusfeltet er bygd på tre viktige bein, som alle må være like sterke: forebygging, behandling og ettervern. Følgeevalueringen fra Fafo viser framgang, men også utfordringer. Nettopp derfor blir vi aldri ferdig med å diskutere dette temaet før rusavhengige får samme status i vårt helsevesen som andre pasientgrupper.

Dagens debatt er en forsmak på konfliktlinjene og graden av vilje til å legge om en ruspolitikk som langt på vei gjennom 60 år har spilt fallitt i Norge. For å understreke dette er det nok å vise til den sorgelige statistikken for overdosedødsfall, der Norge er blant verstingene i Europa.

Rusavhengige vil trenge ulik oppfølging på ulike nivåer. Noen vil trenge tett og langvarig oppfølging, andre vil trenge mindre. Jeg setter min lit til det gode arbeidet som spesialisthelsetjenesten og kommunene sammen utfører gjennom ACT- og FACT-team – tverrfaglige team rettet mot pasienter med stort behov for oppfølging på mange ulike områder. Slike team må vi ha på plass flere av.

Når vi over mange år har bygget vår behandlingspolitikk på forebygging og oppfølging i kommunene, blir det viktig med et tett samarbeid med en fleksibel spesialisthelsetjeneste. Det er bra og riktig at personer med alvorlige psykiske lidelser og rusavhengighet er en prioritert pasientgruppe i de nye helsefelleskapene,

som har som mål å få til en enda større grad av samvirke mellom sykehus og kommuner.

Etter hvert kommer jeg tilbake til vedtak i saken, i et senere innlegg.

Morten Wold hadde her overtatt presidentplassen.

Tellef Inge Mørland (A) [13:02:45]: Arbeiderpartiet ønsker rusreformen velkommen. Det er på tide at rusavhengige møtes med hjelp framfor straff. Men for at hjelp ikke skal bli bare et honnørord, må vi også være opptatt av innholdet i hjelpen. Det er bakgrunnen for at Arbeiderpartiet har fremmet dette representantforslaget om at rusavhengige fortjener bedre behandling. Parallelt med den juridiske rusreformen bør det etter vårt syn også jobbes med en behandlingsreform. Vi vet f.eks. at de som har vært inne til behandling og skal tilbake igjen til kommunene sine, er særlig sårbare. Derfor har vi konkrete forslag om å styrke ettervernet. Dessverre stemmer regjeringspartiene dem ned i dag, men vi har fått klare tilbakemeldinger, f.eks. fra Rusmisbrukernes interesseorganisasjon, RIO, om at dette er viktig, og fram til Kristelig Folkeparti gikk inn i regjering, var de også enige med oss i at dette er riktig.

Så har vi tatt opp den somatiske helsen. Alt henger sammen med alt, har tidligere politikere sagt. Slik er det også på rusfeltet. Bedre somatisk helse gir også bedre levekår for dem som er rusavhengige. Vi har prøvd å løfte LAR i forslaget vårt. Vi må styrke den individuelle retten til tilpasset oppfølging for denne gruppen, og vi må også sørge for at man med tanke på dem som i dag ikke har god nok nytte av dagens muligheter for legemidler, er åpen og positiv til å ta inn nye legemidler, som kan gi god hjelp til flere.

Så må jeg si at det kanskje viktigste forslaget er det litt underlig at kun SV støtter oss i – et forslag om at rusreformen må følges av en behandlingsreform. Regjeringspartiene og Fremskrittspartiet stemmer det ned. Men kanskje enda mer skuffende er det at «du, min venn» Senterpartiet stemmer dette ned, samtidig som de prøver å fri til oss i media om et samarbeid rundt rusreformen.

Det er heldigvis også noen lyspunkter i komiteens behandling av dette representantforslaget, for det ser ut til å bli flertall for to tiltak. Det at personer som har vært inne til behandling og har kommet seg ut av rus, skal slippe å komme tilbake igjen til et botilbud der det fortsatt pågår aktiv rus, kan være helt avgjørende for at man lykkes i rehabiliteringen. Det at vi vil forbedre finansieringsordningen for heldøgns omsorgs- og rehabiliteringstilbud innen rusfeltet for dem som i dag ikke er en del av spesialisthelsetjenesten, kan gi bedre

muligheter for et bredere tilbud som treffer flere, f.eks. innenfor medikamentell rehabilitering.

Vi er nødt til å styrke forebygging og oppfølging, skal rusreformen bli vellykket. Dessverre er ikke regjeringspartiene interessert i å bli med på dette i dag. Men det er lov å tenke seg om en gang til, for det fortjener de som nå står i utfordringer med rus og har et akutt behov for hjelp og oppfølging. Reformen bør også handle om den delen.

Med det tar jeg opp de forslagene som Arbeiderpartiet er en del av.

Presidenten: Da har representanten Tellef Inge Mørland tatt opp de forslagene han refererte til.

Kari Kjønaas Kjos (FrP) [13:06:12]: Først vil jeg understreke viktigheten av den enigheten som Høyre, Venstre, Kristelig Folkeparti og Fremskrittspartiet inngikk før valget i 2013, nettopp å gjennomføre en opptrappingsplan for rusfeltet. Opptrappingsplanen er tilført 2,4 mrd. kr, og aldri tidligere har rusfeltet fått mer oppmerksomhet eller prioritet enn de siste årene. Likevel må jeg også si at jeg er litt skuffet over at ikke alle kommuner synes dette er viktig og derfor ikke har brukt de økte midlene eller fulgt opp Stortingets vedtak til å styrke rustilbudene.

Personer med rusutfordringer har lover, forskrifter, retningslinjer og veiledere i ryggen. Hovedutfordringen er etterlevelsen. Stortinget har gjennom årtier pekt på manglende oppfølging som den største svikten i systemet. Den enkelte legger ned svært mye arbeid og smerte i sin tilfriskning og fortjener en bedre oppfølging for å kunne stå i det å leve uten rus.

Det er frustrerende å være vitne til glippsonene mellom stat og kommune. Derfor har Fremskrittspartiet gjentatte ganger fremmet forslag om en statlig finansiering av hele behandlingskjeden. Det kan ikke understrekes nok hvor viktig det er at personer som har kommet seg ut av rusavhengighet, både har et sted å bo, har meningsfulle aktiviteter og er sikret livsopphold.

Husbanken har siden 2016 bidratt med over 900 nye boliger til personer med rusproblematikk og psykiske lidelser, og evaluering av innsatsen viser at bosituasjonen har blitt bedre i løpet av disse årene.

Fremskrittspartiet er med på å fremme et forslag hvor vi ber regjeringen sørge for at personer som har kommet ut av aktiv rus, sikres et botilbud der man ikke plasseres sammen med personer som fortsatt er i aktiv rus. Egentlig er det utrolig at det er nødvendig å be regjeringen om å tydeliggjøre dette overfor kommunene, men slik er det. Vi har hørt utallige historier om folk som har jobbet hardt for å nå målet om rusfrihet, bare for å oppdage at etter endt behandling er det kommunen har å tilby, en bolig sammen med andre som

lever i aktiv rus. Vi har såpass mye kunnskap nå at vi burde vite at slik kan vi ikke behandle mennesker.

Det finnes flere heldøgns omsorgs- og rehabiliteringsplasser som har gode resultater, til tross for at de ikke er godkjent innen spesialisthelsetjenesten. Personer som ønsker et slikt tilbud, er avhengig av at deres kommune er villig til å ta kostnaden. De medikamentfrie døgninstitusjonene under denne gruppen ble gitt en særskilt pott på over 60 mill. kr. De institusjonene som driver med medikamentell døgnrehabilitering, har ikke fått noen øremerkning fra den samme potten. Det er nødvendig å sørge for mer likebehandling innenfor dette området, og vi er med på å fremme forslag om det.

Jeg tar herved opp forslaget fra Fremskrittspartiet.

Presidenten: Da har representanten Kari Kjønås Kjos tatt opp det forslaget hun refererte til.

Kjersti Toppe (Sp) [13:09:34]: Debatten i dag er spesiell, sidan regjeringa fremja sitt forslag til rusreform i førre veke, som eg kallar ei avkriminaliseringsreform og ikkje ei rusreform, for ho omhandlar ikkje det som vi diskuterer i dag, nemleg behandling og ettervern. Den rusplanen skal ikkje kosta pengar, og det er ikkje tydelige tiltak for betre førebygging heller, slik Senterpartiet vurderer det.

Vi treng ei rusreform som byggjer på førebygging og auka behandling og ettervern. Difor er forslaget frå Arbeidarpartiet som vi debatterer i dag, både viktig og heilt rett – åtte forslag som kvar for seg omhandlar viktige sider av rusbehandlinga som må og trengst å styrkjast.

Dette forslaget må òg sjåast i samanheng med det forslaget vi skal debattera i neste sak, om ei kraftfull styrking av innsatsen overfor personar med rus- og psykisk lidning.

I denne innstillinga står Senterpartiet bak forslaget om å sikra at tilbydarar av døgnbehandling innan tverrfagleg spesialisert rusbehandling sørgjer for at det vert tilbydd oppfølging og behandling.

Så har vi eit eige forslag om LAR. Vi føreslår at LAR-ordninga vert gjennomgått med sikte på å sikra individets rett til tilpassa oppfølging, å auka fokuset på rehabiliteringsdelen og å etablere fleire tilbod om nedtrapping innan LAR. Når det er sann at det skjer fleire overdosedødsfall ved LAR-medisin enn heroin, er det bekymringsfullt, og når overdose med LAR-medisin skjer utanfor LAR-ordninga, viser det at lekkasje av LAR-medisin er eit problem.

Når det gjeld forslaget om ruskontakt, er det eit forståeleg forslag, men vi meiner at det er litt spesielt å kopla inn KS i utforminga av dette. Mange kommunar har ein ruskontakt, mens andre kommunar kan ha ein

annan måte å sikra det koordinerande arbeidet på. Viss ein meinte dette, bør det inn i lova, og der er vi ikkje i dag.

Når det gjeld forslag nr. 6, om ei behandlingsreform, var det eigentleg litt kluss under framlegginga som gjorde at vi ikkje vil støtta det, så Senterpartiet er ikkje så slemme som det kan verka, som Arbeidarpartiet sa noko om frå talarstolen. Vi har fremja eit konkret forslag med ti punkt om ei førebyggings- og behandlingsreform på rusfeltet. Vi kan stemma for dette forslaget i dag, men dette kjem vi tilbake igjen til, og eg inviterer Arbeidarpartiet med oss for å få til akkurat dette.

Med det tar eg opp det forslaget Senterpartiet står bak.

Presidenten: Representanten Kjersti Toppe har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Nicholas Wilkinson (SV) [13:12:59]: Fra SVs side setter vi pris på at Arbeiderpartiet, som her, kommer med konstruktive forslag til en styrket rusomsorg. Fordi SV og Arbeiderpartiet skal styre landet fra høsten av, skal jeg henlede oppmerksomheten på at rus også har et klasseperspektiv over seg. Dagens ruspolitikk støter systematisk ut de mest vanskeligstilte.

RIOs Kenneth Arctander Johansen har vist at ungdom fra Oslo øst straffes mange ganger mer enn ungdom fra Oslo vest, til tross for at sistnevnte bruker dobbelt så mye cannabis. Ungdom med foreldre med lavere utdanning løper sju ganger høyere risiko for straff enn ungdom med foreldre med høyere utdanning.

Det uvirksomme virkemiddelet for å redusere rusbruk er altså rulleblad som begrenser mulighetene for arbeiderklassens barn til arbeid og utdanning.

En ny tvillingstudie viser at ungdom som kommer i kontakt med justissektoren, risikerer en fremtidig kriminell løpebane. Det er forebygging å unngå kriminalisering av ungdom.

Dette handler selvsagt om oppvekstvilkår, levekår og klasseforskjeller. Det er forskjell på å vokse opp i en relativt skjermet tilværelse i en villa på Ullern og det å vokse opp trangbodd i en blokkleilighet på Stovner. Derfor handler forebygging mot rus om fritidsklubber, idrett og organisasjonsliv av alle slag som engasjerer barn og ungdom. Jeg tror vi alle i denne sal nok må erkjenne at den verbale styrkingen alle har snakket om når det gjelder fritidstiltak for barn og unge, ikke står i forhold til virkeligheten i Kommune-Norge.

Utenforskap og levekårsforskjeller er en vesentlig årsak til at barn og ungdom faller utenfor og trenger bistand fra barnevern, psykisk helsevern eller rusomsor-

gen. For en rød-grønn regjering må derfor det å motvirke barn og unges utenforskap ha svært høy prioritet.

Statsråd Bent Høie [13:16:15]: Jeg er glad for at Stortinget deler regjeringens engasjement for at mennesker med psykiske helseutfordringer og rusavhengighet skal få bedre tjenester. Regjeringens rusreform er et viktig steg i riktig retning. I reformen gjør vi det helt klart at rusavhengighet bør behandles, ikke straffes. Å bryte ned stigmaene knyttet til rusbruk og rusavhengighet vil bidra til at mennesker kan hjelpes tidligere og bedre.

Det er bred enighet om at oppfølging etter døgnbehandling er av stor betydning for den enkelte pasient. Regjeringen har prioritert tjenester til pasienter med rus og psykiske helseproblemer høyt. Det gjøres mye godt faglig arbeid innenfor tverrfaglig spesialisert behandling. Behandlingskapasiteten er økt, og ventetiden er redusert.

Det er pasienter med de største hjelpebehovene som ofte lider under at sykehus og kommuner ikke samarbeider godt nok. Regjeringen og KS har derfor inngått en avtale om å etablere 19 helsefelleskap, bl.a. for å bedre samarbeidet om denne pasientgruppen.

Regjeringen har innført et nasjonalt kvalitetsregister innenfor tverrfaglig spesialisert rusbehandling. KVARUS ble tatt i bruk januar 2020 og vil styrke kunnskapsgrunnlaget om effekten av rusbehandling.

Vi har god kunnskap om at regjeringens innsats har bidratt til at mange har fått det bedre, men det er fortsatt utfordringer. Bolig og arbeid er viktig for å lykkes med oppfølgingen etter behandling. Under denne regjeringen har det blitt færre bostedsløse, og flere har kommet i aktivitet, men vi er ikke i mål. Regjeringen vil bidra til at flere pasienter med utfordringer knyttet til rus og psykisk helse kan få en bolig. Et lovforslag som er på høring, foreslår å tydeliggjøre kommunenes ansvar for boligsosial planlegging. Det vil gi bedre boligsosiale tjenester.

Spesialisthelsetjenesten og kommunene samarbeider om aktivt oppsøkende behandlingsteam etter ACT- og FACT-modellene. Disse teamene er for pasienter som har stort behov for tjenester innenfor psykisk helse og rus, og de har et helhetlig ansvar for å følge opp pasientene.

Forslaget tar igjen opp spørsmålet om arbeidsdeling mellom spesialisthelsetjenesten og kommunene. Dette har vi vurdert, men å endre finansieringsmåten eller ansvarsfordelingen mellom nivåene vil ikke gi bedre tjenester, men øke risikoen for samarbeids- og samhandlingsutfordringer.

Pasientenes helsetjeneste er regjeringens førende prinsipp. Med etablering av pakkeforløp og helsefelles-

skap legges grunnlaget for at vi skal lykkes bedre med en sammenhengende innsats for den enkelte pasient. Jeg har stor tro på disse tiltakene og vil selvfølgelig følge nøye med på utviklingen og erfaringene.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Tellef Inge Mørland (A) [13:19:25]: Jeg er glad for at det er bred enighet rundt spørsmålet om rusavhengige som trenger hjelp framfor straff. Men så er utfordringen å fylle hjelp framfor straff med et innhold som faktisk utgjør en forskjell. Da er mitt spørsmål: Hvorfor deler ikke helseministeren Arbeiderpartiets syn om at man da samtidig også har et behov for å løfte behandlingstilbudet? Spørsmålet om forebygging og behandling er ikke egentlig omtalt noe særlig i forbindelse med regjeringens rusreform. Kunne det ikke vært klokt både for å berolige bekymrede foreldre og for faktisk å vise vilje til å bruke og investere mer penger i selve hjelpetilbudet, at dette hadde fått en mer sentral posisjon av regjeringspartiene?

Statsråd Bent Høie [13:20:14]: Det har en sentral posisjon. Jeg vil minne om at det første valgloftet disse fire partiene som er grunnlaget for dagens regjering, kom med i 2013, var en opptrappingsplan for rusfeltet. Den opptrappingsplanen har bidratt til 2,4 mrd. kr i styrking av ikke minst det som handler om det forebyggende arbeidet i kommunene, men også oppfølgingsarbeidet i kommunene. Den opptrappingsplanen har gitt resultater. Det er nå 2 700 flere årsverk som jobber med rus og psykisk helse i kommunene. Vi har nærmere halvert antall bostedsløse. Men jeg er ikke fornøyd med tingenes tilstand, og jeg ser fram til at Stortinget når man behandler lovproposisjonen om rusreformen, også har en diskusjon om hvordan vi ytterligere både kan forsterke forebyggingsarbeidet og sikre at de som ber om hjelp, får hjelp. Det er et av suksesskriteriene for rusreformen at flere av dem som har behov for hjelp, får hjelp.

Tellef Inge Mørland (A) [13:21:18]: Jeg vil bare understreke at den opptrappingsplanen for rusfeltet er Arbeiderpartiet for. Vi mener den har gode målsettinger i seg. Samtidig er den ikke nok i seg selv. Jeg synes det er synd når vi hører helseministeren si at på grunn av arbeidsfordelingen mellom spesialisthelsetjenesten og kommunene ble spørsmålet om integrert ettervern for vanskelig å følge opp. Jeg tror mange rusavhengige taper på at regjeringen ikke fulgte opp det flertallsvedtaket i Stortinget.

Jeg har et spørsmål til helseministeren i forbindelse med at man i rusreformen peker på at kommunene skal ta på seg en vesentlig større oppgave i oppfølgingen av

dem som blir tatt for narkotika til eget bruk. Er det sånn at helseministeren oppfatter at disse kommunene i dag er i stand til å sørge for den oppfølgingen, med tanke på både økonomiske ressurser og kanskje ikke minst personell som har kompetanse til å følge opp disse? Hvis ikke, hva vil helseministeren konkret gjøre for å sørge for at kommunene faktisk klarer å ta den rollen?

Statsråd Bent Høie [13:22:18]: Regjeringen har i den proposisjonen som Stortinget nå har fått til behandling, veldig tydelig skrevet at dette er en tilleggsoppgave som kommunene får, og som vil kreve finansiering fra statens side. Men som representanten Mørland vet, fremmer vi ikke bevilgningsforslag i lovproposisjoner. Bevilgningsforslagene for gjennomføringen av denne reformen, hvis Stortinget slutter seg til den, vil eventuelt komme i budsjettene som vanlig. Hvis vi da får grunnlag for å gjennomføre denne reformen, f.eks. fra 1. januar 2022, må bevilgningene til kommunene for å følge opp dette, komme i statsbudsjettet for 2022.

Nicholas Wilkinson (SV) [13:23:04]: Jeg er bekymret. Det tar mye tid å bli ferdig med rusen for mange av dem som har vært rusavhengige i mange, mange år. Vi trenger tverrfaglig spesialisert rusbehandling, men nå er det vanlig at avtalen mellom helseforetakene og institusjonene som hjelper, har en tidsbegrensning på tolv måneder. SV har jobbet for at den skal bli utvidet, at folk kan få hjelp ut over tolv måneder. Er regjeringen enig med SV i at det skal være mulig å få mer hjelp også etter tolv måneder?

Statsråd Bent Høie [13:23:56]: Det korte svaret på det er ja. Derfor har vi også veldig klare føringer på at det må vurderes individuelt, uavhengig av de avtalene en har. Det må også tas høyde for at det er noen pasienter som har behov for lengre døgnbaserte opphold.

I pakkeforløpstenkningen og i helseforetakene ligger det at en skal sørge for at det etableres et samarbeid med kommunene tidlig i et tverrfaglig spesialisert rehabiliteringsforløp, sånn at en også vet på forhånd hva en kan bli møtt av i kommunen når det gjelder både bolig, aktiviteter og ikke minst oppfølging av helsehjelp samt hva spesialisthelsetjenesten kan bidra med også etter at en er skrevet ut av tverrfaglig spesialisert behandling. Det er noen som har behov for lengre tid enn seks måneder og tolv måneder. Det er mange som også kan få god hjelp med mer poliklinisk oppfølging, men det gjelder ikke alle.

Kjersti Toppe (Sp) [13:25:10]: Når vi snakkar om rusbehandling, rehabilitering og ettervern, snakkar ein om årsverk i kommunal helse- og omsorgsteneste og

tverrfagleg spesialisert rusbehandling, men veldig få snakkar om fastlegen. Det gjeld eigentleg oss alle.

Brukarplanrapporten frå 2018 viser at fastlegetenesta er den mest brukte kommunale helse- og omsorgstenesta blant brukarar med rusproblem. Det tenkjer eg er enormt viktig at òg statsråden er tydeleg på. Spørsmålet mitt er: Kva vil statsråden og regjeringa gjera for å sikra fastlegetenester og fastleganes rolle inn mot brukarar med rusproblem og oppfølginga av dei?

Statsråd Bent Høie [13:26:04]: Jeg er helt enig i det. Vi ser at for mange er fastlegen veldig viktig – ikke bare når en er inne til behandling eller etterpå, men rett og slett gjennom livet. Fastlegen kan hjelpe med mye i ulike situasjoner.

Hvordan dette skal bli bedre, mener jeg er noe av det vi virkelig har adressert i den handlingsplanen for fastlegeordningen som vi har lagt fram. Den er basert på en analyse av at der vi ser at fastlegene også kan bidra enda mer, er nettopp overfor pasienter som har mer langvarige og sammensatte lidelser. Det er en av grunnene til at jeg er veldig tydelig på at den framtidige fastlegeordningen er en teambasert ordning, der en kan jobbe sammen også med andre faggrupper, men der fastlegen er den som leder teamet.

Presidenten: Replikskordskiftet er dermed over.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Carl-Erik Grimstad (V) [13:27:24]: Jeg har lyst til å kommentere representanten Mørlands innlegg veldig kort, for jeg opplever vel at vår angivelige uenighet på dette feltet er litt overdrevet. Når jeg leser bl.a. Arbeiderpartiets utkast til partiprogram, er det egentlig svært lite som skiller regjeringens forslag fra det, og det er jeg veldig glad for.

Det fremmes altså to forslag til vedtak i dag som ser ut til å få flertall – gode forslag fremmet i beste hensikt, men som ikke kommer til å få regjeringspartiernes støtte. Det er to grunner til det. For det første er det temmelig prematurt å plukke ut deler av dette store temaet uten å se dem i sammenheng med behandlingen av rusreformproposisjonen. For det andre er det i alle fall for meg åpenbart at forslagene dreier seg om forhold i kommunene. De dreier seg om bevilgningssaker som må sees i budsjettssammenheng, og dessuten står og faller det med oppfølgingen og viljen ikke minst i kommunal sektor. Den vet vi har vært så ymse, selv om regjeringen har avsatt betydelige summer til denne behandlingsgruppen gjennom kommunebudsjettet, noe også representanten Kjønaas Kjos var inne på. Vi må se nærmere på dette, men vedtaket i dag er rett og slett ikke godt nok, for å si det på den måten.

Det er mye av utviklingen med hensyn til behandlingen av rusavhengige som går i riktig retning, og som jeg synes vi skal glede oss over. Boforholdene er blitt bedre for rusavhengige. Ja, bare siden 2016 er det blitt 900 flere boliger til personer med rusproblematikk og psykiske lidelser. Jeg har på nært hold sett hvordan min egen hjemkommune har nytt godt av denne opptrappingsplanen. Nå blir det viktig å følge opp den nye strategien med sosial boligpolitikk, «Alle trenger et nytt hjem – nasjonal strategi for en sosial boligpolitikk 2021–2024». Vi lykkes ikke med en bedre rusbehandling om vi ikke lykkes med boligpolitikken, et sikret livsopphold og meningsfylte aktiviteter. Det grunnleggende må være på plass.

Avslutningsvis vil jeg understreke at det er uakseptabelt at mennesker med alvorlige psykiske lidelser og rusmiddelproblemer har 15–20 års kortere forventet levealder enn den øvrige befolkningen – ja, kanskje enda mer.

Det bringer meg tilbake til rusreformen. At vi nå kan få til noe sammen på feltet, er jeg skikkelig håpefull til, ikke minst fordi det største opposisjonspartiet har en stolt arv å ivareta etter Thorvald Stoltenberg og hans datter Nini. Det er en arv som fører seg inn i historiske milepæler fra Venstres og Odd Einar Dørums politikk på begynnelsen av forrige tiår til Høyres landsmøtevedtak i 2017. Det er ikke noe mer gledelig enn at vi får et bredest mulig flertall bak den kommende reformen, og etter å ha hørt debatten så langt er jeg relativt optimistisk i så måte.

Tellef Inge Mørland (A) [13:30:23]: For det første er det veldig hyggelig å registrere Venstres interesse for Arbeiderpartiets partiprogram. Så tror jeg vi selv, i eget parti, primært skal ta rollen med å følge opp og tolke det partiprogrammet. Jeg kan ellers minne Grimstad om at han bør ta kontakt med førstekandidaten til Venstre i Agder, som har en helt annen type oppfatning enn det Grimstad har. I så måte synes jeg kanskje Grimstads tilnærming er mer konstruktiv enn det en ser Venstrepolitikere enkelte plasser nå er ute med i forbindelse med rusreformen.

Så mente Grimstad at det var for prematurlt å plukke ut deler av det som Arbeiderpartiet nå har foreslått i dette representantforslaget, om at rusavhengige fortjener bedre behandling. Jeg vil snu på det og si at det er på overtid at regjeringspartiene også erkjenner at rusreformen hadde trengt en behandlingsdel som fulgte med de juridiske endringene vi ser, og nå får til behandling i Stortinget. Dette avhenger av at vi også faktisk tar tak i behandlingsdelen.

Jeg er skuffet når Grimstad peker på at viljen i kommunal sektor er så ymse, at det skulle være en av forkla-

ringene på at man ikke har lyktes godt nok med opptrappingen her. Det kan skyldes at jeg i mange år var kommunepolitiker og vet hvilke utfordringer man satt i som kommunepolitiker. Det var i hvert fall ikke noe oljefond i Åmli kommune. Det var beinharde prioriteringer. Jeg mener at opptrappingsplanen for rus har mye for seg, men den har også en stor svakhet i at det man i hovedsak gjorde fra regjeringens side, egentlig var å sende gode ønsker med noen rammebevilgninger. Det er klart at i en utfordrende økonomisk situasjon for kommunene er det tøffe prioriteringer. Det har vi sett også nå i forbindelse med evalueringen av opptrappingsplanen for habilitering og rehabilitering, at det gir noen utfordringer når man bruker disse pengene i flere settinger for å vise handlekraft fra regjeringen. Jeg er overbevist om at de aller, aller fleste kommunene har en stor vilje til og et ønske om å gjøre noe for denne gruppen, og så er utfordringen stort sett hvor langt de økonomiske musklene strekker til i så måte.

Så jeg er skuffet over at ikke regjeringspartiene er med oss i det prinsipielle, nemlig det at vi trenger en behandlingsreform. Én ting er at man ikke går inn i enkeltforslagene, men den overordnede tanken om at vi nå også trenger en behandlingsreform, burde det være enkelt å ta stilling til, den er definitivt ikke prematur, som Grimstad var inne på.

Til slutt, til Senterpartiet: Jeg er glad for å høre at de nå er med oss på det forslaget – hvis jeg oppfattet det riktig – som går på en behandlingsreform. Det viser at vi i hvert fall har en samlet venstreside i opposisjonen som er opptatt av at dette må løftes, parallelt med at vi skal ta en god diskusjon og runde vedrørende de juridiske delene av rusreformen.

Carl-Erik Grimstad (V) [13:33:25]: Jeg synes dette var et hyggelig ordskifte med representanten Mørland, det må jeg bare si. Det kommer nok en behandlingsreform på toppen av det vi står oppe i, det er helt åpenbart at det må følge, og det tror jeg de fleste er enige om her i salen. Jo, jeg har lest Arbeiderpartiets partiprogram. Jeg er meget interessert i det, i motsetning til en ordfører i mitt valgdistrikt som ikke hadde lest det da han gikk i debatt med statsråden her i forrige uke. Jeg synes det er viktig.

Rusreformen er kunnskapsbasert og har som overordnet mål å hjelpe noen av samfunnets mest sårbare. I Venstre er vi opptatt av å rette inn innsatsen der den trengs mest, slik at alle opplever økt frihet og like muligheter. Men slik har ikke samfunnet behandlet mennesker med rusproblemer. Systemet har fungert mot sin hensikt for dem. De har ikke blitt sett, ikke fått hjelp, og dermed selvfølgelig ikke fått de mulighetene de fortjener til å skape seg et godt og fritt liv.

Rusreformutvalgets 416-siders lange rapport er grunnlaget for rusreformen. Den slår fast at straff ikke fungerer. Straff øker terskelen særlig for å søke hjelp, og det gjelder både tungt rusavhengige og ungdom som har havnet i en kinkig situasjon for første gang. Det siste glemmer mange som er engasjert i denne reformen. Dette er også en reform som er rettet spesielt mot ungdommen for bl.a. å stanse rekruttering.

Narkotika skal fortsatt være ulovlig. Nå kan vi rette mer av politi- og domstolressursene inn mot bakmennene og dem som tjener penger på narkotikaomsetning og ødelagte liv. Vi legaliserer altså ikke. Det er nødvendig å si det, selv om noen hevder at det er det vi holder på med.

Jeg er glad for at mange offentlige tjenestemenn deltar i denne debatten, men jeg synes en forutsetning bør være krav til etterrettelighet. I Finnmark har vi sett et eksempel på en jurist og politimester som hevder at rusreformen handler om lovliggjøring av narkotika. Dette skaper et uheldig debattklima rundt en reform som har som overordnet mål å redde liv. En med denne bakgrunnen har alle forutsetninger for å vite forskjellen mellom avkriminalisering og legalisering. Hun bør bruke sin posisjon til å hjelpe folk med å forstå hva en rusreform vil innebære, ikke til å oppkonstruere usannheter. Jeg varslar her og nå et skriftlig spørsmål til justisministeren om akkurat dette.

I samme gate går lederen for landsgruppen for helsepsykiatere. Hun sier i en debatt med statsråden at det de følger skjer, er at de har fått beskjed om at de skal hjelpe unge som har problem med narkotika, men samtidig fratas de verktøykassen de har til å hjelpe dem. Litt sjokkskadede av denne påstanden må jeg spørre: Når ble straff en del av innholdet i den verktøykassen som helsearbeidere har til rådighet? Finnes det noe eksempel på en vellykket behandlingsmåte som baserer seg på straff? Neppe.

Kjersti Toppe (Sp) [13:36:47]: Eg forstår at Venstre har behov for å debattera nærmast åleine her om rusreforma, sidan det er den største saka dei har fått gjennom i denne regjeringa, men no behandlar vi eit forslag om behandling av rusavhengige, og eg har ikkje til intensjon å starta ein debatt i dag om rusreforma. Det skal vi ta når den tida kjem, men eg vil heilt kort seia at eg er grunnleggjande ueinig i det meste som representanten sa, og eg har ein annan argumentasjon om det, som må koma i eit anna møte.

Det som er interessant og til bekymring, er jo at når vi ser på opptrappingsplanen for rusfeltet, som er vorten vist til mange gonger i dag, har vi enda ikkje fått lest og debattert sluttevalueringsrapporten for den. Det må vi òg ta med oss, men eg ser i alle fall at i SINTEF-rap-

porten Kommunalt psykisk helse- og rusarbeid har det vore ein nedgang i kommunar som erfarer at opptrappingsplanen har hatt direkte konsekvensar for deira arbeid utover i perioden. Men at han har hatt effekt, er eg òg heilt sikker på. Så kan vi diskutera om det har vore nok effekt, og om vi ikkje treng ei enda større styrking. Det er eg ganske sikker på.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4.

Sak nr. 5 [13:38:11]

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag frå stortingsrepresentantane Per Olaf Lundteigen, Geir Adelsten Iversen, Åslaug Sem-Jacobsen, Siv Mossleth og Kjersti Toppe om ei kraftfull styrking av innsatsen overfor personar med alvorleg rus- og psykisk lidning (ROP) (Innst. 243 S (2020–2021), jf. Dokument 8:130 S (2019–2020))

Presidenten: Etter ønske fra helse- og omsorgskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletiden – bli gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taledid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [13:39:01] (komiteens leder og ordfører for saken): Takk til Senterpartiet som reiser en viktig debatt om en pasientgruppe som virkelig trenger vår oppmerksomhet. Det foreslås seks forslag for en kraftfull styrking av innsatsen overfor personer med ROP-lidelser.

Om lag 6 500 personer i Norge har sammensatte rus- og psykiatrilidelser. Disse har behov for sammensatte tjenester. Landsomfattende tilsyn viser at flere opplever svikt i tjenestene eller å ikke få god nok hjelp, og det er en vei igjen å gå for et godt og tilpasset hjelpetilbud til mennesker med sammensatte behov. Jeg registrerer at også statsråd Høie deler denne virkelighetsbeskrivelsen.

Gode og tilgjengelige helsetjenester er viktig for alle, og særlig for dem med sammensatte problemer. For personer med rus- og psykiatriproblemer er det viktig at hele tjenestetilbudet henger sammen. Nettopp derfor har regjeringen innført pakkeforløp. Dette er viktig for å sikre helhetlige og sammenhengende tjenester.

Erfaringene tilsier at det er i overgangsfasene en er mest sårbar, f.eks. ved utskrivning. Derfor er det bra at

det er iverksatt tiltak for forbedringer, som f.eks. samarbeidsavtaler. Regjeringen og KS har opprettet helsefellesskap i alle regioner i Norge, som skal styrke samarbeidet mellom alle aktørene i en region. I dette arbeidet er ROP-pasientene en prioritert gruppe. Jeg er optimistisk med tanke på at vi skal få til et bedre samarbeid, og at det vil redusere enda mer av sårbarheten og usikkerheten i overgangsfasene, slik at tilbudet totalt sett blir bedre.

Jeg registrerer at det i dag muligens blir flertall for å stanse nedbyggingen av institusjonsplasser i psykiatrien. Det er lett å tenke at det utelukkende er bra. Jeg er selv tilbøyelig til å tenke at den nedtrappingen som har vært av institusjonsplasser, kanskje ikke har vært helt heldig, men vi skal også ta med oss at det er flere i fagmiljøene som melder om at dette kanskje er å gå litt baklengs inn i framtiden. Et lavere antall sengeplasser betyr ikke automatisk at tilbudet blir dårligere. Snarere går utviklingen i retning av at det å holde personer med psykiske lidelser langvarig inne på institusjoner ikke alltid er riktig. Gjennom å styrke frivilligheten, lavterskeltilbud, selvhjelp via brukerorganisasjoner, likemannsarbeid og oppfølging ved poliklinikk eller hos avtalespesialister får mange et bedre tilbud uten å miste tilhørigheten til samfunnet. Det er det viktig at vi husker på, for også i psykiatrien er vi nødt til alltid å tenke på hva slags behandling som er til pasientens aller beste.

Tellef Inge Mørland (A) [13:42:27]: Vi er inne i en tid da psykisk helsevern er en av de aller viktigste sakene vi kan befatte oss med. Allerede før koronaen var dette en av de store samfunnsutfordringene som rammet den enkelte hardt. Slike utfordringer forsterkes i en tid da det er mye isolasjon og ensomhet. Derfor har Arbeiderpartiet den siste tiden jobbet hardt for å få på plass en krisepakke også for psykisk helse, for dette handler i ytterste konsekvens om å redde liv. Vi er i en situasjon der Norge opplever svært høye selvmordstall. De siste tallene fra 2019 er 650. Og tallene går ikke ned.

Regjeringen lovte et løft gjennom den gylne regel, der man skulle satse minst like mye på psykisk helse som på somatikken. Den har de ikke innfridd. Helseministeren har sågar vært sur på sin egen regel, eller rettere sagt på manglende oppfølging av sin egen regel.

Vi må styrke forebyggingen, vi må styrke skolehelsetjenesten, og vi må ha lavterskel psykisk helsetilbud som ikke krever en henvisning. Men når saksordfører Bekkevoold fra Kristelig Folkeparti problematiserer om det er å gå baklengs inn i framtiden når man ønsker å stoppe nedbyggingen, er jeg helt uenig. For vi må ikke glemme at det også er de som har behov for et mer

omfattende oppfølgingstilbud enn det kommuner eller enkelttimer med psykolog kan gi.

Bare de siste 20 årene har over 2 500 døgnplasser innen psykisk helsevern blitt lagt ned – over 500 på denne helseministerens vakt. Konsekvensen av det har vi fått mange historier om. Sandviken sykehus i Bergen fortalte om hundretalls korridorpasienter fordi alternativet var verre. I Østfold legger de pasienter på møterom og kontorer. NRK har avdekket at annenhver dag tar en pasient i psykiatrien sitt eget liv. Noe av grunnen er bl.a. pasienter som ønsker en døgnplass, men som ikke får det, eller andre som skrives ut for tidlig. Nylig fortalte TV 2 historien om Morten som ble drept av politiet få timer etter at han var skrevet ut fra en psykiatrisk klinikk.

Vi må lære av disse historiene. Derfor er jeg glad for at Arbeiderpartiet og resten av opposisjonen nå sørger for en umiddelbar stans i den videre nedbyggingen av døgnplasser i psykiatrien samt gjennomgang av både utskrivingspraksis og eventuelle behov for en oppbygging noen steder i psykiatrien. Hvorfor regjeringspartiene med en saksordfører fra Kristelig Folkeparti stemmer imot disse forslagene og vil fortsette nedbyggingen av døgnplasser i psykiatrien, er for meg en gåte. Jeg er i alle fall ikke i tvil om at det nå er på tide å ta politiske grep, slik at folk som er i sin største livskrise, ikke blir møtt med et «Beklager, fullt»-skilt. Det er ingen motsetning mellom å ta vare på døgnplassene i psykiatrien og samtidig jobbe for lavterskel helsetilbud uten behov for henvisning.

Jeg tar med det opp de forslagene Arbeiderpartiet er en del av.

Presidenten: Representanten Tellef Inge Mørland har tatt opp de forslagene han refererte til.

Kari Kjønås Kjos (FrP) [13:45:48]: Rundt 6 500 personer i Norge har sammensatte rus- og psykiatrilidelser, og disse har behov for sammensatte tjenester. Landsomfattende tilsyn viser at flere opplever svikt i tjenestene eller får ikke god nok hjelp. Etter et år med et nedstengt samfunn er det av ulike grunner åpenbart at dette tallet vil stige, noe vi dessverre allerede begynner å ane konturene av.

Da TV 2 for en to-tre uker siden spurte meg hva jeg tenkte måtte gjøres for å møte denne utfordringen, var mitt umiddelbare svar til journalisten at nå må vi ta en pause. Nå må vi ta en pause i nedlegginger og omlegginger av heldøgns plasser, og vi trenger å få en oppdatering på det faktiske behovet. Vanligvis har Stortinget respekt for de faglige begrunnelsene for endringer. Men det er problematisk at vi blir fortalt fra faglig hold at det ikke er døgnplasser som mangler, mens pårørende og alvorlig syke forteller at det er nesten umulig å få denne

hjelpen. Vi fremmer derfor forslag om å ta en pause når det gjelder endringer innen heldøgns plasser.

Fremskrittspartiet mener at tilbudet innen psykisk helse generelt må fortsette å styrkes. Samtidig er det viktigere å vise handling fremfor å be om enda en handlingsplan. Det er mye som tyder på at kapasiteten i dag er for liten, og da må det opprettes nye plasser, og vi må kjøpe flere plasser hos private aktører, noe budsjettforlikene har lagt til rette for.

Det tredje punktet jeg tok opp med journalisten, var utskrivningspraksis. Det er et sterkt behov for å gjennomgå utskrivningspraksisen innenfor rus og psykisk helsevern. En ting er at mange uten særlig forvarsel, mot fastlegens anbefaling og uten et skikkelig opplegg i kommunen, ble utskrevet da pandemien slo innover landet vårt. Mye av det som skjedde da, var i mine øyne helt uakseptabelt og satte folk i livsfare. Opp igjennom årene har jeg møtt mennesker eller lest om mennesker og saker hvor utskrivning har endt i tragedie eller selvmord kort tid etter utskrivning. Her må vi bli bedre. Derfor fremmer Fremskrittspartiet et forslag om å få en slik gjennomgang, og er glad for at dette gjennom komitéarbeidet har fått bred støtte.

Overgangene mellom ulike deler av tjenesten er et sårbart punkt. Dagens pakkeforløp har et eget kapittel med beskrivelse av avslutning av behandling og informasjon om risiko og skriftlige planer, og pakkeforløpene gir en tydelig anbefaling om at fastlege og henviser bør informeres om selvmordsrisiko og voldsriskovurderinger og eventuelle igangsatte tiltak. Det foreligger tydelige anbefalinger til både primær- og spesialisthelsetjenesten om varsling og informasjon ved overganger mellom tjenestene, og det er helt avgjørende at helseforetakene og kommunene følger opp disse anbefalingene.

Nils T. Bjørke hadde her teke over presidentplassen.

Kjersti Toppe (Sp) [13:49:07]: Denne saka handlar om dei mange menneska i Noreg som er hardt ramma av både psykiske lidningar og ruslidingar. Det er ca. 6 500, og blant desse finst det ei gruppe menneske som gjerne vert omtala som «blålysmenneske», som har ei ekstra stor sjukdomsbyrde, og som hjelpeapparatet ofte ikkje når inn til. I representantforslaget skriv vi, frå ein artikkel i Stavanger Aftenblad, om «Siw», som døydd av overdose 45 år gamal etter eit liv med rusmisbruk, psykiske problem, vold, mishandling og overgrep. Ho var tvangsinnlagd i psykiatrien over 30 gongar, men dei fleste opphalda var kortvarige, og dei førte ikkje til endringar i situasjonen hennar. Historia om «Siw» er ikkje berre tragisk, det er også mange som opplever tilsvarende – det er ikkje ei enkeltsak. Det finst mange

personar med både ruslidingar og psykiske lidningar som vert svikta av det kommunale hjelpeapparatet, som går inn og ut av fengsel, inn og ut av psykisk helsevern, der ingen tar tak og tar det overordna ansvaret. Dei vert av storsamfunnet overlatne i ein sårbar situasjon, med stor risiko for å dø. Det er situasjonen.

Det er ikkje mangel på kunnskap som er problemet her, men at det er eit fragmentert hjelpeapparat der ingen har overblikket og tar tydeleg ansvar – og det er ikkje enkelt. Men det er tvilsamt at dei nye pakkeforløpa, helsefelleskapa og anna som er føreslått, når inn til denne gruppa, for det er dei vanskelegaste å nå, det er dei vanskelegaste å hjelpe. For dei vil ikkje ha hjelp, og dei er ikkje i ein situasjon der dei kan forstå det sjølv. Statens helsetilsyn har vist alvorlet i dette i landsomfattande tilsyn i 2017 og 2018, der to av tre kommunar og atten av tju distriktpsikiatriske poliklinikkar hadde svikt og manglar i denne oppfølginga. Det er ganske alvorleg. Det var mangelfulle kartleggingar, det var uavklarte ansvarsforhold, manglande planar og manglande oppfølging av bustadstilbod og mestring til å bu. Det er på denne bakgrunnen vi har fremja dette forslaget. Vi ønskjer eit informasjons- og varslingsystem som kan brukast av dei etatane som har med desse å gjera. Vi vil ha ei kartlegging av bustader og hjelpetiltak i dei. Vi vil ha eit varslingsystem frå sjukehusa, særleg når ein er innlagd etter sjølvordsforsøk, ei klarare oppgave- og ansvarsfordeling og ei levekårsundersøking.

Det siste forslaget eg nemnde, får faktisk fleirtal i dag, og eg må berre seia at eg er utruleg takksam for det og håper at det kan vera starten på eit betre behandlingstilbod for denne pasientgruppa. Eg tar opp forslaget frå Senterpartiet.

Presidenten: Representanten Kjersti Toppe har teke opp det forslaget ho refererte til.

Nicholas Wilkinson (SV) [13:52:20]: Det er bra når både Senterpartiet og Arbeiderpartiet engasjerer seg og fremmer forslag til hvordan vi kan styrke rusomsorgen.

Vi skal stille opp for syke mennesker med hjelp, ikke straff. Den bilen som relativt ofte står i Brugata her i Oslo, burde ikke ha vært en politibil, men en bil med helsearbeidere.

Bent Høie sa klokt forleden dag:

«Lenge trodde jeg at straff stoppet mennesker fra å ruse seg. Men slik er det jo ikke.

Redselen for fengsel og bøter gjør det vanskelig å søke hjelp, både for rusproblemer og andre problemer. Du nøler med å be om hjelp for rusavhengighet hvis du frykter at du kan bli straffet. Du tør ikke gå til politiet og anmelde voldtekt hvis du er redd for å bli arrestert for bruk av illegale rusmidler.»

Regjeringens forslag om rusreform, som vi skal behandle i komiteen, er derfor veldig viktig.

Det gjøres en beundringsverdig og omfattende innsats innenfor bo-, omsorgs- og behandlingsapparatet. Én ting er noen måneders opphold på en behandlingstilstand. Det er en skjernet tilværelse. Den store utfordringen kommer når man blir skrevet ut – ofte til intet eller til sine gamle ruskamerater i storbyen.

Det er sagt fra denne talerstolen uendelig mange ganger de siste 10, 20, 30 årene at vi må styrke ettervernet. Vi har mange spennende enkelttiltak, men grovt sett tror jeg det er dekning for å si: Ressursinnsatsen på ettervern har en betydelig underdekning, og slik har det vært i veldig mange år. Representanter fra alle de partiene som er representert i denne sal, må erkjenne at vi alle har sviktet.

En sentral del av en ny rusreform er avkriminalisering og samtidig en betydelig styrking av hjelpeapparatet.

Seher Aydar (R) [13:55:28]: Noen ganger er det nødvendig å bli lagt inn på sykehus. Det kan være fordi selvmordstankene er så sterke at man trenger å sove på et trygt sted, det kan være fordi det er unge som skader seg så mye at foreldrene skriker om hjelp, eller det kan være fordi man trenger hjelp for ikke å bli enda mer syk.

Alle kan havne i en krise der de trenger profesjonell psykologisk hjelp. Men denne hjelpen bygges ned, og det har foregått over mange år. Døgnplassene i helsevesenet var på 4 660 i 2010, mens i 2019 var de på 3 649. Det er en nedgang på 20 pst. Befolkningen øker, men antallet mennesker som begår selvmord, synker ikke. Vi kan ikke legge all behandlingsbyrden over på kommunene. Altfor mange mennesker med psykiske lidelser får enten ingen hjelp eller for lite hjelp i et stadig mer byråkratisk system – ti timer behandling og farvel, klar deg selv.

Senest i går leverte 245 barnepsykologer en bekymringsmelding om tilstanden i norsk barne- og ungdomspsykiatri. Hva er det som må til for at regjeringen skal se alvoret? Mer folk og ressurser blir lovet år etter år. Helseminister Bent Høie snakker om den gylne regelen, som forblir et gyllent tåkeslott i horisonten. Imens er folk fortsatt syke. I tillegg har presset blitt så høyt på dem som jobber i psykisk helsevern, at fagforeningene snakker om spesialistflukt og store mengder syke og utbrente behandlere. Vi trenger flere folk, og vi trenger flere døgnplasser. Det er skadelig for syke og skadelig for samfunnet at folk blir værende over lengre tid uten nødvendig helsehjelp. Vi vet også at å være syk lenge og ikke få hjelp, er en fattigdomsfelle.

Helsepersonell jobber med å forebygge innleggelser, men av og til er en innleggelse likevel nødvendig. Over lengre tid har økonomien blitt satt over faglighet og pasientens beste. Vi i Rødt kjemper for at alle deler av psykisk helsevern må tilføres de personalressursene som er nødvendige for å gi god helsehjelp. Samtidig skal behandlere ha mulighet til å tilby hjelp over så lang tid som pasienten faktisk trenger. Da er det på tide å gi folk døgnplassene og helsetilbudet deres tilbake.

Statsråd Bent Høie [13:58:28]: Representantene viser til at noen pasienter har ekstra stor sykdomsbyrde som krever sammensatte tjenester, og nevner eksempler på hvordan hjelpen ikke har strukket til. Dette er historier som gjør inntrykk på oss alle sammen, og vi har tatt flere grep for å forebygge at flere skal oppleve dette.

Rus og psykisk helse er et satsingsområde for regjeringen. Det er over flere år iverksatt en rekke tiltak for å styrke tilbudet til personer med ROP-lidelser. Gjennom Opptappingsplanen for rusfeltet er antall årsverk, kapasiteten og kompetansen i kommunene betraktelig styrket.

Forebygging av selvmord i døgnpsykiatriske avdelinger har vært et av innsatsområdene i pasientsikkerhetsprogrammet «I trygge hender 24–7». Perioden rundt innleggelse og utskriving er en høyrisikoperiode for selvmord. Derfor har bl.a. tiltak ved utskriving, som kriseplan og «time i hånda», vært en viktig del av tiltakspakken.

Et annet innsatsområde har vært forebygging av overdosedødsfall, hvor man også vet at risikoen er stor i forbindelse med utskriving fra institusjon eller som følge av avbrudd i behandlingen. Helsedirektoratet jobber nå med to pakkeforløpsmoduler spesielt rettet mot denne gruppen. Disse er oppfølging etter overdose og oppfølging av ROP-pasienter.

Bostedsløsheten blant personer med ROP-lidelser er kraftig redusert siden 2016. Med en ny boligsosial strategi vil vi redusere bostedsløsheten blant vanskeligstilte på boligmarkedet ytterligere.

Regjeringen har også satset på etablering av tverrfaglige, oppsøkende team, såkalte ACT- og FACT-team. I dag finnes det om lag 80 slike team, og de har svært gode resultater med reduksjon av tvang og færre døgnopphold. Den største gevinsten er at både pasienter og pårørende foretrekker denne oppfølgingen.

Jeg har bedt helseregionene, i samarbeid med relevante aktører, om å analysere det framtidige behovet for psykisk helse- og rustjenester. Dette inkluderer både polikliniske tjenester, ambulante tjenester og døgnjenester. Dette vil være et viktig grunnlag når spesialist-

helsetjenesten skal dimensjonere sine tjenester framover.

Helseforetakene er bedt om å etablere områdefunksjoner innen psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert behandling for innsatte i fengsel. Dette vil gi faste, stedlige tjenester i alle fengsler på begge fagområder.

I Nasjonal helse- og sykehusplan er jeg tydelig på at tilbudet til brukere med alvorlige og sammensatte behov skal styrkes. Derfor er personer med alvorlige psykisk helse- og rusutfordringer en av fire pasientgrupper som skal prioriteres.

Selv om vi har gjort mye, har vi fortsatt en lang vei å gå. Jeg vil derfor følge situasjonen nøye og selvfølgelig komme med nødvendige nye tiltak etter hvert som vi får et mye bedre grunnlag for å beslutte hvilke tiltak som det er riktig å prioritere nå.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Tellef Inge Mørland (A) [14:01:41]: Jeg er glad for at det er bred politisk enighet om satsing på lavterskeltilbud og tiltak som ACT- og FACT-team, men regjeringen og regjeringspartiene ser altså ut til å ønske å fortsette nedbyggingen av døgnplasser i psykiatrien og mener at opposisjonen nå går baklengs inn i framtiden. Det har fått meg til å tenke på Buddha, ikke fordi helseministeren ligner, men fordi Buddha til slutt skal ha klart seg på ett riskorn om dagen. Jeg vet ikke om helseministeren har Buddha som forbilde, men jeg håper virkelig ikke at Høie og regjeringspartiene har et mål om at vi til slutt skal klare oss med én sengeplass i psykiatrien. Det tror jeg i så fall ville være en katastrofe.

Er helseministeren fornøyd med det tilbudet som i dag gis til alvorlig psykisk syke? Finnes det for helseministeren ikke noen grense for hvor mange døgnplasser i psykiatrien som kan kuttes?

Statsråd Bent Høie [14:02:19]: Hadde jeg ment at dette var akkurat sånn som det burde vært, hadde jeg heller ikke – i Nasjonal helse- og sykehusplan, som Stortinget har hatt til behandling – varslet det store utredningsarbeidet som nå pågår, nettopp for å gi svar på det helt grunnleggende spørsmålet som ingen har kunnet gi et svar på til nå, nemlig hva som er det faktiske behovet for døgnbehandling i psykisk helse i Norge, ikke bare nå, men også framover.

Det vi har gjort, er at vi har sammenlignet oss med andre land. Det er fortsatt sånn at Norge bruker mer døgnbehandling innenfor psykisk helse enn de fleste andre land som vi normalt sett sammenligner oss med. Det kan gi en indikasjon på at vi fortsatt har mennesker med psykiske helseutfordringer for lenge liggende inne på institusjon, som kunne fått bedre oppfølging der de bor. Men for å finne ut av det spørsmålet har vi satt i

gang et stort utredningsarbeid, som tidligere ikke er blitt gjort.

Tellef Inge Mørland (A) [14:03:31]: Det er for så vidt positivt at helseministeren ikke er skråsikker i denne saken, men har satt i gang et utredningsarbeid. Men mens vi har jobbet med denne saken, har vi fått flere henvendelser fra folk rundt om i landet fordi det er plasser som nå er i ferd med å bli lagt ned. Det bekymrer meg at vi ikke er trygge på at vi har den kapasiteten vi trenger, samtidig som det nå legges ned plasser både i Innlandet og i Møre og Romsdal. Kanskje burde helseministeren ha stoppet de nedleggelsene på eget initiativ, før man har utredningen klar og vet mer om hvor mye som trengs av den typen døgnplasser.

Men jeg har lyst til å utfordre helseministeren når det gjelder dem som har særlige utfordringer med kombinasjonen rus og psykisk helse. Blant annet fra Venesla kommune i Agder har vi fått alarmerende meldinger om at dette av og til er personer som faller mellom alle stoler, som kommunen ikke er i stand til å følge opp, som ikke hører hjemme i fengselet, og som heller ikke psykiatrien klarer å gi et godt nok tilbud. Hva vil helseministeren gjøre spesifikt og konkret for denne gruppen, slik at vi skal klare å følge dem opp bedre, og at de skal slippe å falle mellom alle stoler?

Statsråd Bent Høie [14:04:35]: For det første er det sånn at vi følger ganske nøye med på de planene som er for eventuelt å gjøre om døgnplasser til oppfølgings-team, desentraliserte tilbud, polikliniske tilbud. Det er ikke sånn at vi bygger ned tilbud innenfor psykisk helse. Nå vil jo Stortinget, sannsynligvis i dag, si at man skal ta en pause. Det kommer vi til å følge opp, men en må være klar over at konsekvensene av det også kan være at helt nødvendige omlegginger – der en hadde brukt fagfolk til å jobbe ute, møtt barn og unge der de er, sånn at de kunne gå på sin skole, være i sin klasse, ikke flyttes hjemmefra – er arbeid som da stoppes opp. Så mener Stortinget at dette er nødvendig å gjøre akkurat nå, og det kommer jeg til å følge opp, men en kan ikke gjøre den typen beslutninger uten også å være bevisst på hvilke negative konsekvenser en sånn beslutning kan ha.

Til det representanten spør om, er svaret å gjøre mer av det vi vet virker, fordi dette er pasienter som en kan etablere gode tilbud til, hvis en etablerer tverrfaglige team mellom kommunene og spesialisthelsetjenesten. Det er det som hjelper best for denne gruppen.

Tellef Inge Mørland (A) [14:05:44]: Jeg takker for svaret.

Jeg skjønner at vi f.eks. ikke har et ubegrenset antall fagpersoner som kan jobbe på dette feltet, at det er en

begrensning. Men det er bare et par uker siden vi var i denne salen og representanter fra både Høyre og Venstre påsto at sykehusene nå vasser i penger. Vi skjønner at det ikke bare er både-og, men i hvert fall har vi i Arbeiderpartiet den tilnærmingen at også folk som trenger psykiske helsetjenester, er veldig forskjellige, og at vi sannsynligvis har kuttet for mye i døgnplasser. Derfor vil jeg utfordre helseministeren, hvis det er sånn at sykehusene nå har god økonomi, på om det ikke er mulig å klare å styrke de forebyggende sidene, lavterskelsidene, ambulante team? Vi hadde nylig en debatt om krisepakker i Stortinget, der Arbeiderpartiet bl.a. var veldig opptatt av at vi nå også trenger en krisepakke for psykisk helse, for vi ser at den psykiske helsen til mange har blitt verre under koronaen. Dette er en tid for å bruke de ressursene vi har, for å unngå at vi får noen etterdønninger som går på psykisk helse den dagen vi kommer ut av koronaen. Da er dette en tid for også å satse på lavterskeltilbud og stoppe nedbyggingen.

Statsråd Bent Høie [14:06:49]: Jeg oppfatter ikke at disse omleggingene handler om penger. Dette handler om hvor det er vi gir best mulig hjelp med de menneskene vi har i helsetjenesten som har denne kompetansen. Ja, det er skrikende mangel ikke minst på spesialister, psykologer og psykiatere, som har spesielt barn og unge som sitt kompetanseområde. Måten de jobber på, hvordan de jobber med barn og unge, er veldig avgjørende for hvor mange vi klarer å hjelpe, og hvor godt hjelpen blir gjort. Det står ikke psykologer og psykiatere og banker på døren til BUP i Norge og ønsker å jobbe der hvis en bare får en stilling. Det er ikke det som er situasjonen. Det er det motsatte som er situasjonen. Mange av de institusjonene vi har, har allerede mangel på fagfolk, og det er store utfordringer for dem som jobber der allerede, med en ekstremt travel hverdag, ikke minst nå som følge av koronaen. Det er en stor utfordring at de ikke har flere kollegaer å dele den jobben med.

Kjersti Toppe (Sp) [14:08:04]: Eit av forslaga som ikkje får fleirtal i dag, handlar om å utvikla eit informasjons- og varslingsystem som kommunar og sjukehus kan bruka for dei mest risikoutsette rusavhengige. Dette var lansert i ein rapport om overdosedødsfall i Oslo frå 2011. Da vart et slikt system etterlyst, og ein av forskarane derifrå, Thomas Clausen, som i dag er leiar for Senter for rus- og avhengigheitsforskning, relanserte dette forslaget i kjølvatnet av Siw-saka, som er omtalt i forslaget. Poenget er å sørgja for at teieplikta ikkje hindrar kommunikasjon som kan redda liv.

Eg er sjølvstelt skuffa over at dette ikkje har vorte tatt opp i fleirtalet eller debattert her i dag, og eg vil spørja statsråden om han ikkje synest dette er eit nød-

vendig og godt forslag, og om han vil jobba vidare med det, sjølv om det vert nedstemt her i dag.

Statsråd Bent Høie [14:09:09]: Formålet med det forslaget deler jeg hundre prosent, for det er behov for et bedre og tettere samarbeid og bedre informasjonsutveksling mellom de ulike delene av tjenestene for å unngå at viktig informasjon blir vekk på veien, og at folk ikke får den hjelpen de skal ha. Dette er et stort problem. Det er ikke sikkert at den løsningen som en peker på her, er den rette løsningen, men jeg er helt åpen for å se på det. Jeg har ikke noe prinsipielt imot det, men det viktigste er å oppnå målet. Det er noe av det vi også ønsker å gjøre gjennom etableringen av helsefellesskapene. Dette er en av de prioriterte pasientgruppene som vi skal bidra til at en får et helt annet, tettere og reelt samarbeid mellom spesialisthelsetjenesten og kommunen om.

Kjersti Toppe (Sp) [14:10:01]: Takk for svaret, som ikkje var heilt avvisande. Vi er einige om behovet.

No er det stor debatt om talet på senger i psykisk helsevern og alt dette, men med tanke på den gruppa representantforslaget faktisk handlar om, er det ofte ikkje ressursar det er snakk om, men at dei glepp mellom fingrane våre, at dei dett mellom alle stolar som er. I hjelpeapparatet kan ein gå rundt og vera redde for at dei kan verta drepne eller døy, og så skjer det. Vi må få eit system som gjer at det ikkje, slik det skjer i nokre av sakene, egentleg er brannvesenet som går inn og tar affære til slutt.

Eg forstår svaret frå statsråden slik at han vil sjå på korleis ein kan sikra eit slikt varslingsystem. Helsefellesskap er greitt nok, men altså eit varslingsystem.

Statsråd Bent Høie [14:11:11]: Jeg er opptatt av det samme som representanten. Jeg vil også understreke at vi er i den heldige situasjonen at vi nå har en dokumentert metode for å kunne gi disse pasientene som dette representantforslaget handler om, bedre hjelp. Jeg er veldig opptatt av at vi ikke går inn i denne debatten med en oppfatning om at dette er ekstremt vanskelig, og at vi ikke har noen løsninger. Vi har fått prøvd ut team-baserte løsninger rundt disse pasientene som vi ser gir en helt annen mulighet til å klare å bo, til å klare å jobbe, til å unngå døgninnleggelser, til å unngå tvangsbehandling.

Egentlig er jo svaret at vi må gjøre mer av det som virker, og få både kommunene og sykehusene til å prioritere dette, for det er fornuftig sett fra både brukerens side og samfunnets side.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Dei talarane som heretter får ordet, har òg ei taletid på inntil 3 minutt.

Carl-Erik Grimstad (V) [14:12:36]: Jeg føler meg tvunget til å si et par ord om den forrige debatten, for det dreide seg altså om å se sammenhengen mellom rusbehandling og lovbehandling. Jeg synes det er temmelig oppsiktsvekkende at representanten Toppe ikke ser dette, og at hun ikke ser at dette har å gjøre med den pågående debatten. Alt henger sammen med alt, som en klok statsminister en gang har sagt, og det er bare å gjenta det og pugge det til neste gang.

Vi havner i samme gate, for regjeringspartiene ville gjerne sett disse to debattene sammen. Det ville altså ikke forslagsstillerne. Det synes jeg egentlig er litt trist – vi kunne fått en bedre debatt.

Tidlig innsats er på mange måter Venstres adelsmerke i helse- og sosialpolitikken. Nå er det ikke alt som kan forebygges innen psykisk helse, men en god del kan det. Jeg liker å tro på en nokså banal hypotese, nemlig at folk som har det godt, ikke vil ruse seg ødeleggende, og at mennesker som er glad i seg selv, ikke vil påføre seg selv en så skadelig rusadferd at de må legge seg inn til rusbehandling. Har man det godt med seg selv, blir man ikke destruktiv. Mennesker som har det godt, velger ofte å spre det gode til både seg selv og andre. Rus er siste utvei og en ren overlevelsesstrategi for mange. Det er mange som har sagt at heroinen har reddet deres liv.

Rus skaper psykisk lidelse på samme måte som psykisk lidelse for mange skaper rus. Det bringer meg til forebygging og tidlig innsats. Vi må få familier til å fungere, og vi må jobbe systematisk mot mobbing og utenforskap, i både barnehage, skole og arbeidsliv. Vi vet at det aller mest forebyggende vi kan gjøre, er å skape trygge og livslange relasjoner mellom mennesker, helst fra barnet blir født.

Satsingen i kommunene for å redusere utenforskap er historisk god. Det er etablert en opptrappingsplan på rusfeltet mot familievold og for å styrke barn og unges psykiske helse. I tillegg har skolehelsetjenesten og helsestasjonene fått en historisk opptrapping de siste årene, på hele 1,4 mrd. kr, og i det siste har kommunene fått over 16 000 nye stillinger i helse- og omsorgssektoren. Vi har laget handlingsplaner for å redusere selvmord og har jobbet systematisk for å heve kvaliteten i barnevernet. Det er innført en rekke moderasjonsordninger i barnehage og skole. Venstre i regjering har sørget for rause tilskuddsordninger som skal komme dem som trenger det mest, til gode.

Dette er en lang investering som vil vise positive resultater i mange år framover. Men vi er langt fra Ferdige. Den økonomisk forpliktende opptrappingspla-

nen for barn og unges psykiske helse skal følge oss i mange år framover, og Venstre har forventninger til og vil jobbe for at det skal og må settes nuller bak beløpene vi bevilger til tidlig innsats.

Spørsmålet er ikke om vi har råd til dette. Svaret er at vi ikke har råd til å la det være.

Nicholas Wilkinson (SV) [14:15:42]: Jeg trodde at presidenter skulle jobbe for alle. SV ville gjerne ha replikker. Arbeiderpartiet fikk tre, og Senterpartiet fikk to. Jeg forstår at presidenten kommer fra Senterpartiet, og at Senterpartiet har sagt at de ikke vil regjere med SV, men vi skal også ha mulighet til replikkordskifte, selv om jeg kommer fra Senterpartiet (munterhet i salen) – nei, jeg mener Sosialistisk Venstreparti!

SV har jobbet med å stoppe nedbyggingen av døgnplasser i psykisk helsevern. Endelig får vi flertall sammen med Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Senterpartiet. Hurra! Vi hadde en psykisk helsekrise før pandemien traff Norge. Nå er det enda verre. Jeg er glad for at vi fikk flertall for en psykisk helsekrisepakke denne uken, men jeg er skuffet over omfanget. Men flere ressurser er bedre enn ingenting.

Nasjonalt senter for erfaringskompetanse innen psykisk helse sier at 92 pst. av innbyggerne har fått sin behandling avsluttet for tidlig minimum én gang. SV får flertall for en gjennomgang av utskrivingspraksisen innenfor rusfeltet og psykisk helsevern. Da håper jeg at de andre partiene forstår alvoret. Vi må ikke bare slutte å legge ned sengeplasser – vi må bygge opp hjelpeapparatet.

Regjeringen har lokket med den gylne regel for at psykisk helsevern skulle bli styrket. Det har vi ikke hørt om fra regjeringen på mange år, siden folk har forstått at det var tullball. Psykisk helsevern er ikke blitt prioritert under denne regjeringen. Men i dag får vi flertall for å gjennomgå kapasitet og behov for å øke døgnkapasiteten i tråd med behovet.

Presidenten: Presidenten vil opplyse representanten om at me prøver å fordela replikkar etter storleik. Ofte får Senterpartiet og SV kvar sin, og stundom får nokon ein meir. Slik vert det jamna ut.

Aud Hove (Sp) [14:18:23]: Statsråden seier at det ikkje handlar om skilling. Eg er litt usikker på det. Statsråden seier også at det er mangel på fagfolk på institusjonane. Kva då med kommunane?

Det er sikkert gode intensjonar, og helsefellesskap er i startgropa. Men vi har ei samhandlingsreform i forkant av det. Det må føre til at den som treng hjelp, skal få hjelp der det er ekspertise og fagfolk til det. Eg vil kome med eit eksempel: Det er ein pasient som er suicidal, som blir send attende til ein kommune som ikkje på nokon måte

har eit apparat til å ta vare på den pasienten. Det er såkalla 2-1. Løysinga blir å måtte kjøpe ei privat teneste som kostar rundt 300 000 kr i månaden i eit anna fylke, altså langt frå der pasienten kjem frå. Så kjem faktisk pasient nummer to i same kommune. Helseføretaket er heilt klar over at kommunen har ikkje verken fagfolk eller ekspertise til å ta seg av slike tilfelle. Dei skriv ut pasienten til same kommunen og ber kommunen om å kjøpe private tenester, slik dei gjorde sist. Då kan ein lure på: Er det eit helsefellesskap som vil føre til at kommunane må kjøpe private tenester, i staden for at dei får den hjelpa i helseføretaket som dei treng? Då kan vi lure på om det ikkje er dei berømte stolane pasientane vil dette mellom, men sengene.

Kjersti Toppe (Sp) [14:20:26]: Eg fekk litt lite tid i første innlegg. Eg vil gjerne presisera at eg er glad for at ein samla komité i Stortinget står bak at vi skal få ei levekårundersøking for personar med alvorlege ruslidingar og psykiske lidningar. Eg forventar at det vert prioritert, og at vi får ei sak tilbake til Stortinget der vi kan gå inn i denne problematikken ein gong til.

Eg er skuffa over at vi ikkje får fleirtal for eit slikt varslingsystem, som er etterlyst frå dei som jobbar i denne felten. Eg trur det kunne ha redda liv, og det er det denne saka handlar om.

Når helseministeren i replikkrunder seier at vi får passa på ikkje å gjera dette for vanskeleg, er eg for så vidt enig i det, for det er på ein måte på det mest banale vi svihtar, og vi må gjera meir av det enkle som verkar. Samtidig har det jo vore slik i alle år at dette har vi ikkje klart, vi har ikkje verna desse personane, og mange har faktisk døydd. Vi veit at tilsyna frå Helsetilsynet viser at sjølv i dag har ein ikkje system for dette i to av tre kommunar. 18 av 20 DPS hadde òg grove manglar med omsyn til tilbod til desse, så det hastar å få gjort noko meir konkret enn at ein skal vidareføra det som ein gjer på alle andre område. Dette er ei spesiell, marginalisert gruppe, dei med psykiske lidningar og rusproblem samtidig, og dei krev ei heilt særskild merksemd både frå oss og frå tenesteapparatet.

Vi har òg eit forslag, som Senterpartiet står åleine om, som omhandlar det som er i dagens lovverk om tilbakehalding med tvang i inntil tre månader i eigna døgninstitusjon dersom ein person er i ferd med å rusa seg på ein slik måte at liv og helse vert sett i kritisk fare. Det at ein del kommunar ikkje veit om eller ikkje har praksis for å bruke dette, trur eg òg har gjort at liv har gått tapt, men eg registrerer at vi står åleine om at denne mogleikheita må presiserast overfor kommunane.

Det er òg skuffande at vi ikkje får fleirtal for dette med å sjå på ei bustadkartlegging. Det er mange saker i media som viser at det hadde vore nødvendig.

Så til det som har ført til stor debatt her, at det er fleirtal for å stansa nedbygging av døgnplassar i psykisk helsevern. Dette er sjølvsagt Senterpartiet veldig for. Vi fremja dette som forslag i statsbudsjettet for 2014. Det er ein del år sidan, då stod vi åleine om det, men no får vi iallfall fleirtal. Eg er veldig trygg på, reint fagleg sett, at den nedbygginga som har skjedd, no har gått for langt, og no må vi stoppa og på sikt auka kapasiteten igjen. Det gjeld vaksenpsykiatrien, men òg i barne- og ungdomspsykiatrien.

Carl-Erik Grimstad (V) [14:23:36]: Jeg takker for disse to debattene – jeg synes det er grunn til å si det. Jeg vil oppsummere med at vi nå står foran et historisk skifte – et paradigmeskifte, som jeg sa i et tidligere innlegg – i rus- og psykiatribehandlingen her i landet. Vi har tatt sjumilssteg i løpet av relativt kort tid – det tror jeg alle kan være enige om – og vi må se oss tilbake, se litt i speilet og se på hva som har skjedd i løpet av de siste 20 årene. Det er jo helt fantastisk. En av fordelene ved å ha levd en stund er at jeg husker hvordan folk – rusavhengige – er blitt jaget rundt i denne byen, fra Nisseberget til Skippergata til Plata til Brugata, hvordan de har blitt hundset, og hvordan de har blitt stoppet på gata og ransaket i åpent lende. Det har vært et forferdelig skue. Nå står vi foran et helt nytt skifte.

En gang like før århundreskiftet snakket Ola Elvestuen i Oslo bystyre om heroinassistert behandling. Folk trodde han var forrykt. Nå skjer det, nå forstår vi at dette er viktig. Det gleder meg å registrere at flertallet i denne salen er på lag med framtiden når det gjelder behandling av rusavhengige i dette landet, at vi tror på at det er muligheter for å skape et godt liv også for dem som – som det heter – sitter nederst ved bordet.

Presidenten: Representanten Kjersti Toppe har hatt ordet to gonger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Kjersti Toppe (Sp) [14:25:36]: Eg tar ordet fordi eg sa feil i førre innlegg. Eg sa at første gongen Senterpartiet fremja forslag om å stansa nedbygging av sengekapasiteten i psykisk helsevern, var i 2014, men det var i statsbudsjettet for 2015. – Så vert det iallfall korrekt.

Igien er det ein debatt som handlar om all ruspolitikk, og slik vert det gjerne. Eg hadde eit inderleg ønske om at ein skulle ha merksemda på dei mest marginaliserte, dei som det er vanskelegast å nå, og som får dei mest dramatiske konsekvensane når samfunnet ikkje klarer å ha eit nettverk rundt dei. Mitt engasjement går tilbake til min første legejobb i Bergen, på legevakta, i ambulansen. Eg har sett desse folka, eg har jobba med dei, og det er det same no som det var den gongen. Har dei både ei rusliding og ei psykisk lidning, er det ikkje eit

apparat rundt til å ta imot og følgja dei opp. Det er på høg tid å få gjort noko med det, og eg håper vi kan få det til på sikt.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [14:26:50]: Jeg har bare et kort innlegg: Jeg har registrert at begge de debatene vi nå har hatt så langt, har vært en liten forsmak på en langt større debatt vi skal ha i Stortinget knyttet til rusreformen. Der har Kristelig Folkeparti signalisert at vi kommer til å støtte reformen, men vi håper at Stortinget vil gjøre noen endringer, spesielt med tanke på barn og unge, det forebyggende arbeidet, det å ha et helhetlig behandlingstilbud til unge som er i ferd med å utvikle et problematisk forhold til rus. En del av de tingene må på plass.

Nå er det en debatt knyttet til ROP-pasienter, en svært sårbar gruppe, og jeg er veldig glad for at Senterpartiet har reist dette representantforslaget for å ha fokus på dem. Dette er, som det er sagt av flere, pasienter som faller mellom flere stoler. Jeg vil minne om det som Kjersti Toppe i sitt første innlegg pekte på, nemlig alle de som ikke selv ber om hjelp, som ikke er i stand til å be om hjelp, som det er vanskelig for hjelpeapparatet å nå. Jeg håper at både ACT- og FACT-teamene kan være med på å utgjøre en forskjell der, for der snakker vi virkelig om en sårbar gruppe.

Så henviste jeg til et fagmiljø som ikke er utelukkende positiv til å stoppe all endring og strukturendring innenfor det som har med heldøgns pleie innenfor psykiatrien å gjøre, som ser verdien av at behandlingen kan skje nært der pasienten bor. Jeg mener det er riktig å peke på det, fordi dette er også en del av fagmiljøene som vi bør lytte til, som sitter på en helt unik kompetanse.

Jeg er glad for at vi har hatt denne debatten. Jeg registrerer at vi har fått en liten forsmak på en langt større debatt som vi skal få senere denne våren. Men denne ene debatten vi har hatt nå, handler om ROP-pasienter, en veldig sårbar gruppe.

Tellef Inge Mørland (A) [14:29:19]: Jeg registrerer at både Bekkevold og Grimstad ender litt opp i rusreformen også i denne saken. Rusreformen er viktig, men det er også utrolig viktig at ikke rusreformen kommer til å drukne alle de andre sidene for de gruppene vi snakker om her, som har sammensatte utfordringer når det gjelder rus og psykisk helse.

I så måte var for så vidt påminnelsen fra Toppe i hennes siste innlegg på sin plass. Jeg oppfattet ikke egentlig å få noe veldig godt svar fra Høie i replikkordskiftet: Hva gjør vi med dem som har sammensatte rus- og psykiske lidelser? I alle fall i Agder er det kommuner som roper høyt varsku, fordi de ikke klarer å følge opp disse pasientene, disse personene på en god nok måte.

Det handler ikke om manglende vilje, men det handler om at man rett og slett ikke har den verktøykassa fullt ut ute i kommunene til å ta vare på noen av de aller mest sårbare i landet.

I dag ser det ut til å bli flertall for et forslag om at man skal gjennomgå kapasiteten innenfor psykiatrien og se på behovene der. Jeg håper at helseministeren, i forlengelsen eventuelt av et sånt oppdrag fra Stortinget, frivillig vil se på om det også kan innebære at man går igjennom og ser om vi kan finne bedre løsninger for dem som sliter med både rus- og psykiatriutfordringer, som ikke passer inn i fengsler, som kommunene i dag ikke følger godt nok opp, og som psykiatrien kanskje heller ikke har godt nok tilpasset tilbud for. For det er klart at om det ikke er så mange personer det er snakk om, er det utrolig viktig at også disse får et tilbud som er tilpasset.

Så kan man tenke at antallet personer ikke er så stort, men antallet som blir berørt av at de ikke får et godt nok tilbud, er ganske betydelig. For vi har pårørende, familie, venner og også nærmiljøet som i en del tilfeller kjenner på de utfordringene, at det går personer rundt som ikke får en oppfølging som er god nok, med de helsemessige konsekvensene det har for vedkommende, og at det av og til, i noen tilfeller, også går ut over og utfordrer livskvaliteten til dem som er rundt. Dette er en gruppe som Senterpartiet, egentlig veldig positivt, i dag har satt på dagsordenen, og som jeg håper helseministeren vil følge opp i forlengelsen av de bestillingene som Stortinget sannsynligvis kommer til å ende opp med å gi i ettermiddag, når vi skal votere i denne saken.

Eva Kristin Hansen hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 5.

Sak nr. 6 [14:31:52]

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Audun Lysbakken, Nicholas Wilkinson og Karin Andersen om å fjerne de uverdige og kunstige begrensningene på stomiutstyr (Innst. 240 S (2020–2021), jf. Dokument 8:20 S (2020–2021))

Presidenten: Etter ønske fra helse- og omsorgskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som

måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte tale-tid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Kari Kjonaas Kjos (FrP) [14:32:47] (ordfører for saken): Jeg må innrømme at det har skjedd en glipp her. Jeg har glemt at jeg er saksordfører og har gjort avtale om andre som skal ta ordet, så jeg vil på vegne av komiteen bare anbefale komiteens tilråding i saken, og så regner jeg med at de forskjellige vil legge frem sitt syn.

Tuva Moflag (A) [14:33:38]: Nå kan det virke som om det blir godt med vinterferie for alle og enhver, for det har skjedd litt av hvert i salen i dag, også før denne presidenten kom inn – vi har fått nye statsråder, vi har fått partiskifter og nå også en saksordfører som glemte seg.

Til saken om stomiutstyr: Det var en sak som traff oss alle sammen, tror jeg, da den kom i høst, med personer – enten det er voksne eller barn – som ikke fikk de hjelpemidlene de trengte. Det var spesielt saken om lille Daniel som nok berørte oss alle sammen.

Så ser vi i denne saken at regjeringspartiene og Fremskrittspartiet viser til at saken er løst ved at Helfo endret antallsbegrensningene og gikk tilbake på det. Problemet er jo at man ikke gikk tilbake på alt, men på deler av det utstyret som folk er avhengig av. Det er litt rart, synes jeg, når man har kommet fram til at det man gjorde var feil – her er det personer som blir rammet av en antallsbegrensning, som gjør at man ikke kan leve livet sitt sånn som man ønsker, at man kanskje har bekymringer for om man får en lekkasje når man skal på jobb – at det likevel er andre produkter som skal være rammet av en begrensning. Jeg tenker det er viktig at vi legger opp til at folk kan fortsette å leve et godt og fullverdig liv, at de kan delta i arbeid og studier uten bekymringer, selv om de har vært nødt til å utføre en stomioperasjon.

Derfor er det fortsatt relevant med forslag om å oppheve antallsbegrensningen som rammet alle disse produktene. Jeg håpet egentlig bare at vi kunne stått samlet om det – at når man går tilbake på det, ikke bare går tilbake på noe, men at man faktisk rydder opp i alt sammen.

Jeg gjør det så enkelt – og tar opp de forslagene som Arbeiderpartiet er en del av.

Presidenten: Representanten Tuva Moflag har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Sveinung Stensland (H) [14:35:52]: Bakgrunnen for denne saken er at det i fjor ble innført antallsbegrensninger i blåreseptordningen for enkelte typer hjelpemateriell ved stomi. Etter tilbakemeldinger fra flere hold ble endringene evaluert, og begrensningene for

noen produktgrupper ble opphevet allerede 1. november i fjor. Temaet i denne saken er altså antallsbegrensning for belter og lukkeklips for stomipasi- enter, siden disse ble beholdt av Helfo. Vurderingen til Helfo var at satsen ikke var satt for lavt, bl.a. fordi dette er produkter som kan brukes flere ganger.

Det er viktig med en god forvaltning av alle offentlige ordninger. Det gjelder også medisinsk utstyr. Vi må stille spørsmål ved hvor detaljert Stortinget og regjeringen skal gå inn i disse ordningene. Spesielt innen blå resept er det svært mange sykdommer det gis dekning for. Det er mest på legemiddelsiden, men også medisinsk forbruksmaterieell. Så vidt jeg husker, er det 14 forskjellige tilstander som gir tilgang på medisinsk forbruksmaterieell gjennom blåreseptordningen.

Vi får en krevende situasjon hvis alle endringer skal på høring. Det er en av grunnene til at vi, Stortinget, for noen år siden fjernet bagatellgrensen på 5 mill. kr og innførte en fullmaktsgrense på 100 mill. kr for legemidler på blå resept. Det var rett og slett ikke håndterbart at Stortinget skulle gå inn og fatte vedtak for å innføre en rekke nye legemidler, slik det var frem til Bent Høie ble helseminister.

Vi må sikre at støtteordninger, herunder blå resept, gir likebehandling. Behandlingen for en rekke lidelser og medisinske produkter som brukes, er i stadig utvikling, og derfor er det viktig med et oppdatert regelverk. Det å rydde opp i regelverket betyr ikke at det skal være fritt frem. Det er faktisk mengdebegrensninger på en rekke produkter. Alle legemidler på blå resept, nesten uten unntak, er det antallsbegrensninger på, og det av en god grunn. Slik det høres ut på Arbeiderpartiet, skal man bare la det skure, men vi må ha en viss kontroll med disse tingene fordi det er våre felles midler som brukes til gode ordninger som gjelder alle sammen.

Vi er opptatt av at alle skal få god oppfølging, alle skal få god veiledning om riktig bruk, og det gjelder selvfølgelig også stomipasienter. Riktig bruk av hjelpemidler som benyttes, er en forutsetning for god behandling og høyest mulig livskvalitet. Så vi er enig i at det var rett å snu når det gjelder de tingene der det ble snudd, fra Helfos side.

Flertallet i komiteen, regjeringspartiene og Fremskrittspartiet, viser til at både fagfolk og brukerrepresentanter er tatt med i et videre arbeid for å se på antallsbegrensninger der det hører hjemme. Vi anser således at forslaget som vi nå skal ta stilling til, allerede er igangsatt.

Kjersti Toppe (Sp) [14:38:53]: Dette er ei sak som kanskje ser lita ut, men ho er viktig for mange, og ho er prinsipiell. Bakgrunnen er at Helfo 1. januar i fjor innførte enkelte endringar i regelverket for stønad til me-

disinsk forbruksmateriell i blåreseptordninga. No har Helfo gått tilbake på ein del av det, men framleis ligg ein del av desse endringane igjen, og det er endringar som vert kritiserte av brukarorganisasjonane.

Eg kan vera einig i at vi skal vera forsiktige med å gå inn og detaljregulera frå Stortinget si side, men til forsvaret for det som vi må gjera i dag, er at denne saka har ei forhistorie. Regjeringa har fleire år på rad innført kutt i statsbudsjettet som har ramma denne gruppa ganske hardt. Ein del av det har vorte justert, men historia viser at her har det skjedd ein del kutt ute som ikkje har vore godt nok forankra. Det har kanskje først og fremst vore gjort for å spare pengar.

Vi kan ikkje halda på på den måten. I alle fall meiner vi i Senterpartiet det. Difor er det nødvendig med desse forslaga i dag.

Det eine er at ein skal sørgja for at alle antalsavgrensingar som vart innførte 1. januar 2020, vert oppheva.

Like viktig er forslag nr. 2, som går på at ein skal vurdere å endra praksis når det gjeld endringar i blåreseptforskrifta, slik at endringar som påverkar pasientane sin tilgang til utstyr og medisin, skal skje med forskriftsendring og ikkje i rundskriv. Det betyr ikkje at alt skal gjennom forskrift, berre dei større endringane som vert føreslått. Eg trur det ville vore ein styrke for myndighetene om dei innstrammingane som vert gjorde, var avklarte og diskuterte med brukargruppene på førehand.

Så til forslag nr. 3, om å sikra at alle stomiopererte får den oppfølginga, rettleiinga og informasjonen som er nødvendig. Det er ikkje tatt vare på i dag. Det fekk vi tydelege tilbakemeldingar om i høyringsrunden til denne saka, og det tenkjer eg at vi må kunna få til. Dette er ei pasientgruppe som har ein sjukdom som er mykje tabubelagd. Det er ikkje så enkelt å stå fram, og da må ein sørgja for at det vert eit betre system enn i dag for denne brukargruppa.

Nicholas Wilkinson (SV) [14:42:11]: Vi må fjerne de uverdige og kunstige begrensningene på stomiutstyr. Regjeringen og Helsedirektoratet har satt mange begrensninger på stomiutstyr. Foreldrene til Daniel måtte betale tusenvis av kroner hver måned for at Daniel kunne leke med de andre barna og hoppe på trampoline.

Etter store protester fra brukergrupper vedtok Helfo i oktober 2020 å oppheve antallsbegrensningene på fortykningsmidler, kleberfjerner i spray og plateforlenger. Men begrensningene på belter og lukkeklips ble beholdt.

Denne regjeringen har rammet en kronikergruppe med diagnoser og funksjonshemming som i stor grad er tabubelagt.

Nå er saken litt ute av mediebildet, og regjeringspartiene og Fremskrittspartiet har sagt at de vil beholde begrensningene på belter og lukkeklips. Jeg forstår ikke hvorfor disse partiene er imot å fjerne disse begrensningene. Tror de at de som har stomi, vil ta mer enn de trenger og selge det på det svarte stomimarkedet? Tror de at en stomipasient med hettegenser og kanskje en kniv tusler rundt på gata for å selge stomibelter og lukkeklips?

Disse begrensningene skader en av de sårbare gruppene vi har i Norge. Regjeringen har prøvd å skyve ansvaret over på Helfo, som er en etat som regjeringen styrer, og si at det ikke er regjeringens feil. I denne saken blir det svært tydelig hvem som har ansvaret for dette.

Hvis regjeringspartiene og støttepartiet Fremskrittspartiet stemmer for SVs forslag, vil alle som trenger dette nødvendige utstyret, få det. Hvis disse partiene stemmer imot, får personene ikke utstyret de trenger. Nå er det disse partienes ansvar: Vil de hjelpe de sårbare – eller ikke?

Statsråd Bent Høie [14:45:19]: Helfo innførte 1. januar 2020 antallsbegrensninger for enkelte typer hjelpemateriell ved stomi som blåreseptordningen dekker. Helfo var allerede i gang med å evaluere disse endringene høsten 2020 – etter tilbakemeldinger fra pasientorganisasjoner og fagpersoner. Som kjent ble antallsbegrensningen opphevet for noen produktgrupper fra 1. november i fjor. Begrensningene på belter og lukkeklips ble beholdt siden Helfo vurderte at taket ikke var satt for lavt. Dette er produkter som kan brukes flere ganger. For den ene beltetypen ble det også i januar 2020 fjernet vilkår om at pasienten måtte ha utviklet parastomalt brokk for å få refusjon, slik at flere pasienter kunne få disse produktene.

Brukere som har hatt utlegg i perioden 1. januar til 1. november 2020 som følge av antallsbegrensningen, kan få refundert utlegget dersom de sender inn nødvendig dokumentasjon til Helfo. Ifølge Helfo har svært få søkt om dette.

Jeg er glad for at Helfo opphevet endringer som viste seg å ha utilsiktede konsekvenser for enkelte brukere. Jeg presiserer at endringene ble innført av Helfo som en del av deres aktive forvaltning av området, for å sikre riktig bruk og god kostnadskontroll.

Blåreseptforskriften inneholder en liste på 14 ulike tilstander der utgifter til medisinsk forbruksmateriell dekkes. Produkter og gjeldende vilkår oppføres i rundskriv og produkt- og prislister. Dersom alle produktgrupper og vilkår i dette regelverket skulle vært forskriftsfestet og alle endringer skulle vært på høring, ville det blitt et svært tungvint og lite dynamisk system.

Samtidig er det viktig at vi har et godt regelverk som sikrer likeverdig behandling av pasienter. Vi gjennomgår nå regelverket for folketrygdens stønad til medisinsk forbruksmateriell og næringsmidler. Et mål med dette arbeidet er å implementere prinsipper for prioritering også for disse produktgruppene – på lik linje med legemidler som dekkes av blåreseptordningen.

Jeg er opptatt av at pasienter med stomi får god oppfølging og veiledning om rett bruk og valg av stomiprodukter, slik at de kan mestre hverdagen med tilstanden best mulig og bruke utstyret på riktig måte. Jeg opplever at alle aktørene deler denne målsettingen, og at de samarbeider godt. Blant annet har faggruppen for sykepleiere i stomi- og kontinensomsorg nylig kommet med en kunnskapsbasert veileder til hjelp for helsepersonell som veileder og følger opp stomiopererte.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Nicholas Wilkinson (SV) [14:47:57]: Den 13. oktober sa statsråden at han ba Helfo se på disse begrensningene på nytt. Det er statsråden som har ansvaret og makten til å se på disse ordningene igjen.

Høyrepartiene, Fremskrittspartiet og statsråden i svar til saken vil ikke fjerne begrensningene på belter og lukkeklips. Hvorfor vil regjeringen beholde begrensningene på belter og lukkeklips?

Statsråd Bent Høie [14:48:46]: Det er helt riktig at jeg ba Helfo om å se på dette på nytt. Det viste seg også at Helfo selv, på bakgrunn av innspillene de hadde fått fra brukerne, var i gang med å se på den beslutningen de hadde tatt i januar på dette området. Men selv om jeg ber dem om å se på det på nytt, betyr ikke det at jeg da tar stilling til den typen spørsmål som representanten Wilkinson nå stiller. Dette er en del av den jobben som Helfo gjør, og som jeg oppfatter at de i denne sammenhengen har hatt et godt samarbeid med brukerorganisasjonene om. Det betyr at de nå har justert dette og også gitt muligheten for dem som eventuelt fikk avslag på de andre områdene, til å få penger igjen. Det er ganske få som har søkt om det, men det er viktig for de få som har fått den muligheten.

Nicholas Wilkinson (SV) [14:49:35]: Statsråden har makten til å be Helfo igjen om å se på disse begrensningene. Vil statsråden be Helfo om å se på dette, for å få fjernet begrensningene for belter og lukkeklips?

Statsråd Bent Høie [14:49:56]: Jeg opplever at Helfo har gjort det og mener at her har ikke begrensningene på antall den typen negative konsekvenser som en del av de andre endringene hadde, og som de har rettet opp i.

Presidenten: Replikordskiftet er omme. Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 6.

Sak nr. 7 [14:50:19]

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Nicholas Wilkinson, Solfrid Lerbrekk og Freddy André Øvstegård om en offentlig beklagelse og erstatningsordning for transpersoner som har gjennomgått irreversibel sterilisering, og forslag om en tredje juridisk kjønnskategori (Innst. 238 S (2020–2021), jf. Dokument 8:25 S (2020–2021))

Presidenten: Etter ønske fra helse- og omsorgskomiteen vil presidenten ordne debatten på følgende måte: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Mats A. Kirkebirkeland (H) [14:51:09] (ordfører for saken): Dette er en sak som omhandler en offentlig beklagelse og erstatningsordning for transpersoner som har gjennomgått irreversibel sterilisering. I saken fremmer flere representanter fra Sosialistisk Venstreparti tre konkrete forslag.

Komiteen har gjennomført en skriftlig høring i saken, hvor det kom inn 24 høringsinnspill. For denne representanten har det gjort sterkt inntrykk å lese noen av høringsinnspillene. Spesielt gjelder dette høringsinnspill fra privatpersoner, hvor noen også ble sendt inn anonymt. Jeg er derfor glad for at en enstemmig komité anerkjenner at personer som har ønsket å endre juridisk kjønn, har møtt diskriminering og noen ganger også trakassering og vold. Uavhengig av hva man måtte mene om de konkrete forslagene i saken, er det viktig å anerkjenne dette. Ingen i Norge skal oppleve diskriminering, stigma eller trakassering på bakgrunn av sin legning, sitt kjønn eller kjønnsuttrykk.

Foruten høringsinnspillene har også statsråd Bent Høie uttalt seg om forslagene, den 6. november 2020. I tillegg til de tre forslagene fra SV i saken har det i løpet av komitébehandlingen blitt fremmet tre forslag, to fra Arbeiderpartiet og ett fra Fremskrittspartiet. Undertegnede regner med at de respektive forslagsstillerne og partiene refererer og tar opp de forslagene i løpet av debatten nå.

Av innstillingen kommer det fram at komiteens tilråding, forslaget om at de som har måttet gjennomgå irreversibelt steriliseringsinngrep i forbindelse med end-

ring av kjønn, får grundig behandling innenfor de generelle erstatningsordningene som i dag finnes, får flertall. Ingen øvrige forslag har fått flertall i innstillingen.

Til slutt vil jeg takke komiteen for et godt samarbeid i saken. Så kommer jeg tilbake til talerstolen for å referere Høyres syn på saken.

Hege Haukeland Liadal (A) [14:53:12]: Det er en svært viktig sak vi debatterer i dag. La det ikke være noen tvil om at Arbeiderpartiet ønsker en vurdering av det tredje kjønn i Norge. Dette har vært vår politikk i mange år, og vi er opptatt av å respektere de mennesker som ikke opplever seg hjemme i et «han» eller et «hun».

En vurdering, en utredning, ville gitt oss svar på mange viktige ting og tatt stilling til hvordan vi eventuelt innretter dette. Det vil ikke regjeringen, og det synes jeg er trist. Vi fremmer allikevel forslag om dette i dag, nettopp fordi det er vår politikk. En journalist ringte meg i går og spurte om Arbeiderpartiet var for regjeringens avvisning, eller om vi var for SVs forslag. Svaret mitt på det at vi er for Arbeiderpartiets politikk på dette, altså en vurdering.

Det er helt klart at de som før lovendring i 2016 ble tvangssterilisert og fikk krav til medisinsk diagnose, er diskriminert. Jeg klarer ikke å finne sterkere ord enn det for den urett de er påført. Jeg og Arbeiderpartiet mener videre at de som mener de er utsatt for denne urett, må søke erstatning gjennom de ordninger som i dag finnes. Vi vil følge med på hvordan de behandles, og følge opp om vi ser at lovverket ikke er tydelig nok. Men la det ikke være noe tvil: Det er vondt å tenke på hvilken urett vi har vist mange i deres kamp for frihet for egen kropp.

Jeg tar opp vårt forslag i saken.

Presidenten: Representanten Hege Haukeland Liadal har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Kari Kjønås Kjos (FrP) [14:55:07]: Jeg registrerer at flertallet fremmer forslag om at regjeringen skal påse at de som har måttet gjennomgå et irreversibelt steriliseringsinngrep i forbindelse med endring av kjønn, får grundig behandling i de generelle erstatningsordningene som i dag finnes. Fremskrittspartiet støtter ikke dette forslaget, da rettferdsordningen er Stortingets egen ordning, og regjeringen kan ikke, ifølge justisministeren, mene noe om hvordan arbeidet i det utvalget skal utøves.

Men det er også slik at vi mener det har vært viktig og riktig å gi personer med kjønnsinkongruens et tilbud, både før den nye loven trådte i kraft, og etter. Harry Benjamin Ressurssenter har med sine 21 års erfaring en unik kunnskap om denne pasientgruppen. Flere i denne organisasjonen har egen erfaring med behandlingen siden 1980-tallet. For svært mange som

de har møtt, har behandlingen vært eksistensiell og svært viktig, med både hormonell og kirurgisk behandling. Det har vært avgjørende å få korrigert kroppen så godt det har vært mulig, for å kunne leve helt og fullt som det kjønn man grunnleggende opplever seg som.

De sier at det å beskrive at disse personene har blitt utsatt for overgrep, er svært problematisk. Mange de har vært i kontakt med, opplever det som særdeles vanskelig at den behandlingen de har opplevd som livsnødvendig, blir sammenlignet med et overgrep.

Martin har brukt det meste av livet på å få lov til å leve som mann, kunne vi lese på NRKs nettsider den 20. februar. Martin forteller om mange vanskelige år på veien fra å se ut som en liten jente til å bli en voksen mann.

For å få behandling må man gjennom grundige undersøkelser. Flere forteller om en tung prosess og at de ikke føler seg trodd. Man må bevise at man er trans nok for å få behandling, sier Martin. Jeg kjenner flere som har opplevd det samme som Martin, og de som opp gjennom årene har klaget på tilbudet ved Rikshospitalet, har aldri klaget på at de har følt seg presset, snarere tvert imot. Det de har klaget på, er den ekstremt krevende prosessen det har vært å få overbevist sykehuset om at dette er det de virkelig ønsker. Vi er derfor ikke klar for å felle en dom over den jobben som Rikshospitalet har utført gjennom mange, mange år.

Det er nå snart fem år siden lovendringen trådte i kraft. Fremskrittspartiet støttet loven og står fortsatt bak den. Samtidig kommer det innimellom påstander om utilsiktede konsekvenser, noe som også skjedde på en høring i justiskomiteen i fjor høst. Fremskrittspartiet synes det er uheldig at slike påstander får leve sitt eget liv, og mener at alle parter hadde vært tjent med at loven ble evaluert, og vi fremmer forslag om det.

Når det gjelder forslaget om å innføre en tredje kjønnskategori, henviser vi til partiprogramprosessen i Fremskrittspartiet.

Jeg tar opp det forslaget som Fremskrittspartiet står bak.

Presidenten: Representanten Kari Kjønås Kjos har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Kjersti Toppe (Sp) [14:58:58]: Først vil eg slutta meg til dei orda som kom frå saksordføraren, Kirkeberkeland, og eg vil understreka dei. Ein samla komité understrekar i merknader at dei personane som har ønskt å endra juridisk kjønn, har møtt mykje diskriminering og også trakassering og vald.

Senterpartiet er heilt klar på at praksisen før 2016, før lovendringa, med krav til medisinsk diagnose og sterilisering, har vore diskriminerande. Vi støtta lovendringa i 2016 på det punktet. I samband med lovbe-

handlinga fremja vi eit forslag om å gjennomføra ei konsekvensutgreiing når det gjaldt innramminga av den nye praksisen, som gjekk på aldersgrense, behov for refleksjonsperiode, talet på gonger ein kunne endra juridisk kjønn osv., men vi var veldig einig med resten av Stortinget i at ein tok bort krav til medisinsk diagnose og sterilisering.

Når det gjeld erstatningsordning, står vi inne i forslaget om at ein må få desse sakene grundig behandla innanfor dei generelle erstatningsordningane. Når det gjeld offentlig orsaking, synest vi det er litt vanskeleg å gå inn og vedta noko slikt i Stortinget. Ein kan sjå for seg at ein skulle kunne vedta det med eit knapt fleirtal. Det er ikkje på den måten ein skal koma med slike offentlege orsakingar. Difor er det vanskeleg å stemma for det.

Når det gjeld ein tredje kjønnskategori, har ikkje Senterpartiet det i programmet sitt, så vi kjem ikkje til å stemma for eit forslag eller ei utgreiing om det.

Nicholas Wilkinson (SV) [15:01:37]: I 2015 fikk vi råd fra ekspertgruppen som la fram rapporten «Rett til rett kjønn – helse til alle kjønn». De fant ingen helsefaglige argumenter for kravet om irreversibel sterilisering som forutsetning for å endre kjønn.

Jeg er glad for at Norge endret politikk. Nå kan personer endre juridisk kjønn uten sterilisering.

SV mener at staten bør gi en offentlig beklagelse til transpersoner som har gjennomgått irreversibel sterilisering. SV får ikke flertall for dette forslaget. Jeg var ikke på Stortinget da ordningen med sterilisering skjedde, men jeg vil si fra Stortingets talerstol: Unnskyld. Unnskyld for at staten Norge ikke har vernet dere som trengte hjelpen dere ba om. Unnskyld.

I Norge er det anslagsvis 500 personer som har gjennomgått sterilisering for å kunne endre juridisk kjønn. I Sverige har de en ordning for at disse personene kan søke om erstatning. SV foreslår en egen ordning, men får ikke flertall for dette. Men jeg er glad for at man fra Arbeiderpartiet til Høyre vil at disse personene skal få sine saker grundig behandlet gjennom de generelle erstatningsordningene vi har i dag.

Jeg er svært usikker på hvilke ordninger disse personene kan søke om, så det vil jeg spørre statsråden om i replikkvekslingen.

Flere land anerkjenner en tredje kjønnskategori i lovverket, som Canada, Danmark, India, New Zealand, Australia og flere stater i USA, men ikke Norge. Det vil SV gjøre noe med og fremmer forslag om det i dag.

Jeg fremmer forslagene nr. 3, 4 og 5 fra SV. SV stemmer subsidiært for innstillingen hvis forslag nr. 4 faller.

Presidenten: Da har representanten Nicholas Wilkinson tatt opp de forslagene han refererte til.

Kristoffer Robin Haug (MDG) [15:04:48]: Dagen i dag kunne vært en historisk dag. På samme måte som denne sal tidligere har løftet Norge i retning av et mer likeverdig samfunn, kunne vi i dag vedtatt viktige endringer – endringer som anerkjenner at grov urett har blitt begått, og som sikrer at flere får leve i tråd med seg selv.

Vi her på Stortinget må starte med å ta inn over oss det overgrepet som ble begått helt fram til sommeren 2016. Våre medmennesker har blitt tvunget til å kastrere eller sterilisere seg for å få lov til å leve i tråd med sitt eget kjønn. Staten, uten hjemmel i lovverket, har utsatt mennesker blant oss for unødvendige inngrep og krevd at de fjerner deler av sin egen kropp. Et slikt overtramp fra staten krever et oppgjør, både emosjonelt og økonomisk. For å bøte på skadene og gjenoppbygge tilliten til utsatte minoriteter må staten ta ansvar, be om en uforbeholden unnskyldning og sikre kompensasjon.

For at samfunnet vårt i størst mulig grad skal romme oss alle, må vi anerkjenne både fortidens urett og legge til rette for at flest mulig får leve i tråd med seg selv i dag. For to år siden sto De Grønne her og argumenterte bl.a. for en tredje juridisk kjønnskategori. De argumentene er fremdeles relevante i dag. Mennesker som bryter med tokjønnskonsensjonene, er fremdeles ikke anerkjent. I 2019 ble ikke et tredje juridisk kjønn nevnt i komiteens innstilling. I dag er riktignok hovedfokuset på en grov urett, men det er likevel mistenkelig at en del av forslaget blir forkastet uten noen argumentasjon fra flertallet. Arbeiderpartiet foreslår at regjeringen bør vurdere en tredje kjønnskategori. Vi vil ikke stemme imot det, men vi vet alle at det i praksis vil være det samme som et nei.

Den tverrfaglige rapporten «Rett til rett kjønn» anbefalte altså allerede i 2015 et tredje juridisk kjønn. Samtlige høringssvar på dagens forslag er positive. Det må være forbløffende for andre å se et demokratisk land som Norge stemme ned et menneskerettighetsforslag uten å forklare hvorfor.

Flertallet i komiteen slutter seg til statsrådets vurdering om at regjeringen ikke ønsker å fremme forslag om å innføre en tredje kjønnskategori nå. Men vi har jo en mulighet nettopp nå, så hvorfor ikke? En tredje juridisk kjønnskategori vil være et stort skritt framover for å anerkjenne alle innbyggerne våre og redusere usynliggjøring. Derfor burde det være en selvfølge å stemme for dette. I dag kunne vært en historisk dag, men flertallet, med Fremskrittspartiet, Høyre, Senterpartiet, Kristelig Folkeparti, Arbeiderpartiet og Venstre, kommer til å stemme ned dette utmerkede forslaget fra SV.

Vi kommer til å holde oss tilbake fra endelig å ta et oppgjør med vår egen historie, og nok en gang holde oss tilbake i fortiden.

Statsråd Bent Høie [15:07:46]: Loven om endring av juridisk kjønn, som vi innførte i 2016, var svært viktig for veldig mange. Endringen innebærer at den enkelte skal kunne endre sitt juridiske kjønn ut fra sin egen opplevelse av kjønnsstilhorighet. Det var et viktig oppgjør med den måten som dette var blitt praktisert på i Norge fram til da.

Jeg forstår at den tidligere ordningen har vært en belastning for dem som ønsket å endre juridisk kjønn, men som ikke ønsket en medisinsk behandling og sterilisering, slik kravet var tidligere. Samtidig er det, på godt og vondt, en kjensgjerning at det er mye i vår nære historie som vi ikke står inne for i dag, men som det i liten grad ble stilt spørsmål om tidligere. Min vurdering er at det var på høy tid endringen i loven om juridisk kjønn kom i Norge, og at vi i for lang tid hadde hatt en praksis som etter min vurdering ikke var i tråd med det som vi står for på andre områder når det gjelder menneskerettigheter.

Jeg slutter meg til Justis- og beredskapsdepartementets vurdering av at det er problematisk å etablere en egen ordning for én gruppe i henhold til særskilte kriterier når det gjelder erstatning. Det vil kunne utvide denne ene gruppens rettigheter i forhold til andre grupper. Personer som ikke tilhører den bestemte gruppen, men som har vært utsatt for andre belastende forhold, vil være henvist til den alminnelige erstatningsretten og rettferdsvederlagsordningen. En særskilt ordning for én gruppe vil derfor kunne føre til en urimelig forskjellsbehandling i forhold til andre grupper. Hensynet til likhet kan i neste omgang brukes som argument for at det burde opprettes særordninger også for andre grupper som en mener har et legitimt krav, og som i dag ikke imøtekommes av de etablerte ordningene på en måte som de er fornøyd med. Dette vil være en uheldig tilnærming som kan skape ubalanse og utfordre prinsippet om likebehandling.

Jeg mener derfor at det i utgangspunktet ikke bør opprettes en egen kompensasjonsordning for personer som ble sterilisert for å endre juridisk kjønn, men at slike krav må kanaliseres gjennom allerede etablerte ordninger, slik som rettferdsvederlagsordningen. Dette synes å være i samsvar med vurderingene som storting og regjering tidligere har sluttet seg til, når en har diskutert disse spørsmålene mer prinsipielt, f.eks. i forbindelse med spørsmål om kompensasjonsordninger for ulike andre grupper.

Det pågår en sak i rettsapparatet om dette spørsmålet, og jeg vil avvente å konkludere inntil det foreligger en rettskraftig dom.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Nicholas Wilkinson (SV) [15:11:01]: Jeg sa det fra talerstolen, og jeg spør statsråden nå: Det er flertall for at man skal bruke de ordinære erstatningsordningene vi har i dag. Hvilke ordninger kan man bruke, og hvilke frister skal disse pasientene ha? Jeg har sjekket ut at f.eks. pasientskadeerstatning har en frist på tre år. Mange av disse personene har blitt sterilisert for mange år siden, og jeg er veldig bekymret for at det ikke er noen andre ordninger de kan bruke.

Statsråd Bent Høie [15:11:55]: Det mest nærliggende er å peke på Stortingets egen ordning, rettferdsvederlagsordningen, som nettopp har til hensikt å fange opp denne type forhold, og der det er helt andre krav til både tid og bevisbyrde, osv. Vi mener at den kanskje er det enkleste å peke på som en åpenbar ordning som kan benyttes.

Nicholas Wilkinson (SV) [15:12:24]: Vi hadde et utvalg, jf. rapporten «Rett til rett kjønn», som foreslo at vi skulle ha mer utredning om en tredje kjønnskategori. Det er flere år siden. Har regjeringen gjort noe som helst for å følge opp rådet fra utvalget?

Statsråd Bent Høie [15:12:46]: Dette var et spørsmål som Stortinget også behandlet i desember 2019, og det forslaget fikk ikke flertall. Dermed er det heller ikke fulgt opp av regjeringen.

Dette er nok et spørsmål som i sin natur hører hjemme i de ulike partienes programprosesser. Slik situasjonen er nå, har et flertall på Stortinget verken programfestet at en ønsker en tredje kjønnskategori, eller at en ønsker å utrede det.

Kristoffer Robin Haug (MDG) [15:13:35]: Statsråden har sagt at regjeringen ikke ønsker å fremme forslag om å innføre en tredje kjønnskategori nå. Men nøytrale personnummer er på vei. Kjønn skal registreres separat fra personnummer, og skjemaer og databaser må allerede endres for å imøtekomme dette. Innføring av et tredje juridisk kjønn nå, når vi allerede skal gjøre registerendringer, vil langt på vei redusere utgifter med en slik gjennomføring. Hvorfor mener statsråden at dette ikke er et godt tidspunkt?

Statsråd Bent Høie [15:14:06]: Jeg tror nok at veldig mange ser på dette som mer enn et rent praktisk og økonomisk spørsmål. Jeg har full respekt for at De Grønne har programfestet det, og at andre partier har

programfestet det, men jeg tror dette er et spørsmål som er så viktig at det vil være riktig at velgerne får lov til å si sin mening om det når de stemmer ved stortingsvalget. Derfor er dette et tema som hører naturlig hjemme i de ulike partienes programprosesser.

I mitt eget parti har dette forslaget blitt nedstemt ved noen anledninger. Det er fullt mulig at denne debatten kommer opp igjen på vårt landsmøte, og slik tror jeg det også er i de andre partiene.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Mats A. Kirkebirkeland (H) [15:15:01]: SV fremmer en rekke forslag i saken, som omhandler en liten gruppe personer i Norge som i lengre tid kanskje ikke har fått den politiske oppmerksomheten de fortjener. At hele 1 500 personer har endret sitt juridiske kjønn etter at loven ble endret, mot kun 500 personer i tiden før, viser hvor viktig det var å endre loven i 2016.

Høyre vil likevel slutte seg til statsrådens vurderinger i spørsmålet om en offentlig beklagelse og kompensasjonsordning til denne gruppen. Som det også framkommer i brev fra statsråden, er det i utgangspunktet prinsipielt betenkelig å etablere en egen ordning for en gruppe i henhold til særskilte kriterier.

Høyre støtter også Arbeiderpartiets forslag, som har flertall i innstillingen.

Videre viser vi, som også statsråden nevnte, til en konkret sak som nå pågår i rettsapparatet knyttet til de problemstillingene representanten tar opp her, og vil avvente en endelig konklusjon i spørsmålet om kompensasjonsordning til det foreligger en rettskraftig dom.

Høyre ønsker heller ikke å stemme for forslaget om å innføre en tredje kjønnskategori i Norge. Så sent som i desember 2016 ble det votert i denne sal over et forslag som ikke fikk flertall.

Avslutningsvis vil jeg, i og med at dette nok er siste gang jeg opptrer på denne talerstolen, ønske å uttrykke en dyp takknemlighet for at jeg har fått virke som stortingsrepresentant siden i fjor høst. At en innflytter fra Bergen, med en far som er håndverker og en mor som er barne- og ungdomsarbeider, har fått representere Norges hovedstad i landets nasjonalforsamling, viser etter min mening den helt særegne kvaliteten ved det norske egalitære samfunnet, som gir like muligheter for alle. Dette mener jeg uavhengig av hvilken av de politiske blokkene som til enhver tid styrer og har regjeringsmakt. En av bærebjellene i det norske samfunnet er det norske demokratiet og den helt særegne norske politiske kulturen. I en tid hvor man ser at flere liberale demokratier er under press andre steder i verden, har

det derfor gledet denne representanten stort å få oppleve hvor bunnsolid og velfungerende det norske demokratiet og den politiske kulturen er fra innsiden. Man er enige om å være uenige, man skiller mellom sak og person og har både en hyggelig og vennskapelig tone mellom de politiske slagene. Dette må vi ta vare på.

Med dette ønsker jeg å takke så mye for meg. Det har virkelig vært en stor ære, president!

Presidenten: Det var fine ord.

Nicholas Wilkinson (SV) [15:17:39]: Takk for arbeidet, Mats! Vi har hatt mange Facebook-samtaler hver uke. Så tusen takk for godt arbeid!

Jeg må bare spørre Senterpartiet: Representanten Toppe har sagt at Stortinget ikke bør vedta en beklagelse. Jeg vil vise til Innst. 273 S for 2013–2014, som har en merknad fra hele komiteen: «Denne gruppen fortjener derfor en ytterligere politisk anerkjennelse og kollektiv berømmelse.» Det handlet om pionerdykkerne. Så det er feil, Stortinget har gjort det før, og vi kan gjøre det nå. Jeg er skuffet over at de andre partiene ikke har skrevet seg inn i merknadene for en beklagelse overfor disse personene.

Jeg har også et spørsmål til Arbeiderpartiet, for de har foreslått at regjeringen skal vurdere en tredje kjønnskategori. Det er ikke et forslag om at et utvalg med fagfolk skal vurdere det, det er at regjeringen skal vurdere det. Regjeringen har sagt veldig tydelig at de er imot, så det er et tulleforslag fra Arbeiderpartiet. Jeg har spurt Arbeiderpartiet flere ganger om de kan stemme for SVs forslag, men de har sagt at de vil stemme imot. Jeg har sett i mange Facebook-poster at de skal jobbe med transpersoner. Nå er det dagen for å stemme for eller imot. Jeg er skuffet over at de roser seg selv for at de skal hjelpe disse personene, men har sagt i saken at de vil stemme imot å få en tredje kjønnskategori. Hvorfor det?

Jeg har 53 sekunder. Jeg håper at Arbeiderpartiet vil svare. Hvis ikke er det veldig tydelig for Fri og de andre organisasjonene at Arbeiderpartiet ikke kan svare på dette spørsmålet. For det er et spørsmål som er veldig, veldig viktig for noen personer. Det er ikke mange, men det er veldig, veldig viktig for disse personene. Jeg har sett så mange poster fra Arbeiderpartiet om at de skal jobbe med det å ha en tredje kjønnskategori, og nå er det forslag på Stortinget om dette. Jeg håper de kanskje vil stemme for eller argumentere for hvorfor de har sagt at de ikke vil stemme for dette forslaget. Det er rart. Jeg tror kanskje jeg bare må slutte, men det er trist at Arbeiderpartiet ikke kan svare på hvorfor de vil stemme imot.

Presidenten: Her var det flere ting å ta tak i. For det første kan ikke en representant avkreve et svar mens han står på talerstolen. Da må eventuelt noen andre tegne seg på talerlisten. Vi omtaler heller ikke andre partiers forslag som «tulleforslag», selv om man måtte være uenig med dem. Vi er heller ikke på fornavn i denne salen og fra denne talerstolen, selv om man kanskje er litt vemodig over at noen skal ut av Stortinget. Her må det følges opp. Jeg håper representanten Wilkinson tar til seg det.

Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 7.

Sak nr. 8 [15:21:19]

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentant Åshild Bruun-Gundersen om en enklere hverdag for synshemmede (Innst. 237 S (2020–2021), jf. Dokument 8:34 S (2020–2021))

Presidenten: Etter ønske fra helse- og omsorgskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Hege Haukeland Liadal (A) [15:22:02] (ordfører for saken): Vi behandler i dag et forslag fra Fremskrittspartiet om en bedre hverdag for synshemmede. Jeg har lyst til å starte med å takke komiteen for godt arbeid og ikke minst takke organisasjoner og enkeltpersoner som har tatt kontakt underveis for å fremme sitt syn. Tradisjonen tro pleier saksordføreren å gå opp til slutt og takke for en god debatt, men jeg velger å takke for også det nå, uavhengig av hva som kommer fra mine kollegaer.

Det er lite uenighet i saken, men det er ulike tilnærminger til de forslagene vi behandler i dag. Statsrådene i sin tilbakemelding at han vil følge opp intensjonen i forslaget om rehabilitering av synstap, men at det skal være en individuell oppfølging mellom pasient og helsetjeneste. Det er også her komiteen skiller lag, og jeg vil framlegge Arbeiderpartiets syn i saken, som er noe endret fra den innstillingen som foreligger til behandling.

Vi lytter til regjeringen, men vi har også lyttet til Blindeforbundet og hatt dialog med dem de siste dagene. Det betyr at forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet, Senterpartiet og SV – om å sørge for en fast praksis i alle helseforetak, der alle personer som er innlagt etter hjerneslag, skal få undersøkt synsfunksjonen – varsler jeg

nå at vi støtter. Det viser seg at det er store forskjeller på om slagpasienter i det hele tatt får undersøkt synet sitt. Derfor er dette en stemmeforklaring på hvorfor vi støtter det forslaget i dag, som vi står utenfor i innstillingen.

Jeg tar opp det forslaget vi er med på sammen med Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Presidenten: Representanten Hege Haukeland Liadal har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Morten Stordalen (FrP) [15:24:44]: Det å få en synsnedsettelse er en hendelse som får konsekvenser på mange av livets områder. Den som har fått en synsnedsettelse, må kunne føle seg trygg på at det finnes hjelp og gode støtteordninger, og det finnes mange gode støtteordninger selv om synstapet har snudd opp ned på mye av livet.

Dessverre er det ikke automatikk i at den som er rammet av dette, blir satt i kontakt med rette hjelpetilbud. Personer venter i gjennomsnitt fem år fra de mister synet til de får synsrehabilitering. Jo lenger man venter, jo større er faren for at man ikke klarer å komme tilbake til arbeidslivet, ikke klarer å være fysisk aktiv og mister mye av det sosiale nettverket. Dette mener Fremskrittspartiet er svært urovekkende. Derfor mener vi det bør bli en fast praksis i alle helseforetak at alle pasienter med påvist synsnedsettelse blir henvist til nødvendig rehabilitering.

God rehabilitering etter slag er viktig. Forskning viser at inntil 60 pst. av dem som har hatt hjerneslag, også får synsforstyrrelser. Det er imidlertid svært ulikt hvordan slagrammede blir fulgt opp i de ulike regionene. Synsutredning er ikke en del av det nasjonale tilbudet slagrammede får. Det er en klar fordel for personene det gjelder, å oppdage synsforstyrrelser tidlig, for å unngå unødvendige komplikasjoner og feildiagnostisering og for å få riktig behandling og oppfølging. Det er for meg uforståelig dersom synsfunksjon ikke blir inkludert i den planmessige utredningen av slagpasienter, når studier viser at over halvparten av dem som rammes av hjerneslag, også får synsforstyrrelser. Derfor mener Fremskrittspartiet at det skal være en fast praksis i alle helseforetak at alle personer som er innlagt etter hjerneslag, får undersøkt synsfunksjonen.

Jeg vil også gi en stemmeforklaring til forslag nr. 3. Fremskrittspartiet kommer ikke til å støtte det. I forslaget skriver man «eventuelt bruk av optikere», osv. For Fremskrittspartiet har det vært klart i mange år at det skal være økt bruk.

Utover det vil jeg ta opp Fremskrittspartiets forslag i saken, også det forslaget vi har sammen med Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Presidenten: Representanten Morten Stordalen har tatt opp de forslagene han refererte til.

Kjersti Toppe (Sp) [15:27:24]: Dette er ei sak som omhandlar rehabilitering og diagnostikk av synstap og augesjukdomar. Skal vi snakka om kva slags detaljar Stortinget skal bry seg om, synest eg eigentleg at denne saka er veldig spesiell, for vi går langt i å seia kva som skal vurderast og diagnostiserast ved ei spesiell medisinsk innlegging, f.eks. i samband med hjerneslag.

Eigentleg burde det vore totalt unødvendig, det vi føreslår i dag. Grunnen til at vi òg er med på dette forslaget, er tilbakemeldingar frå pasientar og brukarorganisasjonar over år, som har stor bekymring for at dette ikkje vert varetatt. Pasientar som vert lagde inn med hjerneslag, får ikkje ei systematisk vurdering av synstap. Eg har opplevd det sjølv, som pårørande. Det er ganske spesielt.

Eg veit at dei nasjonale faglege retningslinene for ei vurdering etter f.eks. hjerneslag sjølvsgt omhandlar at ein bør vurderer synsfunksjonen. I alle desse nasjonale faglege retningslinene er ordet «bør» og ordet «skal» ein bestemt måte å skriva det på, så det står sjeldan «skal», for ein skal jo ha eit medisinsk skjønn som ligg til grunn i alle tilfelle. «Bør» kan lesast som «skal» i dei fleste tilfella, men det synest som om det ikkje er gode nok rutinar for det ute. Det er altfor mange pasientar som har opplevd å ha hatt hjerneslag, som kjem ut med eit synsutfall som ikkje er kjent, og som det vert veldig problematisk å handtera utan at ein har fått ein ordentleg diagnose eller oppfølging.

Det same gjeld rehabilitering. Det er nok altfor lange ventelister og for lite systematikk i at også dei med augesjukdom og synsutfall treng rehabilitering. Dei kan fungera mykje betre i kvardagen dersom dei får det.

Forslag nr. 3, som er det lause forslaget, går på at ein ber om ei vurdering av det offentlege tilbodet og faglege samarbeidet mellom augelegar og optikarar, og eventuelt bruk av optikarar der det er hensiktsmessig som ein del av det offentlege tilbodet. Det er synd at Framstegspartiet ikkje er med og skapar fleirtal for dette, dersom dei ønskjer at fleire optikarar skal vera med som ein del av det offentlege tilbodet.

Nicholas Wilkinson (SV) [15:30:43]: Jeg har hatt slag, og jeg ser veldig dårlig på venstre øye. Så denne saken er personlig for meg, og jeg vil takke representanten Åshild Bruun-Gundersen for at hun tar opp denne saken.

Det er uakseptabelt når Blindeforbundet opplyser at personer i gjennomsnitt venter i 5 år fra de mister synet, til de får synsrehabilitering. Og som vi vet: Jo len-

ger man venter, dess større konsekvenser kan dette ha, og mulighetene for rehabilitering blir dårligere.

Jeg merker meg at regjeringspartiene ikke har skrevet noen merknader om rehabilitering og oppfølging av synsskader blant slagpasienter. Jeg vet ikke om de ikke har lest saken, eller om de bare har valgt å ikke jobbe med saken, men uansett er det ikke greit. Vi tjener 1 mill. kr – gjør jobben!

Studier viser at mer enn halvparten av dem som har hatt hjerneslag, også får synsforstyrrelser. SV, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og nå Arbeiderpartiet vil at alle personer som er blitt innlagt for hjerneslag, får undersøkt synsfunksjonen. Det er kjempebra. Jeg undrer meg over hvorfor dette ikke blir vedtatt enstemmig.

Det gleder meg at vi får flertall for at personer som har fått påvist synsproblemer, skal bli henvist til rehabilitering. Jeg håper at Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Senterpartiet, som stemmer for dette for slagpasienter med synsproblemer, også vil stemme for SVs forslag om en plan for hele rehabiliteringstilbudet – ikke bare for slagpasienter. Blindeforbundet og Fremskrittspartiet har reist en viktig sak. Takk for det.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [15:33:14] (komiteens leder): Å se godt er en luksus mange av oss tar for gitt. For flesteparten som opplever litt redusert syn, er det lett å korrigere med briller eller linser, men for noen, bl.a. slagpasienter, er det derimot ikke like enkelt. For denne gruppen er det viktig at det eksisterer et godt tilbud, og at man får hjelp og oppfølging på den måten man trenger det.

At et tilbud eksisterer, betyr ikke at det er perfekt. Det er viktig å stadig se på hvordan et tilbud kan gjøres bedre, og jeg er derfor glad for at statsråden har varslet en gjennomgang av rehabiliteringstilbudet for personer med synsnedsettelse. At denne gjennomgangen har som mål å ivareta intensjonen om å sikre et raskt tilbud om rehabilitering til dem som trenger det, mener jeg er bra. Jeg er også glad for at statsråden signaliserer at en slik gjennomgang skal gjøres sammen med fagpersoner og brukerrepresentanter.

Regjeringen ønsker å skape pasientenes helsetjeneste. I denne er det viktig at det er det enkelte mennesket som står i fokus, og at det legges opp til et tilbud som er individuelt tilpasset de behovene som hver og en har. Jeg vil likevel si at det er viktig at det tilbudet man har bruk for, kommer raskt på plass, selv om det skal gjøres individuelle vurderinger. Men som sagt er jeg veldig glad for at statsråden har varslet denne gjennomgangen, og at den skal gjøres sammen med fagfolk, sammen med brukerrepresentanter, og jeg er spent på hva som vil komme ut av en slik gjennomgang.

Statsråd Bent Høie [15:35:33]: I brev til komiteen av 6. november 2020 uttalte jeg at jeg ønsker å sikre at personer med alvorlig øyesykdom får tilbud om rehabilitering, og vi har vurdert hvordan Stortingets vedtak kan følges opp.

I tildelingsbrevet for 2021 har Helsedirektoratet fått i oppdrag å utarbeide en faglig anbefaling om rehabiliteringstilbudet til personer med alvorlig øyesykdom. Stortinget har bevilget 1 mill. kr til dette arbeidet i 2021.

Helsedirektoratet fikk også i oppgave å foreslå tiltak for å sikre at oppfølging av synsforstyrrelser etter hjerneslag blir fulgt opp i sykehusene, i tråd med den nasjonale retningslinjen for hjerneslag. Arbeidet skal gjennomføres i samarbeid med brukerorganisasjoner og tjenester i relevante sektorer.

Komiteen ber regjeringen «sørge for en fast praksis i alle helseforetak, der alle pasienter med påvist synsnedsettelse blir henvist til nødvendig rehabilitering».

Helsedirektoratet har gjennomgått oppdraget om rehabilitering ved synsnedsettelse. De uttaler at en forutsetning for å kunne henvise til et rehabiliteringstilbud er å ha oversikt over pasientgruppene som skal ha synsrehabilitering, hvordan tilbudet organiseres, juridiske rammer og hvilke faglige aktører som kan bidra.

Pasientenes og tjenestens oppfatning av hva som er et godt rehabiliteringstilbud, er et viktig grunnlag for å utvikle rehabiliteringstjenester ved alvorlig øyesykdom generelt og for oppfølging av slagrammede med synsforstyrrelser spesielt.

Helsedirektoratet foreslår å tilnærme seg rehabiliteringstilbudet til synshemmede på en helhetlig måte, tilpasset den enkeltes behov, og jeg vil følge direktoratets vurderinger. Med denne framgangsmåten vil direktoratet sikre sammenhengen mellom forslagene om å endre praksis i sykehusene for rehabilitering ved alvorlig øyesykdom ved også å definere og beskrive helsetjenestene som må være klare til å gi rehabiliteringstilbudet.

Dette vil også imøtekomme oppdrag gitt i 2018 om å utrede organiseringen av tilbudet til hørselshemmede og synshemmede. Utredningen om hørsel er gjennomført.

Jeg sa i behandlingen av representantforslaget om hørselsplan 11. februar at jeg ønsket at også synstap ble utredet når pandemisituasjonen tillater det. Helsedirektoratet foreslår å starte oppfølgingen av representantforslaget nå og vil levere et kunnskapsgrunnlag, tiltak og plan for videre arbeid innen 1. desember 2021.

Helsedirektoratet arbeider med en oversikt over dagens rehabiliteringstilbud til personer med alvorlig øyesykdom, der de vil ta for seg på hvilke områder i forløpet det er viktigst at tiltak settes inn for å utnytte ressursene og øke kvaliteten. Dette vil være starten på en

helhetlig tilnærming og utvikling av rehabiliteringstjenester til personer med alvorlig øyesykdom.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Kjersti Toppe (Sp) [15:38:42]: Når det gjeld synsundersøkingar av slagamma, viser statsråden i brev til komiteen til nasjonal retningslinje for behandling og rehabilitering av hjerneslag, og at Helsedirektoratet skal få i oppdrag å sikre at denne anbefalinga vert følgd i alle helseforetak.

Etter kva eg hugsar, har denne anbefalinga nyleg vore til vurdering, og på akkurat dette punktet er ho ikkje vorten styrkt. Det har vore ei anbefaling i mange år at ein bør undersøkje synsfunksjonen ved hjerneslag, ikkje at ein skal gjera det.

Så spørsmålet mitt til statsråden er korleis han og departementet trur at det kan verta ei endring på dette, når ordlyden i anbefalinga er akkurat den same som han har vore i mange år?

Statsråd Bent Høie [15:39:45]: Det er derfor jeg har gitt Helsedirektoratet i oppdrag å foreslå tiltak for å sikre at oppfølgingen av synsforstyrrelser etter hjerneslag blir fulgt opp i sykehusene, i tråd med den nasjonale retningslinjen for hjerneslag. Dette arbeidet skal gjennomføres i samarbeid med brukerorganisasjonene og tjenestene i relevante sektorer, så da regner jeg med at direktoratet kommer med forslag til tiltak for å sikre at dette følges opp i tråd med retningslinjene.

Kjersti Toppe (Sp) [15:40:13]: Spørsmålet mitt handlar om at retningslinjene kan synest for svake, sidan dei ikkje vert følgde opp ute i tenestene. Det som etter mitt syn burde vore vurdert, er å stramma opp retningslinjene, slik at dei ikkje er så vanskelege å forstå ute i tenestene eller kan tolkast på ulike måtar. Ein annan måte å gjera det på er å laga eit rundskriv som utdju-par korleis ein skal kunna vurdere det som står i desse retningslinjene.

Eg veit ikkje kva som elles er tenkt på når statsråden seier «tiltak», for det er trass alt slik at det er nasjonal fagleg retningslinje ein skal halda seg til, og når ho er så pass utydeleg på kva som skal vera praksisen, forstår eg ikkje heilt kva slags tiltak som skal setjast inn.

Kan statsråden utdjupe kva tiltak han viser til skal kunna skje no framover?

Statsråd Bent Høie [15:41:10]: Hadde jeg visst hvilke tiltak, hadde jeg ikke bedt direktoratet om å komme med forslag til tiltak. Det er derfor jeg har bedt om disse tiltakene, og jeg ser fram til å få forslag om det. Direktoratet vil også være i dialog med brukerorganisasjonene og tjenestene, og hvis de da får tilbakemeldinger om at det er direktoratets egen faglige retningslinje som er

noe av utfordringen, vil det kunne være ett av tiltakene som direktoratet veldig enkelt kan følge opp, for det er direktoratet som selv fastsetter disse retningslinjene.

Kjersti Toppe (Sp) [15:41:40]: Det var mitt tredje spørsmål – om ein vil vurdere å endre og forsterke dei nasjonale faglege retningslinjene. Da har for så vidt stasråden svart på det allereie, så takk for det.

Statsråd Bent Høie [15:41:53]: Det er da viktig at det er direktoratet som fastsetter faglige retningslinjer og ikke statsråden eller departementet.

Presidenten: Replikordskiftet er dermed omme. Flere har heller ikke bedt om ordet til sak nr. 8.

Sak nr. 9 [15:42:11]

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Nicholas Wilkinson, Karin Andersen, Kari Elisabeth Kaski, Arne Nævra og Solfrid Lerbrekk om å sikre at personer i alderen 0–49 år ikke skal bosettes på sykehjem i strid med eget ønske (Innst. 242 S (2020–2021), jf. Dokument 8:16 S (2020–2021))

Presidenten: Etter ønske fra helse- og omsorgskomiteen vil presidenten ordne debatten på følgende måte: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Kari Kjønaas Kjos (FrP) [15:43:14] (ordfører for saken): Allerede før jeg kom inn på Stortinget for snart 16 år siden, eksisterte kritikken mot å plassere barn og unge på sykehjem. Den gangen var jeg lokalpolitiker, og jeg spurte ordføreren om vi hadde noen unge på sykehjem i vår kommune. Svaret jeg fikk, var at det hadde vi ikke. Da var det en mor som tok kontakt med meg, og hun kunne fortelle at hennes sønn på 20 år mot sin vilje var plassert på sykehjem. Jeg dro den gangen bort på sykehjemmet og snakket med gutten, og jeg klarte etter en lang fight å få ham flyttet til et omsorgssenter for ungdom. Siden den gangen har denne problemstillingen vært veldig viktig for meg.

Jeg må innrømme at jeg synes det er håpløst at en sak det er tverrpolitisk enighet om, og som har versert så lenge, ikke ser ut til å skape varig endring. Det er åpenbart at det ikke lenger er nok med gode tanker og intensjoner fra Stortingets side. Her må et forbud i loven til. På grunn av litt kluss i avgivelsen av saken

fremmer jeg på vegne av SV og Fremskrittspartiet et løst forslag om nettopp det.

Jeg er ikke enig i at staten har dyttet mer utgifter over på kommunene når det gjelder ressurskrevende tjenester. Overføringene fra staten til kommunene har økt kraftig de siste årene. Både kommunene og staten har fått økte utgifter på grunn av flere brukere og en økning i priser og lønninger. I budsjettenigheten for 2021 mellom regjeringspartiene og Fremskrittspartiet vedtok vi å endre grensen for når små kommuner med høye utgifter til ressurskrevende tjenester kan motta tilskudd. Grensen for innbyggerbegrensningen ble endret til 3 200 innbyggere, og rammen ble økt til 55 mill. kr.

Vi støtter likevel forslaget til vedtak om å be regjeringen foreta en gjennomgang av ordningen for å sikre at alle relevante kostnader kommunen har med ordningen, regnes med som grunnlag for den kommunale egenandelen. Vi støtter også forslaget til vedtak om å be regjeringen utrede og legge frem et trinn to i toppfinansieringsordningen med en makssum per innbygger.

Jeg anbefaler herved komiteens tilråding, og jeg tar opp det løse forslaget som Fremskrittspartiet er en del av.

Presidenten: Representanten Kari Kjønaas Kjos har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Kjersti Toppe (Sp) [15:45:46]: Senterpartiet støtter opp om intensjonen bak dette forslaget, at barn og unge personar ikkje skal busetjast på sjukeheim i strid med eige eller pårørende sitt ønske.

Vi har vurdert det lause forslaget som vert fremja på vegner av Framstegspartiet og Sosialistisk Venstreparti i dag, som ikkje går rett på ei lovendring, men ber regjeringa fremja forslag, og vi kjem til å støtta det forslaget i dag.

Vi er ueinige med Framstegspartiet i deira beskriving av kommuneøkonomien, og det er klart at når Stortinget skal vera veldig tydeleg på dette, må det òg verta gitt rammer til kommunane til å laga alternative bustadtilbod. I innstillinga viser vi bl.a. til Telemarkforskings gjennomgang av toppfinansieringsordninga, og vi understrekar i merknader at det må følgjast opp med nødvendige endringar i finansiering av ressurskrevjande tenester i kommunane.

Regjeringa og stortingsfleirtalet, inkludert Framstegspartiet, har dei siste seks åra pålagt kommunane å ta ein stadig større del av rekninga for tenester til innbyggjarar med stort pleiebehov, som dei vi snakkar om no. Dette har aleine påført kommunane auka utgifter på 1,4 mrd. kr dei siste seks åra. Så slik har kommunane fått meirkostnader for å følgja opp sine lovpålagte oppgaver.

Eg er glad for at det i denne saka vert fleirtal for to forslag som går ut på å få ein gjennomgang av ordninga med ressurskrevjande tenester og sikra at alle relevante kostnader som kommunane har, vert rekna med som grunnlag for den kommunale eigendelen, og å greia ut og leggja fram trinn to i toppfinansieringsordninga. Det betyr noko, sjølv om forslaget og det saka handlar om, er noko som har stor verdi, og som ikkje handlar om pengar og økonomi. Det skal ikkje gjera det, for det er ein rett, men vi må sørgja for at kommunane har dei økonomiske rammene til å laga nettopp det, som Stortinget no er veldig tydeleg på.

Tuva Moflag (A) [15:48:43]: Først vil jeg si at jeg i hvert fall til en viss grad kjenner meg igjen i den beskrivelsen som ble gitt av representanten Kari Kjønås Kjos. Fremdeles er det unge som bor på sykehjem mot sin vilje, og jeg vet at det er flere i mitt eget fylke, eller det vi nå kaller valgkrets, som har blitt boende på sykehjem selv om de kanskje bare har vært i 20-årene.

Jeg tenker at det egentlig viser en litt bredere problemstilling. Det handler ikke bare om at man blir plassert på sykehjem hvis man har vært utsatt for sykdom eller en alvorlig skade. Mange familier forteller også om hvor vanskelig det er å få bolig, egnet bolig, til barn som har hatt hjelpebehov hele livet, og hvor man egentlig har visst dette kanskje helt fra barnet ble født, eller i hvert fall fra veldig tidlig alder. Så jeg tenker at dette egentlig handler om et ganske bredt perspektiv.

Det ble litt klabb og babb, for å si det sånn, med denne innstillingen da vi jobbet med den. I utgangspunktet fremmet Fremskrittspartiet og SV et lovforslag direkte i representantforslaget, og Arbeiderpartiet sa da at vi ikke ønsket å være med på en direkte lovendring i et representantforslag. Men nå er det endret sånn at det blir et løst forslag som Arbeiderpartiet vil stemme for, og som dermed får flertall i dag.

Jeg tar for gitt at formuleringen vil bli kvalitets-sikret av regjeringen når dette blir lagt fram som en lovproposisjon til Stortinget. Vi – SV, Fremskrittspartiet og Arbeiderpartiet – har jo hatt erfaring i denne stortingsperioden med å jobbe med lovarbeid, men det er viktig at vi har departementet og den gode juridiske kvalitets-sikringen på plass. Så jeg er glad for at det får flertall, selv om det har vært vilje fra Stortinget og flertall for dette egentlig over flere år gjennom anmodningsvedtak.

Nå tror jeg alle forslagene Arbeiderpartiet er en del av, er tatt opp allerede, men da kan jeg i hvert fall med glede si at jeg støtter dem. Så har jeg lyst til å benytte anledningen, selv om representanten har gått ut av salen, til å gjengjelde takken til representanten Mats A.

Kirkebirkeland. Det var en veldig fin avslutningstale til oss kollegaer i helsekomiteen, så den gjengjeldes.

Sveinung Stensland (H) [15:51:45]: For unge med en funksjonsutfordring er det en ekstra belastning å bli plassert på institusjon uten at andre personer på deres egen alder er der, i alle fall hvis det skjer mot deres egen vilje. Det er alle enig i. Også unge alvorlig syke eller funksjonshemmede har rett til frie og selvstendige liv, noe lovverket som regulerer helse- og omsorgstjenester i kommunene, slår fast. Det er vi også enige om.

For øvrig vil jeg vise til at Helsedirektoratet rapporterer at per 31. desember 2019 hadde ni barn under 18 år permanent opphold i en kommunal helse- og omsorgsinstitusjon beregnet for eldre. Av disse hadde tre et flytteønske. Direktoratet opplyser at alle de tre hadde en konkret flytteplan. Selv om det kan være lett å si at dette gjelder veldig få, er det veldig viktig for dem det gjelder, så dette er en viktig sak – der er alle enige.

Stortinget har tidligere fattet vedtak for å sikre at barn ikke bosettes på sykehjem mot sin vilje, sist i forbindelse med frontaledebatten i fjor. Følgende ble da vedtatt:

«Stortinget ber regjeringen fremme nødvendig lovendring som slår fast at ingen kommuner kan plassere mennesker mellom 0 og femti år, på sykehjem mot deres egen vilje. For barn vil det være nærmeste pårørendes vilje som må gjelde.»

Statsråden skriver i brev til komiteen i forbindelse med denne saken at vi vil bli orientert om hvordan dette vedtaket blir fulgt opp. Dette blir altså ivaretatt.

Vårt inntrykk er at kommunene strekker seg langt for å hindre at unge plasseres i sykehjem i strid med de unges eller pårørendes ønske. Det er likevel viktig å slå fast at ingen barn eller unge i Norge skal måtte oppleve å måtte bo på sykehjem i strid med eget ønske.

Det foreligger et løst forslag med en lovendring. Et bredt flertall i komiteen er skeptiske til at en skal gå rett på en lovendring i et representantforslag uten at det foreligger saksutredning, og uten at lovendringen har vært på høring. Flertallet i komiteen viser også til at helse- og omsorgstjenestene i kommunen i hovedsak finansieres av frie inntekter. Toppfinansieringen for ressurskrevende tjenester er et supplement til kommunenes frie inntekter og er ikke ment å dekke alle utgiftene i denne sammenhengen.

Nicholas Wilkinson (SV) [15:54:07]: Nå er jeg kjempeglad. Jeg trodde at vi ikke fikk flertall, men nå ser det ut som det er flertall for et veldig konkret forslag om å endre loven, slik at unge voksne og barn ikke skal bli bosatt på sykehjem uten at de ønsker det.

Stortinget fattet et vedtak om at ingen kommuner kan plassere mennesker mellom 0 og 50 år på sykehjem

mot deres egen vilje. Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre stemte imot dette.

SV og Kristelig Folkeparti fikk i 2018 flertall for at barn ikke skal bli bosatt på sykehjem, men vi vet at regjeringen ikke har fullført jobben. Isabella på to år er bare ett av flere syke barn som har blitt plassert på sykehjem for eldre. Når regjeringen ikke gjør jobben, må Stortinget ta ansvar og foreslå å endre loven. Jeg har ingen tro på at høyrepartiene vil stemme for forslaget. Kanskje kunne Kristelig Folkeparti gjort det, men de har valgt den blå siden for å prøve å torpedere endringene i bioteknologiloven. Men alle har sett at det ikke var en veldig god plan, så de har valgt å støtte Høyre, som vanligvis har stemt imot flere slike nye rettinger.

Jeg er glad for at SV får flertall for en gjennomgang av ordningen med ressurskrevende tjenester og et trinn to for å styrke ordningen. Da kan kommunene få de ressursene de trenger, og lage et godt hjelpetilbud hjemme. Da blir det mye lettere å kunne være hjemme selv om man er pleietrengende, og jeg håper at Isabella, de andre barna og de unge voksne endelig kan flytte hjem.

Statsråd Bent Høie [15:56:46]: Barn og unge personer med nedsatt funksjonsevne bør ha et mest mulig selvstendig liv, selv om de har behov for hjelp. De bør ikke bo på institusjon som er beregnet for eldre.

Det er et kommunalt ansvar å gi et godt omsorgstilbud til innbyggerne. Retten til medvirkning og de faglige og etiske normene i forsvarlighetskravet står sentralt når kommunen skal sørge for et tilfredsstillende tjenestetilbud. Mitt inntrykk er at kommunene generelt strekker seg langt for å hindre at unge plasseres på sykehjem når dette er i strid med de unges eller pårørendes eget ønske.

Dersom en bruker mener at kommunen setter viktige hensyn til side, og at forsvarlighetskravet ikke oppfylles, kan dette klages inn for Statsforvalteren.

Helsedirektoratet har i flere år fått i oppdrag å sørge for at Statsforvalteren har oversikt over og følger opp kommuner som har unge personer bosatt i institusjon beregnet for eldre. Statsforvalteren skal veilede disse kommunene helt konkret for å finne gode løsninger.

Hvor mange personer mellom 18 og 49 år som bor i alders- og sykehjem, varierer noe fra år til år, men de siste årene har vist en nedadgående tendens. Også flere av dem som har ønsket å flytte, har en konkret plan for flytting. Fra 2020 er også barn mellom 0 og 18 år tatt med i rapporteringen.

Stortinget har bedt regjeringen fremme en nødvendig lovendring som slår fast at ingen kommuner kan plassere personer mellom 0 og 50 år på sykehjem mot

deres vilje. For et barn vil det være den nærmeste pårørendes vilje som gjelder. Stortinget vil på egnet måte bli orientert om hvordan dette anmodningsvedtaket blir fulgt opp, og eventuelle forslag til lovendringer vil bli sendt på høring.

Toppfinansieringsordningen skal legge til rette for at kommunene kan gi et godt tjenestetilbud til mottakere som har behov for omfattende helse- og omsorgstjenester. I 2021 er det budsjettert med vel 11 mrd. kr til dette. Det er også innført en ordning med tilleggskompensasjon gjennom skjønnsmidlene, med 55 mill. kr for kommuner som har høyere egenandeler per innbygger.

Stortinget har bedt regjeringen om å foreslå en mer treffsikker metode for å beregne tilskudd til de minste kommunene med størst behov for ressurskrevende tjenester. Dette vil vi komme tilbake til i forbindelse med kommuneproposisjonen for 2022, som legges fram i mai.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Tuva Moflag (A) [15:59:26]: Nå er det slik at Stortinget tidligere har samlet seg om at man ikke ønsker at unge skal bo på sykehjem mot sin vilje. Likevel vet jeg om flere kommuner der dette skjer. For å unngå å gjøre dette til partipolitisk polemikk kan jeg si at jeg er kjent med at dette skjer både i kommuner som Arbeiderpartiet styrer, og i kommuner som Høyre styrer.

Jeg lurar rett og slett på hva helseministeren ønsker å si, helt konkret, til våre kolleger, til ordførerne og til de menneskene som bor på sykehjem, men som ikke ønsker det. For vi vet at her er det faktisk noen mennesker som gjør det, mot sin vilje.

Ingjerd Schou hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Bent Høie [16:00:13]: Jeg vil si at mennesker selvfølgelig ikke skal bo på institusjon mot sin vilje, og det er spesielt viktig at dette ikke gjøres når det gjelder barn og unge. Det er også noe av årsaken til at vi har bedt statsforvalterne følge opp disse tiltakene helt konkret overfor hver enkelt kommune, og at det også blir ettergått at det er konkrete planer for utflytting i de tilfellene der en bor på institusjon mot sin vilje. Dette er det utrolig viktig å følge opp, det er jeg helt enig med Stortinget i. Jeg oppfatter også at det har vært veldig tett fulgt opp over tid, men vi ser fortsatt at det er kommuner som av ulike grunner benytter seg av institusjoner i en periode, selv om det er i strid med det som er de nasjonale føringene.

Tuva Moflag (A) [16:01:11]: Bare for å få det inn med teskje: Er det da slik å forstå at statsrådens forvent-

ning til statsforvalterne er at disse kommunene skal følges opp på en slik måte at denne bosettingen opphører, ikke at statsforvalternes rolle er å gi en aksept for eller godkjenning av at det kan fortsette?

Statsråd Bent Høie [16:01:38]: Det er helt riktig. Jeg tror faktisk at denne ordningen ble etablert da hun som er president nå, var ansvarlig for dette, og det har vært en veldig nøye oppfølging av kommunene. Hensikten der er ikke å gi en aksept, hensikten er å påse at kommunene faktisk etablerer konkrete planer for utflytting av dem som er unge, og som bor på institusjon mot sin vilje.

Nicholas Wilkinson (SV) [16:02:15]: SV og Bollestad fra Kristelig Folkeparti hadde et forslag om at ingen barn skal bli bosatt på sykehjem, som fikk flertall. Men vi vet at det har skjedd også etter 2018. Nå har vi fått flertall på Stortinget for at barn og unge voksne, de mellom 0 og 50 år, ikke skal bli bosatt på sykehjem. Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre stemte imot det.

Jeg er litt usikker på om det vil bli fulgt opp, så da vil jeg spørre veldig konkret: Vil regjeringen prioritere å jobbe med å endre denne loven i denne perioden, før sommeren, for at dette skal bli endret? Jeg forstår at det vil ta lengre tid før man blir helt ferdig. Men vil regjeringen starte jobben denne våren?

Statsråd Bent Høie [16:03:15]: Ja, vi startet å jobbe med dette etter at Stortinget vedtok dette før jul, men jeg kan ikke nå gi noen tidsplan for det arbeidet. Dette er en lovendring som vil ha ganske mange konsekvenser, så det er viktig at også kommunene som blir berørt bl.a. av denne lovendringen, får mulighet til å uttale seg, og at en får se konsekvensene før en eventuelt fremmer en sånn lovendring til Stortinget. For det er klart at det som i den kommunale virkeligheten vil framstå som en ganske stor utfordring, er hva de skal gjøre som et alternativ i en situasjon der de mener at de ikke har noe annet forsvarlig tilbud. Det er det som kommer til å være det store dilemmaet med denne loven.

Nicholas Wilkinson (SV) [16:04:03]: Statsråden viste til vedtaket vi hadde. Nå vil jeg vise til vedtaket vi skal fatte i dag. Det er et veldig konkret forslag for å endre loven, en paragraf i loven. Vil regjeringen prioritere å jobbe med dette denne våren?

Statsråd Bent Høie [16:04:29]: Vi vil jobbe med de forslagene som Stortinget vedtar. Nå er det nok ikke noen veldig stor forskjell på innholdet i det Stortinget vedtok på dette området før jul, og det en vedtar nå. Det en gjør nå, er at en peker på hvilke paragrafer en ønsker at endringen skal skje i. Jeg oppfatter ikke at det er det som er det viktigste for Stortinget, men at det er viktigst

for Stortinget at dette faktisk blir lovregulert. Det er ikke en enkel sak, og det betyr at den lovendringen bør gjennomgå vanlige krav til saksbehandling og høring, så en er sikker på hvilke konsekvenser en sånn lovendring vil ha, så Stortinget har et tilstrekkelig grunnlag til å fatte et sånt vedtak. Det er mitt ansvar.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.
Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 9.

Sak nr. 10 [16:05:22]

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Nicholas Wilkinson og Karin Andersen om lovfestet krav om logoped i kommunene, slik at alle får den språkhjelpen de trenger (Innst. 236 L (2020–2021), jf. Dokument 8:36 L (2020–2021))

Presidenten: Etter ønske fra helse- og omsorgskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Kjersti Toppe (Sp) [16:06:18] (ordfører for saka): Sosialistisk Venstreparti foreslår i dette representantforslaget å lovfesta krav om logoped i kommunane. Det vil innebera ei endring i helse- og omsorgstenestelova ved at logoped skal føyast til lista over helsepersonell ein kommune er pålagt å ha knytt til seg i tillegg til dei som er der i dag, altså lege, sjukepleiar, fysioterapeut, jordmor, helsesjukepleiar, ergoterapeut og psykolog.

Ei undersøking i regi av Afasiforbundet i 2019 viste at 62,7 pst. av kommunane ikkje har offentleg logoped som yter behandling til vaksne. Ansvar i desse kommunane er lagt på private logopedar. Mange kommunar, og særleg kanskje dei minste kommunane, manglar òg private logopedar.

Ein samla komité deler bekymringane til forslagsstillarane om at det er ulik tilgang til logoped, og at det kan medføra at pasientar ikkje får oppfylt retten til nødvendig helsehjelp.

Det er i dag svakheiter ved organisering og finansiering av logopedtenester i kommunane, og ein samla komité peiker på behovet for fleire logopedar i kommunane. Fleirtalet i komiteen rår likevel frå å lovfesta eit logopedkrav i kommunane.

Senterpartiet og Arbeidarpartiet skriv i merknader at vi meiner at det er andre og betre måtar å sikra fleire

kommunale logopedar på enn å bruka ei lovplikt. Det er i dag mange viktige helseprofesjonar som spelar ei viktig rolle i helsetenesta, som ikkje er lovfesta. Eitt eksempel er dei som det er flest av, altså helsefagarbeidarane. Andre eksempel er barnevernspedagogar og musikkterapeutar. Det er berre heilt sentralt nøkkelpersonell som er lovfesta i dag.

Så viser vi til at Helsedirektoratet har utarbeidd eit forslag om endringar i regelverk og takstar for logopedtenester i kommunane. Den rapporten er no tilgjengelig. Helsedirektoratet peiker i rapporten sin på tre økonomiske verkemiddel for å knyta logopedar til kommunane:

- kommunal driftsavtale
- fastlønstilskot via folketrygda
- utbetaling av refusjon til kommunane

Alt dette er interessante tiltak, og Helsedirektoratet etterspør tiltak på både kort og lengre sikt. Dei sa alle- reie i november 2019 at departementet snarast råd burde utarbeida eit høyringsutkast til ein totalrevisjon av folketrygdlova § 5-10, som omhandlar behandling for språk og talededefektar og tilhøyrande forskrift. Det er det- te som både Arbeidarpartiet, Senterpartiet og SV har tatt opp som eit alternativt forlag i innstillinga, om å gjera nettopp ein slik gjennomgang i tråd med anbefalingane frå Helsedirektoratet.

Med det tar eg opp forslaget på vegner av Arbeidar- partiet, Senterpartiet og SV i saka.

Presidenten: Da har representanten Kjersti Toppe tatt opp det forslaget hun refererte til.

Nicholas Wilkinson (SV) [16:09:40]: Vi trenger å lovfeste krav om logoped i kommunene, slik at alle får den språkhjelpen de trenger. Jeg kan snakke igjen. Jeg har fått hjelp. Nå vil jeg bruke stemmen min for at alle de andre også skal få stemmen sin tilbake.

Det har vært unison støtte til forslaget – fra Legeforeningen, Norsk forening for fysikalsk medisin og rehabilitering, Norsk Logopedlag, Hjernesvulstforenin- gen, Afasiforbundet, Dysleksi Norge, LHL Hjerneslag, Sunnaas sykehus, Hjernerådet, Personskadeforbundet og Norges Parkinsonforbund.

Jeg har snakket med major Bjørshol, som fikk slag. Han måtte vente på logoped i flere måneder. Vi vet at det er best med tidlig rehabilitering, og når vi ikke gir hjelp tidlig nok, blir hjelpen mye dårligere.

Folk som har fått en stor skade, kan ikke ringe pri- vate logopeder for å bestille en time. Hvordan skal de gjøre det uten språk? Jeg kunne bare si ett ord i flere uker etter skaden, og det er et basisord for alle: mamma. Skulle jeg ringe til private logopeder og si «mamma, mamma, mamma» og håpe at jeg fikk en time? Det er systemet vi har i dag.

Derfor er det svært viktig at alle kommuner skal til- knytte seg logopeder. En undersøkelse fra 2019 viser at 62,7 pst. av kommunene ikke har en logoped for voksne.

Vi har et system som privatiserer hele ordningen. Hvis en kommune ansetter en logoped, koster det. Hvis pasienten bruker private logopeder, betaler staten. Selvfølgelig fjerner flere kommuner logopeder med dagens system. De som bor ved store byer, kan få hjelp fra private logopeder, som staten betaler – hvis de har familie som kan hjelpe dem med å få en time, som jeg hadde. De andre får svært lite hjelp.

Nå er tiden inne for at Stortinget hever sin stemme, slik at alle mennesker som har mistet sin, får den hjel- pen de skal ha.

Jeg tar opp det forslaget Sosialistisk Venstreparti står bak.

Presidenten: Da har representanten Nicholas Wil- kinson tatt opp det forslaget han refererte til.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [16:12:53] (komiteens leder): Vi er heldige i Norge. Vi har et godt utbygd og kompetent tjenestetilbud som stadig er i utvikling. Det gjør nok også at det ofte blir et økende ønske om å lov- feste hvilket tilbud som skal være tilgjengelig, og hvem som er autorisert til å utøve det.

Kommunene i Norge har et ansvar for å sørge for at de som oppholder seg i kommunen, mottar de tjenes- tene som de har behov for. Mye av dette er ikke lovfes- tet eller har behov for å lovfestes i dag. Å gjøre lovfesting til den eneste måten å signalisere viktigheten av et tilbud på er jeg usikker på om er veien å gå. Det er lovfestet en plikt til forsvarlige helse- og omsorgstje- nester, og mange tjenester og yrkesgrupper som ikke nødvendigvis er lovfestet i dag, er derfor nødvendig å tilby, selv om de i seg selv ikke er lovfestet.

Flertallet i komiteen har merket seg at statsråden har til vurdering en rapport fra Helsedirektoratet om endringer i regelverk og takster for å legge bedre til rette for samhandling mellom logopedtjenestene og de kommunale tjenestene. Nå er jeg spent på hva som vil komme ut av det. Et stadig bedre samarbeid mellom de ulike tjenester kan være en viktig vei å gå for å sikre bedre oppfølging for dem som trenger det.

Gode tjenester er bra og viktig. Lovfesting er ikke i alle tilfeller det eneste riktige, og jeg er enig med stats- råden i at vi bør være varsomme med detaljregulering av hvordan kommunen selv velger å løse sine oppgaver. Jeg synes dette er et eksempel på det, og regjeringspartiene og Fremskrittspartiet står sammen om dette synet.

Statsråd Bent Høie [16:15:15]: Etter forslag fra re- gjeringen er det i dag lovfestet at kommunene skal ha

knyttet til seg lege, sykepleier, fysioterapeut, jordmor, helsesykepleier, ergoterapeut og psykolog.

Selv om lovfestingen omfatter mange yrkesgrupper, er ikke loven uttømmende for hva slags kompetanse eller hvilke profesjoner den enkelte kommune må sørge for. Kommunen må ha tilgang på et vidt spekter av personell med ulik kompetanse for å kunne tilby nødvendige og forsvarlige tjenester. Tilbud om logopedtjenester vil i mange tilfeller være nødvendig for at kommunen skal oppfylle sin plikt til å tilby nødvendige og forsvarlige helse- og omsorgstjenester.

Som jeg opplyste om i brevet til komiteen av 23. november 2020, er jeg enig i at det er svakheter ved dagens organisering og finansiering av logopedtjenestene i kommunen. På denne bakgrunn har Helsedirektoratet utredet økonomiske, juridiske og pedagogiske virkemidler som skal til for å knytte logopedene tettere til kommunen. I en rapport fra november 2019 foreslås også endringer i dagens regelverk og takster for å legge til rette for bedre samhandling. Departementet vurderer nå de ulike forslagene i rapporten.

I likhet med komiteens flertall er jeg enig i at logoped ikke skal tas inn i oppstillingen av hvilke personellgrupper som kommunen må ha knyttet til seg. En slik endring i helse- og omsorgstjenesteloven § 3-2 bør eventuelt først vurderes når departementet har gjennomgått dagens ordninger.

Logopeder er ikke en autorisert personellgruppe. Manglende autorisasjon er i seg selv ikke til hinder for å lovfeste en plikt for kommunen til å knytte til seg logoped. Likevel kan det argumenteres for at slik lovfesting i utgangspunktet bør være forbeholdt autoriserte helsepersonellgrupper. Som komiteen viser til, vurderer departementet nå om det skal foreslås at logopeder skal autoriseres. I den forbindelse ser departementet hen til gjennomgangen av ulike forslag for å knytte logopedtjenestene tettere til kommunen. Dersom departementet vil foreslå å autorisere logopedene, vil det bli utarbeidet et høringsnotat med et sånt forslag. Dette er også en grunn til at det ikke nå bør konkluderes med å lovfeste en plikt for kommunene til å knytte til seg logoped.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Kjersti Toppe (Sp) [16:17:43]: Helsedirektoratet har kome med ein rapport, og vi måtte be om innsyn i han for å få fram kva som var føreslått, og det er jo veldig mange konkrete og gode forslag på både kort og lang sikt, som eg òg tok opp i innlegget mitt. I november 2019 anbefalte direktoratet departementet snarast å utarbeida eit høyringsutkast til ein total revisjon av folketrygdloven § 5-10 om behandling for språk- og talededefektar, og tilhøyrande forskrift.

Ny lov og forskrift burde ifølgje Helsedirektoratet verka frå januar 2021. No er vi langt på ettertid. Det har vore korona, men eg må jo spørja statsråden om han ikkje har tenkt å følgja opp det veldig klare rådet frå Helsedirektoratet om ein sånn gjennomgang av folketrygdloven.

Statsråd Bent Høie [16:18:44]: Det har vi tenkt å gjøre, men som representanten var inne på, har departementet også hatt litt annet å holde på med i det siste.

Kjersti Toppe (Sp) [16:18:54]: Kan statsråden da fortelja om dette vert ei prioritert oppgave no, for dette er jo òg ei sak som er viktig. Når det går lang tid før ein gjer slike utgreiingar – kan i alle fall statsråden fortelja om han vil setja i gang dette arbeidet f.eks. denne våren? Det kunne ha vore ei grei tilbakemelding å få når det er ei slik klar tilråding.

Statsråd Bent Høie [16:19:26]: Det er jo sånn at de fleste sakene Helse- og omsorgsdepartementet jobber med, er viktige – og viktige for enkeltpasienter. Det er helt klart at vi skulle ønsket at denne våren ble sånn at vi nå kunne tatt tak i en del av sakene som ligger og venter, men det ser dessverre ut til at også denne våren blir veldig preget av pandemien, så jeg kan ikke gi noen tidsplan for det arbeidet nå. Vi jobber med å klare å holde mest mulig framdrift også i andre saker, men det er krevende i denne tiden.

Nicholas Wilkinson (SV) [16:20:05]: Jeg tenkte på bare å bruke ordet jeg hadde, «mamma», men jeg tror kanskje det ville være litt vanskelig for Bent Høie å forstå hva jeg ville si.

Jeg har fått hjelp, men jeg fikk ikke hjelp fra kommunen min. Det var så lite hjelp, så jeg måtte bruke private logopeder i Oslo. Det er mye lettere hvis du bor ved store byer, og jeg hadde familie som kunne ringe denne private logopeden. Det er svært urettferdig, fra SVs ståsted, at det er så få logopeder rundt omkring i landet. For eksempel viser en undersøkelse fra 2019 at 62,7 pst. av kommunene ikke har offentlig logoped til voksne. Vil statsråden akseptere det? Og hvis statsråden ikke aksepterer det, hva vil statsråden gjøre med det?

Statsråd Bent Høie [16:20:58]: Nei, vi vil ikke akseptere det. Jeg er helt enig i representantens beskrivelse både nå i replikken og – ikke minst – det som kom fram i innlegget om representantens personlige erfaring. Det er veldig uheldig at vi er i en situasjon der mange som har behov for logopedtjenester, ikke får det godt nok og raskt nok. Og dette vet vi er veldig viktig for å kunne mestre et liv etter ulike skader og sykdommer som gir den type behov. Det er også noe av årsaken til at vi hadde startet et ganske omfattende arbeid på dette,

som ikke har stoppet opp, men som dessverre ikke har fått den framdriften som vi skulle ønske – fordi vi også har hatt en del andre ting som vi har måttet prioritere det siste året.

Nicholas Wilkinson (SV) [16:21:40]: Statsråden snakket litt om å autorisere. Norge har ikke autorisert logopeder. I Europa er det bare Bulgaria, Danmark, Estland, Kroatia og Ungarn som ikke har autorisert logopeder. Departementet har sagt nei til å autorisere logopeder i Norge – en gang til. Men jeg vet at det er en klage på gang. Hva mener statsråden om dette? Skal vi autorisere logopeder, slik flertallet av landene i Europa har gjort?

Statsråd Bent Høie [16:22:27]: Det er også et av de forslagene som vi nå jobber med. Det er helt riktig som representanten sa, at ved tidligere vurderinger har man sagt nei. Men dette er noe som vi nå vurderer på ny, og i tilfelle vil det da bli sendt på høring, hvis vi foreslår autorisasjon av logopeder.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Karin Andersen (SV) [16:23:04]: Opp igjennom de årene jeg har sittet på Stortinget, har jeg hatt mye kontakt med folk som har hatt slag, og som har opplevd veldig store problemer med å få den logopedhjelpen som de trenger. Mange har måttet vente veldig lenge også, noe som gjør at det å gjenvinne evnen til å tale er mye vanskeligere.

Jeg ser at f.eks. i perspektivmeldingen sitter regjeringen og på en måte regner på hva som lønner seg. Det er i hvert fall ikke tvil om at det vil lønne seg, for samfunnet også, hvis flere som har vært rammet av slag og afasi, eller andre som trenger hjelp av en logoped, kan få det, slik at de kan kommunisere selv. Jeg tror det regnestykket går i pluss økonomisk, men det rent menneskelige er helt åpenbart; det å kunne uttrykke seg er jo så viktig for alle mennesker. Jeg vet at statsråden er en veldig travel mann og også har andre viktige ting å drive med for tida, men jeg hadde håpet at statsråden hadde vært klarere på dette, at det er et veldig klart mål å få dette til – man får det kanskje ikke til akkurat nå, men målet er at folk faktisk skal få logoped når de trenger det.

Jeg hørte også at det ble nevnt ord som «å detaljregulere» inn i loven. Det har jeg vært i debatt om mange ganger, for det har vært ulike meninger om hva som egentlig skal stå i denne loven av betegnelser på ulikt helsepersonell. Det kan man ha ulike meninger om, men når regjeringen sjøl har valgt, og SV har støttet det nå, å få en del

av disse yrkesbetegnelsene inn i loven igjen, da mener jeg at det er helt åpenbart at logoped bør stå på den lista. Det er så avgjørende for så mange mennesker som reelt sett blir svært funksjonshemmet, unødvendig, fordi de ikke får den logopedhjelpen de skal ha.

Så jeg er ikke redd for å detaljregulere på dette området, for det handler om å realisere den lovfestede plikten til forsvarlighet som kommunene har for disse helsetjenestene. Vi vet at det i dag ikke fungerer veldig mange steder, og jeg mener at vi ikke kan fortsette å være så tålmodige når det gjelder dette. Derfor kommer SV fortsatt til å presse på for å få dette lovfestet.

Kjersti Toppe (Sp) [16:26:29]: Det er ikkje slik at fordi SV står aleine om dette forslaget i dag, er ikkje Stortinget opptatt av at det skal koma fleire logopedar til kommunane. Det slår jo ein samla komité fast i innstillinga til saka. Det er veldig viktig å understreka frå talarstolen at Stortinget har vore tydeleg på at det er behov for å få fleire logopedar til kommunane. Så er ein ueinige om måten det skal skje på.

Når det gjeld SVs forslag, som går på lovfesting, er det slik at i ein stor kommune som Oslo oppfyller ein lova ved at det er ein kommunal logoped tilgjengeleg her. Det seier jo ikkje noko om at ein får logopedar i tråd med behovet. Vi peiker på ein annan måte å gjera dette på, som dreier seg om økonomiske ordningar og å sjå på endringar av andre lovar, og vi baserer oss på konkrete forslag frå Helsedirektoratet, som har gått gjennom dette og kome med fleire tiltak på både kort og lang sikt. Eg kan ikkje vera med på ei framstilling om at dersom ein er imot ei lovfesting, bryr ein seg ikkje om at det skal koma fleire logopedar til kommunane, for det er faktisk ikkje sant.

Det er ei utfordring med SVs forslag, og det er at viss ein skal lovfesta logopedar, kva da med helsefagarbeidarane? Dei er ikkje lovfesta i dag. Er helsefagarbeidarar mindre viktige, mindre verde, enn logopedar? Det vert jo håplautst å gå inn i ein sann diskusjon, for viss ein skal utvida stadig, må ein ha inn mange fleire, og det vert òg problematisk.

Først og fremst trur vi ikkje at det er denne måten ein sikrar fleire logopedar til kommunane på. Eg meiner at ein må få fortgang i oppfølginga av rapporten frå Helsedirektoratet – det er vegen å gå i denne saka.

Karin Andersen (SV) [16:28:34]: Jeg har ikke sagt at det er noen som ikke bryr seg om dette. SV, Senterpartiet og Arbeiderpartiet står jo sammen om dette forslaget som representanten Toppe nå var oppe og refererte til.

Det er veldig mange yrkesgrupper som er nødvendige, men jeg har ikke hørt om noen kommuner som ikke har helsefagarbeidere, mens jeg har hørt om veldig mange kommuner som ikke har logoped. Det er det

som er situasjonen nå, og det er derfor vi velger å presse på med dette. Men vi er som sagt enig i det forslaget Senterpartiet også står inne i, så det er ingen motsetning her.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 10.

Sak nr. 11 [16:29:18]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Helge André Njåstad, Åshild Bruun-Gundersen, Erlend Wiborg, Roy Steffensen og Morten Stordalen om fjerning av boplikten for boligeiendom og fritidseiendom (Innst. 252 S (2020–2021), jf. Dokument 8:63 S (2020–2021))

Presidenten: Etter ønske fra kommunal- og forvaltningskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Willfred Nordlund (Sp) [16:30:20] (ordfører for saken): I saken fremmes det to forslag fra Fremskrittspartiet som de står bak. Det dreier seg om fjerning av boplikt for boligeiendom og fritidseiendom.

Komiteen har i sitt arbeid innhentet uttalelse fra regjeringen, som følger med innstillingen. Komiteen har også imøtesett og mottatt skriftlige innspill i saken.

Jeg vil bemerke at det etter loven er opp til den enkelte kommune å vurdere om man vil innføre boplikt for boligeiendommer. Konsesjonsloven §§ 7 og 10 åpner for at kommunene kan innføre lokal forskrift om konsesjonsplikt for eiendommer som ellers er unntatt konsesjonsplikten etter konsesjonsloven. Deriblant er det en åpning for at kommuner kan stille krav om at eiendommer skal være bebodd 50 pst. av årets dager. Departementet har opplyst om at det i dag er 43 kommuner som har innført sånne lokale forskrifter. Formålet kan være å hindre at eiendommer som bør brukes til helårsbolig, blir brukt til fritidsformål.

Det er flere forhold ved boplikten som ikke omtales i forslaget fra Fremskrittspartiet, bl.a. det normative spørsmålet som har å gjøre med hvem som høster fordelene av at en bopliktordning blir opphevet, og hvem som bærer ulempene. Det framkommer i innstillingen at komiteen mener at boplikten videre kan bidra til å

styrke bosetting og aktivitet i områder som ellers er preget av deltidssinnbyggere.

Jeg antar at Fremskrittspartiet egentlig ikke skulle stått inne i denne merknaden, siden alle partier, med unntak av Fremskrittspartiet, står bak tilrådingen om å avvise forslaget. Det er derfor uklart hva Fremskrittspartiet mener. I den sammenheng kan det også bemerkes at Fremskrittspartiet står inne i enda en merknad, om at boplikten er et mulig virkemiddel for å sikre tilgang til boliger, slik at disse blir bebodd, og ikke omgjort til fritidsboliger.

Det er verdt å merke seg at regjeringen i vurderingen av forslaget er tydelig på at det ikke er ønskelig å gjennomføre ytterligere liberalisering i jord- og konsesjonslovgivningen, heller ikke muligheter for lokale forskrifter knyttet til boplikt etter konsesjonsloven på nåværende tidspunkt. Det er bra og får bred tilslutning fra komiteen.

Flertallet ser det som riktig at det er kommunene som kan vurdere om det er ønskelig å innføre boplikt på boligeiendom. Denne loven er en av mulighetene som kommunene har til å regulere hvordan eiendommene i kommunen skal brukes, og dermed hvordan utviklingen blir lokalt.

Lokalt selvstyre skal stå sterkt. Det er kommunene som best kan vurdere om det er egnet å innføre boplikt på boligeiendom. Senterpartiets holdning er kjent: Muligheten for boplikt på boligeiendom styres best av kommunene og de som kjenner de lokale forholdene. Det er bra å se at standpunktet nå har bred tilslutning i komiteen, fra Høyre til SV.

Stein Erik Lauvås (A) [16:33:14]: Først har jeg lyst til å anerkjenne både Høyre, Senterpartiet, SV og Kristelig Folkeparti som sammen med oss i Arbeiderpartiet utgjør et tydelig flertall i denne saken. Som en samlet komité, Fremskrittspartiet inkludert, viser til, er det etter loven opp til den enkelte kommune å vurdere innføring av boplikt på boligeiendommer, og det er altså det kommunale selvstyret vi snakker om. Det er også verdt å merke seg at en samlet komité – unntatt Fremskrittspartiet – viser til at det er fornuftig at det er kommunestyrene selv som vurderer dette. De kjenner de lokale forholdene, og det er de som sitter nærmest til å ta disse beslutningene. Som flertallet skriver:

«Denne loven er en av mulighetene kommunene har til å regulere hvordan eiendommene i kommunen skal brukes. Lokalt selvstyre skal stå sterkt. Det er kommunene som best kan vurdere om det er egnet å innføre boplikt på boligeiendom.»

Jeg må si at jeg er litt overrasket over at Fremskrittspartiet ikke finner å kunne delta i en sånn merknad, når vi senest på tirsdag denne uken kunne høre represen-

tanter for det samme partiet stå her i salen og klage over at det lokale selvstyret ble vingeklippet. På tirsdag var Fremskrittspartiet det kommunale selvstyrets beste venn. I dag, på torsdag i samme uke, vil altså Fremskrittspartiet frata kommunene muligheten til å styre selv. Det er noe som ikke henger på greip her. Nå er altså politikken og retorikken fra Fremskrittspartiet blitt så usammenhengende at det egentlig ikke går an verken å irritere seg eller ta det på alvor. Vi vet også at Fremskrittspartiets mangeårige og tidligere ordfører på Hvaler var en sterk forsvarer av boplikten. Da blir denne vinglingen fra Fremskrittspartiet helt uforståelig, og de er i sterk strid med seg selv. Fremskrittspartiet mener én ting om kommunalt selvstyre før lunsj, og så mener de noe annet etter lunsj, for å bruke representanten Njåstads egne ord fra tirsdag.

Torill Eidsheim (H) [16:35:40]: Høyre meiner at lokalt sjølvstyre skal stå sterkt. Konsesjonsloven §§ 7 og 10 opnar for at kommunane kan innføre lokal forskrift om konsesjonsplikt for eigedomar som elles er unntatt konsesjonsplikt etter konsesjonsloven.

Men dette representantforslaget omhandlar utelukkande buplikt på bustadeigedom, og forslagsstilarane viser til NMBUs undersøking frå 2002, der ulike negative konsekvensar av buplikta blir trekte fram. Konsesjonsloven omfattar i utgangspunktet alle typar eigedom. Ei rekkje unntak gjer likevel at dei fleste eigedomar i Noreg ikkje er omfatta av konsesjonsplikt.

Det er fleire aspekt ved bustadpolitikk som ikkje blir omtalte i dette forslaget frå Framstegspartiet. Blant anna er det, som nemnt, det normative spørsmålet om kven som haustar fordelane om bupliktordninga blir oppheva, og kven som ber ulempene. Buplikt er eit kraftig inngrep i privat eigedomsrett. Samtidig bør ein vise forståing for at kommunar ønskjer verkemiddel for å kunne sikre gode bumiljø. Men her kan det òg vere eit spørsmål om kven som skal hauste gevinsten av at enkelte eigedomar er særleg attraktive. Det er store forskjellar i kor stor grad kommunar ser på bruken av bustaden som å vere ei utfordring, men i enkelte pressområde for fritidsbustader har det vore ønskeleg å gjere bruk av buplikta.

Det er i dag 43 kommunar som har innført sårne lokale forskrifter. I Høyre ser vi det som riktig at dette framleis skal vere opp til kommunen – at dei sjølve kan vurdere om det er ønskeleg å innføre buplikt på bustadeigedom.

Lokalt sjølvstyre skal stå sterkt. Kommunane bør framleis sjølve vurdere om det er eigna å innføre buplikt på bustadeigedomar i sin kommune eller ikkje.

Roy Steffensen (FrP) [16:38:26]: Først til at Fremskrittspartiet står inne i merknader som forklarar at bo-

plikt kan bidra til styrket bosetting eller at boplikt er et mulig virkemiddel for å sikre tilgang på boliger. Det er jo ikke et resultat av at vi mener at det er rett politikk, selv om vi er med på å forklare hva det kan brukes til.

Når lokalt selvstyre blir tatt opp, vil jeg si: Hele mitt politiske engasjement handler om å flytte makt og avgjørelser vekk fra politikere og byråkrater og over til hvert enkelt menneske. Da finner man ikke noe mer lokalt selvstyre enn å flytte makten over til hver enkelt boligeier. Jeg er opptatt av at de som må leve med konsekvensene av en avgjørelse, også er de som i størst mulig grad skal fatte selve avgjørelsen. Som liberalist er jeg tilhenger av at folk skal ha mest mulig frihet, og at tvang som virkemiddel sjelden eller aldri bør forekomme. Fremskrittspartiet mener at eiendomsretten er en av de viktigste rettighetene vi som innbyggere har. Da sier det seg selv at rent prinsipielt er boplikten for oss veldig vanskelig å akseptere. Derfor kjemper vi for å styrke grunnleggende individuelle rettigheter, som eiendomsretten.

Å fjerne boplikten har vært en veldig viktig sak for Fremskrittspartiet i årevis, og jeg trodde det også var en viktig sak for Høyre, men vi skjønner at Høyre er pisket på plass av Venstre og Kristelig Folkeparti i denne saken også. Siden Høyre tidligere har vært imot boplikt, håpet vi at de i det minste ville være med på vårt forslag om å få en helhetlig gjennomgang av virkningen av boplikten, men det ønsker de dessverre ikke. Det er rart at man ikke ønsker å få vite konsekvensene av egen politikk, men det kan jo være fordi man er redd for resultatet.

Jeg mener at boplikten er gammeldags, feilslått og virker mot sin hensikt. Boplikten er et inngrep i eiendomsretten, der kommunene skaper et boligmarked hvor prisene blir holdt kunstig nede. Vi er ikke tjent med et marked som får så store inngripende reguleringer. Vi skal huske på at det finnes flere grunner til at folk må selge eiendommen sin, men når noen ser seg nødt til å selge, er det moralsk galt å utøve en politikk som frarøver eier å få maksimal økonomisk gevinst av eiendommen.

Vi ser at boplikt i noen kommuner fort kan bli en sovepute. Vi ønsker i stedet en aktiv politikk. Folk bor og ferierer der det er attraktivt å være, og det er mye man kan gjøre for å lage attraktive boligområder, trivsel og bolyst, for å sikre seg innbyggere og inntekter. Men tvang og inngripen i eiendom er ikke rett løsning.

Vi er skuffet over at vi ikke får flertall for vårt forslag i dag, men vi kommer til å holde fanen høyt for eiendomsretten. Vi kommer til å kjempe videre i neste stortingsperiode for å fjerne boplikten.

Jeg tar opp Fremskrittspartiets forslag i saken.

Presidenten: Representanten Roy Steffensen har tatt opp de forslagene han refererte til.

Karin Andersen (SV) [16:41:43] (komiteens leder): Om en vil ha boplikt på boliger i kommunene, er et typisk spørsmål som det er helt greit at kommunene kan bestemme sjøl. Det er ikke viktig om det er forskjeller mellom kommunene i dette spørsmålet, for dette handler om hvordan man vil ha lokalsamfunnene sine, i motsetning til den saken vi nettopp diskuterte, om man skal ha rett til logoped eller ikke hvis man er rammet av slag, der SV mener at det ikke skal være forskjell på om man bor i den ene kommunen eller den andre. Det er noen spørsmål som er mye bedre egnet til at det kan være forskjeller.

Her er det hensynet til lokalsamfunnet som er kjernen i den lokalpolitiske beslutningen som blir tatt eller ikke tatt om å ha boplikt. Grunnen til at det har blitt innført boplikt mange steder, er hensynet til dem som bor der, og hensynet til næringslivet, som trenger å rekruttere folk som skal ha en bolig det går an å bo i i en del attraktive områder der det er et stort marked for at noen skal kjøpe seg fritidseiendom. Og det kan jo være greit – det er veldig mange av oss som kunne tenke seg en fin, hvit villa på Sørlandet, det hadde ikke vært meg imot. Men jeg synes det er viktigere at kommunene kan bestemme når det gjelder dem som skal eie noen av disse sentrale, viktige ressursene som lokalsamfunnene skal ha, at hvis du skal ha det huset der, får du bo her. Det er av de viktige tingene som en kommune trenger å bestemme over.

Vi kan diskutere om boligprisene i en del distriktskommuner er svært lave, og det er helt riktig. Men det er ikke de kommunene vi nå snakker om. De kommunene som har innført boplikt, er jo de som får en eksplosjon i prisnivået på fritidseiendommer, og der det er bare de som har en tjukk lommebok, som kan kjøpe en fritidseiendom, mens de som skal bo der og f.eks. jobbe i barnehage, sånn som jeg har gjort før, aldri vil ha råd til å kjøpe en sånn bolig, sjøl om det er behov for folk som skal være ansatt i barnehage eller i andre typer lavlønnsyrker som finnes.

Dette er beslutninger som SV mener at kommunestyrene helt fint klarer å håndtere sjøl ut fra de lokale interessene, og som ikke bryter med viktige prinsipper som skal ivareta at det ikke blir noen forskjeller fra kommune til kommune, som kan handle mer om menneskerettighetsspørsmålene.

Statsråd Olaug Vervik Bollestad [16:44:59]: Konsepsjonsloven er et viktig virkemiddel i eiendomslovgivningen i Norge. Derfor var det viktig for Kristelig Folkeparti å slå fast i Granavolden-plattformen at det ikke skulle gjøres ytterligere liberaliseringer i jord- og konsepsjonslovgivningen.

Det gjelder også reglene om nedsatt konsesjonsgrense.

Dette forslaget fra Fremskrittspartiet handler ikke om boplikten i landbruket, men om den muligheten som kommunene har til å innføre lokale forskrifter slik at helårsboliger ikke blir brukt til fritidsformål uten at kommunen har gitt konsesjon. Eierne kan la andre bo der, men eiendommen må være bebodd, ikke bare i ferier og helger.

Bosettingsutfordringene i Norge er forskjellige. Noen steder er fraflytting et problem. Andre steder ønsker man at innbyggerne i kommunen kan ha tilgang på attraktive boliger i stedet for at slike boliger blir overtatt av fritidsbrukere som bor der bare deler av året eller deler av uka.

Per i dag er det 42 kommuner – jeg har svart Stortinget 43, men så har vi fått nye tall, så det er 42 kommuner – som har innført slike lokale forskrifter. Det er kommuner fra hele landet, og mange har hatt forskrift i mange år. Eksempler her er Røros, Kragerø og Lindesnes. Det viser at mange kommuner mener at det er behov for dette virkemidlet, og at forskriften er egnet til å løse de utfordringene kommunen opplever.

Jeg har tro på lokalt selvstyre. Jeg har tillit til at kommunene selv klarer å gjøre gode vurderinger av om de trenger lokale forskrifter. Jeg synes ikke at Stortinget skal frata lokalpolitikere dette verktøyet, og jeg er glad for at alle partier utenom Fremskrittspartiet er enig med meg i det.

Jeg mener heller ikke at det er urimelig at kommunene mener noe om hvilke boliger som bør brukes til helårsboliger, og hvilke som bør brukes til fritidsboliger. Det har sammenheng med f.eks. utbygging og utnyttning av kommunal infrastruktur som skole, som barnehage, som vann, som kloakk osv. Det er helt naturlig at kommunen selv skal ha anledning til å være med og bestemme i slike spørsmål.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Roy Steffensen (FrP) [16:48:02]: Jeg liker utviklingen her. Debatten startet med 43 kommuner, nå er vi nede i 42, så hvis vi bare holder det gående, er vi gjerne nede i null i løpet av kvelden.

Jeg har lest svarbrevet fra statsråden. Det var jo ikke mulighet til å omtale forholdet til menneskerettigheter i svarbrevet, for det var ikke nevnt i selve forslaget. Men i innstillingen er det nevnt av komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet – artikkel 13, om at enhver har rett til å bevege seg fritt og til fritt å velge oppholdssted innenfor en stats grenser. Så jeg kunne veldig gjerne tenkt meg å få statsrådens vurdering av boplikten opp mot menneskerettighetene.

Statsråd Olaug Vervik Bollestad [16:48:48]: Jeg tenker for det første at jeg ikke vil være med på en budrunde i løpet av kvelden for å komme ned i null, for dette mener jeg er en sak som det er så viktig for lokalmiljøer at vi faktisk sier noe om.

Så vet jeg at i dette Dokument 8-forslaget, som representanten er med og foreslår, vises det til en NMBU-rapport fra 2002. Men det var også en dom fra EU-domstolen som ble avsagt i 2007, hvor det var snakk om personlig boplikt på en jordbruksseiendom i Danmark, om dette var i strid med menneskerettighetene. Men de norske reglene for boplikt på landbruksseiendommer ble vedtatt i 2009, altså etter EU-domstolens dom, og man mente at de var i tråd med dette – det er ikke noen motsetning når det gjelder det å ha boplikt, det strider ikke mot menneskerettighetene. Det er beskrevet i det som har vært gjort i vårt eget land.

Roy Steffensen (FrP) [16:49:52]: Jeg hører at statsråden snakker om at menneskerettighetene er sett opp mot landbruksseiendommer. Jeg lurer på: Gjelder samme vurdering for det som forslaget faktisk handler om, som er fritidseiendommer og boliger?

Statsråd Olaug Vervik Bollestad [16:50:12]: Ja, dette er vurdert på samme måte når det gjelder boplikt på eiendommer som er vanlige hus, uten jordbruksavtale.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [16:50:43]: Saken gjelder § 7, om nedsatt konsesjonsgrense for bebyggelse. Det er en viktig paragraf. Den skal sikre fast bosetting i kyst- og fjellkommuner, hvor det er veldig stor etterspørsel etter fritidseiendommer, og den skal dermed holde prisene nede, sånn at kommunens egne innbyggere ikke blir utkonkurrert av folk som har ønske om å ta vanlige boliger som fritidshus.

Det er altså kjernen i Senterpartiets politikk. Vi har i vår hundreårige tradisjon stått for at vi skal bruke lovverket for å styre innholdet i den personlige eiendomsretten. Det er vi stolt over, og vi har et gjennomført syn på det.

Det som er virkelig interessant i saken, er Fremskrittspartiets argumentasjon. Jeg har sjelden sett det så tydelig. Her argumenterer Fremskrittspartiet med at personlig boplikt er i strid med artikkel 56 i EU-traktaten – Fremskrittspartiet sier i de fleste sammenhenger at de er imot EU. Og som om ikke det skulle være nok, sier de at det er i strid med artikkel 13 eller 17 i FNs menneskerettighetserklæring. En bruker altså både EU og FNs menneskerettighetserklæring mot Norge, mens

en i alle andre sammenhenger sier: Nei, vi skal i større grad styre sjøl; det norske parlamentet skal styre sjøl.

I tillegg til det er argumentasjonen ikke dekkende. Den er ikke riktig, en har ikke dekning for argumentasjonen, for det er jo avklart på ulike måter at det ikke er sant. Men det er helt logisk. Fremskrittspartiet har gjennom alle år argumentert mot enhver konsesjonslov og en sånn regulering. Jeg har tatt med meg innstillinga fra EØS-debatten fra 29. september i 1992. Jeg har lyst til å gjenta dette – den legendariske Carl I. Hagen og Fridtjof Frank Gundersen som sier at en må få opphevelse av de diskriminerende konsesjonsbestemmelsene. Det sies der:

«Når reformene ikke er blitt gjennomført, skyldes dette at politiske pressgrupper har bidratt til at norske myndigheter ikke har hatt mot til å gjennomføre en rasjonell politikk. Dette vil bli meget lettere etter at Norge har sluttet seg til EØS, siden regjeringen da kan henvise til at vi er folkerettslig forpliktet til å gjennomføre liberalisering og ikke-diskriminering. Etter disse medlemmers mening er dette en meget positiv virkning av EØS.»

Det er det eneste som nå gjenstår at Fremskrittspartiet ikke har sagt i denne innstillinga, men de står for en veldig klar linje. Det interessante er at Høyre ikke er med, og det regner jeg med er statsråd Bollestads fortjeneste.

Stein Erik Lauvås (A) [16:54:05]: Jeg må bare få bemerke at jeg hører representanten Steffensen fra Fremskrittspartiet legge ut om hva Fremskrittspartiet mener om boplikt, og at de mener det sterkt og samlet. Fremskrittspartiet hadde ordføreren på Hvaler i mange år, og han svarte på et spørsmål om dette da han var ordfører – nå er han ikke det lenger, for ordens skyld:

«Vår beliggenhet i nære sjøområder samt den marine nasjonalparken vår, gjør at vi er attraktive på sommerstid. Vi har veldig mange hytter her, og så er det mange som vil bosette seg her noen uker og måneder på sommerstid. Det går ut over helårsboligene våre. De vil kjøpe dem.»

Så fortsetter han:

«En oppheving av boplikten vil gi alvorlige konsekvenser for Hvaler-samfunnet. Folk bryter allerede boplikten. Men en enda mer alvorlig konsekvens er det prisnivået vi vet oppstår, den konkurransen om boliger vi gir barnefamilier som vil flytte til Hvaler problemer. Vi må få barnefamilier hit. Ellers får vi en uheldig samfunnsutvikling.»

Det sa altså Fremskrittsparti-ordføreren på Hvaler da han ble spurt om det den gangen.

Det er veldig tydelig – det gjentar jeg bare – at politikken til Fremskrittspartiet ikke henger sammen. Den

henger i hvert fall ikke sammen med deres lokale tillitsvalgte der ute, som ser dette på en helt annen måte enn det Fremskrittspartiets stortingsgruppe tydeligvis gjør.

Jeg må også få minne om, for jeg hørte representanten Steffensen snakke om partipisker, at så vidt jeg kan huske, satt Fremskrittspartiet i regjering i syv år. Det skjedde ingenting med denne saken da, så det er litt merkelig at Fremskrittspartiet ikke valgte å bruke makten sin på dette da de hadde sjansen i så mange år.

Jeg skal ikke dra dette lenger, men på tirsdag hadde vi som sagt en annen debatt her. Da var det ikke snakk om at Fremskrittspartiet ville beskytte det lokale selvstyret. På tirsdag ville de flytte all makten til Oslo.

Torill Eidsheim (H) [16:56:26]: Det er gjentekne gonger teke til orde for å avskaffe buplikt. Til liks med Framstegspartiet har eg stor tru på folk, og det er nett-opp difor eg har tru på folkevalde – folkevalde lokalt som kan ta gode avgjerder. Det meiner eg er det som skal til, og at vi bør vere opptekne av å behalde retten til at dei sjølve skal få vurdere om ein ønskjer å nytte seg av denne moglegheita til å innføre buplikt. Buplikt er, som eg nemnde i mitt førre innlegg, eit stort, sterkt inn-grep i privat eigedomsrett, og difor er vi i Høgre opptek-ne av at vi skal bruke den moglegheita med stor var-sem-d.

Landbruks- og matdepartementet sende 15. oktober 2014 på høyring eit forslag om å oppheve konsesjonsplikt og buplikt. Dette forslaget møtte stor motstand, og det blei ikkje fremja i Stortinget. Regje-ringa la fram eit anna forslag, Prop. 92 L for 2016–2017, som førte til at Stortinget fastsette ei rekkje endringar som var knytte til buplikt på landbrukseigedom, eller eigentleg generelt retta til landbrukseigedom. Men, som sagt, konsesjonsloven omfattar i utgangspunktet alle typar eigedom, og ei rekkje unntak som gjeld dette, fører til at dei fleste eigedomar i Norge ikkje er omfatta av konsesjonsplikt. Dermed ønskjer eg å gjenta: I denne saka er det viktig og riktig å sørgje for at lokalt sjølvstyre står sterkt, og at kommunane sjølve skal få lov til å bestemme om det er riktig å innføre buplikt eller ei.

Carl-Erik Grimstad (V) [16:58:56]: Jeg er lei for at jeg trekker ut tiden her, det begynner å bli sent på dagen, men jeg har lyst til å dele noen erfaringer fra en kommune hvor jeg har bodd i de siste tolv årene, altså Færder kommune. Der er det delt boplikt, altså at halve kommunen har boplikt og halve ikke har det, etter sammenslåingen mellom Nøtterøy og Tjøme. Det fungerer ganske bra. Men det er grunn til noen nyanser her, synes jeg, for det er helt åpenbart at hvis hensikten er å styrke bosettingen og aktiviteten i et område, er det veldig tvilsomt om det er boplikt som er det beste argumentet for å få til det. Jeg tror at da må vi ta næringsut-

vikling på mye større alvor og få folk til å bo der av andre årsaker enn lave boligpriser. Det har vært boplikt på Tjøme, der jeg bor, i mange tiår, og det har vært utrolig mye krangel om det i kommunen. Jeg har vært med på krangler i kommunestyret, og jeg har vært med på krangler ute i lokalsamfunnet, og det er ikke måte på hva slags debatt dette fører med seg.

Boplikt er jo ikke noe alfa og omega, for det er altså mange, mange huller i boplikten, som fører til at jeg er blitt mer og mer skeptisk til dette. Det dreier seg bl.a. om arv, som jo er helt greit. Vårt hus, som en eiendomsmegler anslår har hatt en prisøkning på 30 pst., kan jeg avhende til min sønn, og han kan bo der helt uten å oppfylle kravet til boplikt. Det er én side ved det. En annen side er at mange velger å bo i Oslo og kjøpe seg et hus i mitt område og melde flytting, og sånn sett bruke stedet som en hytte, men altså ha folkeregistrert bosted i kommunen. Det er også et hull i lovgivningen som gjør at dette faller litt fra hverandre. Men jeg er selvfølgelig helt enig i at dette må være kommunalt bestemt. Jeg stoler såpass på de folkene som bor rundt meg, at dette klarer vi å finne ut av selv.

Så er Veierland et godt eksempel. De opphevet boplikten i 2012 – og resultatet? Jo, boligprisene har stått stille. Det har blitt flere fastboende. Det er også verdt å ta med seg inn i denne debatten. Og i fritidsbo-ligen bor det folk nå hele tiden og har hjemmekontor der. Så det går an å se dette på en litt mer nyansert måte enn jeg synes mange har framstilt det her i dag.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [17:02:07]: Representan-ten Grimstad er i dag på mange måter en veldig god re-presentant for partiet Venstre, et parti som er tydelig på at en på alle områder fjerner seg fra konsesjonslovssys-temet. Så jeg synes det var et veldig betegnende og godt innlegg som representerer Venstre i dag.

Men jeg ba om ordet til representanten Eidsheim fra Høyre. Vi er enige om å ha tro på de folkevalgte, og vi er enige om at en som folkevalgt kan benytte seg av muligheten til å innføre en boplikt i kommunen i hen-hold til konsesjonsloven, hvor formålet er bedre å sikre fast bosetting i bolighus i forhold til dem som vil bruke dem som fritidsboliger. Det er helt opplagt at en conse-sjonslov sånn som vi snakker om nå, vil medvirke til å holde prisnivået på boliger – alternativt fritidseien-dommer – nede. Det er til fordel for dem som vil bo i kommunen, det er til fordel for de ungdommer som vil inn i boligmarkedet i kommunen, og derfor har dette rimelig bred støtte i en rekke kommuner, både langs kysten og i fjellheimen.

Men det vi diskuterer, er en nasjonal lov som gir en lokal mulighet, og det Fremskrittspartiet ber om, er at den nasjonale konsesjonsloven skal endres. Det er det

som er saken. Det er veldig interessant at partiet Høyre nå sier at den delen av konsesjonsloven er noe en er for. Men det er ganske hult når det samme partiet for kort tid siden gikk inn for å ta vekk hele konsesjonsloven. Det henger ikke sammen.

Men jeg må gjenta det jeg har sagt her flere ganger: Det er én årsak til at Høyre har så lav profil i disse sakene nå, og det er partiet Kristelig Folkeparti, som har fått en av sine største og viktigste seire – som Senterpartiet er svært takknemlig for at de har greid – nemlig å stoppe regjeringspartneren Høyres aggressive kampanje for å fjerne konsesjonsloven i norsk lovverk. Det har holdt denne regjeringsperioden, og det takker jeg nok en gang partiet Kristelig Folkeparti for.

Statsråd Olaug Vervik Bollestad [17:04:52]: Jeg har bare lyst til å komme med noen kommentarer. Dette er en viktig sak, og når det gjelder en slik mulighet for kommunene til å kreve boplikt, er ting aldri svart-hvitt. Men det er nå engang slik at kommunene har brukt denne forskriften i større eller mindre grad – i dag er det som sagt 42, ikke 43, som bruker den. Siden 1975 har mulighetene for å omgå regelverket vært der, på samme måte som noen utnytter skattereglene og alt mulig. Allikevel har kommunepolitikere funnet ut at selv om muligheten til å omgå ting finnes, er det klokt for dem som bestemmer lokalt, å ha en forskrift med boplikt. Noen byer har f.eks. sagt at de ikke vil ha en død by om vinteren og en levende, tett by om sommeren med masseturisme i. De ønsker at folk skal bo der hele året. Den muligheten mener jeg at våre lokalpolitikere skal få.

Så er det ikke slik at de har plikt til å måtte gjøre det, men for lokalpolitikere er dette en mulighet og en verktøykasse for å kunne bygge det beste lokalmiljøet på den måten de mener det er viktig, i sin kommune. Og så er det folket som bor der, som velger de lokalpolitikere som de mener skal stå for det som er best for deres lokalmiljø. Derfor mener jeg at det å beholde dette er et viktig verktøy for å sikre ulike lokalmiljøer, ut fra de verdiene som hver enkelt kommune legger til grunn hos seg. Så er det da noen som velger å si nei, og andre som sier ja, men mulighetsvinduet for misbruk er der alltid. Men det rettfærdiggjør ikke at vi skal ta vekk muligheten av den grunn.

Carl-Erik Grimstad (V) [17:07:11]: Jeg må replisere til representanten Lundteigen at han er en glimrende representant for et parti som har gjort seg opp en mening om hva Venstre mener, og som ikke hører på argumenter som blir lagt fram, som kanskje strider mot det han har av fordommer. «Don't confuse me with facts» er det noe som heter. Men jeg må jo vise til at til tross for boplikten øker ikke folketallet i vår del av min kom-

mune. Det bekymrer meg – det bekymrer meg mye – men jeg tror altså ikke at boplikten er det aller sterkeste virkemiddelet for å få økt bosetning.

Når det er sagt, gjentar jeg at jeg mener at kommunen skal bestemme dette. Det er innbyggerne som må ta stilling til dette, og det trodde jeg faktisk også var god Senterparti-politikk.

Roy Steffensen (FrP) [17:08:18]: Det har vært veldig gode innlegg fra representanten Grimstad. Selv om jeg ikke er helt enig i konklusjonen, var det i hvert fall veldig nyansert, og han trakk inn personlige erfaringer.

Jeg har selv erfaringer. Jeg er født og oppvokst i en kommune som har hatt boplikt siden 1980-tallet. Heldigvis har Fremskrittspartiet fått flertall i den kommunen for at det blir gjennomført en folkeavstemning om boplikten nå til høsten.

Representanten Lauvås nevnte partipisk og Hvaler. Ja, det er helt korrekt at vi har enkelte politikere i dette partiet som mener andre ting om saker. Det er helt naturlig, det skjer i alle partier. Det skjer også i Fremskrittspartiet, og jeg ønsker det velkommen. Jeg ønsker at det skal være meningsbrytninger i de forskjellige partiene. Men jeg er uenig med tidligere ordfører i Hvaler. Blant annet når det blir sagt at mange bryter loven, mener jeg det er et argument for at da er loven feil, og vi bør endre den.

Frykt for høye priser blir også nevnt. Da er vi tilbake til det jeg sa i hovedinnlegget mitt, at jeg er også klar over at det mest sannsynlig kan bli høyere boligpriser rundt omkring. Men vi skal huske på at det finnes flere årsaker til at folk velger å selge sin eiendom. Når noen ser seg nødt til å selge, mener jeg det er moralsk galt at vi utøver en politikk som frarøver folk å få maksimal økonomisk gevinst ut av sin eiendom.

Tilbake til noe av det som representanten Grimstad sa. Han snakket om næringsutvikling. Jeg tror det er det som er nøkkelen til å skape bolyst, skape attraktive boområder. En er nødt til å satse på næringsutvikling, på infrastruktur, gode fritidsaktiviteter og kulturtilbud for å sørge for at kommunen er så attraktiv at folk har lyst til å bo der, ikke fordi de føler en plikt og er nødt til å bo der.

Dessverre blir Fremskrittspartiets forslag nedstemt i dag. Dette er nok en sak der vi belyser at skillelinjene i norsk politikk går mellom Fremskrittspartiet og de øvrige partiene.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 11.

Votering

Tone Wilhelmsen Trøen overtok her presidentplassen.

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Stortinget voterer først over sakene nr. 9–16 fra Stortingets møte tirsdag 23. februar, dagsorden nr. 53, men før vi går til votering, har representanten Petter Eide bedt om ordet til en stemmeforklaring.

Petter Eide (SV) [17:21:31]: Dette gjelder forslag nr. 19 i sak nr. 16 på tirsdagens kart, som vi skal votere over. Det omhandler sammenslåing av politistasjoner i Oslo. Forslaget ville normalt fått flertall av SV, Senterpartiet, Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet, men vi ønsker etter debatten å trekke forslaget, fordi vi vil komme tilbake til Stortinget med en ny og bedre formulering på det samme temaet, men med den samme konklusjonen. Men siden det ikke er lov til å trekke forslag i henhold til Stortingets forretningsorden, vil jeg nå gjøre det litt pussige grep å anbefale at ingen stemmer for SVs forslag.

Presidenten: Med den tydelige stemmeforklaringen går vi til votering.

Votering i sak nr. 9, debattert 23. februar 2021

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Helge André Njåstad, Åshild Bruun-Gundersen, Silje Hjemdal, Morten Stordalen, Terje Halleland, Roy Stefensen, Bård Hoksrud, Tor André Johnsen, Bengt Rune Strifeldt og Himanshu Gulati om å frata fylkesmannen og Statens vegvesen innsigelsesrett i plan- og arealsaker (Innst. 239 S (2020–2021), jf. Dokument 8:22 S (2020–2021))

Presidenten: Under debatten er det satt frem i alt seks forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Willfred Nordlund på vegne av Arbeiderpartiet og Senterpartiet
- forslag nr. 2, fra Stein Erik Lauvås på vegne av Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 3–6, fra Helge André Njåstad på vegne av Fremskrittspartiet

Det voteres over forslagene nr. 3–6, fra Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen på egnet måte fremme forslag som fjerner statsforvalterens og Statens vegvesens innsigelsesrett i kommunale plan- og arealvedtak.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at forvaltningstilsyn for å behandle klager etter kommunale planvedtak legges under Kommunal- og moderniseringsdepartementet.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at det kun kan fremmes innsigelse i arealsaker i spørsmål av vesentlig nasjonal betydning. Videre at den som innsigelsen går ut over, skal kunne bringe dette spørsmålet, dersom det er av vesentlig nasjonal betydning, inn for Kommunal- og moderniseringsdepartementet med frist for avgjørelse innen seks uker.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at det ikke skal være mulig å fremme innsigelse mot plan som ligger innenfor gjeldende planformål i overordnet plan.»

Votering:

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 72 mot 15 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 17.22.51)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 2, fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede hvilke konkrete behov det er for økt kapasitet og kompetanse i kommunesektoren på klima og naturmangfold for å kunne gjennomføre nødvendige tiltak som klimatilpasning, miljøvennlige innkjøp, naturkartlegging og andre tiltak for å kutte utslipp og ta vare på natur som er nødvendig for å nå Norges natur- og klimamål.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 54 mot 33 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 17.23.09)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede hvilke begrensninger og endringer som kan gjøres i innsigelsesretten for statlige organer og sektormyndigheter til kommunale plan- og arealvedtak for å styrke kommunenes selvstyre slik at det gis større mulighet for å styre lokal utvikling.»

V o t e r i n g:

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet ble med 52 mot 35 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 17.23.25)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k:

Stortinget ber regjeringen gjennomføre en helhetlig utredning om endringer i statlige retningslinjer for å styrke utviklingsmulighetene i distriktene og det lokale selvstyret.

Presidenten: Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Venstre, Kristelig Folkeparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble bifalt med 51 mot 36 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 17.24.08)

Votering i sak nr. 10, debattert 23. februar 2021

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentant Bjørnar Moxnes om lokaldemokrati, ikke kommersiell forkjørsrett (Innst. 227 S (2020–2021), jf. Dokument 8:28 S (2020–2021))

Presidenten: Under debatten har Karin Andersen satt frem i alt fem forslag på vegne av Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen endre lovverket slik at kommuner og fylkeskommuner har beslutningsmyndighet over skolestruktur og dimensjonering av skoletilbudet uavhengig av om tilbudet er privat eller offentlig.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen endre lovverket slik at kommunene har beslutningsmyndighet over barnehagestruktur og dimensjonering, uavhengig av om tilbudet er privat eller offentlig.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag som sikrer kommunesektoren lov hjemmel til å stille samme kvalitetskrav til private som kommunale velferdstjenester, herunder private skoler og barnehager, og rett til å stille

høyere krav enn de nasjonale til private virksomheter på samme måte som til egne virksomheter.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen underlegge private virksomheter som driver offentlig finansierte tjenester, samme krav om å følge offentliglova og forvaltningsloven som offentlig virksomhet og komme tilbake til Stortinget med nødvendige forslag som sikrer dette.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen underlegge private virksomheter som driver offentlig finansierte tjenester, samme krav om å følge arkivlova som offentlig virksomhet og komme tilbake til Stortinget med eventuelle nødvendige forslag som sikrer dette.»

Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g:

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti ble med 81 mot 6 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 17.24.36)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k:

Stortinget ber regjeringen fremme nødvendige lovforslag som uavhengig av kommunal eller ikke-kommunal drift av offentlige oppgaver sikrer åpenhet og innsyn i regnskap, kvalitetsindikatorer, bemanningssituasjon og pengestrømmer, samt at de endringer i sentrale deler av lovverket som er nødvendige for reelt innsyn i offentlig drift, også gjøres gjeldende for private leverandører som kommunen har inngått kontrakter med, slik at kommunesektoren reelt kan kontrollere eventuelt misbruk av offentlige tilskudd.

Presidenten: Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble med 45 mot 42 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 17.25.20)

Votering i sak nr. 11, debattert 23. februar 2021

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Endringer i statsborgerloven (tap av statsborgerskap av hensyn til grunnleggende nasjonale interesser) (Innst. 245 L (2020–2021), jf. Prop. 134 L (2019–2020))

Presidenten: Under debatten har Siri Gåsemyr Staa-lesen satt frem et forslag på vegne av Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake med forslag om tap av statsborgerskap av hensyn til grunnleggende nasjonale interesser, og at slikt tap skal avgjøres av domstolen.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 54 mot 33 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 17.25.55)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

I o v

om endringer i statsborgerloven (tap av statsborgerskap av hensyn til grunnleggende nasjonale interesser)

I

I lov 10. juni 2005 nr. 51 om norsk statsborgerskap gjøres følgende endringer:

I kapittel 5 skal ny § 26 b lyde:

§ 26 b *Tap av statsborgerskap av hensyn til grunnleggende nasjonale interesser*

Departementet kan av hensyn til grunnleggende nasjonale interesser treffe vedtak om tap av statsborgerskap for en person som også har annet statsborgerskap, og som har utvist en fremferd som kan tilsi at vedkommende sterkt vil skade slike interesser.

Norsk statsborgerskap kan ikke tapes etter første ledd på grunnlag av fremferd før fylte 18 år. Fremferd begått før fylte 18 år kan vektlegges i en samlet fremtidsrettet risikovurdering etter første ledd.

Norsk statsborgerskap kan ikke tapes etter første ledd dersom det ut fra sakens alvor og statsborgerens tilknytning til riket, vil være et uforholdsmessig inngrep overfor vedkommende selv eller de nærmeste familie-medlemmene. I saker som berører barn, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn.

§ 27 tredje ledd andre og tredje punktum skal lyde:

Vedtak etter § 7 annet ledd og § 26 b kan ikke påklages. Hvis det reises søksmål om gyldigheten av departementets vedtak etter § 7 annet ledd eller § 26 b, bærer staten alle kostnader med saken.

§ 27 sjuende ledd tredje punktum skal lyde:

I saker etter § 7 annet ledd og § 26 b har den saken gjelder, rett til fritt rettsråd uten behovsprøving, fri sakførsel uten behovsprøving og fritak for rettsgebyr.

Kapittel 6 avsnitt II overskriften skal lyde:

II. Saksbehandlingen i domstolen av søksmål om gyldigheten av vedtak etter § 7 annet ledd og § 26 b

II

1. Loven gjelder fra den tiden Kongen bestemmer.
2. Statsborgerloven § 26 b gjelder kun for handlinger som er begått etter ikrafttreddelsen. Kongen kan gi forskrift om nærmere overgangsregler.

Presidenten: Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble bifalt med 54 mot 33 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 17.26.19)

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble bifalt med 54 mot 33 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 17.26.37)

Presidenten: Lovvedtaket vil bli ført opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 12, debattert 23. februar 2021

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Endringer i midlertidig lov om tilpasninger i introduksjonsloven for å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av covid-19 (integreringspakke II) (Innst. 249 L (2020–2021), jf. Prop. 78 L (2020–2021))

Presidenten: Under debatten har Karin Andersen satt frem et forslag på vegne av Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget i begynnelsen av mai 2021 med en vurdering av behovet for ytterligere forlengelse av muligheten for utvidet og forsterket introduksjonsprogram og utvidet norskopplæring for å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av covid-19.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 80 mot 7 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 17.27.12)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

I o v

om endringer i midlertidig lov om tilpasninger i introduksjonsloven for å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av covid-19 (integreringspakke II)

I

I midlertidig lov 26. mai 2020 nr. 53 om tilpasninger i introduksjonsloven for å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av covid-19 gjøres følgende endringer:

§ 2 nytt andre ledd skal lyde:

Deltakere som startet introduksjonsprogrammet mellom 1. januar 2019 og 1. juli 2019, har rett til å få utvidet programmet med inntil fire måneder, dersom den enkelte har behov for slik utvidelse for å komme i jobb eller utdanning.

Nåværende andre ledd blir tredje ledd.

Nåværende tredje ledd blir fjerde ledd og skal lyde:

Deltakere nevnt i *paragrafen her* har rett til å få vurdert behovet for karriereveiledning og få gjennomført karriereveiledning dersom det er behov.

§ 3 nytt andre ledd skal lyde:

Deltakere som har rett og plikt til å delta i opplæring i norsk og samfunnskunnskap etter introduksjonsloven § 17 første ledd og som avslutter opplæringen mellom 1. januar 2021 og 30. juni 2021, har rett til utvidet opplæring i norsk i inntil fire måneder.

§ 4 første og andre ledd skal lyde:

Kommunen sørger for utvidet og forsterket introduksjonsprogram etter § 2 første til tredje ledd, og for å vurdere behovet for karriereveiledning etter § 2 fjerde ledd. Opplæring etter § 3 skal gis av kommunen eller av andre som kommunen godkjenner. Kommunens plikt til å registrere personopplysninger om tiltakene etter dette kapitlet, jf. introduksjonsloven § 25 a annet ledd, gjelder så langt slik registrering er teknisk mulig.

Fylkeskommunen sørger for karriereveiledning etter bestemmelsene i § 2 fjerde ledd.

§ 10 tredje ledd skal lyde:

§ 2 gjelder for dem som fortsatt deltar i introduksjonsprogram når kapittel 1 trer i kraft. § 2 andre ledd gjelder likevel bare for dem som fortsatt deltar i introduksjonsprogram per 1. januar 2021. § 2 tredje og fjerde ledd gjelder også for dem som starter i program etter at kapittel 1 har trådt i kraft. § 3 første ledd gjelder for dem som avslutter opplæringen etter at kapittel 1 har trådt i kraft. § 3 andre ledd gjelder for dem som avslutter opplæringen etter 31. desember 2020.

II

Loven trer i kraft straks.

Presidenten: Fremskrittspartiet har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble bifalt med 70 mot 15 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 17.27.38)

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Fremskrittspartiet har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble bifalt med 71 mot 15 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 17.27.54)

Presidenten: Lovvedtaket vil bli ført opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 13, debattert 23. februar 2021

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Karin Andersen, Lars Haltbrekken, Arne Nævra, Kari Elisabeth Kaski og Freddy André Øvstegård om å stille retursaker som berører barn og unge asylsøkere med lang oppholdstid, i bero frem til det er gjort presiseringer i regelverket om oppholdstillatelse på grunn av sterke menneskelige hensyn eller særlig tilknytning til riket (Innst. 230 S (2020–2021), jf. Dokument 8:70 S (2020–2021))

Presidenten: Under debatten har Karin Andersen satt frem i alt fire forslag på vegne av Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen stille alle retursaker som gjelder lengeværende asylsøkende barn, i bero

frem til det er gjennomført en uavhengig gjennomgang av Utlendingsnemndas praksis i disse sakene, herunder om barnets beste, barnets oppholdstid og humanitære hensyn vektet i tråd med lovgivers intensjon. Sakene som stilles i bero, må inkludere personer med lang oppholdstid som har fylt 18 år etter 1. januar 2019.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at hensynet til barnets beste tillegges tilstrekkelig vekt i saker om tilbakekall av oppholdstillatelse, jf. FNs barnekonvensjon artikkel 3.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen presisere regelverket om oppholdstillatelse på grunn av sterke menneskelige hensyn eller særlig tilknytning til riket for å sikre at alder tillegges vekt i saker som gjelder ungdom som har fylt 18 år, men fortsatt er sårbare på grunn av ung alder og at de er i barnevernets omsorg. Det vises til ordningen i barnevernet med rett til ettervern fram til fylte 25 år, med virkning fra januar 2021.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen igangsette en uavhengig utredning av hvilke innvandringsreguleringene hensyn som er gjeldende, hvordan disse hensynene blir bestemt, hvordan de anvendes i utlendingssaker, og hvordan de vektet mot hensynet til barnets beste. I utredningen må det vurderes om skjønnsbestemmelsene i regelverket ivaretar hensynet til likebehandling og kontradiksjon sett i lys av UNEs organisering og den enkelte nemndleders uavhengighet.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti ble med 80 mot 7 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 17.28.35)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Stortinget ber regjeringen foreta en gjennomgang av praksis når det gjelder vurderinger av barnets beste i utlendingssaker, for å belyse hvorvidt utlendingsmyndighetene gjør en konkret og individuell vurdering i hver enkelt sak, og om de i tilstrekkelig grad synliggjør sine konkrete vurderinger i disse sakene.

Presidenten: Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble med 45 mot 41 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 17.29.07)

Votering i sak nr. 14, debattert 23. februar 2021

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Karin Andersen, Lars Haltbrekken og Petter Eide om opphør av flyktningstatus (Innst. 228 L (2020–2021), jf. Dokument 8:59 LS (2020–2021))

Presidenten: Under debatten har Karin Andersen satt frem i alt tre forslag på vegne av Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Vedtak til lov

om endring i lov 15. mai 2008 nr. 35 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (innføring av rimelighetsvilkår for internflukt)

I

I utlendingsloven gjøres følgende endring:

§ 28 femte ledd skal lyde:

Retten til anerkjennelse som flyktning etter første ledd gjelder ikke dersom utlendingen kan få effektiv beskyttelse i andre deler av hjemlandet enn det området søkeren har flyktet fra, og det ikke er urimelig å henvise søkeren til å søke beskyttelse i disse delene av hjemlandet.

II

Loven trer i kraft straks.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen trekke tilbake instruksene til utlendingsforvaltningen om opphør av flyktningstatus (GI-03/2019 og GI-05/2020).»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen praktisere opphør av flyktningstatus i tråd med UNHCRs tolkning av FNs flyktningkonvensjon.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti ble med 80 mot 7 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 17.29.36)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k:

Stortinget ber regjeringen sørge for kort saksbehandlingstid i saker om opphør av flyktningstatus.

Presidenten: Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble med 44 mot 42 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 17.29.59)

Votering i sak nr. 15, debattert 23. februar 2021

Innstilling fra justiskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Petter Eide, Freddy André Øvstegård, Nicholas Wilkinson og Karin Andersen om etnisk profilering (Innst. 244 S (2020–2021), jf. Dokument 8:129 S (2019–2020))

Presidenten: Under debatten er det satt frem i alt fire forslag. Det er

- forslagene nr. 1 og 2, fra Martin Henriksen på vegne av Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 3 og 4, fra Petter Eide på vegne av Sosialistisk Venstreparti

Det votes over forslagene nr. 3 og 4, fra Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utvikle og implementere en kvitteringsordning til bruk for politiet under ID-kontroller.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at alle ID-kontrollerte mottar kvittering ved kontroll.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g:

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti ble med 80 mot 7 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 17.30.41)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k:

Dokument 8:129 S (2019–2020) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Petter Eide, Freddy

André Øvstegård, Nicholas Wilkinson og Karin Andersen om etnisk profilering – vedtas ikke.

Presidenten: Det votes alternativt mellom innstillingen og forslagene nr. 1 og 2, fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at statistikken over ID-kontrollene etter utlendingsloven blir offentlig tilgjengelig og søkbar.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre kravet om loggføring av alle ID-kontroller, i tråd med rundskrivet Politiets utøvelse av utlendingskontroll på territoriet.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslagene fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble innstillingen bifalt med 54 mot 32 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 17.31.22)

Votering i sak nr. 16, debattert 23. februar 2021

Innstilling fra justiskomiteen om Politimeldingen – et politi for fremtiden og justis- og beredskapsministerens redegjørelse i Stortinget 24. oktober 2019 (Innst. 248 S (2020–2021), jf. Meld. St. 29 (2019–2020) og redegjørelse gitt i Stortinget 24. oktober 2019 av justis- og beredskapsministeren om bemannings- og beredskapssituasjonen i politiet)

Presidenten: Under debatten er det satt frem i alt 23 forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Per-Willy Amundsen på vegne av Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 2 og 3, fra Lene Vågslid på vegne av Arbeiderpartiet og Senterpartiet
- forslagene nr. 4–6, fra Per-Willy Amundsen på vegne av Fremskrittspartiet og Senterpartiet
- forslag nr. 7, fra Lene Vågslid på vegne av Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 8, fra Lene Vågslid på vegne av Arbeiderpartiet
- forslagene nr. 9–14, fra Per-Willy Amundsen på vegne av Fremskrittspartiet
- forslagene nr. 15–17 fra Jenny Klinge på vegne av Senterpartiet

- forslagene nr. 18 og 19, fra Petter Eide på vegne av Sosialistisk Venstreparti
 - forslagene nr. 20–22, fra Lene Vågslid på vegne av Arbeiderpartiet
 - forslag nr. 23, fra Lene Vågslid på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- Det votes over forslag nr. 23, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen følge opp Barneombudets anbefalinger til oversikt og kontroll over politioppdrag i barnevernssaker og komme tilbake til Stortinget i egnet sak.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 45 mot 42 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 17.33.01)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 22, fra Arbeiderpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere tittelen 'Nærpolisjef' som ny tittel til lensmannsstillingene som alternativ 'politiavdelingsleder'.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet ble med 60 mot 27 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 17.33.16)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 21, fra Arbeiderpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre stedlig ledelse ved samtlige politistasjoner og lensmannskontor.»

Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet ble med 44 mot 42 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 17.33.34)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 20, fra Arbeiderpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen igangsette planleggingen av ny politihøgskole og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.»

Fremskrittspartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet ble bifalt med 56 mot 31 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 17.33.55)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 19, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å stanse Oslo-politiets nylige framlagte forslag til Justis- og beredskapsdepartementet om sammenslåing av politistasjoner i Oslo.»

Basert på Petter Eides stemmeforklaring skal alle partier stemme imot.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble enstemmig ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 17.34.49)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 18, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen gi anledning til unntak fra generell bevæpning når politiet bistår namsfogden ved utkastelser der barn og barnefamilier er involvert.»

Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 46 mot 40 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 17.35.07)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 15–17, fra Senterpartiet.

Forslag nr. 15 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre stedlig ledelse ved samtlige politistasjoner og lensmannskontor i form av enten politistasjonssjef eller lensmann, samt at begrepet 'tjenestested' erstattes med henholdsvis politistasjon eller lensmannskontor.»

Forslag nr. 16 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at de fullmakter og ansvarsområder lensmannen hadde før iverksettelse av nærpolitireformen i juni 2015, videreføres og/eller gjeninnføres, herunder namsmannsfunksjonen, sekretariat for forlikrådet og utstedelse av pass.»

Forslag nr. 17 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å gjeninnføre ordningen med utnevning av politimestre til embetsmenn uten åremålsbegrensning.»
Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Senterpartiet ble med 75 mot 12 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 17.35.23)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 10–14, fra Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber regjeringen påse at alle politidistrikt tilføres tilstrekkelig med midler som øremerkes, for at samtlige politidistrikt skal øke antall patruljer og styrke sitt operative politi med minimum 30 pst. innen 1. januar 2023.»

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber regjeringen påse at grensen for enhet Vest i Oslo politidistrikt flyttes til Lysakerelven, for å sørge for et tilgjengelig og tilstedeværende politi i hele Oslo politidistrikt.»

Forslag nr. 12 lyder:

«Stortinget ber regjeringen påse at Oslo politidistrikt umiddelbart sørger for mer tilstedeværende, operativt politi i områder som er særlig belastet med gjengkriminalitet, og sørger for at politiets myndighetsutøvelse gir den nødvendige respekt for at de skal kunne utføre sitt samfunnsoppdrag.»

Forslag nr. 13 lyder:

«Stortinget ber regjeringen straks iverksette arbeidet med planlegging av en ny Politi-høgskole til erstatning for dagens anlegg på Majorstua. Den nye skolen skal lokaliseres innenfor dagpendleravstand til Oslo, og oppføres som et konkurransebygg.»

Forslag nr. 14 lyder:

«Stortinget ber regjeringen senest innen utløpet av mai 2021 fremme de nødvendige forslag til lovendringer som gir politiet adgang til å bære våpen i tjeneste.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 72 mot 15 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 17.36.20)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 9, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for å skille politi og påtalemyndighet.»

Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 71 mot 16 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 17.36.37)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 8, fra Arbeiderpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sette ned et utvalg sammensatt av strategiske ledere i politiet, Forsvaret og academia for å utvikle et topplederprogram for strategisk ledelse etter modell av Forsvarets lederutviklingsprogrammer hvor mandatet er å utvikle et aktuelt og relevant program.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet ble med 61 mot 25 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 17.36.53)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 7, fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med virksomhetsstrategien mot 2025 ta initiativ til å utvikle en ledelsesplattform i politiet.»
Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 55 mot 32 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 17.37.10)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 6, fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen påse at politidistrikt med lang kystlinje tilføres økte ressurser, og samtidig påse at disse benyttes til å styrke politiets sjøtjeneste i det aktuelle distrikt, slik at politiet får økt tilstedeværelse og beredskap langs kysten.»
Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet ble med 62 mot 25 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 17.37.27)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 4 og 5, fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet.

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige forslag for å legge ned Politidirektoratet. Oppgaver og ansvar knyttet til direktoratet bør dels tilbakeføres til departementet og dels overføres til politidistriktene. Det må gjennomføres en utredning om hvordan en slik endring skal gjennomføres.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at prosessen med å erstatte tittelen 'lensmann' med en kjønnsnøytral tittel stanses.»

V o t e r i n g:

Forslagene fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet ble med 63 mot 24 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 17.37.44)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 3, fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen innen juni 2021 komme tilbake til Stortinget med konkrete tiltak for å styrke politiets arbeid mot IKT-kriminalitet.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g:

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet ble med 50 mot 37 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 17.38.02)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 2, fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen opprettholde målet om 200 ansatte ved NC3 på Kripos innen utgangen av 2021.»

Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g:

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet ble med 51 mot 36 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 17.38.20)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen øke antall studenter som tas inn på Politihøgskolen, til minst 550 studenter fra og med høsten 2021.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g:

Forslaget fra Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 54 mot 32 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 17.38.38)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k:

I

Stortinget ber regjeringen bevare dagens organisering av Utrykningspolitiet.

II

Stortinget ber regjeringen sørge for at hovedstatistikken over drap begått i Norge inneholder en fullstendig oversikt over alle drap.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Videre var innstilt:

III

Stortinget ber regjeringen sørge for at alle landets politidistrikt setter i verk umiddelbare tiltak for å avverge og bekjempe gjengkriminalitet, herunder sørger for at alle politidistrikt har tilstrekkelig operativt personell til å sikre høy tilstedeværelse i utsatte områder.

Presidenten: Rødt har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble bifalt med 85 stemmer mot 1 stemme.

(Voteringsutskrift kl. 17.39.17)

Videre var innstilt:

IV

Stortinget ber regjeringen gjenåpne de arrester der nedleggelser under politireformen har ført til at politiet i dag bruker uforholdsmessig mye tid på transport av fanger.

V

Stortinget ber regjeringen opprette et nasjonalt våpenregister som legges til Brønnøysundregistrene og til Nordland politidistrikt med forvaltning i Mosjøen.

VI

Stortinget ber regjeringen i forbindelse med forslag til ny straffeprosesslov sikre full identitetsskjerming for politiansatte.

Presidenten: Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 57 mot 30 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 17.39.35)

Videre var innstilt:

VII

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en vurdering av hvordan fiskeri- og sjømatkriminalitet inngår som en del av politiets innsats mot organisert kriminalitet, arbeidslivskriminalitet og økonomisk kriminalitet.

VIII

Stortinget ber regjeringen sørge for at fangetransporten drives i offentlig regi og ikke overlates til private.

IX

Stortinget ber regjeringen fremlegge en oversikt knyttet til personellutvikling på samtlige lensmannskontor og politistasjoner i perioden 2016–2020.

X

Stortinget ber regjeringen stanse all pågående eller foreslått sentralisering i politidistriktene, herunder reduksjon av antall geografiske driftsenheter, sammen slåing av lensmannskontorer og politistasjoner, sentralisering av sivil rettspleie, namsmann og tjenestekontor i påvente av evalueringen av nærpoltireformen.

XI

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en oversikt knyttet til ressursbruk, utgiftsutvikling og bistand til politiet fra brannvesen og ambulansetjeneste i perioden 2016–2020.

XII

Stortinget ber regjeringen følge opp statsadvokatens kvalitetsundersøkelse for 2020 om prioriterte voldtektssaker med en redegjørelse i Stortinget, samt følge opp med en evalueringsstudie av hvordan fornærmede i voldtektssaker opplever møte med politi- og påtalemyndighet.

Presidenten: Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble med 45 mot 42 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 17.39.54)

Videre var innstilt:

XIII

Meld. St. 29 (2019–2020) Politimeldingen – et politi for fremtiden og redegjørelse gitt i Stortinget 24. oktober 2019 av justis- og beredskapsministeren om bemannings- og beredskapssituasjonen i politiet – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Presidenten vil foreslå at justis- og beredskapsministerens redegjørelse om bemannings- og beredskapssituasjonen i politiet (redegjørelsen holdt i Stortingets møte 24. oktober 2019) vedlegges protokollen. – Det anses vedtatt.

Vi går da videre til votering over sakene på dagens kart.

Votering i sak nr. 1, debattert 25. februar 2021

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om En verden av muligheter – Internasjonal studentmobilitet i høyere utdanning (Innst. 247 S (2020–2021), jf. Meld. St. 7 (2020–2021))

Presidenten: Under debatten er det satt frem i alt 19 forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Nina Sandberg på vegne av Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 2–7, fra Nina Sandberg på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 8–12, fra Nina Sandberg på vegne av Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 13–18, fra Roy Steffensen på vegne av Fremskrittspartiet
- forslag nr. 19, fra Mona Fagerås på vegne av Sosialistisk Venstreparti

Det votes over forslag nr. 19, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med lovforslag som sikrer at studenter

med funksjonsnedsettelse som ønsker å dra på utveksling, får rett på midlertidig unntak fra regler om at man må bruke ytelser og tjenester innenfor rikets grenser, også utenfor EØS.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 80 mot 6 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 17.41.20)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 13–18, fra Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 13 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gå i dialog med studentskipnadene med mål om å få fjernet utenlandske studenters fortrinnsrett til studentbolig.»

Forslag nr. 14 lyder:

«Stortinget ber regjeringen prioritere norske studenter i Norge og utrede og fremme nødvendige forslag slik at lån og stipender fra Lånekassen beholdes norske studenter.»

Forslag nr. 15 lyder:

«Stortinget ber regjeringen prioritere norske studenter i Norge og utrede og fremme nødvendige forslag slik at det innføres studieavgift for utenlandske studenter fra og med studiestart høsten 2022.»

Forslag nr. 16 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede og fremme nødvendige forslag slik at Lånekassen kan tilby toppstipend og lån til de studentene som kvalifiserer til å kunne studere ved verdens fremste eliteuniversiteter.»

Forslag nr. 17 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gå i dialog med PST og norske høyere utdannings- og forskningsinstitusjoner for å få på plass faste og formaliserte møtepunkter mellom partene.»

Forslag nr. 18 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede de økonomiske kostnadene ved oppnåelse av målene i Meld. St. 7 (2020–2021) innen 2030.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 72 mot 15 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 17.41.35)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 8–12, fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere effektene av uttelling for utenlandsopphold gradert etter varighet i finansieringssystemet for universiteter og høyskoler, og sikre at profesjonsutdanningene ivaretas uten at det etableres et generelt insitament for kortere opphold.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at det skilles mellom kortere og lengre utenlandsopphold i studentmobilitetsstatistikken.»

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber regjeringen foreta en helhetlig gjennomgang av økonomiske og juridiske barrierer for utenlandsstudenter og komme tilbake til Stortinget med forslag til forenklinger.»

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå regelverket for språkstipend gjennom Lånekassen og sikre en praksis som tjener formålet.»

Forslag nr. 12 lyder:

«Stortinget ber regjeringen ta kvalifikasjonspass for flyktninger systematisk i bruk i Norge.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 54 mot 33 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 17.41.53)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 2–7, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen foreslå justeringer av Panorama-strategien og plan for nytt kvoteprogram, for å sikre større mangfold i inn- og utgående studentmobilitet.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen igangsette et forskningsprosjekt som omhandler studentmobilitet blant studenter med funksjonsnedsettelse, samt gi Lånekassen ansvar for å presentere årlig nasjonal mobilitetsstatistikk for denne studentgruppen.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen videreføre og styrke programmet «Students at Risk» og på sikt gjøre det permanent, samt legge til rette for nettverket «Scholars at Risk».

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen beholde og sikre gratisprinsippet for internasjonale studenter i Norge.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en plan for mer internasjonalisering i grunnskole, videregående opplæring og høyere yrkesfaglig utdanning.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen på egnet måte legge til rette for forskerutveksling og internasjonalisering i doktorgradsstudiene.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 45 mot 42 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 17.42.12)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre gode finansieringsmekanismer for studieopphold i utlandet for å sikre lik tilgang uansett økonomisk bakgrunn – også til høyt rangerte læresteder.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget. Senterpartiet har varslet subsidiær støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti ble bifalt med 57 mot 30 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 17.42.35)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

I

Stortinget ber regjeringen foreslå virksomme tiltak for økt studiemobilitet blant studenter med et tilretteleggingsbehov.

II

Stortinget ber regjeringen utrede og komme tilbake til Stortinget med nødvendige forslag slik at norske studenter i utlandet kan ha deltidsjobb ved siden av studiene uten å miste sitt medlemskap i folketrygden.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Videre var innstilt:

III

Stortinget ber regjeringen videreutvikle enklere, raskere og mer forutsigbare godkjenningsordninger for utenlandsk utdanning og kompetanse.

Presidenten: Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble bifalt med 57 mot 30 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 17.43.02)

Videre var innstilt:

IV

Meld. St. 7 (2020–2021) – En verden av muligheter – Internasjonal studentmobilitet i høyere utdanning – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 2, debattert 25. februar 2021

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mona Fagerås, Nicholas Wilkinson, Torgeir Knag Fylkesnes, Freddy André Øvstegård, Karin Andersen og Lars Haltbrekken om å avlyse sentralt gitte eksamener våren 2021 (Innst. 250 S (2020–2021), jf. Dokument 8:98 S (2020–2021))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Stortinget ber regjeringen vurdere utjevnende tiltak for å bidra til likere konkurranse om studieplasser ved opptak til høyere utdanning i 2021.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 3, debattert 25. februar 2021

Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Terje Halleland, Sylvi Listhaug og Kjell-Børge Freiberg om utsettelse av kravet om nullutslipp i verdensarvfjordene fra 2026 (Innst. 251 S (2020–2021), jf. Dokument 8:23 S (2020–2021))

Presidenten: Under debatten er det satt frem i alt sju forslag. Det er

- forslagene nr. 1–5, fra Terje Halleland på vegne av Fremskrittspartiet og Senterpartiet
- forslagene nr. 6 og 7, fra Lars Haltbrekken på vegne av Sosialistisk Venstreparti

Det votes over forslagene nr. 6 og 7, fra Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen utrede en trinnvis innføring av Tier II og III kravene for hele norskekysten, ikke bare Verdensarvfjordene og komme tilbake til Stortinget med en sak om dette, med mål om innføring av kravene for hele kysten fra senest 2025. Kravene skal gjelde uavhengig av skipenes byggeår og for alle fartøy over 1000 bruttotonn.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide ulike forslag til støtteordninger for selskap som stiller nullutslippskrav i transporten av varer og som fører til at ny teknologi tas i bruk.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti ble med 80 mot 7 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 17.44.10)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 3–5, fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet.

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen foreta nødvendige justeringer av forskrift om miljømessig sikkerhet for skip og flyttbare innretninger og sikre uttransport av stein med skip fra mineralnæringen.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen unnta uttransport av stein med skip fra mineralnæringen fra implementeringen av krav og reguleringer til utslipp fra cruiseskip og annen skipstrafikk i turistfjorder.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem unntaksbestemmelser som fortsatt sikrer næringsliv som er

avhengig av aktivitetene knyttet til skipsfart i verdensarvfjordene, og ivaretar gruvedrift i området.»
Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet ble med 60 mot 25 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 17.44.27)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 1 og 2, fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utsette kravet om nullutslipp i verdensarvfjordene til 2030.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gå i dialog med cruiseselskapene og leverandørindustrien for å finne frem til gode og innovative løsninger som faktisk ivaretar miljøet på lang sikt.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet ble med 61 mot 25 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 17.44.43)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

I

Stortinget ber regjeringen bidra til gjennomføring av tiltak initiert av lokale og regionale myndigheter, som reduserer utslipp i verdensarvfjordene.

II

Stortinget ber regjeringen foreslå tiltak som sikrer verdensarvfjordene som anløpshavn for cruisebåter også etter 2026, blant annet ved at staten sikrer etablering av landstrøm i Flåm som planlagt innen 2022.

Presidenten: Fremskrittspartiet og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble bifalt med 70 mot 16 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 17.46.24)

Votering i sak nr. 4, debattert 25. februar 2021

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ing-

vild Kjerkol, Tuva Moflag, Tore Hagebakken, Hege Haukeland Liadal og Tellef Inge Mørland om at rusavhengige fortjener bedre behandling (Innst. 235 S (2020–2021), jf. Dokument 8:49 S (2020–2021))

Presidenten: Under debatten er det satt frem i alt åtte forslag. Det er

- forslagene nr. 1 og 2, fra Tellef Inge Mørland på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 3–6, fra Tellef Inge Mørland på vegne av Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 7, fra Kari Kjønnaas Kjos på vegne av Fremskrittspartiet
- forslag nr. 8, fra Kjersti Toppe på vegne av Senterpartiet

Det votes over forslag nr. 8, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå ordningen med LAR med sikte på å styrke individets rett til tilpasset oppfølging, samt øke fokuset på rehabiliteringsdelen av LAR, herunder etablere flere tilbud om nedtrapping innen LAR.»

Sosialistisk Venstreparti og Rødt har varslet subsidiær støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet ble med 70 mot 16 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 17.47.06)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 7, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag til endringer rundt finansieringen av rusavhengige som sikrer at også oppfølging etter behandling blir finansiert av staten.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 72 mot 15 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 17.47.25)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 3–5, fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede en finansieringsnøkkel for å fordele kostnadene til ettervern for personer med rusproblemer mellom stat og kommune.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i samarbeid med KS sørge for at både den rusavhengige og pårørende sikres en ruskoordinator de kan henvende seg til i kommunen.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå ordningen med LAR med sikte på å styrke individets rett på tilpasset oppfølging, blant annet gjennom at flere legemidler inkluderes i ordningen, og øke fokuset på rehabiliteringsdelen av LAR, herunder etablere flere tilbud om nedtrapping innen LAR.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 53 mot 33 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 17.47.46)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 6, fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med behandlingen av NOU 2019:26 Rusreform – fra straff til hjelp, sette i gang arbeidet med en behandlingsreform for rusavhengige.»

Senterpartiet, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 45 mot 42 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 17.48.40)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 1 og 2, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at tilbydne av døgnbehandling innen tverrfaglig spesialisert behandling av ruslidelser sørger for at det tilbys oppfølging etter behandling. Oppfølgingen skal ha mål om tilbakeføring til ordinært arbeidsliv, utdanning eller annen aktivitet og skal skje i samarbeid med kommunen og brukeren selv.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at helsetjenesten innrettes slik at pasienter med rus- og psykisk sykdom sikres nødvendig forebygging og behandling av somatiske sykdommer, og informere Stortinget på egnet vis.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g:

Forslagene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 45 mot 42 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 17.49.00)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k:**I**

Stortinget ber regjeringen sørge for at personer som har kommet ut av aktiv rus, sikres et botilbud der man ikke plasseres sammen med personer som fortsatt er i aktiv rus.

Presidenten: Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble bifalt med 57 mot 29 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 17.49.36)

Videre var innstilt:

II

Stortinget ber regjeringen fremme forslag til en forbedret og mer rettferdig finansierungsordning for de heldøgns omsorgs- og rehabiliteringstilbudene innen rusfeltet som ikke er å anse som en del av spesialisthelsetjenesten.

Presidenten: Høyre, Senterpartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble bifalt med 48 mot 39 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 17.49.56)

Votering i sak nr. 5, debattert 25. februar 2021

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag frå stortingsrepresentantane Per Olaf Lundteigen, Geir Adelsten Iversen, Åslaug Sem-Jacobsen, Siv Mossleth og Kjersti Toppe om ei kraftfull styrking av innsatsen overfor personar med alvorleg rus- og psykisk lidning (ROP) (Innst. 243 S (2020–2021), jf. Dokument 8:130 S (2019–2020))

Presidenten: Under debatten er det satt frem i alt ni forslag. Det er

- forslagene nr. 1–7, fra Tellef Inge Mørland på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 8, fra Tellef Inge Mørland på vegne av Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 9, fra Kjersti Toppe på vegne av Senterpartiet

Det votes over forslag nr. 9, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringa tydeleggjere kommunehelsetenesta si moglegheit for tilbakehalding med tvang i inntil tre månader i ei egna døgninstitusjon dersom ein person er i ferd med å ruse seg på ein slik måte at liv og helse blir sett i kritisk fare, jamfør helse- og omsorgstjenestloven § 10-2.»

V o t e r i n g:

Forslaget fra Senterpartiet ble med 78 mot 9 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 17.50.35)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 8, fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at alle med rusproblemer i fengsel får tilbud om rusbehandling. Det bes om at regjeringen etablerer rusmestringsenheter i alle fengsler.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g:

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 54 mot 32 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 17.50.52)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 1–7, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en forpliktende opptrappingsplan for psykisk helsevern.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringa legge fram ein plan for opptrapping av helsetilbodet i norske fengsel, som mellom anna inkluderer etablering av områdefunksjon for psykisk helsevern og rusmeistringseiningar/stifinnareiningar i alle fengsel.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at alle stomioperte får den oppfølgingen, veiledningen og informasjonen som er nødvendig, og informere Stortinget på egnet måte.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere de samlede endringene som er skjedd for medisinsk forbruksmateriell, og hvilken effekt de har hatt på brukernes livskvalitet og deltakelse, og fremme nødvendige endringer.»

Det votes over alternativt mellom disse forslagene og komiteens innstilling.

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslagene.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:20 S (2020–2021) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Audun Lysbakken, Nicholas Wilkinson og Karin Andersen om å fjerne de uverdige og kunstige begrensningene på stomiutstyr – vedtas ikke.

Voting:

Ved alternativ voting mellom komiteens innstilling og forslagene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble innstillingen bifalt med 46 mot 41 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 17.52.32)

Voting i sak nr. 7, debattert 25. februar 2021

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Nicholas Wilkinson, Solfrid Lerbrekk og Freddy André Øvstegård om en offentlig beklagelse og erstatningsordning for transpersoner som har gjennomgått irreversibel sterilisering, og forslag om en tredje juridisk kjønnskategori (Innst. 238 S (2020–2021), jf. Dokument 8:25 S (2020–2021))

Presidenten: Under debatten er det satt frem i alt fem forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Hege Haukeland Liadal på vegne av Arbeiderpartiet
- forslag nr. 2, fra Kari Kjønås Kjos på vegne av Fremskrittspartiet
- forslagene nr. 3–5, fra Nicholas Wilkinson på vegne av Sosialistisk Venstreparti

Det votes over forslagene nr. 3–5, fra Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen på vegne av staten komme med en offentlig beklagelse til transpersoner som frem til 1. juli 2016 ikke kunne endre juridisk kjønn med mindre de hadde den psykiatriske diagnosen transseksualisme og gjennomgikk irreversibel sterilisering.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å opprette en erstatningsordning for dem som har måttet gjennomgå et irreversibelt steriliseringsinngrep i forbindelse med endring av juridisk kjønn.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å innføre en tredje juridisk kjønnskategori.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslagene.

Voting:

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti ble med 80 mot 7 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 17.53.15)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 2, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen evaluere lov om endring av juridisk kjønn for å sikre at lovendringen ikke har en innretning som kan ha gitt utilsiktede konsekvenser.»

Voting:

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 72 mot 15 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 17.53.30)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere en tredje kjønnskategori.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet subsidiær støtte til forslaget.

Voting:

Forslaget fra Arbeiderpartiet ble med 60 mot 27 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 17.53.48)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Stortinget ber regjeringen påse at de som har måttet gjennomgå et irreversibelt steriliseringsinngrep i forbindelse med endring av kjønn, får sakene sine grundig behandlet innenfor de generelle erstatningsordningene som i dag finnes.

Presidenten: De som stemmer imot, bes reise seg. – Det er ingen som har reist seg, og komiteens innstilling anses enstemmig vedtatt.

Kari Kjønås Kjos (FrP) (fra salen): Det er feil. Fremskrittspartiet er ikke med på det.

Presidenten: Fremskrittspartiet skal stemme imot innstillingen. Da tar vi det på nytt.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 71 mot 15 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 17.56.07)

Votering i sak nr. 8, debattert 25. februar 2021

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentant Åshild Bruun-Gundersen om en enklere hverdag for synshemmede (Innst. 237 S (2020–2021), jf. Dokument 8:34 S (2020–2021))

Presidenten: Under debatten er det satt frem i alt tre forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Morten Stordalen på vegne av Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 2, fra Morten Stordalen på vegne av Fremskrittspartiet
- forslag nr. 3, fra Hege Haukeland Liadal på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti

Det votes over forslag nr. 2, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget på egnet måte om hvordan man kan sikre at barn under 16 år kan få synstest gratis, på samme måte som det er kostnadsfritt for barn under 16 år ved undersøkelse og behandling hos fastlege og offentlige klinikker.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 72 mot 15 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 17.56.41)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for en fast praksis i alle helseforetak, der alle personer som er innlagt etter hjerneslag, får undersøkt synsfunksjonen.»

Arbeiderpartiet, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble bifalt med 56 mot 30 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 17.57.21)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 3, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere det offentlige tilbudet og faglige samarbeidet når det gjelder synstest og synsutredning av barn, inkludert behovet for flere øyelegespesialister og eventuelt bruk av optikere der det er hensiktsmessig som en del av det offentlige tilbudet.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 45 mot 42 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 17.57.41)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Stortinget ber regjeringen sørge for en fast praksis i alle helseforetak, der alle pasienter med påvist synsnedsettelse blir henvist til nødvendig rehabilitering.

Presidenten: Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble bifalt med 57 mot 30 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 17.58.05)

Votering i sak nr. 9, debattert 25. februar 2021

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Nicholas Wilkinson, Karin Andersen, Kari Elisabeth Kaski, Arne Nævra og Solfrid Lerbrekk om å sikre at personer i alderen 0–49 år ikke skal bosettes på sykehjem i strid med eget ønske (Innst. 242 S (2020–2021), jf. Dokument 8:16 S (2020–2021))

Presidenten: Under debatten har Kari Kjønaas Kjos satt frem et forslag på vegne av Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om endringer i helse- og omsorgstjenesteloven § 4-1 første ledd bokstav a, slik at den enkelte pasient eller bruker gis et helhetlig og koordinert helse- og omsorgstjenestetilbud, barn ikke bosettes i sykehjem i strid med familienes ønske og barnets beste, samt pasienter mellom 18–49 år ikke bosettes i sykehjem i strid med eget eller verges ønske.»

Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g:

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti ble bifalt med 57 mot 30 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 17.58.40)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k:**I**

Stortinget ber regjeringen foreta en gjennomgang av ordningen med ressurskrevende tjenester og sikre at alle relevante kostnader kommunene har med ordningen, regnes med som grunnlag for den kommunale egenandelen.

II

Stortinget ber regjeringen utrede og legge fram et trinn 2 i toppfinansieringsordningen med en makssum per innbygger, og komme tilbake til Stortinget i forbindelse med statsbudsjettet for 2022.

Presidenten: Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble bifalt med 57 mot 29 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 17.58.59)

Votering i sak nr. 10, debattert 25. februar 2021

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Nicholas Wilkinson og Karin Andersen om lovfestet krav om logoped i kommunene, slik at alle får den språkhjelpen de trenger (Innst. 236 L (2020–2021), jf. Dokument 8:36 L (2020–2021))

Presidenten: Under debatten er det satt frem to forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Kjersti Toppe på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 2, fra Nicholas Wilkinson på vegne av Sosialistisk Venstreparti

Det votes over forslag nr. 2, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Vedtak til lov
om endring i helse- og omsorgstjenesteloven

I

I lov 24. juni 2011 nr. 30 om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m. gjøres følgende endring (krav om logoped i alle kommuner):

§ 3-2 annet ledd første punktum skal lyde:

For å oppfylle ansvaret etter § 3-1 skal kommunen ha knyttet til seg lege, sykepleier, fysioterapeut, jordmor, helsesykepleier, ergoterapeut, *logoped* og psykolog.

II

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.»

V o t e r i n g:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 81 mot 6 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 17.59.51)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:36 L (2020–2021) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Nicholas Wilkinson og Karin Andersen om lovfestet krav om logoped i kommunene, slik at alle får den språkhjelpen de trenger – vedtas ikke.

Presidenten: Det voteres alternativt mellom innstillingen og forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen snarest fremme sak for Stortinget om tiltak for å styrke logopedtjenestene i kommunene, herunder forslag til revisjon av folketrygdloven § 5–10 og tilhørende forskrift, i tråd med anbefalingene fra Helsedirektoratet.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble innstillingen bifalt med 45 mot 42 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 18.00.29)

Votering i sak nr. 11, debattert 25. februar 2021

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Helge André Njåstad, Åshild Bruun-Gundersen, Erlend Wiborg, Roy Steffensen og Morten Stordalen om fjerning av boplikten for boligeiendom og fritidseiendom (Innst. 252 S (2020–2021), jf. Dokument 8:63 S (2020–2021))

Presidenten: Under debatten har Roy Steffensen satt frem to forslag på vegne av Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om nødvendige lovendringer slik at boplikten for boligeiendom og fritidseiendom oppheves.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjøre en helhetlig gjennomgang av virkningen boplikten har for distriktene der den er innført, og om kommunene kan innføre mer treffsikre tilflyttingstiltak for å få flere fastboende uten å legge beslag på privat eiendom.»

Det voteres alternativt mellom disse forslagene og komiteens innstilling.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:63 S (2020–2021) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Helge André Njåstad, Åshild Bruun-Gundersen, Erlend Wiborg, Roy Steffensen og Morten Stordalen om fjerning av boplikten for boligeiendom og fritidseiendom – vedtas ikke.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslagene fra Fremskrittspartiet ble innstillingen bifalt med 72 mot 15 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 18.01.58)

Presidenten: Før vi går til de enkelte referatsakene, vil presidenten vise til at Stortinget i dag har mottatt en særskilt melding til Stortinget fra Stortingets kontrollutvalg for etterretnings-, overvåkings- og sikkerhetstjeneste om graderte opplysninger, Dokument 7:2 for 2020–2021.

Presidentskapet fremmer nå muntlig innstilling om at det opprettes en særskilt komité etter Stortingets forretningsordens § 18 til å behandle saken. Det foreslås at komiteen består av kontroll- og konstitusjonskomiteens medlemmer samt representantene Hans Fredrik Grøvan, Une Bastholm og Bjørnar Moxnes.

Stemmer noen imot dette forslaget? – Så synes ikke, og det anses enstemmig vedtatt.

Sak nr. 12 [18:03:20]

Referat

- (274) Særskilt melding til Stortinget fra Stortingets kontrollutvalg for etterretnings-, overvåkings- og sikkerhetstjeneste om graderte opplysninger (Dokument 7:2 (2020–2021))
Enst.: Sendes Den særskilte komité for å behandle Særskilt melding fra EOS-utvalget (Dokument 7:2 (2020–2021)).
- (275) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Erlend Wiborg, Siv Jensen, Jon Georg Dale, Silje Hjemdal og Bengt Rune Strifeldt om å avvikle den urettferdige avkortningen i pensjon for gifte og samboende pensjonister (Dokument 8:122 S (2020–2021))
- (276) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Erlend Wiborg, Sivert Bjørnstad, Jon Georg Dale og Himanshu Gulati om å nedsette et forenklings- og moderniseringsutvalg (Dokument 8:123 S (2020–2021))

- Enst.: Nr. 2 og 3 sendes arbeids- og sosialkomiteen.
4. (277) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Trygve Slagsvold Vedum, Sigbjørn Gjelsvik, Jenny Klinge og Geir Pollestad om nasjonal beredskap og produksjon av smittevernutstyr (Dokument 8:124 S (2020–2021))
Enst.: Sendes justiskomiteen.
5. (278) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Jon Engen-Helgheim og Siv Jensen om en bærekraftig politikk for innvilgelse av nye statsborgerskap (Dokument 8:117 S (2020–2021))
Enst.: Sendes kommunal- og forvaltningskomiteen, unntatt forslag 2, som behandles etter forretningsordenens § 39 annet ledd bokstav e (avvises).
6. (279) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Per-Willy Amundsen, Helge André Njåstad, Hanne Dyveke Søttar, Bengt Rune Strifeldt og Kjell-Børge Freiberg om å trekke Norge fra ILO-konvensjon nr. 169, oppheve Finnmarksloven og nedlegge Sametinget (Dokument 8:120 S (2020–2021))
Enst.: Sendes kommunal- og forvaltningskomiteen.
7. (280) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Trygve Slagsvold Vedum, Marit Arnstad, Siv Mossleth, Geir Adelsten Iversen, Sandra Borch, Liv Signe Navarsete, Jenny Klinge og Nils T. Bjørke om reform av finansiering av ferge- og hurtigbåttilbudet (Dokument 8:114 S (2020–2021))
Enst.: Sendes transport- og kommunikasjonskomiteen, unntatt forslag 2, 5 og 6, som behandles etter forretningsordenens § 39 annet ledd bokstav e (avvises).
8. (281) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Morten Stordalen, Bård Hoksrud og Tor André Johnsen om rett til å kjøre lett motorsykkel dersom man har førerkort for bil (Dokument 8:121 S (2020–2021))
Enst.: Sendes transport- og kommunikasjonskomiteen.
- Presidenten:** Dermed er dagens kart ferdigbehandlet.
Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 18.05.
